

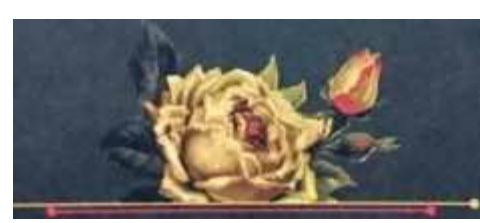

ŞEBNEM İŞİGÜZEL
GÖZYAŞI KONAĞI
Ada, 1876

1876 yılı baharında gayrimeşru bebeğimi doğurmak üzere evin erkeklerinden habersiz Büyükada'ya gönderildim. Yanıma Bedriye Kalfa'yı verdiler. Evin kadınları baba ve ağabeyime küçük bir hikâye

takdim ettiler. Para kazanma hırsıyla yaşayan babam yokluğumu dikkate alacak vaziyette değildi zaten. Sadece ağabeyim bir süre uzaklarda olacağını duyunca şaşırılmış. Sofrada kızılılık hoşafını kaşıklarken bir an donup kalmış. Ona öyle anlatıldığı üzere, güya, talihsiz bir kaza neticesinde saçlarım tutuşup yandığından, Bedriye Kalfa ile halamın Beyazıd'daki konağına gideceğime, bu sayede kendimi biraz olsun toparlayacağıma İnanıvermiş.

Böyle başlıyor Gözyaşı Konağı. Gençecik bir kadın, karnında bebeği, kederli ve mağrur, adcıya geliyor. Kaderden, ayıp arayan gözlerden, hayata hükmeden erkeklerden uzağa... Bir yanda ahlâka hürmet ve fikri mukaddes masalları, diğer yanda kıpır kıpır hürriyet meseleleri... Şebnem İşigüzel, neşeli, aşk dolu, hayat dolu bir romanla yeni bir ses katıyor, sesine... edebiyata...

ŞEBNEM İŞİGÜZEL 1973 yılında doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde antropoloji okudu. İlk kitabı Hanene Ay Doğacak 1993 yılında yayımlandı. Aynı yıl Yunus Nadi Öykü Ödülü'ne değer bulundu. Sonra sırasıyla Öykümü Kim Anlatacak (öykü, 1994), Eski Dostum Kertenkele (roman, 1996), ağırlıklı olarak Radikal İki'de yayımlanan yazılarım topladığı Neşeli Kadınlar Arasında (deneme, 2000), Sarmaşık (roman, 2002), Çöplük (roman, 2004), Resmigeçit (roman, 2008), Kirpiklerimin Gölgesi (roman, 2010), Venüs (roman, 2013) kitapları yayımlandı. Çocuklar için Annem, Kargalar ve Ben'i (2011) yazdı. Hayatını yazarak sürdüren Şebnem İşigüzel, Tamar ile Ararat'ın annesidir.

İletişim Yayınları 2315 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 386 ISBN-13: 978-975-05-1975-8 © 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

2. BASKI 2016, İstanbul

EDİTÖR Levent Cantek

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Aybars Yanık

BASKI Ayhan Matbaası SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırım Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3 Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63 CUT Güven Mücellii sertifika no. i 1951 Mahmutbey Mahallesi, Deve Kaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları sertifika no. 1072i

Bınbırdirek Meydanı Sokak, İletişim İlanı, Atatılı 34122 İstanbul

İl 212 516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 1258

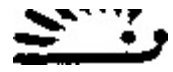
e-mail iletisim@ikisirn.torn.ir • web: www.iletisim.com.tr

ŞEBNEM İŞİGÜZEL

Gözyaşı Konağı

Ada, 1876

v\l/x

İletişim

Anneannem Sahibe Hanım ve onun güzeller güzeli kızları Münevver, Nazife, Ayşe, Nebahat ve Yasemin için.

Gözyaşlarının kökleri gülümsemenin köklerinden daha derindedir.

- CIORAN

Bir kayığa biner geceleri Sığlıkta o kadın tek başına Dua biçiminde inceltir korkuyu Sunar içtenliksiz, tanrısına

Yalnız atlar yıkılır düzlerde suya özlemlerinden Bir ben miyim yalnızlığa yenilen, sen, sen, sen

- Gülten Akin

Kaybolsa da âşıklar, aşk kaybolmayacak Ve artık hükmü kalmayacak ölümün.

- Dylan Thomas

Bende hiç tükenmeyen bir hayat vardı Kırlara yayılan ilkbahar gibi Kalbim hiç durmadan hızla çarpardı Göğsümün içinde ateş var gibi

- Sabahattin Ali

Çok güzel anlatıyorsunuz biliyor musunuz?

- August Strindberg, Matmazel Julie

Neşe, zırhıdır kederin,

Kendi içinde saklar onu,

Ki kimse görüp de kanadığını Haykırmasın "Yaralısın" diye

- Emily Dickinson

1876 yılı baharında gayrimeşru bebeğimi doğurmak üzere evin erkeklerinden habersiz Büyükkada'ya gönderildim. Yanıma Bedriye Kalfa'yı verdiler. Evin kadınları baba ve ağabeyime küçük bir hikâyeye takdim ettiler. Para kazanma hırsıyla yaşayan babam yokluğumu dikkate alacak vaziyette değildi zaten. Sadece ağabeyim bir süre uzaklarda olacağını duyunca şaşırılmış. Sofrada kızılılık hoşafım kaşıklarken bir an donup kalmış. Ona öyle anlatıldığı üzere, güya, talihsiz bir kaza neticesinde saçlarım tutuşup yandığından, Bedriye Kalfa ile halamın Beyazıd'daki konağına gideceğime, bu sayede kendimi biraz olsun toparlayacağıma inanıvermiş. Evin kadınlarının sunduğu hikâyeyi içinde karanfil tanelerinin yüzdüğü hoşaf gibi yutması güç olmamış. Annem babamı iyi tanıyordu. Ağabeyimi söz konusu bile etmiyorum. Peşime düşmez, beni merak etmez, ölsem özlemezlerdi.

Yeni yapılan köşkümüzde kalacaktım. Babam köşkün iç düzenlemesini anneme bırakmıştı: "Ne istersen, nasıl istersen öyle yap. Ama artık beni kaz gibi yolma. Değirmenin suyu bitti!" Eğer benim zorunlu ikametgâhım söz konusu

olmasa, annem köşkü olduğu kadarıyla yaza hazır ederdi. Şimdi babama bahaneler uydurmakla meşguldü:

"Biraz daha para verseydin her şey gönlüme göre olurdu. Ben konak yaptırdım, elâlem köşk diyor. Duvarları en usta elden kalemişi istiyordum. Şimdi ucuz olsun diye çırağını bekleyeceğiz." Babamın bir an önce Ada'ya çıkmak gibi bir arzusu yoktu. "Ben para kazanırken dinleniyorum," diyordu. Saraya borç para vermekle gururlanıyordu. "İtalyanların otelinde kalmaya devam ederiz, ziyarı yok." Yediğiyle, içtiğiyle, haberimiz yok bildiği ikinci kadınıyla ilgiliydi, başka bir şeyle değil.

Gayrimeşru hamileliğim mevzusunda annem ve ablalarımın dayanışma içerisinde değildim. Bu müşkül durum onların itibarını ve cemiyet hayatlarını etkileyeceğinden, beni gizlemek istiyorlardı.

İlkin bir ihtiyarla evlendirmek istediler.

Öncesinde bebeğin kimden olduğunu öğrenmeye çalıştılar.

Hepsinden tuhafı bütün bunları evin erkeklerinin ruhu duymadan yaptılar.

Üçü bir olup beni dövdüler, babama merdivenden düştü dediler.

Halam bana acıdı. Annemle Fatma'yı oldum olası sevmez, Hicran'ı sinik bulurdu zaten. "Yazık," demişti kan oturmuş yüzüme bakarken, "ne hale getirmişler kızı."

Gerek onlara verdiğim azap gerek üzerimdeki baskı artık dayanılmaz olunca, gecelerden bir gece kendimi bir meşale gibi tutuşturmak istedim. Yanıp kül olursam her şey sona erebilirdi. Upuzun saçlarım vardı. "Nah bileğim kalınlığında maşallah," derdi hamamdaki natır. "İstanbul'un bütün hanımlarım yıkarım. Görmedim böylesini. Gürül gürül akan su gibi."

Bir anda çıra gibi tutuşuvermişim.

Talihi varmış. Çişe kalkan Bedriye Kalfa görmüş, söndürmüş."

Saçlarım yanmıştı. Bunu kendi irademle yapmış olsam bile can havliyle alevleri tutuvermemden ellerim de yanmıştı. Başımı ve ellerimi Doktor Agop'un terkip ettiği pomatlara buladık. Ellerime pamuktan dikilmiş eldivenler giydirildi ve bir ay içimi çeke çeke derin bir sızı, tarifi imkânsız bir acıyla uyuyup uyandım. Tek teselli vücudumun ve yüzümün yanmamış olmasıydı.

"Kurşun döktürün, muska yazdım, nedir kızın başına gelenler?" diyen babamı duydum. Kendimi tutuşturduğum gece evde yoktu, ikinci kadınındaydı. Bedriye de çişe kalkmamıştı. Topal ayağını sürüyerek kendisini çağırın sarhoş ağabeyimin yatağını ısıtmaya gitmişti. Ağabeyim her gece sarhoş gelirdi. Biraz daha az içse annem onu kolayca evlendire-bileceğini söylüyordu.

Ağabeyimin odamın kapısından başını uzatıp bakışını, annemin yeni moda kırmızı halı döşettiği merdivenlerden inerken söylediklerini işitmişim:

"Allah korumuş zavallıcığı."

Allah'ın beni bir şeyden koruduğu yoktu. Çocukken aldığımız Kuran okuma dersinde Hicrana. "Ben inanmıyorum," demiştim. O da gidip Fatma'ya yetiştirmiş, ilk dayağımı böy-lece yemiştim.

Tabiatı itibarıyla her fırsatta annemle ittifak kuran Fatma, et suyu çorbayı kaşık kaşık bana içiren Bedriye Kalfanın yanında durmuş söyleniyordu:

"Akılsız. Kendini yaktığı yetmezmiş gibi bizlerin talihini de bedbaht edecektin. Cemiyet hevesimizi kursağımızda bırakacaktın. Yazıklar olsun sana, tüh! Zina ederken akim neredeydi? Paşayla evlenecek Hicranı da mı düşünmedin, a günahkâr, a kaltak, a orospu, a uçkursuz şeytan!"

Oysa her şey onları korumak içindi.

Hicran, Fatma ve annem gibi değildi. Hicran m nasıl birisi olduğunu anlamak için annem ve Fatma'nın nasıl birisi olduğunu anlamak lazım gelir.

Annem babamdan gök gürültüsünden korktuğundan daha çok korkardı. Hayatınız boyunca korkarak yaşamak nasıl bir şeydir bilir misiniz? İşte böyle yaşamak insanı annem gibi yapar. Nasıl yapar? Ürkek, tedirgin, karar vermekte güçlük çeken, çaresiz, mutsuz ve hepsinin neticesinde fevri, bir tür sinir hastası, asabiyetten mustarip, Fransızların söylediği usulde tanımlayacak olursak, manyak! Sizi hayatta bu duruma tek bir şey getirebilir: Bir koca ve evlilik hayatı.

Annem mutsuzdu. Kocasını tarafından kalbi kırılıp duran bütün kadınlar gibi hüznü, uzak, tatmin edilmeyen bir kadın. Sevilmemek ve aşağılanmak kimi tahammülsüz yapmaz ki? Kendisini elmaslarla, bohçacı kadınlarla, çay saatleriyle, alafranga eşyalarla, esvaplarla, mesire yerleriyle ve babamın tükettiği ömrünün rüşveti tek atlı arabasıyla avutan bir kadın. Fatma sinir hastası olmaktan başka çaresi kalmamış bir kadının, annemin ilk çocuğu olmaktan dolayı sert mizaçlıydı. Çünkü babam için, çocuğu olunca değişir demişler. Annem hayal kırıklığı içerisinde hıncını Fatma'dan almış. Ağabeyim ise akılsız kalmış. Ailenin biricik erkek evladı olmaktan dolayı korunmuş. Onun da canına babam okumuş, o ayrı.

Anlayacağınız Hicran ve bana gelene kadar ok yaydan çıkmış. Biz büyürken annemin gözü bizi görmemişti. İkimiz o sayede paçayı kurtardık. Paçayı kurtardığımız şey, mutsuz bir kadının enkazı altında kalmak felaketi idi. İşte Fatma o felakete uğrayıp gaddar oldu. Evlendi ama aradığını bulamadı. Gelin gittiği Kayseri'de hastalanıp yataklara düştü. Hele ilk çocuğu havale geçirip titreye titreye ölüverince, kimse onu oralarda tutamadı. Geri döndü. Babam boşanmasına razı gelmedi, enişte bey içgüveyi olmayı kabul etmedi derken,

Fatma altı ayda bir kendisini görmeye gelen kocasıyla bir tuhaf evlilik hayatı yaşamaya mecbur kaldı.

Hicran'a gelince... Annemle Fatma'ya tabi olmaktan başka çaresi yoktu. Olamazdı. İmkânsızdı. Başucuma oturmuş, nasıl böyle parlak, iri ve yusuvarlak düştüğüne şaşıtım gözünün yaşıyla ağlayıp sormuştu:

“Bu fenalığı sana kim yaptı kardeşim, hatınm için söyle.” Söyleyemezdim.

“Kendi rızanla mı oldu, söyle!”

Söyleyemezdim.

“Zorla mı oldu, yoksa ırzına mı geçildi, söyle!” Söyleyemezdim. Niye söyleyeyim? Her şey söylenmez. Gayrimeşru bebeğin nasıl ve kimden olduğunu öğrenmekten umudunu kesen annem, kiler defterini doldurduğu kargacık burgacık yazısıyla kaderimi de yazıverdi:

“Ada'ya gider, doğurur. Sonra hal çaresine bakarız” Böylece, Bedriye Kalfa ile yola koyulduk.

Kaim peçemi taktım. Hayattan umudunu kesmiş yaşlı bir kadın gibi sardığım başımı önüme eğdim. Vapuru dolduran, sayfiyeye çıkmanın mutluluğu içindeki yaşıtım kızlar ne kadar da süslüydü. İğneli hotozlar, etekleri yerleri süpüren

İ terzi elinden yeni çıkmış ipekli feraceler, ucu dantelli eteklikler, annemin birer tane de bize yaptırdığı İncili yaşmaklar ve Fransız hanımlarından özenip edindiğimiz ağız büz-meli çantalar, herkesin ne yapıp ne edip birbirine gösterdiği iskarpinler. Batılı gezginler “Türk kadınlarının yüzü artık sır değil,” demekte haklıydı. Tülden yarım bir peçe, biçimli ağızlan hafifçe kapatmaktaydı o kadar. Çırpıntılı deniz, güverteyi dolanan rüzgâr, arsız edepsiz martılar, deniz üzerindeki gümüşü pırıltılar kadar kadınlar da güzeldi. Ama neden kendileri için üzerindeki esvaplardan çok daha güzel bir şeyi, hürriyetlerini istemiyorlardı?

“İsteyenin bir yüzü. Sen iste o zaman a salak!” demişti Fatma bir keresinde.

Keşke hürriyet ve serbestlik arşın arşın satılan, diktirip üzerimize giyebileceğimiz bir şey olsaydı.

Evlenince kocan alsın, a maymun iştahlı, a açgözlü, a olmayanı isteyen! ”

Fatma yla aramızda altı yaş vardı. Hicran ve ben, ona nasip olmayan şeyden faydalanmıştık: Evde eğitim.

“Kızlarımı ileride paşa olacak adamlara vermek istiyorsan onları iyi eğitmelisin.”

Annem çevresinin bu nasihatini dinlemiş, babamı bize kadın hoca tutması konusunda ikna etmişti. Tabii buna gelene kadar, Fatma benim yarım akıllı olduğumu düşündüğünden, anneme öyle olduğum yönünde tesir etmişti. Okumayı, yazmayı, dikiş dikmeyi, piyano çalmayı kolayca öğrenebilmeme şaşmıştı.

Çok geçmeden babam “Eğitim bunlan hür yapıyor,” deyip kitaplarımızı yırtmıştı:

“Hür olan yoldan çıkar. Her şeyi ister.”

Piyano da gerisin geriye götürülmüştü. Oysa babam çok değil beş yıl sonra ikinci kadınının çaldığı pivanoda huzur bulacaktı. Annem ise Zellich Kitabevi’nin vitrininde hasbelkader bir yağlıboya resim görüp beğenmiş, satılık olup olmadığını soracak kadar cahil davranıp satılık olduğunu öğrenince almak istemişti.

Büyükada’yı ilkin İtalyan bir ressamın eserinde sevmişti annem. Ressam tesadüfen oradaydı ve eserinin satılışını ilgiyle karşıladı, yanımıza kadar gelip kınk dökük diliyle:

“Bunu Sultan’a hediye yapmıştım. Kısmet.” dedi.

“Neee!” dedi annem, “Biz vani şimdi Sultan ın almak istediği resmi mi aldık?”

“Öyle değil hanımefendi.” dedi ressam. Annemin korktuğunu düşünmüştü çünkü. Oysa annem kendisine gurur payesi çıkaracak bir şev bulmuş, bunun sevinciyle basmıştı çıığı. İyi niyetli ressam gerekli gördüğü düzeltmeyi yaptı durdu:

“Cömert bir insan. Maliye Nazın Müsteşan yaptırdı bana

bu resmi. Sultan’a hediye etmek istiyordu. Ancak Sultan’ın gazabına uğrayınca... Yani Sultan almış

değil. Hani yani siz Sultan ın hakkını gaspediyor sayılmaz.”

Annemin gözleri bahçe tulumbasının ağzı gibi yaşlarla do-luvermişti. Denizin ve gökyüzünün maviliğine doğru bükülmüş iki yalnız ağaç onu niye bu kadar hüznlendirmişti ki? Ressam tanımadığı bu kadın için üzülmüş, hemen cebinden mendilini çıkarıp uzatmıştı. Annemin uluorta ağlayıverme-si karşısında, onun yerine kendisi mahcup olmuştu. Bir insanın başkasının hisleriyle, kalbiyle, ruhuyla ilgili olmasının ne demek olduğunu ilk o zaman görmüştüm.

“Neresi burası?” diye sormuştu annem, gözlerinin yaşını silerken.

“Ada efendim. Vapurla her geçişimde, gölgesinde güzeli seven şair ruhlu birinin yaşadığı o iki görkemli ağaca sevgiyle bakarım.”

Yağlıboya tablo alınmış, paketlenmiş, annemin koltuğunun altında yola çıkmıştı. Bizimkilerin dükkândan çıkışını kollayıp ressama bir soru sormuştum:

“Hiç yapmayı isteyip de yapamadığınız bir resim oldu mu?” “Güzel soru,” demişti ressam.

Ressam tam cevap verecekken Fatma dönmüş bakmış, beni ressamla konuşurken yakalamış, annemi dürtüp şikâyet etmişti. Ah Fatma, hep Fatma, yine Fatma! Zaten en güzel rüyalarımın bile o uyandırır beni. Ressamın dudakları aralanmıştı, soruma cevap vermek üzereydi. Hatta cevap bile değil, belki bir sır verecekti. Resme her baktığımda bu sorunun merakıyla kıvranıp durdum. Ben resmin karşısına geçip aval aval bakarken, Hicran çok daha başka bir şey sormuştu anneme. Bakın şimdi aklıma geliverdi:

“Anne bu resimde seni ağlatan şey ne?”

Aferin Hicran. Onda başkalarının kalbinden geçenleri anlama gayreti vardı. Annem yine yaşaran gözlerle bakmış-

ti tabloya. Onu derin hisler içinde görmek pek ender şeydir doğrusu. Çünkü o hislerini gömmüş, söndürmüş kadınlardandır:

“Bu tablo bana anne ve babamla ilgili son hatıramı çağrıştırıyor.”

“Hangi annen, baban?”

Yerden göğe haklı bir soru sormuş ama annemi kızdırmıştım. Annem kızınca bir kaşını havalandırır. Bunu hiçbirimiz beceremeyiz. Fatma bile! Annem kendisini kızdıran sorumu duymazdan geldi. Çünkü o da gerçek ana-baha-sınm kim olduğunu artık karıştırır olmuştu: Saray’ dan sürgün edilen kuşbaz mı? Yoksa köle olarak satılmazdan evvelkiler mi? Hangisi?

“Köle tüccarı beni ana-babamdan almış götürürken, dönüp arkama bakmıştım. Bana el sallıyorlardı. Beni İstanbul a götürüp satacağımı söyleyen köle tüccarına vermeye mecburlardı. Benim hepsinden iyi yaşamamı istiyorlardı. Beni seçmişlerdi çünkü ben hem akıllı hem güzeldim. Ellerim, ayaklarım minicik, tırnaklarım kakma sedefler gibi pırıl pı-rıldı. Annem ve babam konuyu bana açmışlardı. Kararlarına rıza gösterip anneme sarılmıştım. Köle tüccan köye gelene kadar, ballandıra ballandıra

masallardaki gibi bir hayat yaşayacağımı anlatıp durdular.

Tüccarın atının terkisinde geride bıraktığım anne-babama el sallarken fikrimi değiştiri vermişim. Gitmek istemiyordum. Ailemden ayrılmak istemiyordum. Kaçıp kurtulup geri dönmek istedim ama bu imkânsızdı. Tekrar arkama dönüp baktığımda el sallayan anne-babam yoktu. Onların yerine bu tablodaki gibi iki ağaç vardı."

İşte tablodaki ağaçlar!

Annemin Ada manzarası içinde her gördüğünde söylediği gibi, işte yine oradaydılar! Bir an annem, Fatma ve Hicran la yolculuk ettiğim günleri düşünüp hüzünlendim. Annem

mutlaka bir paşa karısının yanına yöresine otururdu ki yolculuğun sonunda bu ağaçların yağlıboya tablosunun kendisinde olduğunu söyleyebilsin, "Sultan için yapılmış ama ressam gözvaşlanma kıyamayıp bana sattı," diyebilirdi. Pek tabii, ardından bizi takdim edebilirdi: "İki bekâr kızım. Fransızca konuşur, mükemmel piyano çalarlar."

Şimdi benim gözlerim doluvermişti toprağın derinlerinden su çeken bir tulumba gibi. Buna rağmen kendimden bahsetmem, geçmişi hatırlamam, Bağdat isimli Ada vapurunu dolduran kadınları güzel bulmam hayatta kalacak olmamın işareti sayılabilirdi. Bir daha kendimi öldürmek istemeyecektim. Öyle olmasını hararetle istedim. Ben ve ağaçlar hayatta kalmalıydık. Ancak karnımdaki bebeği istiyor değildim. Buna rağmen bebeğin doğduktan sonra binlerine verilmesi ihtimali hoşuma gitmiyordu. Kederliydim. Oysa mutlu olmak istiyordum. Halam bana, "Sen kendine tutunacak bir dal bulursun," derken haklıydı. Etrafımda kaybolan gençlik neşemi, anne ve ablalarıma ayak uydurma gayretimi arıyor, bu hevesle diğer kadınlara, yaşlılarıma bakıyordum.

Onlarsa bana "vah talihsiz" der gibi bakmaktaydılar. Evin erkeklerinden gizlenen sırrımı bildiklerini sanmam. Sadece onları ayakta tutan kadınca sezgileri sayesinde hissettikleri şeyler olmalıydı. Yani, merdivenlerden düşüşümün, bir gece apansız tutuşup yanı verişim in, bu sayede saç-landıktan oluşumun ardındaki talihsizliği hissediyorlardı. "Şimdi kel miymiş?"

"Kelmiş. İstanbul'u istila eden göçmenler gibi yokmuş saçları, kabuk bağlamış yanan kafası."

"Bir daha saçlan çıkmaz diyorlarmış, öyle mi?"

"Tek derdiniz saçlarım olsun a hanımlar!" demek isterdim onlara. Siz kamımdaki gayrimeşru bebeği bilmeyin yeter!

Her kadının bilip de bilmediği şeyler vardır. Herkesin sustuğu bir yer vardır kalbinde. Hem bu vardır hem de şöyle bir

gerçek: Hepimiz başkasının karanlığında kendimizi görürüz. Uzak duruşları, acıyarak bakışları, yüz çevirileri, gözlerini kaçırılmaları, bazılarının anne ve ablalarıma hatırına kırık dökük selam verişleri bu yüzden olsa gerekti. İçten içe benim gibi olmaktan korkuyorlardı. Ne halde olduğumu bilmeseler bile korkuyorlardı. Hiç kimse talihsizlere yaklaşmak istemez. İnsanlar talihsizliği bulaşıcı bir hastalık gibi görürler. Talihsizlerin hikâyesini anlatmaya doyamaz ama dönüp elini sıkamaz, selamını almazlar.

Sadece acırlar onlara.

Ben onların bahar güneşi altında teker teker açılan ve yol boyu parmak uçlarıyla fir döndürdükleri şemsiyelerini seyrettim, onlarsa benim talihsizliğimi. Bir kenara kusuver-memle son bulan vapur yolculuğumuz işte böyle geçti. Gayrimeşru bebeğimi gizlice dünyaya getireceğim sürgün yerine ayak basmıştım. İnsanın geleceğinden habersiz yaşayıp gitmesi ne fena. Keşke suretlerimizi bize gösteren aynalar gibi bir şey olsa da geleceğimizi görebilsek. Eğer öyle olabilseydi. Ada'da beni bekleyen büyük bir aşk hikâyesi olduğunu bilirdim. Aşk hayatın özüdür. Âşık olmayan, sevmek nedir bilmeyen hiç yaşamamış demektir.

Karşıma çıkacak aşktan habersiz bir bilinmeze gelir gibi gelmişim Ada ya. Ekmek hamuru gibi kabarmaya başlayan karnımla annemin özene bezene yaptırdığı köşkün cihannüması-na yerleştim. Ailenin gözden uzak tutulmak istenilen ihtiyarları, sakatlan bannırdı burada. Köşkün çatısındaki dik merdivenli odacığa sabah, öğle, akşam bir hizmetkâr öfleye pöf-leye çıkar, burada kalanın suyunu ekmeğini verirdi o kadar .

Basit bir iki eşya. Ailenin gözden çıkarılanına yeter de artar bile!

Annem gururumu kıran dayağı atarken, Fatma etimden çok kalbimi inciten fiskeleri vururken, belliydi gözden çıkarıldığım. Hicran iki kolunu kanat gibi açmış onları durdurmaya çalışıyordu ama nafile. Bazılarının gücü her şeye yeter. Bazılarımızın hiçbir şeye. Kaderimizin kurallarından birisidir bu.

“Yapmayın, eylemeyin böyle! Siz de ana oldunuz, siz de kadın! Hem o bizim kanımız, canımız! Böyle yapmak mı icap eder, söyleyin ha!”

“Bu iffetsize anlayış değil, kötek lazım! Hem elâlem ne der?”

Ne der?

Evvela genç, bekar bir kız olarak kimden gebe kaldığımı sorar. Hikâyeyi baştan sona bilse bile beni suçlar.

“Çünkü kadın mum alevi gibi çaresiz ve zayıftır, bilmez misin küçükhanım?”

İkiyüzlü Bedriye Kalfa suskunluğunu bozmuştu.

Annemle Fatma'nın köteğinden yüzüm gözüm yırtılmış, üstüm başım paralanmış, odanın ortasına savrulmuş sessizce ağlamaktaydım. Bedriye iş görmekten çatlayıp buruşmuş elleriyle omuzlarımdan tutmuştu. Her baktığımızda eksik parmaklarından ötürü korktuğumuz, belki iğrendiğimiz o eller meğer ne yumuşak ne şefkatliymiş de haberimiz yokmuş:

“Kadın bu cemiyette en zayıf olan. Etrafını ısıtır, ışık saçar ama ne esen yele dayanıklıdır ne üzerine kapanan güce ne de ışığını söndüren bir damla suya. Erkek gibi olmak ister ama tabiat buna izin vermez. İzin vermediği gibi Vuslat Emine'mize verdiği usulde bir de ceza verir.”

Hay Vuslat Emine kadar taş düşün başınıza!

Hoş, ufak tefek bir kızımdır. Taş olup başımıza yağsam bile zararım olmaz.

Ağız alışkanlığı, bir kere daha kendimden "kız" diye söz ettiğimde, öfkeden yanaklan pençe pençe kızarmış annem:

"Ayol bir de kendisine kız demez mi?" demişti.

"Ya neyim?" demiştim ben de. Başımı fırtınaya tutulmuş zarif kepenkler gibi savuran okkalı bir tokat daha yemiştim.

"Yapmayın hanımım. Yeter bu kadar eziyet. Kadın bu cemiyette en zayıf olan. Etrafım ısıtır..."

Annem Bedriye'ye dönüp "Kes!" demişti.

Halamın söylediklerini papağan gibi ezberlemişti. Böyle akıllı sözlerin zamanı geldiğinde altın gibi değerli olduğunu söylerdi. Akıllı sözler kadar bunları ezberlemek de mühimdi. Bu yüzden papağanlara hayrandı Bedriye. İtalyan konsolosunun eşinin vardı bir papağanı. İstanbul'dan ayrılırken

bı:c bırakmıştı. Ben bir güzel kötek yerken, kalesinden "Maşallah maşallah," iliyordu. Yoluk!

İşte bu yoluk papağının bile can sıkıntısını unutulurama-dığı İtalyan sel irenin köşküne gider gelir olmuştuk. Annem hasbelkader kurduğu bu üst düzey arkadaşlıktan ziyadesiyle memnundu. Kadın onun yüzüne baktıkça kahkahalarla güler, annem onun cemiyetinde yer almaktan hoşnut gülümserdi. Hicran bu sayede iyi bir evlilik yapmak üzereydi. Sırada ben vardım. Annemin "Hayvancağızı kalesinde silkelenirken gördüğümde bağırıp kaçıp gitmemek için kendimi zor tutuyorum," dediği papağana tahammül sebebi buydu. Sonrasında onu alıp bakması, 1 licran'ı istemeye geldiklerinde "İtalyan sefiresinin hediyesidir," diye böbürlenmesi bu tahammülün sebebine kuyruğundan bağlıydı.

Belki papağandan igrenmişti ama sefirenin bahçesindeki flamingolar annemi büyülemişti. Önce adlarıyla büyülenmişti:

1 lamingo. b la min go,

Flamingo.

Saray kuşbazının köle kızı olmasına rağmen o güne kadar böyle bir kuşu ne görmüş ne de duymuş olmasının verdiği şaşkınlıkla büzülen küçük ağızdan çıkan seslerle, flamingo! "Pembe cennet kuşları bunlar," diyordu annem. Blamingoların uzun boyunlarını kıvırmaları, tek ayak üs-ıtında zarifçe dikilmeleri rüyalarına giriyordu: "Ada'daki konağın bahçesine istiyorum bir çift," deme patavatsızlığında bile bulundu Kendinden geçmişti: "Hatta boyunlarına ve ayaklarına pembe İncili tasmalar yaptırırız. Mösyö Ya-kop yapar!"

İtalyan sefire annemin bu arzusuna kahkahalarla güldü:

"Her şey mümkün olmaz hanım. Belki ben hediye ederim günün birinde. Çünkü bu leylek gibi yoksul hayvanı de-

gildir. Asil hayvanıdır ve sadece aristokratların bahçelerinde barınabilir. İxylek halk kahvehanelerinde yanınıza gelir, gevreğinizi çalar, kaçır. Flamingolar asildir bizim gibi. Leylek sizin gibi.”

Bu kadarı kavgada söylenmez! Hele hürriyeti arama bulma arzusuyla bir Batılı gibi yaşama gayretindeki Müslüman kokonaya hiç söylenmez. Fatma'nın hırçın atımıza çıkıştığı gibi: “Hösssst!” derler. Ve hatta, “Çüşüşüş^r Nihayetinde annemin de bir gururu vardı:

“Ben bahçemize bir çift flamingo bulurum.

“Hem de bir çift. Bir tane de değil!”

İtalyan sefire küçümseyerek böyle söylemişti. Sonrasında annemin iki gayesi oldu: Ada'daki konağı yaptırmak ve bahçemize bir çift flamingo almak. Ve hatta tek bir gayesi: Bahçemize bir çift flamingo bulmak.

Acı gerçek, önce bulmak gerekiyordu. Flamingolann hakikaten kolay ele geçmediğini böylece öğrenmişti. Adını bile bilen yoktu: “İsterseniz maymun verelim,” diyorlardı. “Olmaz.” diyordu annem. “Bize yaza kadar bir çift flamingo lazım.” Sadece annem mi? Fatma ve Hicran da pek tuttunlardı doğrusu. Üçü birlik olmuş İtalyan sefiresinin bahçesinde gezinen flamingolardan istiyorlardı.

Meğer ne güzel günlermiş. Geçmiş günler onlara uzaktan baktıkça, onları hatırladıkça güzelleşir. O anda yaşıyorken, hayat sıkıcıdır.

Burada flamingo yoktu ama türlü çeşit kuş vardı. Mesela bir kırlangıç ailesi saçağımızın altına yuva yapıvermişti. Serçeler vardı. Kumrular vardı. Kargalar vardı. En çok karga vardı. Hicran kargaları saatlerce seyredebilirdi. Salak şey! Karga uçlu.

Burada yalnızdım. Zihnim daldan dala konan kuşlar gibi hatıraların arasında dolansa bile yalnızdım. Kendime ne kadar içselli versem boştu.

Kahırla içimi çektim.

Karga gelip pencere pervazına kondu.

Beni Hicran sandı zahar,

Ben o değilim,” dedim. “Onlar hep birlikte İstanbul'da. Ben burada yalnızım.”

“Üstelik gebeyim,” dedim kederle.

Kimse bilmez, en kötü rüyalarımda kendimi, bilmediğim, tanımadığım, üstelik hiçbir cinsî münasebette bulunmadığım birisinden gebe kalmış görürdüm. Görülen kötü rüyalar uyanık olduğumuz hayatta başa gelir miymiş? Gördük, gelirmiş işte.

Geldiğimizde öğle okunmuştu. Bedriye el çabukluğuyla yemeği hazırladı. Yolda kusmuş olduğumdan

pirinçli un çorbası. “Midenize iyi gelir,” dedi. İçine koyduğu nane tazeydi ve özen gösterip ince ince kıymıştı. Bir de cennet elması vardı tepsinin kenarında. Nane gibi o da bahçedenmiş. “Geçen yıl meyve vermemişti. Bu yıl üzeri dolu.” İstanbul'dan getirdiği bir somun ekmekten ince bir dilim kesip tabağın kenarına iliştiymişti. İki kişinin işini görece kadar eşyamız bizden önce varmıştı. Ada meydanında fazla dolanmadan faytona binmiştik. Oysa direkli çayhanede limonata içenleri görmüş, özenmişim. “Çok şükür iri değil karnınız ama biz yine de insan içine çıkmayalım,” demişti Bedriye. Faytonda giderken bana bakıp içini çekmiş, şansını bir de o denemişti: “Allah aşkına ne zaman hamile kaldınız? Bakın kimden diye sormuyorum bile. Burada ne kadar sürgün kalacağımızı bilmek niyetiyle soruyorum.”

“Peki doğum ne zaman Allah’ın cezası?” diye soran anneme bile asla ve kat’a cevap vermemiştim de bunu Bedriye'ye mi söyleyecektim? Bedriye böyledir işte. Kurnaz. Annem sa-

tondaki alafranga koltuk takımında oturmuş, kendi deyimiyle ağndan kopasınca başını Mösyö Yakop’tan aldığı kesme elmaslarla, yakutlu yüzükle süslediği eline dayamıştı. Elinde kalan biricik yalan ganimetler: Ortaparmağındaki yakutlu yüzüğü Hicran evlendiğinde ona takacaktı. İstanbul’un bütün kalburüstü hanımları bu yüzüğü almak için yarış içine girmişler, ipi annem göğüslemiş ti. Bunda şaşıracak ne vardı? Parayı veren düdüğü çalmaz mıydı? Ama herkes pek şaşırılmıştı. Annem de şimdi bana şaşınıyordu. Havada burnuna çektiği enfiyenin kokusu vardı.

Sonra aniden oturduğu koltuktan kartal gibi havlanıp saçlarıma yapışmıştı:

• ‘Kimden peydahladın piçini! Bari bunu söyle, kimden?’ Kendimi yakmaya karar verdiğim gecenin öncesinde oluyordu bütün bunlar.

Avuçlarında topak topak saçlarımla pençelerini iki yana açmış bir yaratık gibi karşıma dikilmişti. Öfkeyle sıkılmış yumruk olmuş ellerin, parmakların arasından sallanan saç telleri gürül gürül akan suya benzeyen saçlarımla parçası değilermiş gibi cılız ve titrek duruyorlardı. Sanki ben de annemin kızı, Fatma’nın kız kardeşi değil gibiydim. Hicran’m bile tereddütleri vardı benimle ilgili. Hepsinin hayal kırıklığıydım, başka bir şeyleri değil.

Diğer tekinin, zehirleneceği korkusuyla sadece lop yumurta yiyen Sultan Abdülaziz’de olduğu söylenen halının üzerine çökmüş “Ben böyle olsun ister miydim?” diye katıla katıla ağladığımı hatırlıyorum.

"Evlatlıktan reddedip köle diye satmak var seni!"

Annemin bu tehdidinden korkmuştum. Ama bunu yapamazdı Bunun aileye daha büyük zararı dokunurdu:

“Yaparım! Vallahi de yaparım billahi de yaparım! Öldü der, yaparım. Boş bir mezar yaptırır, gider seni köle pazarında satanm!”

Annem söylediklerini yapabiliirdi. Çünkü şefkatsiz olmaya çalışan birisiydi.

Pirinç çorbası iyi gelmiş, içimi ısıtmıştı.

Burada yaralarımı saracağım, kendi kendime iyi geleceğim, diye geçirdim içimden.

İkinci okunduktan sonra kırlangıç yuvasının yerinde olmadığını gördüm.

“Skp attım ben onu,” demişti Bedriye. Boş tabağı, ekme kırıntılılarıyla dolu tepsimi almaya geldiğinde. “Ekmeğini bu kadar çok dökerek yersen halam gibi evde kalırsın,” derdi Fatma. “Anneniz, gözyaşı gibi pml pırıl konağımın köpükten daha beyaz dantel gibi işli, ovalı saçağına pislik gibi yapışmış, der, bunu yaptınrdı zaten. O emretmeden ben yapmış oldum, fena mı?”

Bedriye'nin hayatta kalmak için tek seçeneği buydu: Kendisine verilen işleri görmek. Gerektiğinde iyilik, isteniyorsa kötülük.

“Kırlangıların celladı olmak sana mı kalmış Bedriye?”

Cevap vermeden önümdeki tepsiyi aldı.

“Yandakiler gördü beni,” dedi sonra. Aramızdaki ateşi harlamak istiyordu besbelli. Aklı sıra beni de başka bir korkuyla besleyecekti.

“Cennet elmalarını toplarken yakalanıverdim komşulara,”

“Sen ne yaptın peki?”

“Hiç. Ne yapacağım? Onlar sual etti, ben cevap verdim.”

“Ne sordular?”

“Burada ne işim olduğunu.”

“Peki sen ne dedin?”

“‘Hastayım,’ dedim. Temiz hava iyi gelir diye gönderdiler beni,’ dedim. ‘Hem bir taraftan evi temizleyip yerleştireceğim,’ dedim. İyİ demiş miyim?”

Bedriye Kalfa hayatından memnun, ömrü boyunca eline ilk kez geçen fırsatı değerlendiriyordu: Efendi olmaya yel-

teniyordu. Vaziyetimden ötürü onu ne şikâyet edebilir ne de had bildirebilirdim. “Siz” yerine “sen” demeye başlamıştı bile. Yok, onunla başa ıkılmazdı. Belki tek çıkar yol kader birliği etmek, boyun eğmek, efendim olmasına izin vermektİ. Yandakilerin sorgu sualinin beni zerre endişelendirmediğini hissettirmeye çalıştım ama nafileydi bu, anlamıştı nasıl tedirgin olduğumu kurnaz Bedriye.

Yandaki köşk direklerin üzerinde yavaş yavaş yükselmekteydi. Köşkün hayalet gibi duran iskeleti ortaya çıkmıştı.

“Bizimkinden daha büyük, daha süslü olacaktımış.”

“Anneme böyle söyleme, kıskanır, üzülür,” dedim.

Bedriye'nin cevabı dudağının kenarında beliren alaycı gülüşte saklıydı:

“Aptal, halen onları düşünüyor.”

Kaç yaşındaydı Bedriye? Otuz olmuş muydu? Biraz daha az? Biraz daha fazla? İtinayla sayardı yaşını:

“Yaşım bilmeyen yolunu bilmez,” derdi.

Yolunu kaybetmemek için unutmazdı yaşını. Ayrıca kendisine sorulsun isterdi. Kendisi de her fırsatta hatırlatırdı. Annem onu konuşurmazdı. Keyfi yerindeyse fikrini alırdı. Çok keyfi yerindeyse dedikodu etmesine müsaade ederdi. “insan kendisine benzeyeni sevmezmiş.” Babam, annemin Bedriye Kalfa'yı azarlayıp zulmettiğini gördüğünde böyle söylerdi.

“Yalan mı?” diye sormayı ihmal etmeden, çorbasını daha kolay içebilmek için tabağını eğdirerek, geldiği sınıfı açık ederek. Babam, ne yoksul ne zengin bir toprak adamının kaba saba oğluydu. Hatta halam, erkek gibi yetiştirilmiş at üstünde yatağan kullanmakta usta bir kızmış. İnşallah biliyorsunuz yatağan nedir? Kılıç. Söz geçiremem korkusuyla koskoca Bursa'da talibi çıkmamış. Babalarını zamansız kaybedince iki kardeş bir küp altınla İstanbul'un yolunu tutmuşlar İstanbul'a yerleşince halam, babamın tüccarlık et~

meşine olanak hazırlamış, biri iki etmeyi öğrenmişler, elin-den geldiğince kardeşinin eğitim almasını sağlamış, uslandırmış, akıllandırmış. “Bu babanızın akıllanmış hali!” Halam böyle söylerdi. Kendisi de hanlar hamamlar alıp bunların geliriyle evlenmeden yaşama serbestliğine sahip olmuş. Hürriyet ya parayla satın alınır ya da kuş uçmaz kervan geçmez yerdeki mecbur yalnızlıkla. Başka türlü mümkün olmaz kanımca.

Bir keresinde Fatma, onun için “Cam hiç erkek çekmemiş midir acaba?” diye sormuştu.

“Çektiyse o da Esmâ Sultan gibi beğendiğini almış, yalamış, yutmuştur,” demiştim ben de. Hicran gülmüş, Fatma kaba etlerimi cimciklemişti.

Anneme gelince: Onun hikâyesi biraz karışık. Abdülme-cit'in kuşbazının beş yaşında aldığı kölesiymiş, (insan kendisine benzeyeni sevmezmiş!) Tahta Abdülaziz çıkıp, kuşbaz Medine'ye sürgün edilince, o da beraberinde gitmiş. Kuşbaz burada ölünce, gerisin geriye İstanbul'a kuşbazın oğlunun yanına gönderilmiş. Oğlunun karısı bunu kıskanıp “Ben bu köle kızı istemem,” deyince de sanılmış. On üç yaşındaki saraylı köleyi halam almış. Babam annemi halamın konağında görüp beğenmiş. Halam “Bundan nişini mi bulacaksın? Nikâhına al bunu,” demiş. Annemle babamın birbirlerini bulup evlenmeleri işte bövle olmuş.

İkisinin ortak özelliğine gelince: Varlık içinde yokluk. Bursa'dan İstanbul'a geldiklerinde bir ambarda altın dolu küplerine sanlıp uyurlarken, bir lağım faresi babamın ayak serçe parmağını kemirmiş yutmuş. Annem de olmayan ayak serçeparmağını Medine'ye gitmek üzere bindikleri gemide aç bir fareye yem etmiş. Gerdek gecesi halvet olup sırtüstü yatağa düştüklerinde görmüşler

birbirlerinin olmayan parçalarını: Birinin sağ, diğèrinin sol ayak serçe parmağı. “Şimdi söyleyin bakalım,” derdi annem, “farelerin serçe parmak-

larımızı kemirdiği kaderimizi değıştirmek istemek suç mu? Sonradan görme olmak, ak akçenin satın aldığı şeylerle gurur duymak suç mu?”

Anne ve babamın evliliğinin ilk yılında alman Çerkez köle Bedriye o farelerin yiyip yuttuğu serçe parmak kadar on-lardandı. Topal olmasa bahtı da güzel olurdu. Hatta adı bile Bedriye olmazdı. Gülbahar olurdu, Kanarya, Bülbül, Ne-şedil, Servetseza olurdu. Satılmak bir felaket değıl, daha varlıklı ve göz kamaştırıcı bir dünyaya adım atmanın fırsatıydı.

“Hürrem, Safiye, Kösem. Onlar da benim gibi köle kız değıller miydi?”

“Kendini onlarla bir mi tutuyorsun?”

Kim ne derse desin, halam annemin hep kadın efendisi olarak kaldı, öyle de kalacaktı. Anne ve babam, olmayan serçe parmaklarının yerine hayatlarına parayla satın alınan nice güzel şeyin girmesini istediler. Bir ayağını sürüyerek yürüyen Bedriye geçmiş ve bugün arasında gidip gelerek onlara kendilerini unutturmamakla yükümlüydü. Yoksa bir başkası olurlardı. Oysa onlar, geçmişlerini unutmadan mutlu olmak, o geçmişten kendi istedikleri gibi söz etmek istiyorlardı.

“Halktan geldik, hakka gideceğiz,” diyen annem halktan geldiğini kabul ediyor ama bundan sonra halkın sadece seçkin zümresinin içinde bulunmak istiyordu.

Benim gayrimeşru gebeliğim annemi gerisin geriye çocukluk günlerine döndürmüştü. İnsan elde ettiklerini bir anda kaybedebilirdi. Hayat zalim ve acımasızdı. Görüyorsunuz işte yangınları. Anneme ve Fatma’ya kalırsa, benim durumum insanın üzerinde yanık çuldan başka bir şey bırakmayan yangından beterdi. Buna “İffet yangını,” diyorlardı, “sahip olduğumuz her şeyi geri alabilir. Bizi bu cemiyet içinde vebalı gibi yaşatabilir.”

Neler düşünüyordum böyle?

Kırlangıçlar geri dönüp dağılan yuvalarını aradılar biçare. Ben de onlar gibi zihnimin, hatıralarımın, geçmişimin içinde döne döne kendimi avutacak bir teselli arıyordum.

Bedriye Kalfa kapıyı üzerime kilitledi.

Bomboş sayılabilecek odacığın köşesine taht gibi ilişmiş oturak dikkatimi çekmişti. Demek burada pisliklerimle baş başa kalmam isteniyordu. Doğurana kadar dışarı çıkışımın yasak olduğu günler böylece başlamış oldu.

“Sen aşağıda bir başına ne yapıyorsun peki Bedriye Kalfa? Nasıl vakit geçiriyorsun? Korkmuyormusun?”

“Ben bir tek Allah’tan korkarım.”

“Yeter Bedriye Kalfa! Efendilik taslama bana.”

Kaybedecek neyim kaldı, diye düşünmüştüm. Cesaret düşmanlarınızı korkutan tek silahımızdır. Halam bile bu hal, tavrıma hürmet etmişti. Sanki.

Beyazıd'daki köşkte baş başa kalıp ağzımdan laf almaya çalıştığında, inada susmuştum. Bursa'dan İstanbul'a bir küp altında geldiği günden beri yanında taşıdığı, sonrasında kabzasına zümrütler, elmaslar, yakutlar işlettiği hançerini boğazıma dayamış son bir defa, "Şimdi konuş, şimdi anlat, şimdi söyle," demişti. Susmaya devam etmişim. Onun da "Susan kazanır," demekten başka çaresi kalmamıştı. "Sana bu fenalığı yapanın kim olduğunu öğrensek ne değişecek? Piçinin babasını bulup çengele mi astıracağız? Diyelim astırdık. Ne değişecek? Bu gayrimeşru bebek çaresiz dünyaya gelecek." Bunu söyleyip o da susmuştu. O kadar çok susmuştu ki Be-yazıd'daki konağın divanhanesine gece inmiş, annemin gönderdiği atlı araba kapıya gelmişti.

Halam babasının hediyesi atıyla dolaşırken konuşacak kimsesi olmadığı için nasıl sustuğunu anlatırdı. Bu yüzden tabiatı dinlediğini. Böylece ilkin konuşmayı değil dinlemeyi öğrendiğini. Bir küp altın ve eteğinde kardeşiyle geldiği İstanbul'da bu huyu sayesinde tutunduğunu, bu kahpe şehirle bu sayede başa çıktığını. Halama karşı susarak kazanmışım. Esasında onun sayesinde hayatta kalmışım. Çünkü bir ara Fatma inden-cinden hamile kalmış olabileceğimi iddia etmişti. Hep onlarlaydım, ne ara gebe kalmışım değil mi? İstanbul'da bir cinci varmış ve benim gibileri cinden olma piçlerinden ayırıveriyormuş. Bu nasıl oluyor diye sormak akıllarına gelmemiş tabii bizimkilerin. Dere kenarlarında bağırsakları dışarıda bulunan kadınlar, kızlar, bu cincinin vukuatıymış. Gebe kızlarla kapandığı odalardan üstü başı kan içinde çıkar, "Cin piçini vermedi," dermiş. Yol kenarlarında ıssız yerlerde bulunan kadın cesetleri ailelerinin gerçeği söyle-yememeleri yüzünden bir ızbandut tarafından kaçmlıp o hale getirilmiş diye bilinirmiş. Annem arabamı hazırlatmış, ben adımımı gümüş kakmalı basamağa atmışken halam. "Durun," demişti. "Gitmiyorsunuz cinci hocaya."

Oysa gidiyorduk. Az kalmıştı gidiyorduk. Vallahi de gidiyorduk, billahi de gidiyorduk!

Sonrası rüyama girmişti.

Bir derenin kenarında yüzüstü yatmaktaydım. İçimde gizli saklı ne varsa ellerime bulaşmaktaydı ılık ılık. (Bağırsaklarım kucağıma verilmişti sizin anlayacağınız.) Çektiğim acıyla aralanan ağzıma taş toprak bulaşmıştı. Gözümün kenarından karıncalar, böcekler geçmekteydi. Alemin bütün karıncaları böcekleri içi dışına çıkmış beni yemeğe gelmekteydi. Ter içinde çılgılık çılgılığa uyanmışım. Benimle birlikte hane halkı uyanmıştı. Böylece bir süre evden uzaklaşmam için bütün şartlar hazırlanmıştı. Buraya kadar her şey maceraydı. Yorulmuşum.

Bedriye oda anahtarım bana karşı sahip olduğu tek silahıymış. kınından çıkardığı hançeriymiş gibi tutmaktaydı. Sonra onu avcunun tam ortasına yerleştirip avcunu sımsıkı kapadı:

"Aşkolsun küçüğüm. Ne haddime size efendilik taslamak? Kapalı kalmaktan zihniniz bulandı. Siz benim elime doğdunuz. Kamınızdaki de öyle olacak inşallah."

Nazarımdan kaçmamışa: Kamınızdaki demezden evvel tereddüt etmişti. Muhtemelen "piçiniz" diyecekti onun yerine. "Yanlı ş bilvorsun kalfa. Ebe gelmiş benim doğumuma." "Elbette. Kalanız. Fatma'nın doğumunu seyrettirmemişti ama Hicran ve sizde çarşafın berisinde durmama ses etmemişti. Hicran ı değil ama sizi kucağıma vermiş. Git yıka şunu." demişti."

Kısacık bir an susuverdi. Su getirmişti vücudumu silmek ism Tepsiyi bur kenara bırakıp su dolu tası aldı. Günlerdir miradaydım. Odanın gün batarken kızıl bir ışık içinde kaldığını görmek tek mutluluğum olmuştu. Bebek kamımda kıpırdadıkça _ kahrımdan ağlamıştım. Bir yatalak gibi günlerce yatmıştım.

"Günaşırı sildim sızı küçükhamm."

"Niye hatırlamıyorum T

"Kahr keder insanı uyuşturur işte böyle. Yaşadıklarınızın acısı çıkıyor. Ölü gibi uyudunuz. Gizlice odanıza girip Allah korusun yaşıyor musunuz diy e baktım size."

"Yaşıyor muydum peki?"

Kırlangıçlar çaresizlik içinde yuvalarım arıyorlardı. Belki onlar da benim, sorduğum soruyu soruyorlardı. Bedriye'nin yaptığım btifeyi anlayıp anlamadığını sezemedim. Fatma «mm şem 'Sinsi,' derdi.

"Sizde sevdiğim şey ne bitiyor musunuz?"

Cevap vermedim ona Sustum. Birdenbire annemin sırdaşımız oba bile kalfa kadınlarımızla eş, dost,, ahbab olmamız gerektiğini nasihat edişi gelmişti aklıma. Sorusunun cevabını yine kendisi vermişti:

"Yaşama sevincinizi. Yabani otlar gibi sarmış içinizi. Kimse söküp atamıyor."

"Kaç gün oldu buraya geleli?"

Bedriye işini bıraktı, başparmağıyla parmaklarına teker teker dokundu, dudaklarını kapırdatarak içinden saydı:

"Altı."

"Fazla olmamış."

"Öyle demeyin. Kuran dünyanın altı günde yaratıldığını yazar."

Halen bir umut yuvalarını arayan kırlangıçlardan bir tanesi pencereye çarpıverdi. Boş bulunup korktuk:

"Bunlar hep senin yüzünden işte Bedriye!"

"Söylemeyin böyle. Kalpsiz değilim ben."

Kendimi ateşe körükle gitmiş gibi hissettim. Bedriye yap-üğü fenalığın farkındaydı. Günaha girmekten çok korkardı. Ancak çıkarlarını da önemserdi:

"Annem benimle kardeşimin ardımızdan İstanbul'un bütün mezarlıklarını dolaşmış. Tıpkı yuvasını,

yavrularını arayan bu kırlangıç gibi. Öldü demişler çünkü bizim için. Söylememişler köle pazannda satıldığımızı."

"Onların yuvalarını sen bozdun!"

"Olmayacak bir iş yapmışlardı çünkü sizin gibi."

"Yavrulan yuvanın çamuruyla birlikte yerlere saçıldı. Allah vere Ada'nın aç kedileri, köpekleri yedi onları. Kimbilir belki bir martı havada kapıverdi,"

Bedriye suratını asmış işine devam ediyordu. O an celladıyla başbaşa yaşadığım korkusuna kapıldım. Zülmün elinde asi olmayana hayat yoktur.

"Ver şu anahtarı bana," dedim. "Çıkıp hava alacağım."

Bedriye anahtarı uzattı Hızlıca ikna oluşuna şaşmıştım, i sasmda bütün bunlara şaşmamak gerekiyordu. Bedriye ke-

dinin fareyle oynadığı gibi oynayacaktı benimle. Oyunun kurallarını o biliyordu, ben değil.

Eve gelen hoca kadın kompozisyonlarımı kahkahalarla okurdu: "Bu kız gerçek bir dilbaz!"

"Neye yarar ki," derdi annem. "Yaradan keşke kızlarımın güzel taraflarını hayırsız oğluma verseymiş."

Babamın gurur duyduğu, ağabeyimin parlak notlu kompozisyon ödevleri benim elimden çıkardı:

"Paşa olacak çocuk. Baksanıza ne güzel söylüyor söylemesi gerekeni."

"Kızlar paşa olur mu?" diye sorup azar işitmem bu yüzdendi.

Bedriye'nin verdiği anahtarla odanın kapısını açtım. Keşke aynı anahtarla zihnimin kapılarını kilitleyebilseydim. Hatta kalbimin. Ne düşünebilir ne hatırlayabilir ne hissedebilir ne de sevebilirdim. Böylece yaşamak daha kolay olurdu.

Şimdi, ben önde, Bedriye arkada yürüyorduk.

"Ya bir gören olursa," diyen Bedriye'nin serzenişleri tıknafesinin içinde yokuş yukarı alabora olmuştu.

"Kim görecektir? Hem karnım ceviz büyüklüğünde. Görse bile kim bilecektir?"

Ardından kollarımı iki yana açıp bizi tarlalara dikilen korkuluklara benzeten feracemi gösterdim:

"Hem şu üzerimizdekilere bak?"

"Kat kat döşek, bunu bilmeyen eşek."

Bedriye yıllar yılı bize karşı fırtına bulutu gibi yüklenip biriktirdiği kını, kalp kırıklıklarımı bir an unutmuş gibiydi. Ya da başka bir hesabı vardı, bilemedim. Son söylediğine ben de güldüm. Günlerden sonra ilk kez gülüyordum.

Hakikaten en kötü feracemi giyip gelmiştim. Daha doğrusu annem üzerime ne verdiyse onu giymiştim. Fatma, Adaya gelirken bohçama koyulanları kesmiş, parçalamış. Beni parçalamak, kesmek ister gibi zarar vermiş entarilerime. Güle oynaya diktirdiğimiz eteklerin canına okumuş, makası rast-gele savurmuş, benim gövdemmiş gibi delik deşik etmiş hep-

sini. Hiçimle bakakalmışım! esvaplarımdaki makas yaralarına. Mendilden daha hafif ipekli bluzumu kederle seyrederken Halep işi çarşafını sırtına geçiren Bedriye, “Ucu bir olup yaptılar,” demişti, işte öldürüü yarayı o zaman almıştım.

"İğne arkası diker onarırız hepsini. Bize meşgale olur burada."

“Bize meşgale olsun diye yapmadılar bunu herhalde. Nefretlerinden. düşmanlıklarından yaptılar.”

Öyledir herhalde der gibi bakmıştı Bedriye. “Kınnbilir” manasında dudağını bükse yine bir nebze hafifleyecekti üzüntüm. Ama bükmemişti işte. Onay vermişti söylediğime.

Adanın arkasına gelmiştik. Çocukluğumuzdan beri Gia-come Otel e gelip gittiğimizden burası avcımın içiydi. Bed-rive arkamdan.

“Evvahlar olsun, nereye küçükhanım?” diye seslendi. Kıyıya inen patıkayı koşar adım iniyordum. Kamımdaki-ni istemediğimden, ona zerre sıcaklık ve yakınlık duymadığımdan, bebeği içimde yalnızlıkla büyüttüğümünden, annem ve ablalarım kendi aralarında anlaşıp beni dışladıklarından, gövdeme verecekleri cezayı bana göstermek ister gibi elbiselerimi parçaladıklarından, düşüp denize kadar yuvarlanmak umurumda olmazdı. Bu besbelli Bedriye’nin de umurunda değildi. Fatma gebeyken ona nasıl dikkat eder, ihtimam gösterirledi.

Kıyıya inivermiştim.

Ada nın bakır rengi topraklarının bittiği yerden birkaç ar-şınlık çakıltaşları, irice taşlar, sonrasında deniz vardı. Kendimi tutumayıp iskarpinlerle giriverdim denize. Tuzlu su açsın, patlatsın onları umurumda değildi. Biz fanilerin elinden çıkan şeylerin biz öldükten sonra da yaşayıp gitmesine içerlerdim zaten, insanlar ölüyor, onların ellerinden çıkma evler, sandalyeler, masalar, elbiseler yaşamaya devam ediyor. Haksızlık değil miydi bu?

Dulun hu aklımdan geçenleri ayaklarım suya değsin diye iskarpinlerimi çıkarıp kıyıda çakıllığa fırlatırken söyledim. Bedriye’nin bu kadar sessiz soluksuz kalması hayra alamet değildi. Ama o anda hayatın tadım çıkarmak istiyordum. Ayak bileklerime gelen suyun içinde durmuş geniş maviliğe bakıyordum. Biraz ileride, denizin ortasında dört değnek üzerinde yükselen bir dalyan kulübesi vardı. Çocukluğumdan beri köşküm, sarayım değil, deniz üstünde bir dalyan kulübeciğim olsun isterdim. Denize ağ serip kulübemde uyuyayım. Bir hayale bakar gibi baktım dalyan kulübesine. Eskiden yoktu. Burada yeniydi. Bedriye’ye döndüm. Ona bu hevesimi hatırlatmak istiyordum ama ondaki durgunluğu sezince vazgeçtim. Tekrar denize döndüm yüzümü. Gökyüzü denizin üzerine inmişti. Tüy

gibi yalnız bir bulut başımız üstünde uçuşur gibiydi. Karnımda doğurmak istemediğim bir bebek olduğunu hatırlamamla son bulacak mutluluk ânı bu kadardı işte. Ah inatçı ben! Bedriye'yi bu kısacık mutluluk ânına davet etmek istercesine. "Ne güzel değil mi?" demek geçti içimden. Dönüp baktığımda. Bedriye'nin başımı ezmek için irice bir taşla arkamda dikildiğini gördüm.

"N'apıyorsun Bedriye?" dedim. Pek şaşkın çıkmıştı sesim.

"Seni öldüreceğim küçükhanım."

Kafamı oracıkta taşla ezip canımı alacağına inanıyordum. O da bunu vapacabileceğine inanıyor olsa gerek ben sormadan söyledi:

"'Hava almaya çıktık,' diyeceğim. 'Kaçtı gitti önüm sıra, aradım, taradım, bakındım, bağırdım, seslendim, bulamadım,' diyeceğim. Eve dönüp bekleyeceğim. Gece siz gelmeyince evdekilere haber edecektim. Onlar da inzibata. Beni sorgu sual ettiklerinde şu söylediklerimi anlatacağım. Sizi gözden kaybettiğim yeri göstereceğim onlara, parmağımla bilinmeyen bir ufku. Onlar da bulamayacaklar sizi. Çünkü deniz çoktan çekip götürmüş olacak ölünüzü. Kimbilir nereden çıkacaksınız bir daha?"

Bedriye'nin gözlerinde o güne kadar görmediğim bir pı-nltı vardı. Beni öldüreceğine dair inancı vardı. Öyle olmasa korkuluk gibi karşımızda dikilen dalyanın içerisinde birisinin olma ihtimalinden şüphe ederdi. Etmemişti. Ya da hisleri kılıç gibi keskinleşmişti, burnu hayvan gibi iyi koku

alır olmuş, gözü kararmıştı. Beni öldürebileceğinden emin olmuştu. Korktum. Daha önce hiç o kadar korkmamış-tım. Ölümünden korkmamıştım. Kendimi yakarken bile kork-mamıştım. Ama şimdi korkuyordum. Öleceğine inanan ve ölümünden korkan bir zavallı olarak, "Bunu yapamazsın," dedim. Çenem titriyordu. Dudaklanm. Demek ölüm korkusu ilkin bir titreme veriyormuş vücuda. Kendimi sakınmak istercesine gerisin geriye bir adım attım. Dengemi bulamadım, suya düştüm. Elime bir taş geçirip fırlatmayı akıl edemedim. Ben kimsenin canını yakamam. Ne dil yarası açabilirim bir insanda, ne gönül yarası.

Kötü herkesi kötü sanır. Bedriye elinde tuttuğu taşı yükseltti. Dişlerini sıktığını gördüm. Teslim olmuş gibi ellerimi kaldırdım. Katilimin gözlerine bakıyordum şimdi.

Ölmek zor. Bu dünyayı bırakmak güç. Hayat güzel. Güneş sıcak. Deniz billur gibi. O bile başlı başına bir mutluluk. Hepsini bırakıp gidecektim işte.

"Öldür beni," dedim ona.

"Daha önce de yaptım," dedi Bedriye ağlamaya başlayarak.

Daha önce kimi öldürmüştü acaba?

"Sizi öldürürsem beni azat edecekler "

Bu anlaşmayı onunla kim yapmıştı acaba? Yoksa evin erkekleri her şeyden haberdar mıydı? Halam bile olabilirdi bu. İlk aklıma gelen annemdi elbette. Hatta Fatma! Aptal Hic-ran'm bile işi olabilirdi. Herkes huzura ersin, hiçbir şey olmamış gibi eski günlere dönelim diye.

“Senin yüzünden bu yaz evlenemiyorum.” demişti bana. Odamın kapısını bilhassa bunu söylemek için açıp sonra fırtına gibi kapatarak.

Bedriye beni öldürecekti. Bunu yapabileceğine dair inancı yüzünden okunuyordu. Sadece kısacık bir an bunun tadını çıkarıyordu. Kendisini yaşayan bir ölüye çevirenleri teker teker yerime diziyordu.

Gözü kapalı, yataktan yatağa gezmişti. Mesela bir kış gecesi:

“Siz çağırdınız sandım,” deyip yanlışıyla erkekliği yeni ıslanan ağabeyimin yatağına. Sonra, “Nerede kaldın kız,” diye çıkıştığım duyduğum babamın koynuna. Köle olmayı kabul-lenememişti. Diğer kızlar kusur ettiklerinde kızılıcık sopasını kendi elleriyle efendilerine uzatırken, o kötü bir sözü bile hazmedemiyordu. Sağ elinin üç parmağının yarısı yoktu. Sorun bakalım neden? Taşı sol eliyle tutup kaldırmıştı. En iyi kullandığı eliyle. Kuşukum kalmamıştı artık. Ayrılacağım dünyanın güzelliklerini son bir kez göreyim istediğim için başımı öte tarafa çevirdim. Güneş ılık ılık vurdu yüzüme.

"Öldür beni!"

Sonra katilim olacak Bedriye'nin yüzüne bir daha başkasını öldürmesin, beni de unutmasın diye cesaretle baktım ve kapattım gözlerimi. Sanki ber şey, adına hayat denilen şey gözlerimi açıp kapamaktan ibaretti. Kapatınca gözlerimi yıkılıp ölüyordu dünya. Açınca yeniden doğuyordu. Lâkin bu deia gözlerimi ölüme kapattığımı düşünüyordum.

Ama öyle olmadı.

Kıyıya inen patikanın ağzını kapatan bodur çalılar sallandı, kıpırdadı.

Orada birisi vardı.

Bedriye yay gibi gerilmiş elinde başımı ezmeye hazırlandığı taş, seslere kulak kesildi:

“Kim var orada?” diye seslendi alenen kıpırdanan çalılara doğru.

Birazdan aşk çıkıp gelecekti denize inen o patikadan, ucu yeşillenmiş bodur ağaçların arasından.

Derken çalılarla boğuşan çıktı ortava:

Bir eşekti bu!

Ama merak etmeyin eşeğe âşık olmadım. Eşegin peşi sıra çıkıp gelen Mehmet'e tutuldum. Sigarasını dudağının kena-nna sıkıştırmış, fesini o güzel başının üstünde hafifçe eğdirmiş, deniz köpüğü gibi bembeyaz gömleğinin önünü açmış, sırtına kumaş bir yelekçik geçirmiş, pantolonu çizmelerinin içine tikiştirmiş, gözleri alev alev, çenesi dalgalı bir denizin içinden yükselen güçlü bir kaya parçası. Ben Mehmet'i görür

görmez sevdim, beğendim, âşık oldum. Aşk zaten görür görmez olan bir şeydir. Kalp yolunu bilir. Akıl kalbe yol gösteremez. Öylesi paşayla evlilik olur.

Mehmet bizi deniz banyosu alırken yakaladığını düşünmüş, sırtını dönüp:

“Kusura bakmayın hanımlar!” demişti.

Annem olsa, şaşırma babında dudak bükerdi. “Efendi çocuk maşallah” manasında yani.

Bedriye, Mehmet’in nazik tavrından cesaret bulup: “Destur,” çekmişti.

İşte Mehmet o zaman başını hafifçe çevirip Bedriye’nin anlayışsızlığına kafa tutup efelendi:

“Sizi görüp kusura bakmayın dedim ya hanım!”

Ortada mahrem bir şey olmadığını ilk görüşte anlayıverdi-ğinden yüzünü bize doğru çevirdi:

“Deniz banyosu alıyorsunuz sanmışım.”

“Ne sandın sen bizi be! Hafifmeşrep kanlar mı?” Bedriye’nin böyle çıkışması Mehmet’in suratını ekşitmişti. “Yooooo,” dedi. Dudağının kenarındaki sigarasını eline aldı, dumanını üfledi. Ben çöküp kaldığım yerden doğruldum. Bunu yaparken sendeledim. Aramızda on arşından fazla olmasına rağmen Mehmet bana yardım etmek ister gibi bir tavırla kıpırdandı. Utanıyordum yüzüne bakmaya. İnsan âşık olduğunun gözlerine zor bakar. Güneşe bakmak gibidir bu. Sadece eşeğinin peşi sıra bizi fark etmeden gelirken ona doya doya bakma mutluluğuna erişmişim.

Üstüm başım ıslanmıştı. Feracemin ıslak eteklerini hafiften kaldırıp kıyıya doğru yürüdüm.

Bedriye olduğu yerde dikilmeye devam ediyordu.

“O zaman bana müsaade edeceksiniz hanımlar,” dedi Mehmet.

Bunu söylerken bir yandan da eşeğinin sırtına bağlı yüklerini çözüyordu. Öyle hızlı hareket ediyordu ki, Bedriye bi-

raz daha ağzı açık bakakalsa el çabukluğuyla indirdiği erzak çuvallarının içindekilerle bize bir sofraya kurardı. Sırtı bana dönüktü şimdi. Seyrettim onu. Omuzları genişti, vücudu biçimli. Kimbilir kimin erkeği, kimin kocası, kimin nişanlısıdır diye geçirdim aklımdan? Hem bana bakar mı? Baksa şimdi bakar, sırtını dönmezdi. Çuval gibi bir feracenin içinde kimbilir ne kadar çirkindim.

“Şu dalyan kulübesini görüyor musunuz?”

Sen bizim biraz evvel ölümü prova ettiğimizi biliyor musun?

“O dalyanda yaşarım ben. Balıkçıyım. Niyetiniz gözlerden uzak deniz banyosu almaksa kıyıda yürüyerek burnun diğer tarafına geçebilirsiniz.”

“Sen de gel bizi dikizle değil mi?”

Seni kurnaz Bedriye seni...

“Esağfurullah. Mahremde gözüm yoktur. Haramla işim olmaz. Hatta isterseniz bir bekçi köpeği gibi korurum sizi.”

“İstemez!”

Bedriye'nin hain planı suya düşmüştü.

Kıyıda yukarı tırmanan patıkaya doğru yürüdüm. Bedriye vaziyeti inandırıcı kılmak için söylendikçe söyleniyor, gittikçe edepsizleşiyordu:

“Koskoca Ada'da bile rahat huzur yok. İki hanım deniz sefası yapalım dedik, şu başımıza gelene bak. Bütün dünya erkeklerin.”

“Haklısınız. Özgürlüğünüzü gasp etmiş gibi oldum. Buy-run kıyı da deniz de sizin olsun. Ben başka bir vakit çıkarım dalyanıma.”

Mehmet dokunsanız dağılacak bir kayığın içinden su boşaltıp duruyordu. Kayığı nasıl olup da yeni gördüğümü düşündüm. Kolay mı, biraz önce celladıma sessizce uzatmışım boynumu. Sadece bir düşünceye yummuşum gözlerimi. Beni oracıkta öldürecek darbe başıma inmezden evvel en son

anda bir çiçek, bir kuş, denizde dalga, denizin ortasında ıssız dalyan kulübesi, bir tebessüm olmak isterdim. Biraz sonra ebediyen benimdir diyordum benden uzak olan her şey.

Bu defa telaşlanan ben olmuşum.

Kıyıda yalnız kalırsak Bedriye cahil cesaretiyle yarım kalan işini bitirmeye girişirdi.

“Deniz banyosu filan aldığımız yoktu bizim. Bilakis münakaşa ediyorduk.”⁵¹

Bedriye'nin sudan çıkışım görseydiniz... Beni öldürmeye bir daha teşebbüs etmeyeceğini siz de anlardınız. Buna rağmen bizi güzel şeyler beklemiyordu. Ok yaydan çıkmıştı bir kere. Kötülük ortaya dökülmüştü.

Bedriye'nin “Yürü,” diye itelemesiyle telaş içinde patıkayı tırmanmaya koyulduk. Mehmet kıyıda durmuş gidişimizden emin olmak istercesine arkamızdan bakıyordu. Omzumun üstünden arkama şöyle kaçamak bakıverdim. Derin bir maviliğe gömülmüş gibi duruyordu Mehmet. En sevdiğim iki şey, güneş altında gümüşü pırıltılarla yanan bir deniz ve ilk görüşte tutulduğum erkek.

“Teyze! İskarpinlerini unuttun.”

“Benimkiler ayağında. Sana diyor,” demişti Bedriye.

Bal gibi biliyordum bana dediğini. Yerin dibine geçmişim.

“Teyze senin anandır!” diyecek oldum, sustum.

Bu kızların göstermelik nezaketleri vardır. Değersiz eşyaların üstünü kaplayan varaklar gibi. Eve

gelen hoca kadın hakkımızda bunları yazmış, helaya gidince yakayı ele vermişti. Annem uyanıklık etmiş, hoca kadının çantasını açtırmış, bundan sonra derslerimize girecek diğer hocaya vereceği tavsiye mektubunu bulup bize okutturmuştu. Hoca kadın heladan çıkıp geldiğinde annem mektubu boğazlanmış bir güvercin gibi elinde tutmuş sallıyordu:

“Kimmiş hoca hanım bu göstermelik nezaketleri olan terbiyesizler, bizler mi?”

Hoca hanım çilek gibi kızarmıştı.

Ekmek yediğin çanağa pislemek neymiş göstereceğim ben sana! Sen göreceksin bizdeki nezaket varak gibi miymiş, yarak gibi miymiş?”

Bizler için nezaketsiz diyen hoca hanımı kapı dışarı etmiş, ardından bize şu nasihati vermişti:

“Evde kendi aranızda ağzınız kenefe dönsün ama dışarıda sakın! Zira ben sizi paşalara vermek istiyorum.”

Karşımdaki paşaya benzemese de kaba saba birisi değildi.

Bedriye, teyze sanılmamdan hoşnut sınıtmıştı. Döndüm ters ters baktım. O da köle olduğunu hatırlayıp biraz önce beni öldürmek isteyen kendisi değilmiş gibi başım eğdi. Yanardöner şey!

“Bir teyzenin ayağına olmayacak kadar zarif ve güzel değil miydi şu elinde tuttuğun iskarpinler? A abuş, a aklı bir karış?” Fatma olsa böyle çemkirirdi. Annem hocaya azar çekerken Fatma bir elini büzüp diğer elini avcunu üzerine patlatıp o münasebetsiz el işaretini yapmıştı. Fatma kendisini anmamı istedi.

Mehmet iskarpinlerimi elinde tutmaya devam ediyordu.

Onları almak için yürüdüğümde ona da yaklaşmış oldum. Hadi elinde tuttuğun iskarpinlerden anlamadın... Bana bakınca karşında teyze mi görüyorsun diye sorarlardı adama? Kimbilir belki haklıydı: Bir çuvalın içine tikişnılmış teyzeydim işte! Karnımda istemediğim bir bebek, ailenin yüzkarası, utancı, sürgünü, gözden çıkarılanı! Biraz önce öldürmek istediler beni. Sadece Bedriye'nin elinde değildi o taş. Annem, Fatma, Hicran ve o sinsî kurnaz halam da el veriyordu zavallı kalfa kadınıma. Hatta koskoca bir cemiyet. Kadınları kafese kilitleyip ifrite dönüşen erkekler! Hepsinin elindeydi başımı ezmek isteyen o taş! Her şeye rağmen hep bir teselli bulsam bile şu hayatta, omzumdaki yükler beni çökertmiş olmalıydı.

Kibar adamdı Mehmet. İskarpinleri uzattı. Uzatırken de, “Kusura bakmayın, gözlerinizi görünce genç olduğunuzu anladım. Af buyurun,” dedi.

“O da beni sevecek,” dedim içimden. Çünkü sevgi, aşk, sevmek, çakıp sönen şimşekler gibidir. Aniden oluverir.

Mehmet'e kalırsa o an denizin üzerinde yanıp sönen pırıltılar gibi gülümsemişim. Kalın peçemin ardından bile seçmiş biçimli ağzımı.

“O da beni seviyor,” dedim kendimi cesaretlendirmek için. Oysa kalbini değil iskarpinlerimi uzatmıştı sadece. Ama ben aramızda olacakları hissediyordum. İki elimi uzatıp bana en kıymetli şeyi uzatıyormuşçasma aldım elinden iskarpinlerimi. Hatta ellerinin dokunduğu iskarpinlerimi ayağıma geçirmeye, yere basmaya bile kıyamadım bir an. Onun “Af buyrun,” deyişini cevapsız bırakıp başımı önüme eğip sessizce uzaklaştım. Gebeliğim fark edilmiyordu. O da üzerime geçirdiğim çuvalın içine tıktığı bir şeymiş gibi duruyordu.

Hürriyetimi kazanmam ölümle sınanarak oldu diyebilirim. Ya da 1876 yılının o en güzel gününde yeniden dünyaya geldim. Korkusuzluğu ve cesareti, korkuyla fethettim. Hepsinden önemlisi aşka tutulmamdı! Bir erkeğe meraktan öte aşkla yaklaşmışım, bakmışım. Canımı kurtarmaktan çok aşkı bulmak mühimdi benim için. Mehmet’i bir daha belki görürdüm, belki de göremezdim. İnanın bunun bile bir önemi yoktu. Önemli olan o anda hissettiklerimdi.

“Ölmeye yakın... Söyle ne düşündün?”

Allah aşkına böyle mi sorulurdu? Bedriye elinde yemek tepsiyi yanıma çıkmıştı. Aklım başka yerdeydi. Denizde ıslanmış iskarpinlerimi kurusunlar diye pencere önüne koymuş, Mehmet’i seyrederek gibi seyrediyordum. Kaldı ki cesaret edip Mehmet’e adamakıllı bakmamıştım bile. Kaçamak bakmışım. Şimdi bakıyordum. Hayalimdeki Mehmet’e bakıyordum. Bana elleriyle, üzerime dikilmiş gözleriyle uzatı-ğı iskarpinlerime bakıyordum.

Bedriye’ye bir şey sezdirmemem gerekirdi. Bu vaizden sorusuna ivedilikle cevap vermeliydim.

“En son denize baktım, gökyüzüne baktım ve ben ölünce deniz de yok olacak, diye düşündüm. En azından benim için.”

Bedriye sorusunun cevabıyla ilgilenmedi bile.

“Ne tuhaftı o adam değil mi? Dalyan kulübesinde yaşayan? Seni teyze zanneden.”

“Bunun için özür diledi ama,” dedim. Bunu söylediğim anda pişman olmuşum.

“Kendini göstermesini bildin hemen. Gözün oynasın. O yatalak paşayla evlendireceklerdi seni.”

“O kadar meraklıysan sen evlenseydim”

“Eğer seni öldürebilseydim karşılığında azad edilecektim. Ondan sonra gönlüm kimi isterse onunla evlenirdim.” “Bunu o vakit de söylemiştin. Doğru mu dediklerin? Beni öldürmen karşılığında sana hürriyet mi vaat ettiler? Yoksa beni öldürmek o anda akıma geliveren bir şey miydi?” Bedriye cevap vermedi. Döndü yürüdü kapıya doğru. Tepsiyi tuttuğum gibi fırlattım attım arkasından. Hicran gibi yumuşak başlı değilimdir ben. Hırçınımdır, huysuzumdur. “Bundan böyle beni bu odaya kilitleyemezsin!”

Şaşırmıştı Bedriye.

“Bu kızın tabiatı İkiyüzlü Venedik aynası gibi,” derlerdi benim için. Bir dediğim bir dediğime uymaz, yaptıklarım ya eksik ya da fazla olurdu. Sessiz kalır kalır, işte böyle ansızın patlayıverirdim. Sanki

her şeyi içime atıyordum da topluiğne başı kadar bile yer kalmayınca patlıyordum. Fırlatıp attığım tepsideki yemekler gidip karşı duvara yapıştı. Cacığın bir kısmı kuş pisliği gibi Bedriye'nin omzuna konmuştu.

İsyan ediyordum!

Aylar sonra Mehmet'ten duyacağım tek bir sözle yerini bulacak bir hisle isyan ediyor, direniyordum: Kendini böcek haline getiren biri ayaklar altında ezilince bundan şikâyet etmemeliydi. Mehmet de benim gibi isyan edip direndiği için Ada'daydı. Ama o erkekti. İşi bir kadından her zaman daha kolaydı.

Bana gelince... Karnında gayrimeşru bir bebekle çaresiz bir genç kadın. Ya zorla evlendirilecektim ya öldürülecek ya da yaşayan bir ölü olacaktım. Hepsi aynı kapıya çıkıyordu. Ama şimdi o anda atlamam gereken eşik, direnmekti, başkaldırmaktı:

Gider inzibata şikâyet ederim seni! 'Öldürmek istiyor beni,' derim.”

“Onlar da sormaz mı niye diye?”

Hikâyenin gerisini getirmek zor değildi: Babam rüşvetlerini verir, beni inzibatın elinden alır, birisini tutar öldürtürdü. “Beni öldürmen şart mı Bedriye?”

“Bundan böyle hayatınız nasıl devam edecek hiç düşündünüz mü?”

“Çok,” dedim. “Çok düşündüm.”

Bedriye soğukkanlı oluşuma şaşmıştı.

“Benim için tahayyül edilen kötülüklerin hepsi gerçekleşecek, bundan kaçış yok. Şu yaşadıklarım birer çentik olacak ömrümde, biliyorum, bundan kaçış yok.”

“O zaman niye güçlük çıkarıyorsunuz bana?”

“Bırak da fırtına gibi yaklaşan kötü günler öncesinde hayatımı yaşayayım.”

Bedriye apaçık bir anlaşma bekler gibi baktı yüzüme. “Kilitleme artık beni. Açık bırak kafesimin kapısını. Kimse anlamaz gebeliğimi, merak etme. İssız sessiz yerlerde dolanmama izin ver. Doğurduktan sonra olanlar olacak nasılsa.”

“Kim ne derse desin sizi severim küçükhanım. bunu biliyorsunuz.”

“Öyle mi? Demek beni sevdiğin için öldürmek istedin.” “Evet.”

Bedriye haklıydı. Beni severdi. Kendince yani. Fısıldar gibi söylediklerinin devamını getirdi:

“Hem siz kurtulacaktınız, hem karnınızdaki.”

Ona hak vermiyor değildim.

“Nasıl istiyorsanız öyle olsun," dedi odadan çıkarken. “Bundan böyle kilit altında tutmam sizi. Başınıza buyruk dolaşın. İpini kurtarmış uçurtma gibi yakalarsanız bir rüzgar, uçun gidin. Ama unutmayın küçükhanım, ne sizi ne de be-

nı ivi bir son beklemiyor. Sizi zapturapt altında tutamadığım için anneniz bana çok kızacak.”

“Beni öldüremediğin için daha çok kızacak.”

"Yalan söyledim size. Kimse benden sizi öldürmemi istemedi. Ben sizi ve kammızdakini kurtarmak için yapacaktım bunu. Ama eşeğiyle gelen balıkçı buna mâni oldu.”

Eşeğiyle gelen balıkçı. Öyle miydi gerçekten?

Bedriye bir kova suyla yemek bulaşığı olan yeri ve duvarı silerken, ben Mehmet’i düşünüyordum. Genç kız kalbi kuş misali, bir felaketten aşk umuduna doğru havalamveriyor işte, ne yaparsınız?

Bedriye işini yaparken bir taraftan da söyleniyordu: "Anneniz anında fark eder bu lekeyi. Sorar hemen. Keşke fevri davranıp fırlatmasaydınız yemek tepsisini.”

Kafamı taşla ezmek isteyen o değilmiş gibi şu söylediği şeye bak! Bu söylediğini bayağı tuhaf bulmuştum doğrusu. Bedriye'nin annemden ne kadar çok korktuğunu düşünüp elimde olmadan gülümsedim:

“Boş ver annemi Bedriye. Buradaki şu kısacık vaktimizi iyi geçirelim yeter. Çünkü bu hayatta hatıralardan başka bir şey kalmıyor geriye.”

O gece rüyamda Mehmet’i gördüm. Onu görüp âşık olduğum kıyıdaydık. Yanımızda eşek de vardı. Mehmet’le haşhaşa olduğum için heyecanlıydım. Rüyamda eşeğe bir isim vermiştim. Eşeğe babamın adını vermiştim. Adını söyleyince anırıp duruyordu.

“Onun bir adı daha var,” diyordu Mehmet.

Meğer o da Ada’nm ileri gelen paşalarından birisinin adını vermiş eşeğe. Ada’mn bu yamacını bir Rum'dan zorla rüşvet olarak almış. Belli olmasın diye de evlatlarının üzerine geçirmiş.

Uyanınca “Niye böyle bir rüyanın içinde gördüm ki Mehmet’i?” diye kızmıştım kendime. Rüyada Mehmet ile göz göze kalmak varken eşeğe isim vermek nereden çıkmıştı! Sanki rüyalar elimizde olan şeylerdi. Hayat da rüya gibidir esasında biliyor musunuz? Hiçbir şey elimizde değildir. Olacak olan olur.

Bir süre yatakta hareketsiz kaldım. Cihannümanın penceresinin ne tülü ne perdesi vardı. İş bilmez marangoz panjurları getirip takmadığından yıldızlar ve ayışığı odanın içeri-

sindeydi. Tam karşımdaydı ay. Mehmet gökyüzüne bakıyorsa benimle aynı şeyi görüyordur, diye düşündüm. İstanbul karanlık. Ada daha karanlık. Dolayısıyla kimse gecenin resmini yapamaz, diye

düşündüm. Bebek karnımda kıpırdadı. Kendisini unutturmuyordu. Oysa ben bebeği yok sayıyordum. Biraz daha rüyayı düşündüm.

“Rüyada eşek olmasaydı keşke,” dedim, güldüm. Eşeğe babamın adını verişime daha çok güldüm.

Doğrudum. Pamuk yatak, toprak gibi engebelenip vücudumun şeklini almıştı. Kısacık bir an bunu seyrettim. Beyaz keten çarşafın kırışıklığını. Bebeğin varlığı beni yavaşlatıyordu. Mehmet’in beni teyze sanmasına şaşmamak lazımdı. Belim feracemin altından ağaç gövdesi gibi kaim mı duruyordu acaba? Köşkte ayna yoktu. Dönüşte pencere camlarında görmeye çalışmıştım kendimi. Mehmet nasıl gördü acaba beni diye kendime, yansıyama bakarak?

Köşk, henüz tanzim edilmeyen bir bahçenin denize yakın yamacının uçundaydı. Annem bahçeyi düzenlemeye ağaçla-ın kesilmesinden başlayacaktı. Ağaçların ona insanları hatırlattığını söylüyordu. Bu bahçeyi ağaçsız istiyor, öyle hayal ediyordu. Babamın koluna girip ona iyice sokulup “Gece eve gölgeleri dolar, korkarız,” diyordu. “Nasıl istersen öyle yap!” diyordu babam. O bizden başka bir dünyada yaşıyordu sanki. Acaba babamın gözünden dünya nasıl görünüyordu? Hayat nasıl akıyordu? Ağaçların kesilmesiyle çoraklaşacak bahçenin bittiği yerden kıyıya iniş vardı. Annem oraya bir kayıkthane yaptırmıştı. Pek meraklıydı ayağını yerden kesip gezmeye. Deniz üstündeysen kayık, karada tek atlı arabası. Deniz sefalarımızı ben de severdim. Bilhassa dolunay geceleri çıktıklarımızı. İtalyan sefiresinin kayığı vardı. Sonra Hicran’ın paşa nişanlısının. Paşa ondan yaşlı ama pek yakışıklıydı. Karısı ölmüş. Hicran’ı aldıktan sonra üzerine birisini almayacaktı. Kandilli’de otururdu. Bahçesinde de bir

çiti flamingo vardı. Meğer İtalyan sefiresine flamingoları hediye eden de oymuş. “Belki bana da hediye eder,” diyordu annem. Hatta yüzünü kızartıp yaşı kendisinden büyük paşa damadından bunu istemişti: “Zor,” demişti paşa. Bunları getiren kuşbaz bir rüya görmüş, artık satmaktan vazgeçmiş. İflah olmaz bir iyimser olan annem bu defa şaşırtıcı biçimde metanetini koruyamamış, flamingoları kızının konağının bahçesinde görecekle olmasıyla bile avunamamış, üzüntüsünden zona olmuştu. Zavallı annem hasta yatağında yatarken, ağabeyim aptal gibi “Keşke İtalyan sefire memleketine dönerken yoluk papağanı gibi flamingoları da size bırak-saydı,” demesin mi, Sahi niye bırakmadı ki?

Neyse.

Söz olmasın diye ayrı sandallarda gezilirdi. Paşanın sandalı çok daha görkemli ve güzeldi. Bir düzine kürekçisi vardı. Boğaz’ın derin sularını yarararak ah nasıl hızlı giderdi. Bir defasında küçük bir kargaşa olmuş, beni bizimkilerden ayrı kayığa oturtmuşlardı. Paşa o gece hastaydı, öyle demişlerdi. Ama bir de ne göreyim? Benim kargatulumba bindirildi-ğim kayıkta paşa tam karşımda oturuyor olmasın mı? Kayığın halı serilmiş perdeli örtülü odacığında kaykılmış nargilesini tütürmekteydi. Nargilesinin marpuçunu bıyıklarının örttüğü ağızından çekip şişkin parmaklarını dudaklarına bastırıp “Sus,” demişti bana. Aynı parmak bana doğru kıvrılmış “Gel,” işareti yapmıştı sonra. Ucuna yem bağlı bir olta gibi çekmişti beni kendisine. Annemin, Fatma’nın, Hicran ve Bedriye Kalfa’nın içinde olduğu gökyüzüne yükselip Ay’a gidecek gibi sular üstünde kayıp giden kayığın yanından geçmiştik. Annemin, “Paşanın kayığında sazendeler çalıp söyleyeceklermiş. Şehzade ve ikballeri varmış.” dediğini bile işitmişim. Hatta Fatma’nın “Paşanın neyi varmış peki?” diye soruşunu, Hicran’ın iç çekip “Ateşi çıkmış,” deyişini, Bedriye’nin yüz bulup “Ateşinizle yamyormuş,” deyip hep-

sini güldürüşünü bile duymuştum. Keyifleri yerindeydi. Benim nerede olduğumu merak bile etmiyorlardı? Yanlışlıkla hangi kayığa bindirilmiştim? Binerken o kargaşada suya düşüp dibi mi boylamıştım?

Şaşırmıştım elbette paşanın beni kayığının kuytusuna davet edişine:

“Sizi nişanlım sanıp benim kayığıma buyur etmişler?” “Yanaşıverin diğer kayığa geçeyim. Annem munasip görürse Hicran gelsin yanınıza.”

Babası tarafından seilmeyen kızlar erkeklere yem olur. O gece paşaya kandım. Ama bütün ırz düşmanlarının ve erkeklerin şunu bilmesini isterim: İtiraz edemediğiniz şeyi kabul etmiş sayılmazsınız.

“Hicrarım yerine seni alacağım,” dedi bana. Onunla evlenmek isteyen kimdi? Ama paşa elini dizime koydu. Nargilesinin marpuçunu uzattı. Bir fırt çekmemle başımın güvercin gibi omzuna düşmesi bir oldu. Anladı seilmeye muhtaç olduğumu, hep itildiğimi, horlandığımı. O da beni kendi usulünce sevdi. Sonra apar topar kıyıya bıraktırdı:

“Hadi yanlışlıkla geldin bindin kayığıma, şart mıydı beni baştan çıkarman?”

Kim suçluydu, kim suçsuz bilemedim? Kafam karışmıştı. Paşanın beni öpüp koklamasına itiraz etmemiştim. Ama onu baştan çıkaran ben değilim. Oysa o an suçlu ve günahkarın ben olduğumu düşünmüştüm.

Annem yanlışlıkla bindirildiğim paşanın kayığında kimin olduğunu sordu:

“Gördün mü şehzadeyi, ikballerini, kimbilir belki valide sultanı?”

“Beni çalgıcılarla bir oturtular, kafam şişti,” deyip odama çıktım.

Vücudum pençe pençe kızarmıştı. Utanıyordum.

Paşa sonrasında yüzüme bakmadı. Sadece ondan istedi-

ğim şeyi göndermişti. Flamingoları anneme hediye etmişti. Annem hayatında hiç olmadığı kadar mutluydu. Yalnız müstakbel eniştemin baldızını görmezden gelmesine benden çok içerliyordu:

“Sen ablalarından akıllısın. Göster kendini. Hani bir erkek gibi fikir beyan ettiğin mevzular var ya senin... İşte o konular hakkında konuş paşa eniştenle...”

Annemin yüzüne bakarken bayılmıştım.

Kusmalar, baş dönmeleri, önce kilo vermeler, sonra şişen el ve ayaklarım ve artık kanamaz olmam. Patiska aybaşı bezlerine dokunmaz olduğumdan ilkin Fatma şüphelenmiş-ti. Gecelerden bir gece odama girip kapıyı kilitleyip üzerim-dekileri paramparça eder gibi soymuştu beni. Kamım apaçık ortadaydı.

“Gebesin sen,” demişti.

Sonra dili tutulmuştu.

Annem beni o halde görmek istememiş, alıp ebeye götürmüştü. Ebe beni sokaklarında dilenen birkaç ihtiyar adam ve köpekten başka bir şey görmediğimiz Piripaşa’daki soğuk kirli evinin bir odacığında muayene etmişti. Sinüstü yatmıştım, bacaklarım iki yana açık. Tuhaf bir hisle doluydum o an. Pencerenin önünde bir defne ağacının kaim pürüzsüz gövdesi yükseliyordu. Kafesli pencerelerin önünde kumrular vardı, gurulduyorlardı. Sanki ebenin kadınlan böyle muayene ettiğini bilen meraklı gözler üşüşmüştü pencereyi örten kafese. Ya da ıslak böceklerin kalın kabuklu gövdeleri hareket eden. Hayatımın değişeceğini derinden hissettim. Ebe kocaman ellerini içimden çıkınca içini çekti. Ellerini kurularak odadan çıktı. Ardından içeride bir şevin devrilip düştüğünü duydum. Annemdi. Bayılmıştı.

Tantana işte böyle başlamıştı.

Paşa bir yandan Hicran la evlilik hazırlıklarını sürdürüyor, öte yandan beni gözlemliyordu. İkimiz de rolümüzü iyi oynuyorduk. Tiyatrolar, sirkler büyülerdi zaten beni. “Bu kızın içinde bir sanatkar yaşıyor,” derlerdi benim için. Her kadın hayalleriyle gömülmeye mahkûmdur. Ben bunu bilip buna göre yaşadım. Her şeyi olmaya erkekler muktedir. Ben rüyalarımda şarkı söyler, rüyalarımda resim yapar, rüyalarımda kalabalığa karşı peçesiz konuşur, yazar ve yazdıklarımı okurdum. Erkekler gibi gezgin olur, okula gider coğrafya öğrenirdim. Ben de her kadın gibi hayallerimle gömülecektim.

Günlerden bir gün annem, paşa enişteme kahvesini benim götürmemi istemişti. “Bir muhabbet olsun aranızda.”

Bedriye Kalfa “Baldız baldan tatlıdır hanımım, siz endişe etmeyin,” diyerek annemi yatıştırıyordu. Paşa ona güllü lokum getirdiğinden ağzı kulaklarındaydı.

Kimse şüphe etmedi.

Hicran mutlu evliliğini yapabiliyordu.

Kim bilecek?

Şu içimi döküp çalاکalem yazdığım defterleri kim bulacak, kim görececek, öyle değil mi?

Gecenin kör vakti uykum kaçmış neler düşünüyordum böyle. Son bir şey daha takılmıştı zihnimin ateşten çemberine: Annem bahçesindeki flamingoları kırk gün kırk gece cemiyetine takdim etmişti. Kimse bir şey anlamıyordu. Sonunda herkesin müstehzi bir ifadeyle anlamazlıktan geldiği şeyi halam ifşa etmişti. Uzun hac yolculuğundan dönmüş, flamingoları görmeye en son o gelmişti:

“Neredeymiş bakalım pembe tüylü, uzun bacaklı, uzun boyunlu, rüya gibi cennet kuşları?” “Voila!” demişti annem. Eline Fransız karıları gibi tüylü bir yelpaze almıştı. Yelpaze gövdesinin, kolunun bir parçası gibi görünüyordu. Kolu perde gibi açıldı, gurur duyduğu kuşlarını eski kadın efendisi olan görümcesine gösterdi: “İşte, orada.”

Halam bakmış bakmış:

“Allı turna be bunlar! Bizim Bursa'nın tatlı su göllerinde konaklarlar. Lâkin bunları zapt etmenin vebali büyüktür.” Annem hayal kırıklığı içerisinde altdudagını sarkıtmış, mühim bir hakikati o anda idrak etmiş, zihni gün gibi aydınlanmıştı:

“Demek o yüzden saray kuşbazı efendim Sultan için bu kuşlardan getirmez, sarayın kuşhanesinde bunlardan hiç bulunmazdı. Bu yüzden görmediğim, bilmediğim tek kuş bunlardı. Flamingolar.”

Bazen herkesin bildiğini bilmeyiz. Dünya âlem bilir, bir tek biz bilmeyiz. Nadir sandıklarımız sıradan şeyler çıkıve-rir. İnsan bütün kalbiyle neye bağlanacağını bilmeli. Annem flamingolara karşı ilgisini aniden kaybetmişti. İşin garibi zavallı hayvancağızlar su ve yiyecek buldukları bahçeden gitmek bilmiyorlardı. Bir zamanlar rüzgarlı, yağmurlu, soğuk havalarda eve alman flamingolar şimdi kovulmak isteniyordu. Annemin onlara bakışında nefret vardı. Kıymetli oldukları günlerde hava lodos olup coştığında, ihtimam gösterilip içeri alınan bu nadide kuşlar bahçe gibi eve de alışmışlardı. Gebe olduğum anlaşılıp bir güzel pataklandığım o gece, bendeniz (bir eşi Sultan Abdülaziz’de olan) halının üstünde dertop olmuş acılar içinde ağlarken, bunlar boyunlarım bükmüş halının desenlerini yosun, balık, böcek zannedip biçare avlamaya çalışıyorlardı. Kedimiz Mestan gözünün görmediği yeni misafirlerimizden tedirgin, bir köşeye sinip kalmıştı.

Geçmiş, gelecek, ezcümle hayat, yaşadıklarımız, ömrümüz, bir defter gibi olsa keşke, i emiz, yazılmamış sayfasını çevirip hiç yaşanmamış, olmamış gibi yolumuza devam cde-bilsek. Ya da yazılı sayfaları yırtıp, yakıp, yok edip yeni bir sayfa açmanın mutluluğuna, adına hayat denilen macerada da erebilsck.

Bu hayalle gündüz güneş alımda kuruyan, şimdi ayışığın-da yıkanan iskarpinlerime haklım. İ lime aldım onları. Meh-met’in elim tutar gibi tutup okşadım. Hatta yaşadığı dalyanı gorebıhr miyim diye t ihanntimarının penc eresinden biçare sarkmıştım. Kıyıya bağladığı eşeğinin sesini duymuş, gü-lurnsemıştün. Anıran eşi ğin aynı eşek okluğu ne malumdu?

Ama ben öyle olduğunu umut ettim. Bugün yaşadıklarım inşallah hayal değildir, dedim. Kendimi avutmaya ihtiyacım vardı. Bunun çaresi mucize gibi çıkmıştı karşıma.

Sabah ezanı okunur okunmaz kendimi attım dışan. Gün usul usul sökülüştü. İpekten bir örtü âlemin üzerinden kayıp düşer gibiydi. Her şey bir kez daha apaçık meydandaydı. Ama sabah ışığına özgü daha yumuşak, çok daha sakin dünyanın en masum saatleri.

Kapının kilitli olacağını düşündüm ama değildi. Demek tehditlerim işe yaramıştı. Kıyıya gidiyordum. Mehmet’e rastladığım yere.

Kıyıya inen patikanın başında hiç beklemediğim bir şey vardı. Dermansız bir köpekçik iki büklüm yol ağzına yatmış in-\ lemekteydi. Bir deri bir kemikti garibim. Aç kalmış, hastalanmış, başka köpeklerden dayak yemiş, başına neler gelmişti kimbilir? Gözlerinin sönmüş feriyile “bana yardım et” dercesine bakıyordu. İçim parçalandı, çok üzüldüm. Aynı zamanda pek şaşırıdım. Hiç bu hale düşmüş bir köpek görmemiştim. Çünkü herkes sever köpekleri. İstanbul köpeği pek bol olan bir yerdir. Köpekler şehrin ve Ada’nın ikinci halkını meydana getirir. Korunup kollandıkları için köyledir bu.

Sultan Abdülaziz bunları Hayırsız Ada'ya sürdüğünde bütün şehir sızlanmış, köpekler geri dönünce bayram etmişti. Ben o vakit altı yaşındaydım. Hicran yedi. Hayırsız Ada'ya sürülen köpeklerin uluması ve ağlamasının sesi İstanbul'a kadar gelirdi. Gece korkudan altımızı ıslatır olmuştuk. Diyeceğim, köpekler yolun sahibi olacak kadar paye sahibiyken, merakım bu köpekçiğin niye bu halde olduğuydu? Şaşılacak şeydi doğrusu. Annem, "Eğer bir cemiyette köpekle-

re eziyet edilirse bil ki o cemiyet şirazedden çıkmıştır," derdi. Köpeği kucakladığım gibi kıyıya indirdim. Mehmet'in eşeğine tatlı su içirdiği, bodur ağaçların arasına gizlediği teneke bir leğen görmüştüm, onu çektim çıkardım. Köpeğe su içirmeye başladım. Bir kenara bağlı eşek bizi görür görmez başladı anırmaya.

"Sus!" diye çıkıştım, rüyamda ona verdiğim baba adıyla. Sonra gülümsedim. Hem rüyam aklıma gelmişti hem de ona verdiğim isimle seslenince eşek daha fazla anırmaya başlamıştı. Sandal deniz ortasında dört değnek üstünde yükselen dalyan kulübesinin altındaki kuytulukta duruyordu. Ahşap bir kapının gıcırdayarak açıldığını duydum. Sonra kapandığını. Suda yumuşak bir çırpıntı sesi geldi kulağıma. Ardından şafağı yara yara gelen sandalı ve Mehmet'i gördüm. Küreklere asılmış geliyordu. Beni kurtarmaya, yaralanma merhem olmaya geliyordu. Küreklere asılan kollan yavaş yavaş yükselmekte olan güneşin altında mermer parçası gibi parlıyordu. Deniz kıpırtısızdı. O güne kadar görmediğim yumuşacık bir maviliği vardı. Sanki su değil de sizi sanp ısıtacak şefkatli kollar gibi açılmıştı deniz. Huzur böyle bir şey olmalı dedim: Su içerek can bulan köpeğin dilinin şapırtısı. Küreklerin suya değişinin sesi. Kayığın çakıl taşlarının üzerinde sürtünüp karaya oturuşu.

Gücüm yetse hep o anda asılı kalmak isterdim. Orada öyle kalmak isterdim. Karnımda bebek, yanımda suyunu içen köpek ve bana merakla bakmakta olan uyku mahmuru Mehmet. Eski mi eski kavağından bir adımda kıyıya sıçradı. Ayakları çıplaktı. Üzerinde kolları kesik bir gömlek vardı. Altında eski bir pantol. Kıııbilir hikâyesi neydi, nasıldı? O an bunu merak etmişim. Saçı yumuşakça alınının iki yanına dökülüyordu. Beni tanımıştı. Peçemi indirip ona gülümsedim. Sonradan bu gülüşümü "Gün yeniden, ikinci de-!a doğuyor sandım," diye anlatacaktı.

"Hayırdır ne İşiniz var sabahın bu saatinde burada?"

"Her işte bir hayır varmış. Uyku tutmadı, yürüyeyim dedim. Bakın yolda ne buldum?"

Köpeği o anda fark etti. Müthiş bir şefkatle çöktü yanına. Köpeğin tüy kalmamış başını okşadı. Köpek dayak yemekten bezmiş sindi önce, korktu bundan. Ama kaçıp gidecek gücü de yoktu zavallının.

"Korkma," dedi ona. "Benden sana zarar gelmez."

Bunu kendime söylenmiş kabul ettim.

Ama sonra "Bir hanımefendi için münasebetsiz bir saat değil mi?" diye soruşuyla afalladım.

"Niye? Gün aydınlandı," diye geveledim. "Ben bir tek geceden korkanım. Kaldı ki gece gündenden daha çok güzellik ba-ndmr. Yıldızlar, gece açan çiçekler ve yine gece ortaya çıkan hayvanlar... Ama ben korkanım geceden. Belki gece biz kadınlara yasak olduğundan. Geceyi yaşamak için erkek ya da cin olmak gerektiğinden..."

“Gece rastlasaydım size iyice şaşardım doğrusu. Bana kalırsa günün ilk saatlerinin geceden farkı yoktur.”

Yoksa siz de kocakarılar gibi gece ortaya çıkan cinlerin sabah gün doğarken halen ortalıkta olup fenalık ettiğini mi düşünürsünüz?”

“Hayır. Benim böyle batıl inançlarım yoktur. Sadece annemden ve kız kardeşimden gün içinde kadınlar için tekinsiz zamanlar olduğunu bilirim, o kadar. Edepli kadınlar öyle saatlerde ıssız sessiz yerlerde başlarına buyruk ge-zemezler.”

Beni hakir gördüğünü düşünmüştüm. Bunun sıkıntısıyla başımı eğdim. Hüzünlendiğimi hissetmişti.

“Siz kadınların da biz erkekler gibi Ada yı tavaf etme hakkı var, doğru ama...”

“Çocukluğumdan beri gelirim buraya. Burada kötülük de musibet de sizi kovalasa yakalayamaz. Burası Ada'dır. Hiç kimse bir yere kaçamaz.”

“Haklısınız.”

“Balıkçıya benzemiyorsunuz. Hele şu söylediklerinizle, anlattıklarınızdaki bilgiçlikle hiç benzemiyorsunuz...”

“Bilmem” anlamında dudak büktü. Konuyu değiştirmek istercesine kendisini takdim etti, adını söyledi. Adını ilkin o vakit söylemişti. Ben de “Adınız bile bir balıkçı adı gibi değil,” diyerek gülümsemesine sebep olmuşum.

“Rüyamda eşeğinizin bir adı olduğunu öğrendim.”

“Onun bir adı yok ki...”

“Ben ona babamın adını vermiş bulundum. Sonra bu yaptığıma çok güldüm.”

O da güldü. Anlaşmıştık.

“Eşeğe isim vermemiştim ama sandalımın bir adı var.”

“Neymiş o?”

“Kalypso.”

“Aaa, bu Ada meydanındaki otellerden birisinin adı değil mi! Biz hemen onun yanındaki otelde kalırız. Teraslan ortaktır. Ama annem Kalypso Otel de kalmak ister. Çünkü

otelin giriş duvarında sırtı bize dönük oturan bir peri kızının resmi vardır. Annem onu pek sever.”

“Kalypso o kızdır işte. Tek başına bir adada yaşar. Adı gizlenmek anlamına gelir. Günlerden bir gün adasına çıkan Odysseus’u çok sever ve kendisiyle kalmasını kabul etmesi için ona ölümsüzlük teklif

eder.”

Anlattıklarını masal gibi dinlemiştim. Bundan memnun olmuş gibiydi. Fatma hep söylemez miydi, erkekler kendilerini dinleyen kadınları sever diye:

“Kalypso erkeklerin güçlü olduğu düzeni değil kadınların söz sahibi olduğu düzeni temsil eder.”

“Var mı öyle bir düzen? Kadınların istedikleri gibi yaşadıkları bir hayat var mı gerçekten?”

Öyle şaşkınlıkla sormuştum ki Mehmet gülümsemişti. Saçları, gözleri simsiyahtı. Kirpikleri gür, uzun. Adaçayı kokuyordu sanki. Ya da arkamızdaki çalılıktan geliyordu bu güzel koku. Yerimden doğrulmak için hamle ettiğimde, bana elini uzattı. Ona elimi uzattım. Elimi tuttu. Bir an gözlerine baktım, sonra utanıp bakışlarımı kaçırdım. Sıcacık ve güçlüydü eli. Beni çekip kurtarmak istercesine asılmıştı elime. Kuvvetliydi. Kimbilir belki gücü kuvveti beni bütün sıkıntılarımdan çekip kurtarmaya yeterdi. İşte bir erkekten medet umarak yine kendime, kadınlığıma, kadınlığının bana verdiği güce ihanet etmişim.

“Ben köpeği köşke götürüyüm. Bedriye’yle bakar iyi ederiz.” “Ben de bakabilirim burada. Dalyan’a götürürüm. Yaralarını temizler, karnını doyururum.”

Köpeği kucağıma almıştım bile.

“Siz verin onu bana,” dedi Mehmet.

Kucaklanırken inledi zavallıcık. Mehmet’in gövdesinden yükselen sıcaklığı hissettim. Adaçayı kokusuna başka kokular karışıyordu şimdi. Balıktan çok deniz kokuyordu. Biraz da tütün. Sanki o da benim kokumu içine çekti. İleride itiraf edecekti. Tenimden, üzerimdeki abalarımın yumuşacık bir koku yayılıyormuş etrafıma. Farkında değildim. Ne denizin ne rüzgarın getirdiği kokulara benziyormuş bu. Güzel kokular yayan kadınların arasında bulunmuş olmasına rağmen, benim kokum bir başkaymış.

Köpeçik kucağında sandala doğru gitti. Hüzünlendim bir an. Sanki beni terk edip gidiyorlarmış gibi geldi. Eşek yine anırmaya başlamıştı.

“Her kızdığına böyle edepsizce bağırır durur,” dedi Mehmet sırtı dönük. Köpeği sandala yerleştirmişti. Yumuşakça, şefkatlice. Buna rağmen zavallı hayvancağz inleyip duruyordu.

Çıplak kolları öyle güzel hareket ediyordu ki. Gebe kalmış olmama rağmen çıplak erkek bedeni görmemişim. Bu beni hüzünlendirdi. Adamakıllı kandırılmışım demek ki. Karganın ağzındaki peynir gibiymiş kadınlık arzularım. Kurnaz tilkinin erkekliğine tav olmuşum.

Orada durmuş neler düşünüyordum öyle. Aklım kuş gibi havalanır durur. Bu hep böyledir.

Boşuna gelmemiştim oraya. Söylemişim, kıyıya inen bu patika yolu çocukluğumdan beri bilirim. Annem ve kardeşlerimle denize girmeye gelirdik buraya. Annem ayak işlerimizi gördürdüğü bir adama tepede kalıp gözcülük etmesi için bahşiş verirdi. Adam etrafta sinek uçurmazdı. Annem bizi buraya ilk defa denize getirdiğinde çok heyecanlamıştık:

“Dilinizi keserim, babanıza söylemek yok,” demişti.

Dördümüzün arasında sır olarak kalması için Bedriye’yi bile getirmezdik. Annem ona bir iş uydurur, otelde bırakır ya da İstanbul’a gönderirdi.

Annem yüzme biliyordu.

“Yüzmeyi nasıl öğrendin anne?”

Annemi hüznölendiren sorulan sormakta Hicran ın üzerine yoktu. Beş yaşında köle pazarında satılan güzel kız çocuğu hangi sulak coğrafyadan gelmekteydi acaba? Bir nehir kıyısından? Bir denizin kıyısından? Yoksa bir adadan? Annem gözyaşlarını denize karıştırarak anlatmıştı bunun hikâyesini ama unuttum. Pırıl pırıl sulara dalıp çıkmakla meşguldüm Çünkü. Ben Fatma’nın. Hicran annemin omuzlarına çıkar, deve güreşi yapardık. Bu oyunu annem öğretmişti. Eğer biz kaybedersek, Fatma beni hırsıyla suya batırır çıkarırdı. Kaybetmenin öfkesiyle savurduğu yumrukları için “Çamaşır tokacı,” derdi. Bana da çitilediği çamaşırımı gibi davranırdı.

Annem hemen müdahale ederdi. Kaşla göz arasında çok su yutmuş olurum ama. Gözlerimi açamaz, başlardım ağlamaya. Niye şefkatsiz dedim ki annem için? Belki beni burada Bedriye ile yaşamaya, onlardan ayrı kalmaya mecbur bıraktığı için. Hepimiz o neşeli güzel günlerin uzağına düşmüştük. Oysa hiç ayrılmazdık birbirimizden. Keşke kendimi yakmak istediğim o gece söndürmeselerdi beni. Onları hayal kınkılığma uğratmış, neşemizi soldurmuşum. Benim için yine en iyisini, en hayırlısını düşünmüş, gizlice Ada’ya göndermişlerdi. Onları bağışlıyordum. Ceza, kötülük addettiğim her şeyi ellerinde olmadan, istemeden, öfkeyle yapmışlardı. Beni kaybetmelerinin öfkesiyle. Hayatlarını berbat edeceğim korkusuyla. Aile, birbirini sevmek kadar nefret de etmektir. Sevmek nefreti de içerir çünkü. Hatta sevmenin nüvesi nefrettir. Ama hiçbirimiz bunun farkında de-ğildir. Sanınız ki çok seviyoruz, koşulsuz seviyoruz. Hayır, öyle değildir. Ablalanmı ve annemi çok sevsem arzularına yenilir miydin hiç?

Mehmet kıyıda dalyana kadar sürecek kısa deniz yolculuğunda rahat etsin diye köpekçiğın altına özenle battaniye yerleştirme işini bitirmişti. Şimdi sandalına atlayıp benden uzaklaşacaktı; annem, Fatma ve Hicran gibi.

Ne anı, ne aşk, ne sevgili... Bunların hepsi tuzak, diye düşündüm.

‘ Öyle çaresiz, öyle umutsuz kalakalmıştın ki kıyıda,’ diyecekti daha sonra Mehmet, “yardım etmek için aldığım yaralı köpeği kaderine terk etmek gibi olurdu seni orada bir başına bırakmak.”

Tam küreklere asılacakken durmuştu:

“Yanlış anlamazsanız siz de gelin dalyan kulübesine. Sıcak çayım var.”

“Güneş gibi sıcacık gülümsedin bana,” diye anlatacaktı o anda yüzümde beliren ifadeyi. Koşar adım gittim kıyıda beni bekleyen sandala. Eşek yine anırmaya başlamıştı. Babam gibi amma sinirliydi yahu! Bebeğim kamımda taş gibi ağırlaşmasına rağmen içimdeki sevinçle, mutluluk vaadiyle, aşkla hafiflemiş hissediyordum kendimi. Bu hafiflikle bir sıçrayışta çıktım sandala. Önce kolumdan,

tam göğsümün alımdan, sonra belimden tutuvermişti Mehmet. Paşanın yapngı şeyin münasebetsiz bir şey olduğuna o anda bir kez daha ikna oldum. “Aşk böyle bir şeymiş,” dedim kendime.

Köpeğin yanma iliştim. Mehmet’in karşısına.

“Gidelim,” dedi Mehmet.

“Gidelim,” dedim.

Gülümseyerek denize, gökyüzüne. Ada'va. kıyıda kalan ve artık anırmayı kesmiş eşeğe, masum bir uykunun kucağına kıvrılmış gibi duran Ada'ya baktım. Kötü hatıralarımdan, terk edilmişliğimden, günahlarımdan uzaklaşıyor gibi hissettim kendimi. Sanki Mehmet beni başka bir âleme götürüyordu. Aşkın hüküm sürdüğü bir âleme.

“Hafifmeşrep bir kadına benzemiyorsunuz.”

Demek öyle olduğumu düşünmüştü.

Köpeğin yaralı vücudunu silip temizlemiş, hayvancağız az biraz rahatlamıştı. Ardından önüne balık artıklarıyla dolu bir çanak koymuştu. Köpek öyle açtı ki hepsini yedi bitirdi. Kimbilir belki ağzı da yara içerisindeydi, yavaş yavaş yemişti önündekileri. Kemik torbasıydı hayvan. Kalça kemikleri dışarıda, vücudu delinmiş, sol ayağı yaralı, ayakta duramaz halde. “Adı Gece olsun,” dedim.

Köpeğin yaralarını temizleyen, karnını doyuran Mehmet gaz ocağının başındaydı şimdi.

Bir an duraksamasından, “Neden?” diye soracağını düşündüm, o sormadan ben söyledim:

“Kimbilir kaç gecedir ölümü beklemiş zavallı. Hem geceyi zikrettik biraz önce. Bu sebepten Gece olsun adı.”

Demliğin buhan yumuşakça havaya karışıyordu. Etraftaki her şey o su buharı kadar yumuşak ve huzur doluydu. Demek dalyan kulübeciği böyle bir yermiş diye merakla etrafıma bakınmaktaydım. Benimle ilgili düşündükleri önem-

li değildi. Belki böyle rahat hareket ettiğim için hafifmeşrep bir kadın olduğumu düşünmüştü. Kaybedecek bir şeyim olmadığı için rahattım. İnsan her şeyini kaybettiği vakit garip bir huzura eriyor.

Dalyan kulübesine tahta bir merdivenle çıkmıştık. Sandal kulübeceğin altında bağlıydı. Kulübenin kapısı ardına kadar açıktı. Adaya değil, denize bakıyordu kapı. Geniş, uçsuz bucaksız bir maviliğe. Bu haliyle çok güzeldi. Beş küçük penceresi vardı dalyan kulübesinin. Sırtını duvara dayamış bir yatak ve derme çatma bir komodin, ahşap duvarlara çakılmış çiviler ve onlara asılı bir iki üst baş, peştamal, bez torbalar, minicik bir masacık ve üzerinde kararmış tava, tencere, bir tabak, bardak, dibi kireç tutmuş bir sürahi.

Mehmet çaylarımızı getirmişti. Kulübecik hafiften sallanıyordu sanki. Yer döşemelerinin arasından deniz görünüyordu. Suyun çırpınışı, maviliği.

“Buyur otur,” dedi Mehmet.

Başka oturacak yer olmadığından yatağın kıyısına iliştim mecburen. O da yanıma. Paşadan bu yana bir erkeğin ilk defa bu kadar yakınında duruyordum. İşlerimizi gören erkekleri, bahçıvanı, arabacıyı, küfeciyi, sandalcıyı!, alışveriş ettiğimiz esnafı saymıyorum. Bir kere İtalyan sefiresinin balosuna gitmiştik. Erkeklerin biraz ilerisinde durmuş onlara dik dik bakma mutluluğunu yaşamıştık. Annem babama, “Balo değil çay saatiydi. Haremlik selamlıktı zaten.” demişti. Ama babam sorup soruşturmuş, kızlı erkekli olduğumuzu öğrenmiş, ağzını şapırdata şapırdata, “İffetsiz köpekler!” diye azarlamıştı bizleri. Bir hafta evden çıkamamıştık. Annem bize patlamıştı: “Ben sizin için bu kadar gayret gösteriyorum ama siz! Hicran bula bula geçkin bir paşa buldu. Senin için yaprak kıpırdamıyor. Biraz daha gayret gösterin, iyi evlilikler yapıp kendinizi kurtarın. Fatma gibi başıma kalmayın.”

Annem hırçınlaştığında çok şeker şurup olurdu. Bir aya-

ğını yere vura vura konuşur, ellerini sıkar minicik yumruklar haline getirirdi.

“Daldınız,” dedi Mehmet.

“Daldım,” dedim. “Ben böyle dalar giderim.”

Yüzümde bir gülümseme belirmişti muhtemelen. Gözüm döşeme aralığından görünen çırpınan sudaydı. Çayımdan bir yudum aldım. Çinko kulplu bir tasa konulmuştu çay. Sıcaklığı kulbunu ısıtmıştı.

“Annemi, ablalarımı çok özledim,” dedim. “Onlardan ayayım, ayrı kalmak mecburiyetindeyim.”

“Niye?”

Feracem halen üzerimdeydi. Yaşmağım başımda. Bir tek peçemi çözmüştüm. Çorapsız ayaklarımda iskarpinlerim. Kimbilir kaç defa söyledim, karnım iri değildi ve bundan memnundum.

Mehmet bir dalganın savruluşu gibi açılan feracemden görünen karnıma boş boş bakıyordu. Neyi göstermek istediğimin farkına varamamıştı. Şaşkın görünüyordu. Belki gerçekten o anda hafifmeşrep bir kadın olduğumu düşünebilirdi. Bunu neden yaptığımı düşünebilirdi.

“Çok yakında gayrimeşru bir bebek dünyaya getireceğim.” “Öyle mi?” dedi şaşkınlıkla. Hayal kırıklığı içerisindeydi. “Onu Ada’da gizlice doğuracağım.”

“Peki sonra?”

“Sonrasını bilmiyorum.”

“Doğuma daha vakit var anlaşılan.”

“Aksine çok yaklaştı. Ama kamım pek belirgin değil. Sanki karnımdaki de saklanmak istiyor benim gibi.”

“Bebek sevdiğinizden ya da âşığınızdan mı?”

“Hayır. Sadece direnmedim buna. Kolayca teslim oldum, kandım, aldandım.”

Mehmet susmuştu. Tuhaftı bütün bu durum.

“Sizin çocuğunuz var mı? Evli misiniz?”

“Değilim. Bekarım. Benim de sizin gibi bir sırrım var.” Burada saklanan birisine benziyorsunuz siz. Vatan haini sayılan kaçaklar gibi.”

“Bravo! Nasıl bildiniz?”

“Söyledim, balıkçıya, dalyan tayfasına benzemiyorsunuz.” “Hikâyemi de bilin bari iyice şaşırayım.”

“Aklım ermez o kadarına.”

“Estağfurullah. İyi yetişmiş, eğitim almış olduğunuz çok belli.”

“Okuma yazmam var, az biraz piyano, kırık dökük bir Fransızca. Bunu eğitimden sayarsanız, hepsi bu.”

“Bir genç kız için böyle bir zamanda daha ne olsun?”

“Asıl siz iyi bir eğitim almış birisine benziyorsunuz.” “Evet. Saklanarak yaşamama neden olacak kadar iyi bir eğitim aldım.”

“Katil filan değilsiniz değil mi? Birisini öldürmediniz yani.” “Öyle birisine mi benziyorum?”

“Hayır, aksine iyi birisine benziyorsunuz. Ama herkes iyi birisine benzer. Herkes kendince iyidir. İnsan bu yüzden tuzağa düşer zaten.”

Mehmet dikkatle beni izliyordu. Dalyan kulübesinin dört bir yanından içeri ışık, mavilik, Ada ya bakan tarafından yeşillik ve babamın dediği üzere bakır madeniyle dolu toprakların kızıllığı süzülüyordu. Ardına kadar açık tahta kapıdan bir kez daha geniş maviliğe baktım. Bir kuş sürüsü alçaktan uçuyordu. Öyle alçaktan uçuyordu ki göğüsleri suya değiyordu. Mehmet sanki beni neşelendirmek ya da latife etmek istemişti. Bu yüzden fısıldar gibi konuştu:

“Sultan kellemi bekliyor.”

Bunu söylerken bir eliyle boğazını keser gibi bir mimik yaptı, dilini de dudaklarının kenarından çıkardı, gözlerini devirdi, çadır tiyatrosundaki cüceler gibi pek komik oldu, güldüm.

Annem, Fatma, Hicran ve Bedriye gün olur öyle çok gülerdik ki gülmekten gözümüzden yaş geldiği olurdu:

“Çok güldük, çok ağlayacağız,” derdi annem.

"Allah ağlatmasın hanımım," derdi Bedriye.

"Amin," derdik biz.

İnsan gülerken, gülüşlerinin göz kırpması kadar kısa olacağını bilmeli.

Elimdeki çay dolu çanağın içine diktim gözlerimi. Kızıl çayın içinde yüzen çay çöplerini seyrettim biraz.

"Sen rahatına bak," dedi Mehmet. Yaralı köpek kulübenin köşesinde dertop olmuş, içini çekti. Elimdeki çanağı komodinin üzerine doğru uzatmak isterken Mehmet elimden aldı. Birden bütün gücüm kuvvetim çekilmiş gibi oldu.

"İstersen uzan şöyle, dinlen," dedi Mehmet. "Ben merdivenlerde otururum, ağ çekerim, dışarıda kalırım, sen rahat et."

"Burada olman rahatsız etmez beni. Kalabilirsin."

Kalacak yerim olup olmadığını sordu sonra. Biraz evvel laf arasında söylemişim ama ("Ben köpeği köşke götüreyim. Bedriye'yle bakar iyi ederiz") demek beni dinlememişti.

"Koskoca bir köşküm var," dedim yarı uykulu. "Konak olmasına ramak kalmış koskoca bir köşk!" Gövdemin yarısı sanki kendiliğinden yatağa devrilmişti. Yatağın çarşafı, yastığı, deniz kokuyordu. Yastığın ortası her gece huzursuz bir uykunun derinliklerinde salman bir başın ağırlığıyla çökmüştü. Uykusu huzursuz olmalıydı. Bir kaçak uykusunda nasıl huzur bulabilir, nasıl korkmadan uyuyabilirdi ki?

"Kamımdaki gayrimeşru çocukla bir de çulsuz bir kadın olsaydım o zaman her şey daha beter olurdu," dedim. "Oysa emrimde bir kalfa bile var."

"O gün yanında gördüğüm mü?"

"Evet. O gün yanımda gördüğün, sen gelmezden evvel başımı taşla ezmek isteyen."

"Seni öldürmek mi istiyor?"

Endişeyle bunu sordu. Gözlerimi kapatmışım. Kendi karanlığımda başımı sallayarak cevapladım onu. Nedense ağlıyordum. Hem sevdiğilerimden ayrı kaldığım için hem öldürülmek istenilecek kadar çok nefret edildiğimi gördüğüm için.

Başımı saran örtüyü ve üzerimdeki keten feraceyi çıkarmamışım. Hatta ayakkabılarım bile ayağımdaydı. İyiden iyiye bastırılmıştı uyku. Acaba Mehmet gidecek yerimin olmamasından mı korkmuştu? Uykuya teslim olmamak için zihnimi çalıştırmaya, açık tutmaya çalışıyordum ama nafi! Ayaklarımı karnıma doğru çektim, ellerimi bacaklarımın arasına sıkıştırdım, iskarpinlerim kendiliğinden çıktı ayağımdan, gürültüyle yere düştüler. Uykunun bastırması ne acayip bir his. Ölüm gibi buna da karşı konulmuyor.

Uyandığımda ilkin nerede olduğumu bilemedim. Çünkü bir rüya görmüştüm. Öyle derin, öyle tatlı bir uyku uyumuştum ki ağzım açık kalmış, ağzımın suları yastığı hafiften ıslatmıştı. Buradan anladım uykumun derinliğini ve güzelliğini. Ama sanki uyku olduğumu bilemediğim şey devam ediyordu. Kendimi başka bir yerde sanıyordum. Rüyamda gördüğüm bir yerde. Kulübeciğin içi ışık yansımalarıyla doluydu. Hava ısınmıştı. Ter içindeydim.

Rüyamda annemin hayalini kurduğu seyahate çıkmıştık. Deniz banyosu alınabilen uzak bir memleketteydik. Böyle ahşap kulübeciklerde geçiriyorduk günü. İçinden denize girip çıktığımız, üzerimizi değiştirdiğimiz, denizin içinde, hemen kıyısında yükselen kulübeciklerde. Fatma sudan yeni çıkmış saçlarını tarıyordu. Annem, Hicran, ortası denize açılan kulübenin tahta sıralarına denizkızı gibi oturmuş şakalaşıyorlardı.

Annem hayalini kurduğu bu tatili çocukluğundan hatırlıyor olmalıydı. Neresi olduğunu bilmediği ya da söylemediği bir memleketin su kenarı. Bize anlattığı şey oydu. Çocukluk

hatıraları. Uzak memleketlerin birisinde bilhassa kadınların böyle yerlerde deniz banyosu aldıklarını anlatmıştı. Rüyam yarım kaldı, uykudan uyandım. Nerede olduğumun idrakine vardım. Doğrudum. Terden sırılsıklamdım.

Mehmet, kucağında Gece içeri girdi. Onu denize sokmuş olmalıydı:

“Deniz suyu yaralarına iyi gelecek.”

Gece'nin iniltisi kesilmişti. Daha parlak gözlerle bakıyordu etrafına. Ancak bir anda iyileşmiş sayılmazdı. Sadece artık güvende olduğunu biliyordu.

“Sen terlemiş olmalısın. Üst başınla yattın çünkü.”

Başımı istesem de açamazdım. Mehmet beni erkek gibi kısacık saçlarımla görsün istemezdim:

“Sen de suya girmek ister misin? Kimse olmaz buralarda.”

Buna cesaret edemezdim. Evden çıkıp gitmiştim. Bedriye yokluğumda ortalığı birbirine katmıştır diye korktum. Yine de orada kalmak, onunla olmak istiyordum: “En kötü ihtimal, gün batmıca kadar bekler,” dedim içimden.

Mehmet kulübenin ortasında dikiliyordu. Sanki onun çocuğunu doğuracaktım, bu küçük âlemde mudulukla yaşayıp gidiyor gibi bir halimiz vardı, insan hayatı ne garip. Hiç umudunuz kalmamışken bile bir anda her şey bambaşka olabiliyor.

Suya girdim.

Ben rahatça soyunup dökünevim diye Mehmet dışarı çıktı, sandalında oturdu.

Dalyanın ağları gerili olsa bile göstermelikmiş bu. Ağlara takılan birkaç balığı alıp temizleyip yermiş, dalyan öylesine varmış, onu saklamak, orada oluşuna bahane yaratmak için. İşte şimdi ağlara takılan balıkları ayıklıyordu. Birkaç deniz böceği, istavrit, kalamar. Kimbilir belki benim varlığım da

ona iyi gelmişti? Çünkü yalnızlık herkes için incitici ve zordur. Bu yüzden bir yalnızın konuşacak birisini bulup

dökülmesi kadar hüznü bir şey yoktur. Konuşur da konuşur yalnız. Anlatmak ister, dinlemek ister. Benim de annem, Fatma, Hicran ve Bedriye'den başka kimsem yoktu. Arkadaşım yoktu. "Biz bize yetiyoruz," derdi annem. Onlar olmasa ne yapardım bilmiyordum. Artık yoklar işte. Bir başıma-yım. Karnımda istemediğim bir bebekle denizin tam ortasına atıldım.

"Ne arkadaş, ne anı, ne aşk, bunların hepsi tuzak," diyen bendim, unutmadım. Yalnız kendisini böyle teselli eder, kimsesizliğini böyle avutur. Yalnızı arayıp soran, merak eden, hatırlayan olmaz.

"Biz yalnız değiliz," derdi annem. "Dördümüz birbirimizi hiç unutmayacağız."

Suya girdim.

"Sakin dönüp bakma," dedim. "Utandığımdan değil, çok çirkin olduğum için."

Mehmet sandalda sırtı bana dönük sessizce oturuyor, söylediklerimi dinliyordu. Güneş yanığı geniş sırtı beni nasıl bütün kalbiyle dinlediğini hissettirecek kadar kıpırtısızdı. Lakın ben böyle söylememişim gibi döndü baktı! O vakit ördek gibi suya daldım. Ablalarımla birlikte severek oynardık bu oyunu. Ama suyun altında nefes almadan ne kadar kalabilirdim ki? Bedriye'yle annem "Suyun altında fazla durmayın," derdi. "Cin basar." Özellikle İstanbul Boğazı ve Büyükkada sahillerinde suda yaşayan çok fazla cin varmış. Yıllar yılı insanlar diri diri bu sulara gömüldüğünden, özellikle bu sahiller Bizans prens ve prenseslerine mezar olduğundan, "Sizi de kendi âlemlerine çekmek isterler, sakın suyun altında fazla kalmayın, denizin dibine dalmayın," der dururlardı.

Başımı sudan çıkardım. Kabuk bağlamış yaralarım çoktan dökülmüş, eskisi gibi saçlarım çıkmıştı çok şükür. Kırpılmış bir erkek çocuğuna benziyordu şimdi kalanı.

"Gözlerin, o güzel ağzın, gül gibi yumuşacık pespembe tenin, mermer gibi ellerin, tatlı dilin ve altın kalbin yeter bana," dedi Mehmet. Ona bakıp gülümsedim. Kalbim denizin üstündeki yumuşacık dalgalar gibi aşkın heyecanımla çırpındı durdu.

Gece yumuşakça indi suya. Dolunay vardı. Bütün âşıklar, sevenler, sevdiğini bekleyenler, kavuşmayı umut edenler seyrediyor olmalıydı dolunayı. İstanbul'dan da görünüyordu olmalıydı. Dolunay ilkin evimizin üst katında, odalarımızdan görünürdü. Bir kokona gibi yaşamakla övünen annem akşam yemeğine inmezden evvel saçını başını düzeltirdi. Bazen üzerine bir bıkkınlık gelirdi, teline dokunmazdı saçının. Hatta bir keresinde öyle bıkmıştı ki yaşamaktan üstündeki-lerle yatıp kalkar olmuştu. "Cin musallat olmuştur," demişti halam ama öyle değildi. Fatma'nın gözyaşı döküp ağladığı gibi nazara gelmiş de değildi. İnsanın soğukta akıveren burnu gibi ruhu da hastalanır. Annem tarumar olmuş bahçeye bakıp dururdu. Başını bir eline dayamış, yanakları ve gül dudakları mutsuzlukla sarkmış. O vakit annemi hayata döndürecek kadar yetişkin değildik. Ev buz gibiydi. Sessiz. Annem vazoda kurumuş, suyu kokmuş çiçeklere dönmüştü. Bedriye Kalfa fırsat bu fırsat odasına kapanır uyurdu. Aşçı kadın bile hep aynı yemekleri pişirir olmuştu. Odalıklar hülyalara dalar, iş yapıyor görünmek için merdivenin bir basamağım

göstermelik silip dururlardı. Kimi odaların köşelerinde yerlere kadar inen örümcek ağları vardı. Hicranla bunları bozmaya bayılırdık. Fatma, “Cehennemde yanacaksınız diye çıkışırdı bize, “Peygamberimiz,” dedikten sonra huşu içinde bir elini kalbinin üstüne koyup “Sallallahu aleyhi ve sel-lem,” derdi, “düşmanlarından kaçıp bir mağaraya saklandığında hayatını bir örümcek ve güvercin kurtarmış.”

“Nasıl kurtarmış?”

“Mağaranın ağzını ağlarıyla örmüş. Onun peşine düşenler içeride birisi olsa örümcek ağı bozulmuş, güvercin de yuvasını buraya yapmamış olurdu,’ deyip gitmişler.”

Hikâye beni öyle etkilemişti ki rüyama girmişti:

Rüyamda evimizin kapısına Fatma’nın anlattığı gibi bir örümcek yuva yapmıştı. Biz evin kapısında kalmış, içeri girememiştik. Annem içerideydi. Rüya bu ya. hepimiz onun nasıl olup da içeride kaldığına şaşıyorduk.

“Annemiz ruhsal bir sıkıntının pençesinde.”

Halam rüyamı böyle yorumlamıştı. Hicranla aynı anda sormuştuk:

“Niye?”

Kimse cevap vermemişti. Sürekli incitilen bir kadın hayatın yükünü nereye kadar taşıyabilirdi ki? Annemin kış ve akabindeki ilkbahar ve hatta Adaya gittiğimiz o yaz ruhunun bir mengenenin içerisindeymişçesine sıkıştığını söylemesinin nedenini tesadüfen keşfedecektim, anlatırım.

Çok şükür iyi günlerimiz kötü günlerimizden çoktu. Mesela Ada’ya inmek annem için her zaman olağanüstü bir durum olmuştu. Hazırlıklara kıştan başlardı. Hatta bir yaz Fransızlara özenip kendisine geniş kenarlı bir şapka yaptırmış, bunu Ada da gizlice takıp dolaşmıştı. Şapkanın uçuk mavi kenarları öyle genişti ki gözüme ikinci bir gökyüzü gibi görünmüştü. Bu muzip oyununa bizi de katmış, her birimizi ecnebi çocukları gibi giydirmişti. “Yok ben günaha

girmem.” diyen Bedriye Kalia’yı, “Sen kal o zaman, gelme bizimle.” deyip oıelde bırakmıştı. Yeni kılığımızla bizi kimse tanıyamamıştı. Otelden çıkarken tembihlemişti, “Aman kimselere görünmeyin, tanıdık birisini görünce şemsiyenizin altına saklanıverin.”

içine korse giymiş, Bedriye giyinmesine yardım etmiş, bunu yaparken korsenin iplerine öyle bir asılmıştı ki dilinin ucu dudağının kenarından çıkmıştı.

Annem bağcıklı potinlerini pudra pembesi, uçuk mavi desenli kostümüne uygun yaptırmıştı. Uzun tafta bir eteklik, kısa ceket ve içine fırfırlı bir gömlek giymişti. Saçlarını Fransız karıları gibi toplamış, şapkayı maharetle başının üstüne yerleştirmiş, hepimiz ona bakıp gülmüş, “Anne bu kocaman şapkayı başında nasıl taşıyacaksın?” diye sormuştuk. O yürüdükçe geniş kenarlı şapkanın bir tarafında yatan tüy yumuşakça sallanıp duruyordu. Bir elinde dantel şemsiyesi, diğer elinde yelpazesini vardı. Yüzünü gizlemesi gerekiyordu.

Otelden çıkarken bizi görenlere sanki bir ahababımızı ziyaret etmiş, çıkıp gidiyormuşuz gibi davranmıştık:

“Bonjour!”

“Kim bunlar?” sorusu biz otelden çıkarken, “Ne zaman geldiler?” sorusu bahçeye inen merdivenlerin başında, “Bizim otelde mi kalıyorlar?” sorusu Nizam Yolu’na açılan kapının önünde arkamızdan yetişmişti. Kıkır kıkır gülmüştük. Her yaz geldiğimiz, Hicran’ın dünyaya geldiği (öyle anlatılırdı) otelde bizi Fransız zannetmişlerdi. Bir başkası olmak güzeldi. Sanki bambaşka binleriymiş gibi yürümeye koyulmuştuk. Yabancılara gülümseyerek selam veriyorduk. Erkeklerin yüzüne bakıyorduk, gözlerine bakıyorduk, gülüyorduk; onlar da durup bize yol verip şapkalarını, feslerini başlarından çıkarıp, sonra gerisin geriye başlarına koyuyorlardı:

Dil Burnu’na doğru gidelim,” demişti annem.

Dil Burnu’na gitmiştik.

“Öyle rahat ki bu elbiselerle dolaşmak,” diyordu, “kuş gibi hafifledim.”

Birazcık makyaj bile yapmıştı. Pespembe yanaklar, boyalı kaşlar. Foyamız ortaya çıkınca, babam çenesini tutup sıkıştırırken “Ne bu boyalı kuş gibi,” diyecekti.

Dil Burnu’ndaki iskelelerin üzerinde yürümüştük. Ayaklarımızı suya sokmuştuk. Annem derin derin nefes alıp kollarını güçlü kanatlar gibi iki yana açmış, bütün bir âlemi kucaklamak ister gibi iskelenin en ucunda dikilip kalmıştı. Belki heyecandan belki bu kadar çıplak kalıp havaya ve dünyaya temas etmekten göğsü sıkışmıştı kısacık bir an. Elini bir pençe gibi göğsünün tam ortasına bastırmış, hırıltılı ama derin nefesler almıştı. Beş yaşında köle pazarına satılmak üzere getirilen küçük kız yollarda hasta olmuş, astım daha o zamandan göğsünde yuva yapmıştı. Sonra kendisini toparlamıştı. Bu onun en mutlu günüydü. Anılan içinde pml pınl parlayacak, kendisini hiçbir zaman unutturmayacak bir gün. Nizam Yolu’nun üzerinden çamlığın içinden geçip giden faytonları, atlılan seyretmiştik bir süre. Bu öyle büyümlü bir görüntüydü ki... Yeni kılıklanımızla sanki bambaşka insanlarmışçasına Ada’nın arkasına kadar yürümüştük. Burası sanki hiç bilmediğimiz bir yer gibiydi. Korkarak tam aşağımızdaki denize bakmıştık. Hicran bir taş parçasını uçurumdan yuvarlamış-tı. Gerizekâlı. Kendisi de yuvarlanacaktı az daha. Annem tiz bir çığlık atmış, Fransız karıları gibi kaşlarını çatıp bakmıştı. Türk anası olsa kaba etini cimcirir, kulağım bükerdi. Hiçbirini yapmamıştı. Üzerimizdeki esvaplar bir kuklanın ipleri gibidir. Nasıl davranacağınızı size gösterir.

Asıl şenlik çarşıya indiğimizde yaşanmıştı. Kafelerden birisinde oturmuş, yemiş içmiş, iştahlı gözlerle etrafımıza bakmıştık. Annemin fincanda servis edilen çayı getirildiğinde, “Merci,” deyişini duyacaksınız. Dudaklarını fincana yaklaştırıp minik yudumlarla çayını içişini görecektiniz.

“Üzerimizde bir şey olmayınca bütün âlem ve rüzgar etrafımızda fir dönebiliyor, bize dokunabiliyor, hür olmak böyle bir şey mi acaba?”

Böyle soran bendim ve cevaben annemin kaşları gök gürültüsü yaratan şimşekler gibi çatılmıştı:

"11 n'y a pas Turque!"

Kimse bizi duymamıştı, kimse annemi tanımamıştı:

"Bien, merci!"

Annem o an en büyük arzusunun vapurdan inen babamı görmek olduğunu anlatmıştı. Onu bir başkasının gözünden görse belki tiksindir, bir daha yanına yaklaşmazdı. O gün bir parça çayı tafta etekliğine dökmüş, bu leke orada öylece kalmıştı.

Çıktığımız gibi geri dönmüştük otele. Ablalarımın daha kurnaz ve uyanık olduğundan annem beni göndermişti içeriye kollamak için. Resepsiyondaki oğlan tütün içmeye çıkınca bizimkileri çağırmıştı. Gülüşerek odamıza çıkmıştık. "Kaç numarada kalıyor bu Fransızlar?"

"Yoksa otelde kalan bililerini ziyarete mi gelmişler?" Odamızda bizi bir sürpriz bekliyordu. Babam ve ağabeyim. Bedriye Kalfa başını öne eğdi:

Niye böyle erken gelmişlerdi ki?

"Bu rezilliğin cezasız kalmasını istemiyorum. Hiçbir rezillik cezasız kalmamalı."

Babam böyle söylemişti ve şöyle devam etmişti:

"Lâkin bu rezilliğin benim zevcemin başına gelmiş olmasının duyulmasını da istemiyorum."

Yani?

Babamın şikâyeti ve akabinde verdiği okkalı rüşvetle Kadı Efendi işi bir güzel çözmüştü. Önce apar topar İstanbul'a dönmüştük. Aynı günün gecesi annem yerlere basamaz vaziyette getirilmişti eve. Bedriye ve odalıklardan birisinin omuzlarına yüklenmiş, aralarındaki boşlukta ayaklan yerden kesilmiş sallanıp duruyordu biçare. Fatma annemi o halde görünce bayılmıştı. Öyle kötü sopalamışlar ki zavallı kadını, sağ ayak bileği kırılmış, kötü kaynamış ve neticede o ayağını sürüyerek yürümesine neden olmuştu bu. Sakat kalmıştı annem. Bütün İstanbul, Fransız kadınlar gibi açılıp saçılıp dolaşan ve kocası tarafından yakalanan Müslüman karısını konuşmuş ama onun annem olduğu asla bilinmemişti. Çevresine bir araba kazası neticesinde bu hale geldiği yalanı uydurulmuş, eşi dostu geçmiş olsun demeye koşmuş, annem hepsini hasta yatağında alçılı ayağıyla karşılamış, acılar içinde kıvrılırken "Duydun mu?" diye başlayan kendi "rezil" hikâyesini dinlemişti. Şu dünyada insanın kendi hikâyesini bir başkasından dinlemesinden daha kederli ne olabilir? Malum vukuattan ötürü Ada'dan erken dönmüştük ama yaz daha bitmemişti. Annem ardına kadar açık pencerelerinden içeri arsız yeşilliklerin ve misafirlerin dolduğu odasında, kar beyazı keten çarşaflarının arasında, hüznü gözlerle dinliyordu hikâyesini.

Peki bunu niye yapmıştı?

Annem evliyken âşık olmuş, bu aşk hikâyesi takımı bozuldu diye üzüldüğü kristaller gibi paramparça oluvermişti. Aşkın doruklarında gezindiği o yaz mutluluktan kanatlanmış uçarken kendi kendisine böyle bir oyun oynamıştı: Bir başkası olmuştu. Bir yabancı. Saçları açıkta, özgür, hür, serbest bir

kadın. Sonrasında olanları biliyorsunuz işte. Ama bizim bilmediğimiz, öğrendiğimizdeyse sustuğumuz bazı şeyler vardı:

Köpeklerin Hayırsız Ada ya sürüldüğü yıld. Babamın uzun hac yolculuğuna çıktığı, annemin şişmanlamaya başladığı, parmağında Mösyö Yakop'tan aldığı yakutlu yüzüğün belirlediği. Annem âşığından gayrimeşru bir çocuk doğurmuştu. Bedriye sayesinde (Daha önce de yaptım. Daha önce kimi öldürmüştü acaba?) bebeğin icabına bakılmıştı. Sır eve düşen ateştir. Bir gün mutlaka bütün aileyi yakar, kül eder.

Mehmet dolunayın döküldüğü sulara yolunu bulan sandalının küreklerine asılıyordu. Uzun bir günün ardından beni köşkün kıyısına bırakacaktı. Güzel gövdesi ayışığının altında bir erkeğe has güç ve zarafetle bir ileri bir geri gidip geliyordu.

“Öğlen de bir şey yemedin, sen iki canlısın, şu pişirdiğim balıkları yiyiver bakalım,” deyip küçük bir sofraya kurmuştu bana. Penceresinin kenarına çektiği minicik masasının üzerinde çıtır çıtır kızarmış, etinin pembesi açıkta barbunlar vardı. Birazcık üzüm, daha bayatlamamış bir somun ekmek. Mum alevinde aydınlanan masamızda ömrümün en lezzetli yemeğini yemiştim. Kıyıda bağlı eşek anırıp duruyordu yine. Gülmüştük.

“Ya birileri dolanıyor yanında yöresinde ya da bizi rahatsız etmek istiyor yine,” demişti Mehmet.

“Kötü kalpli bu eşek! Kimsenin mutlu olmasını istemiyor.”

Şimdi bir başkası gibiydim sandalda. Bu yüzden annemin hüznü hikâyesini hatırlamıştım zaten. İnsanın bir başkası olma olasılığını, arzusunu, hayalini. Balıkçı kocası tarafın-

dan akşam sefasına çıkarılmış gebe bir kadın olabilseydim keşke. Ama ben evine dönen günahkarım.

Köşkü güçbela seçtim kıyıdan. Hemen yanında diğer köşkün hayalet gibi yükselen iskeletinden tanıdım, bildim.

“Bir kayıkhaneniz varmış,” dedi Mehmet.

“Annem yaptırdı,” dedim.

Annem... Her şeye rağmen insanın içinde hep bir yaşama sevinci, hayata bağlılık kalıyordu demek.

Sessizce indim sandaldan.

Feracemin etekleri ıslandı.

Tuzlu suyun taş gibi sertleştirdiği iskarpinlerimi taşlıkta giydim.

Bahçeye tırmanan merdivenlerde az kalsın takılıp düşüyordum, bir çığlık koyverdim. Sonra gözlerim karanlığa ve ayışığının döküldüğü merdiven basamaklarına alıştı da bahçeye, köşkün yükseldiği düzlüğe çıkabildim.

Bedriye sofada durmuş beni bekliyordu. Öteki yanımızdaki köşkün sahipleri daha yeni İstanbul'dan gelmişlerdi. Sabah sınımsıkı kapalıydı köşklerinin panjuruları. Şimdi lamba gibi ışıldıyor, bahçelerinden sesler geliyordu. Köşkler bu halleriyle zembereklerinden kurulup çalıştırılan müzik kutularına benzerlerdi. Ada meydanında neşe içinde gördüğüm insanları sonra evlerinin bahçelerinde, balkonlarında, kameriyelerinde görüp gülümserdim:

“Demek o şişman hanımın evi burasıymış, demek o titrek adam bu balkonda yaşarmış, demek o güzel kızın evi de kendisi gibi güzelmiş, o çirkin kadının bahçesi de kendisi gibi bakımsızmış.”

Çocukluk oyumum. Bilhassa Hicran çok severdi bunu. Bütün bunlar ve bugün geçirdiğim aşk vaadiyle dolu gün kendimi iyi hissetmeme neden oldu. Ama Bedriye hiç ışığın olmadığı evde duvar gibi önüme dikilip beni korkutmuştu:

“Bütün gün neredeydin?”

“Muhatap olma,” dedim içimden.

Ama Bedriye ne haddine kolumdan tutup çekmişti beni. Nedense beni öldürmek istemesinden daha ağır gelmişti bu yaptığı. Sanki ailemin kadınlarının bahtını karartan bir talihsiz olarak ölümü hak ediyordum da bir kölenin kolumdan tutup bana hesap sormasını gururuma yediremiyor-dum. Kolumu eksik parmaklarının olduğu eliyle tutup sıkmasına rağmen nasıl bu kadar acıttığını anlayamadım. Parmaklarını gözümüzün önünde kaybetmişti. Hicran ve ben küçücüküm. Hatta Hicran memeden kopamıyor, annem evde bir memesi dışarıda geziyordu. “Bir kokona gibi yaşıyorum,” diye övündüğü günler daha başlamamıştı. Halamın Beyazıd'daki konağına benzer biçimde döşenmiş daha küçük bir evde yaşıyorduk. Ev karanlık ve soğuktu. Yemeklerimizi masa yerine yerde yiyiyorduk. Duvarlarda annemin beğenerek aldığı suluboya ve yağlıboya tablolar yerine bakır üzerine yapılmış manzaralar vardı. Ama ne garip, annemin ince zevkinin nişanesi olarak yine de asılı süslü bir şeyler vardı duvarlarda. Fatma annemin dizi dibinde oturmuş iştahla meme emen Hicran'ı seyrediyordu. Kıştı ve her yer kar altındaydı. Bu yüzden evin bir küçük odasını ısıtıyorduk. “Bahçedeki kar belime kadar geliyor vallahi,” diyerek yanımıza gelmişti Bedriye. Kestane yapacaktık. Mangal hazırды. Kestaneler pişti. Hepimiz iştahla yedik. Bedriye, susayan Fatma ve benim için mutfığa su almaya gidip gelmiş, payına düşen iki kestaneyi yiyememişti. İştahla payına düşenin başına çökmüş ama tabağında yeller estiğini görünce “Nerede benim kestanelerim?” deyivermişti. Annem “İşte burada,” deyip yanma çağırılmış, Hicran'ı memesinden çekmiş, sedire oturtmuş, maşayı alıp mangalın başına eğilmişti. Bedriye tabağı elinde annemin ardı sıra sabırsızca bekliyordu. Annem sırtı dönük, göz ucuyla bakıp “Avcunu aç, avcu-nu,” demişti. Bedriye tabağı diğer eline geçirip avcunu uzat-

- [mıştı. Annem, Bedriye'nin avcuna iki kor ateş parç](#)
- [“Korkaklar yasaklar! Fare deliğinde yaşaması icap](#)

mişti. Annem, Bedriye'nin avcuna iki kor ateş parçasını bırakıp elini sıkıca kapatıvermişti. Bedriye öyle bir çığlık koy-vermişti ki ev zangırdamış, titremiş, çatıdan sarkan buzdan kılıçların hepsi yere dökülmüştü,

Annem yaptığı kötülüğü yalanla sıvayacak, “Kestaneler yanıyor hanımım,’ deyip avuçlayıverdi ateşin korlanını, anlamadım vallahi,” diyecekti babama.

Muhtemelen bu kadar ciddi bir ceza vermek istememişti ama olanlar olmuştu.

Doktor üç parmağının da feci biçimde yandığını, bundan böyle iş göremeyeceğini söylüyordu:

“Kesilmezlerse kangren olur, iltihap bütün vücuda yayılır, bu köle kız ölür gider,” demişti.

Bedriye işte sağ elinin üç parmağını böyle kaybetmişti. Kısasa kısas diye buna denirdi. Yıllar sonra annemin de bir ayağı sakat kalacaktı.

Bedriye'nin artık yerinde olmayan parmaklarına, ‘Kör elim,” dediği eline baktım. O vakit onun için ne kadar çok endişe etmişim. Bugün başkaydı ama. Bedriye Kalfa hepimizi bir kaşık suda boğacak kadar çok intikam biriktirmişti. Bunu hissettiğim için kederli:

“Çekil yolumdan,” dedim ona.

Ama o yine sorusunu tekrarladı:

“Bütün gün neredeydin?”

“Kendime bir koca buldum,” deyiverdim. “Beni kamımdaki piçimle alacak birisini buldum. Birbirimizi görür görmez sevdik, âşık olduk. Ama sen böyle şeyleri nereden bileceksin!”

“Sok o yılan dilini içeri!” diye çıkıştı ve tokatı basıverdi suratımın ortasına.

Çünkü Bedriye aşkı tecrübe etmişti. Aşkı bilmemekle itham edilmek ona ağır gelmişti. Halamın arabacısı Cemil Efendiye âşıkı. Geçmiş gün, artık ne yemiş ne içmişse, yarı

sarhoş bir halde bütün sırlarını dökmüştü. Çok sonra bunun annem tarafından tertip edilen bir eğlence olduğunu öğrenecektik. Bedriye'nin dilini çözen tuhaf bir mayiye bulanmış bir parça sakızdı sadece. İşte o vakit neler anlatmıştı neler:

' Daha önce onu pek çok defa görmüştüm. Ama bana öyle geldi ki onu ilkin yangınların, alevlerin içinde gördüm. Ben de onun için yandım, tutuştum.”

Cemil Efendi'ye yangın seyretmeye gittiği gece rastlamış. Onun halamın emektar arabacısı olduğunu biliyormuş ama o geceye kadar hiç alıcı gözle bakmamış. Ama o gece Cemil Efendi'nin büyük bir cesaret ve sükûnetle, biraz da kayıtsızlıkla sokağa serdiği halının üzerine kurulmuş nargilesini içerken evinin ve mahallesinin yanışını izlediğini, alevler yaklaştıkça kalkıp halısını biraz öteye çekerek yangını izlemeye devam ettiğini görmüş, büyülenmiş. Adamın yangında kaybolan çocukları öbek öbek toplayıp ailelerine teslim edilmek üzere sarıklarından birbirine bağladığını görünce

daha beter büyülenmiş. “Eğer bir kocam olacaksa böyle olmalı, olacaksa o olmalı,” demiş. Bu kadar.

“Bu kadar mı?” demişti annem.

“Bu kadar,” demişti Bedriye.

Hakikaten bu kadardı. Bu kadar olması Bedriye’ye acı vermekteydi. Ben ona kabuk bağlamış yarasını göstermişim. Tokatı basmakta haklıydı:

“O kaçak haydut mu alacakmış seni!”

Demek Mehmet’in kim olduğunu biliyordu, öğrenmişti. Cihannümayaya çıkmaktaydım ama sanki bu onun zoruyla oluyormuşçasma beni kolumdan tutup sürükledi:

“Koca bulmak kolaydı sanki!” diyerek beni azarladı.

Bugün yaşananlar rüyaymışçasına geride kalmıştı. “Ama bayır, bundan daha fazla bir şey olmalı,” diyordum kendi kendime. Çünkü henüz mutluluğu tadamadım.

Aşk kendisini gösterip kayboluvermişti. Sanki kimi vakit çok uzakta bir sandal beliriyordu. Beni gecelerden bir gece hangi köşkün kıyısına bıraktığını anlamaya çalışır gibi tereddütlü dolanıyordu açıklarda. Çok fazla da yaklaşmıyordu hani. Yakayı ele vermek ya da beni heyecanlandırmak, yüreğimi ağzıma getirmek, başımı derde sokmak istemiyor-muşçasına. Ya da ben öyle olduğunu hayal ediyordum. Mehmet’in beni beklediğini, aradığını, beni bırakacağı karanlık kıyıyı tavaf edip durduğunu. Bedriye beni yeniden kilide vururken İtalyan sefiresinin papağanını örnek vermişti:

“O sadık bitli papağan bile alıp başını çıkıp gitti, anan bulamadı.”

Doğru. Ben kendimi tutuşturmuş, yanmış yıkılmış yatarken olmuştu bu.

“Senin kaçmayacağın, kendini daha fazla rezil etmeyeceğin ne malum? Hem bana verilmiş bir vazife var.”

“Beni öldürmek mi?”

“Geç onu. Kapandı o defter.”

Şimdi açılacak defterde ne yazıyordu acaba?

“Kaderine boyun eğeceksin. Ama sen o dalyanda yaşayan asi gibi dikbaşlısın. Erkek olsan devlete başkaldırmıştım Dağ bulsan eşkıya olup çıkmıştın.”

“Demek o kadar haksız, adaletsiz bir memleket bizimkisi.” Böyle kırık dökük bir ağız dalaşı geçti aramızda. Sonra odanın kapısı kapandı ve neredeyse bir daha hiç açılmadı.

Kilitli kaldığım her gün için pencere pervazına bir çentik attım. Bedriye bunları gördüğünde, “Annen

çok üzülecek, parça pinçik etmişsin pencere pervazını,” diye çıkıştı.

Fırsatım bulur bulmaz “Bir ortalık malı olmadığın kalmıştı,” diye söyleniyordu. Nereden bu kadar çok malumatı olduysa Mehmet’i kötileyip duruyordu. “Sen bilmiyor musun, anlatmadı mı?” diye soruyordu. “Koskoca bir gün yanında kaldın, konuşmadınız mı?” Bedriye bilmiyordu ki dertler hafifse konuşulur, ağırsa susup kalınır.

Ben ise Mehmet’le geçirdiğim günün hayaliyle yaşıyordum. Aklıma eşek gelince gülüyordum. “Kimbilir yine neye kızmış, kime hönkürüyordur şimdi?” diyordum.

Bedriye karnımdakine günah olmasın diye bana çok iyi baktı. İstanbul’daki gibi güzel yemekler yiyemiyorduk. Karnımız doysun diye pişirdiği şeyleri getiriyordu önüme: Pilav, cacık, yumurta, bulamaç, şekerli hamur tatlısı, mercimek, sütlaç, süt çorbası, kuskus, una bulanıp kızartılmış patlıcan. Yemek tepsimin kenarında kaşıktan başka bir şey olmazdı. Kimi zaman bu kaşığı koymayı bile unuturdu: “Öf-ff, inip çıkamam şimdi bunun için,” der, çıkar giderdi. Ne zamandır ellerimle yer olmuştum. Bir yabani gibi ekmek parçalarını kaşık gibi kullanarak.

Sadece bir kere et geçmişti kursağımdan; karabiberli, karanfilli, yumuşak ve yağlı bir pidenin üzerinde kızartılmış kuşbaşı kuzu etinden müteşekkil kebab. Sanırım bu da Bedriye Kalfa’nın canı çektiği için ta İstanbul’dan getirilmişti. Bedriye’yi bütün bir gün diken üstünde bekleten Cemil

Efendi vasıtasıyla halam göndermişti. Bedriye’nin yüzünden anlamıştım: Adamın gelmesiyle gitmesi bir olmuştu. Bedriye’nin “Gel soluklan Cemil Efendi, bir acı kahvemi iç,” deyişini duymazdan gelmişti. Günlerdir onun gelmesini bekleyen Bedriye için, gidiyordu işte! Onun yüzüne bile bakmadan aşk ihtimalini yok sayarak gidiyordu ve gitmişti.

Uğurlar olsun Cemil Efendi!

Hayal kırıklığı insanı öldürür. Siz sonrasında yaşadığınızı sanırsınız. Oysa bir ölü nasıl yaşarsa öyle yaşamaktasınız-dır, bunu bilmezsiniz.

Sonra günlerden bir gün, aşağıda birden fazla ayak sesi duydum. Bedriye’den başkaları vardı. Başka başka kadınlar. Kalbim güm güm atmıştı. Merdivenleri çıkıyorlardı. Köşkü geziyor, aralannda heyecanla konuşuyorlardı.

Annemin, Fatma’nın, Hicran’m seslerini artık unuttuğum korkusuna kapılıp hüznünlendim. Bir yandan da gelenlerin onlar olduğu hayaliyle mesuttum. Heyecandan ayaklanmıştım ve oturmaya hiç niyetim yoktu. Bir ileri bir geri yürüyüp durdum. Aşağıdan gelen sesleri bilmeye çalışıyordum. Sesler geldikleri, gibi gittiler. Tıpkı eve dolup kapıları, pencereleri, en sonunda panjurları çarpıp çıkıp giden rüzgar gibi.

Sadece yok olup giderlerken duyduklarımın hayal değil gerçek olduğunu idrak ettiren bir şey olmuştu. Bedriye Kalfa, “Siz bilirsiniz hanımcığım,” diye söze başlayıp “Sultan Abdülhamit Han tahta çıkmış diyorlar. Acaba birinci kadınının adı Bedrifelek midir? Bilir misiniz? Hani şu yaşı Abdül-hamit’in yaşına neredeyse denk olan... İşbu sebeple halk arasında ‘kart ikbal’ diye bilinen?”

Seslerin kimlere ait olduğunu çözmüştüm: Yan köşkün sakinleriydi bunlar. Köşkleri inşa halinde olanlar:

“Bedriye Kalfa bunu sizinkiler çok daha iyi bilmezler mi? Sultan Abdülaziz zamanında saraya borç para verdiklerini duymuştum. Saray onlardan sorulur. Sultan aldıkları borcun yerine gani gani toprak vermiş diyorlar. Hatta Recep Efendi Toprak karın doyurmaz!’ diye sitem etmiş, altın istemiş. Doğru mu?”

Konuşulanlara o kadar kulak kesilmiştim ki Bedriye’nin içinden, “Ben ne diyorum, siz ne diyorsunuz?” dediğini bile işittim.

Bedriye kendisi gibi köle pazannda satılan ikiz kız kardeşinin izini sürüyordu. Kardeşi saraydaydı:

“İkiz olmamıza rağmen o talihliydi, ben talihsiz!”

Durum bundan ibaretti işte!

Hareme alınıp yetiştirilen kız kardeş onu arayıp bulmuş, adam gönderip bizimkisini yanına çağırtmıştı. Annem ve babam aralarında günlerce bunu tartışmışlar. “Eğer saraydan birileri kölemizi isterlerse, boynumuz kıldan ince,” demişlerdi. Bedriye bohçasını çoktan hazırlamış saraydan gelecek haberi bekler olmuştu. Ancak saraydan müjdeli haber gelmedi: Olmayan üç parmağıyla bu kız saraya nasıl hizmet edecekti? “Bize hizmet ediyor ya,” demişti babam. “Ama orası saray,” demişti annem. “Oraya kusurlunun bile kusursuzu girer.”

Bedriye üç parmağı olmadığı için saraya girememişti. İkizi de onu unutup gitmişti. Annem kimi zaman ona acıyıp “Beni kardeş bilebilirsin,” diyor, Bedriye cevaben, “Sağ olun hanımım, Allah sizi başımızdan eksik etmesin, kulunuz ve kö-lenizim,” diyordu demesine ama içi başka söylüyordu elbette. Aslında Bedriye’nin ikizi sarayda değil yanı başındaydı. İkisinin de eksik parmakları ve topal ayakları vardı. Annem ve Bedriye birbirlerine yıllar içinde büyük bir kin ve nefret biriktirmişlerdi. Tehlikeli olan bunu çevrelerine hissettirmemeleri ve hatta kendilerine bile itiraf etmemeleriydi. Bu yüzden son hamleleri ölümcül olacaktı.

İnsan bir başkasının hikâyesini dinleyerek kendisinden uzaklaşır. Ya da yakınlaşır. İnsandan insana değişir bu durum. Başkasını anlayarak ya kendinizi bilmiş olursunuz ya da kendinize karşı kör kalırsınız. Çünkü görmemiz gereken kusurlarmızdır. Kimse kusurlarını görmek istemez. Göremez de zaten. Bu kıçınızdaki çibana bakmak istemek gibi bir şeydir. Ama orada sızlayan ve canınızı yakan, sizin içinizden çıkan bir şey vardır. İnsanın kendisi, kendisine bilinmezdir, insan en çok kendisini tanımaz. Ötekine bakmaktan kendisini görmez, anlamaz.

Bedriye huzursuzca girdi içeri. Kapının kilidinde dönen anahtar bile huzursuzdu tıpkı onun gibi. Diğer elinde şerbetle dolu bir kavanoz taşıyordu:

“Köşke bakmaya mı gelmişler?”

“Aşkolsun küçükhanım! Tepemizde deli danalar gibi dönüp durdunuz, ayak seslerinizi işitecekler diye ödüm patladı. Kaldı ki kızların anası bir ara gözlerini tavana dikiverdi. Allah bana zihin açıklığı

verdi de, ‘Martılar umumhaneye çevirdiler çatıyı, malum yavruları uçmayı öğrenemedi daha. Çatıdaki sesleri boş cihannümada yankılanır. Duyduğunuz odur,’ deyiverdim, iyi mi?”

“Duydum sizi Bedriye. Annemin cihannümada sakladığı rezalet zerre umurunda değildi.”

“Umrumda olmasa burada kalıp size refakat eder miydim hiç?”

“N’apardım? Koşa koşa saraya mı giderdin? Gözün aydın, ikiz kardeşin ikballikten baş kadınlığa yükselmiş.”

Bedriye’nin yüzünde güller açmıştı. Demek halen saraya sığınmak gibi bir umudu vardı. Ya da gurur duyuyordu bu durumla:

“Biz burada kilit altında sürgünken neler olmuş neler... Padişahın biri gitmiş, giden canına kıymış, gelen yerinde duramamış, tahta Sultan Abdülhamit çıkmış. Ne diyelim, padişahım sen çok yaşa!”

“Asıl yaşaması gereken biziz. Onlar bizi yaşatsınlar. İyilikle, sağlıkla, huzurla yaşatsınlar. Ama onlar hep kendileri için yaşatırlar bu devleti. Bizim iyiliğimizi isteyen yok!”

“Tövbe! Tıpkı gavur gibi düşünüyorsunuz. Bir duyan olursa, vallahi atarlar sizi zindana. O kaçak mı soktu bunları aklınıza?”

Bedriye elindeki şerbet kavanozunu kucaklamış dikilmekteydi karşımda. Bir an mutlu oldum. Onu öyle görmekten değil de Mehmet’in bir hayal olmadığına inanmaktan. Çünkü zaman geçtikçe o günün ve bendeki anılarının birer rüya olduğunu düşünmeye başlamıştım. Bahtiyarlığın verdiği sükûnetle sustum. Bedriye gibi bir cahile karşı neyi savunacaktım? Üstelik Mehmet’in hikâyesini bilmiyordum bile. Ama Bedriye, Ada’nın arkasındaki dalyan kulübesinde kalan bu adamı sorup soruşturmuş olmalıydı. Elindeki kavanozu işaret etti:

“Anneniz göndermiş.”

Bu defa benim yüzümde güller açmış olmalıydı.

“Gül şerbeti. Siz seversiniz diye...”

İstanbul’daki köşkün bahçesindeki güller açmış olmalıydı. Annem ilk çiçeklenenler ile reçel arkasından gelenlerle şerbet yapardı. Demek bu kavanoza annemin eli değmişti, belki Hicran’m ve Fatma’nın da. Onlardan bir parçaymışçasına baktım odanın boşluğunda pespembe salınarak çalkalanan şerbete. Annemin ve kız kardeşlerimin neşesi, muhabbeti vardı sanki o bir kavanoz şerbette.

“Başka?” demiş bulundum. “Başka bir şey göndermişler mi?”

“Oldum olası açgözlüydünüz işte böyle,” diye çıkıştı Bed-

tiye bana. “Hep daha fazlasını isterdiniz. Öylesine yetmez bu âlem. Ne geldiyse başınıza bundan geldi zaten. Merak ve açgözlülükten!”

Duymazlıktan geldim onu. Aksine ona kim olduğunu hatırlatmak istercesine emir verdim:

“Şerbeti pencere önüne koy, ağzını da açık bırak, git!” Bedriye dediklerimi yaparken çirkefliği elden bırakmadı: “Şarap gibi mayalayıp öyle içeceksiniz değil mi? Bildim ben sizi...”

“Gebe bir kadın için belki uygunsuz. Ama unutma, karnımda bir günahın tohumunu taşıyorum nasıl olsa. Onu şarapla mundar etsem ne çıkar?”

“Bazen diyorum, keşke aklınız herkes gibi olsaydı.”

Kısa bir an bakiştık. Son sözüyle beni incitmişti. Başkalarının sizi hastalıklı, kusurlu, ayıplı görmesi acı vericidir. Çünkü siz öyle olmadığınızı bilirsiniz. Siz kimsenin dedikodusunu etmezsiniz de elâlem sizi çekiştirir, hikâye eder durur. Fena bir şeydir bu. Buna tahammül etmek pek güçtür.

Bedriye dediğimi yapıp çıktı.

Bütün öğleden sonra güneş altında mayalanan şerbetin rengini seyredaldım. Sonra içim geçmiş uyumuşum. Uyandığımda büyük bir felaketin eşiğinden dönmüş olduğumu gördüm.

Önce ne olduğunu anlayamadım. Yuvasını arayan kırlangıçlardan biri şerbet kavanozunun dibinde yatıyordu. Pencereye yaklaştım. Zavallının içinin dışına çıktığının ilk o anda farkına vardım, bastım çığlığı.

Bedriye doğuruyorum sanıp koşup gelmiş, kuş ölüsünü gözleriyle görmüştü.

“Vah vah vah, zehirlenmiş zahar.”

Zehirlenmişti zahar ama nasıl?

Gül şerbetini benden önce o tatmıştı da ondan!

Beni zehirlemek istemiş olabilirler miydi?

Çöküp kalmıştım oracığa. Bu nasıl olurdu?

İnsan sevilmediğini anladığında bütün âlem başına yıkılır. Hem bu kadar zor muydu beni öldürmek? Yok muydu elinde yağlı urganıyla gezen cellatlar. Bir kese altına görürlerdi işimi. Ellerini kana bulamak istemedikleri gibi sanki günaha da girmek istemiyorlardı.

“Bu işte bir gariplik var,” diyordu Bedriye. “Anneniz bir bilene danışmıştı, ‘Hamile kadının öldürülmesi günahdır,’ denilmişti kendisine.”

“O zaman sen niye öldürmek istedin beni?”

“Çünkü ucunda hür olmak vardı. İnsan bu dünyada hür olduktan sonra öte tarafta cehenneme gitse ne gam! Hem ben cenneti değil bu dünyada serbestliği merak ediyorum.”

“Yeter artık! Benim sabrım kalmadı. Diri diri gömdünüz beni buraya. Toprak niyetine kendi günahıma gömdünüz beni! Vallahi tükendim, bittim, mum gibi eridim, görmüyor musun?”

Çok çaresiz hissediyordum kendimi.

Çaresize kimse bir damla çare vermez. Herkes iktidarı ve gücü sever. Herkes güce tapar. Güçlü olan kazanır. Oysa insan en güçsüz. Dalgalar sürükler, rüzgar savurur, sel batırır, deprem yerin dibine geçirir, yangın yakar, kül eder. Bir hastalık ya da kahır musallat olur da kendinizi teneşirde buluverirsiniz. İnsan en güçsüz ama onun elinden çıkan her şey en güçlü. Demir keser, balta parçalar, ip boğar, bıçak deler, zehir zehirler, barut yerle bir eder. İnsan nasıl kendi elinden çıkma şeyler karşısında en zayıf oldu ki böyle?

“Ya sabır!” dedi Bedriye.

İçi dışına çıkıp, oracıkta oluvermiş kuşun ölüsü elimdeydi. Mayalanıp ekşisin, tadı şaraba dönsün diye pencere önüne iliştirdiğim şerbetimden bir yudum alan zavallı kuş! Ellerim, avuçlarım yumuşacık gül yatağıydı şimdi ona.

“Ölüm ve aşk karşısında sabretmek en zoru,” dedim.

“Herkesin her şey için sabrı vardır. Öyle olmasa atardınız kendinizi aşağı. Sizin için her şey biti verirdi. Ama dayanıyorsunuz. Direniyorsunuz. Ben köle olmama rağmen direndim. İnsanın kendi canına kıyması günahların en büyüğü.”

Korkuyla bakmıştım Bedriye’ye. O ise cebinden bir mendil çıkarıp elimdeki kuş ölüsünü alıvermişti:

“Gebe kadının kanlı ölü bir şeye bakınası iyi değildir.’”

¹ Ne yapacaksın onu?”

Bedriye çoktan kefenine sarmıştı hile kuş ölüsünü.

I

100

“Bahçenin bir kölesine gömerim sen merak etme.”

C) küçücük canın hile ne çok kam varmış öyle... Şimdiden kıpkırmızı bir gül açmaktaydı sarılı olduğu mendilde.

Nedense bundan sonra bana Bedriye’den kötülük gelmeyeceğini düşündüm. Sanki butun imtihanımızı vermiştik. O da sözünde durduğunu ispat etmek istercesine kuş ölüsünü pencereden görüp izleyebileceğim bir köşeye gömdü. Benim yerime zehirlenip ölen kuş son âna kadar umut etmekten vazgeçmemiş, aptalca olsa bile yuvasını yerinde bulabileceğini düşünüp durmuştu.

Umut insanın biricik gücü. Aşk ve umut insanın suyu, özü, mayası. Başka türlü nasıl dayanabiliriz ki?

Bedriye'nin ömrünü düşündüm. Bir keresinde mesireden dönerken saray kadınlarım taşıyan arabalar görmüştük. Bizimkisi arkalarından koşmuştu, içinde ikiz kız kardeşi olduğunu düşünüp koşmuştu. Herkes ona bakıp alay ettiği halde, annemin kızgınlıktan domates gibi kızardığını gördüğü halde, efendisini utandırmak pahasına koşmuştu. Bunun bir cezası olacağını bile bile koşmuştu. Sonunda ne olmuştu? Harem ağalarından birisi atlı arabaları durdurmuş, inmiş, bunu herkesin gözü önünde kırbaçlayıvermişti.

Arabalar tozu dumana katıp tekrar yola kovulduklarında yanma gitmiştik. Toz toprağın arasında katıla katıla ağlıyordu bizimki. O gün bizimle olan halam bastonunu yere vurup hiddetle sormuştu:

“Kendine eziyet mi etmek istedin?”

“Onun derdi kendine eziyet değil, hanemize rezalet,” demişti annem.

Acaba hangisi haklıydı, diye düşünüyordum. Bizimki kıvrandığı yerde kendisini müdafaa etmişti:

“Bir umut koştum işte peşinden. Tutamadım kendimi. Bir umul. Karanlık ve ışık gibi. Benimkisi de bir umut.”

Bu sözün üzerine son köteğini halamdan yemişti. Hala-

mm bir asa gibi elinde taşıyıp durduğu baston tam alnının ortasına inmiş ve ortadan ikiye bölünmüştü:

“Umut etmek kanadı kırık bir kuştur, kimse onu uçura-maz. Böyle boş şeylere inanacağına, işini iyi yap!”

Belki bu nasihat kulağına küpe oldu da Bedriye kendisine her söylenileni yaptı.

Şimdi bahçede durmuş topraklı elleriyle göz ucuyla bana bakmaktaydı. İnşası devam eden köşklerini görmeye gelen yandakiler de fark etmişlerdi beni. Pencereye doğru bakıp fısıldaştılar. Kendimi geri çektim. Anlaşılan herkes biliyordu. Herkesin bildiği şeyin babamla ağabeyimin kulağına gitmesine ramak kalmış olmalıydı. Ben ise herkesin bildiğini yeni öğreniyordum: Gayrimeşru bebeğimi gizlice doğuracak olmamın sır olarak kalacağım düşünecek kadar saftım.

Hayal kıklığı içerisindeydim. Kendimi nasıl da aldatmışım. Herkes biliyordu. Kendimi avutmaya devam etmeliyim, diye düşündüm. Yaz geçip gidiyordu işte. Pencere pervazına attığım çentikleri saymaktan vazgeçmişim. Olan biteni kabullenmişim. Üstelik âşık olmuşum, aşk umudum vardı, hayatımın en güzel gününü yaşamışım, daha da yaşayacaktım.

İşte o gece Bedriye odanın kapısını kilitlemeyi unuttu. Daha doğrusu kuşu bahçeye gömdükten sonra bir daha yanıma çıkmadı. Aşağıda uyuyup kalmıştı zahar. Ne yapıp yorul-duysa, gök gürültüsü gibi horlamalarının sesi duyuluyordu.

Ben de karanlık denizi seyretmeye koyuldum. Sonra denizin üstünde titrek bir ışık belirdi. O ışığa pervane olmak istedim. Kıyıya indim. Elimde bir fener tutuyordum. “Eğer,” dedim kendi kendime, “denizin üzerindeki titrek fener ışığı Mehmet'in sandalına ait ise gelir .”

Sandal gecenin karanlığında süzülerek kıyıya yanaştı. Gülümsedim. Bebek karnımda kıpırdandı. Bu defa o kadar huzursuz olmadım. Mehmet elimi tuttu. Küçücük bir öpücük kondurdu parmaklarımın ucuna ve beni sandala yerleştirdi. Gecenin karanlığına açıldık. Bana ömrün boyunca huzurla dolduğun birkaç an, hatıra sayar mısın dersenez, biri budur. İçimde mutluluk veren, huzur veren sıcacık bir güneş doğuyordu. Bilmem güzel duygular başka nasıl anlatılır?

Huzur sükûnet verir. İşte biz şimdi bu sükûnetin içinde yol alıyorduk. İçinde süzülüp gittiğimiz karanlık değildi de. sanki içinde o güne kadar gözümüzün görmediği güzellikler taşıyan bir âlemde. Gülümsemem yüzümden asılı kalmıştı. Mehmet'in asıldığı küreklerin ucundan dökülen suların sesini dinliyordum. Arada bir pırıltılı balıklar sıçrayıp duruyordu. Enfes elmas parçaları simsiyah denizin üzerine dökülmüş zıplayıp duruyor gibi oluyordu. Büyülenmek diye bir şey varsa, o buydu işte.

Her şeyi güzelleştiren İlişlerdir. Bir şeyi bizim için kıymet-

H ve unutulmaz kılan ona karşı duygularımızda. Mehmet bir süre sonra usulca sordu:

"Ne düşünüyorsun?"

"Hiç." dedim. Cevabım bu denizden daha geniş bir um-mandı. Ondan bir şey saklayamayacağımı düşündüm. İmkânsız istediğimizde annem bize şöyle derdi:

"Gökteki yıldızları yere indirmek olur mu? Sönerler o vakit. Rüzgarı yolundan döndürebilir misin? Buna gücün yetmez. Benden istediğiniz böyle bir şeydir işte. Olmazlar olmaz!"

Kelimeler kanatlanarak çıkardı annemin o mukaddes ağzından: Olmazlar olmazı... Çok severdim böyle söylemesini. Hicran da severdi. Fatma kimi vakit anneciğimizin bu halini taklide yeltenirdi. Ne kadar çok özlemiştim onları. Bir sarkaç gibiydi ruh halim. İşte kendimi yine endişe ve umutsuzluktan tarafta buluvuştum. Beni zehirleyen bu duygular yok olup gitmivordular zaten. Sadece onlan gecenin başından beri iyi hislerin içine gizlemeye çalışıyordum:

"Ben kimseye saadet getirmediğim Mehmet."

En bahtiyar ânımızda söylenecek şey miydi bu? Ama ben böyleydim işte. Mutluluk anlarının kibrit çöpü alevi kadar kısa ömürlü olmasına teşne:

Senin denizin ortasında, o güzelim dalyan kulübesinde kurduğun gizli saklı hayatı yıkmaktan korkuyorum. Kaçak olduğunu öğrendikten sonra o kulübe gözüme İstanbul'un bağrında yükselen Kız Kulesi gibi göründü."

"Kalp kalbe karşıymış. Beni elinde fener kıyıda beklerken aklıma Kız Kulesi âşıklarının hikâyesi geldi. Sever misin Kız Kulesi'nin hikâyesini?"

"Hem de ne sevmek! Halam İstanbul'a ilk geldiğinde kıyıda bir ok atımlık mesafedeki bu kuleciği görüp düşüp bayılmış. Hayranlığından bayılmış. Hikâyesini öğrendikten sonra anlatmaya doyamamış. Biz de ondan dinlerdik."

"Anlatsana. Adım gibi bildiğim hikâyeyi bir de senin ağzından dinlemek isterim."

“Kule o âşıklardan birisinin boğulduğu yerde yükselen kayalığın üzerine yapılmış. Ama beni en çok heyecanlandıran ölümü kehanet edilen prensesin burada bile ölümden kaçamayıp ölmesi.”

“Onu öldürecek yılan denizin ortasında saklanan prensese ulaşmış.”

“Ölümden kaçış yok. Ben ölmekten korkmuyorum. Sevdiklerimden ayrılacağını için üzülyorum sadece.”

“Neden böyle şeylerden söz ediyorsun şimdi?”

“Belki de bir sepette üzümlerin arasına saklanmış gelen yılanın, felaketin benim? Kimbilir?”

“Biz birbirimizi bulduk. Telaş etme de kaybetmeyelim. Yorma güzel kafanı felaketlerle.”

Sonra sustuk. Karanlığın kalbinde ağır ağır yol alırken bizi kuşatan enfes bir deniz kokusunun içinde kaldık. Yarab-bim, o nasıl güzel bir kokuydu öyle. Keyfimizi yerine getiren bu oldu. Denizin yumuşak kokusu ve gecenin sesleri eşliğinde daha eğlenceli şeylerden söz ettik.

Mehmet küreklere asılmayı bırakmıştı. Sandalımız karanlığın içinde öylece duruyordu. Zamanda asılı kalmış gibiydik. Birbirimize eğlenceli şeyler anlatmaya koyulduk. Ne gibi dersiniz, mecmualardaki hafif makalelerden söz ettik. Mehmet bu makalelerin ihtiva ettiği şeyleri annesinin ve kız kardeşinin muhabbetlerinden biliyormuş. “Bir cemiyette yıldız gibi parlamanın yolları,” gibi mesela.

“Ah bunu konu eden makaleyi bilmez miyim? Nasıldı?” diye sormasıyla aklımda kalan yazıyı oracıkta döktürdüm: “Oklava yutmuş gibi dimdik durmalısınız. Başınız hafifçe yukarı bakmalı ve gerektiğinde zarifçe dönmeli. Vücudunuz yumuşak ama kararlı küçük hareketler içerisinde olmalı. Göğüslerinizi bir güvercin göğsü gibi öne çıkarın. Bu

hem erkekler hem kadınlar için önemlidir. Gücsüz bir şeymiş gibi yığılıp kalmayın. Az konuşun, çok dinleyin. Her şeye gülmeyin. Pek az gülün. Uzaklara bakıp dalıp gitmeyin. Ağzınız açık bakmayın. Gözlerinizi şaşy yapmayın. Hızlı hızlı yemek yemeyin. Hızlı hızlı bir şey içmeyin. Her şeyi yavaş yapın ama böyle yaparken etrafınızı bezdirmeyin. Dedikodu etmeyin. Ama edilen dedikoduyu dikkatle dinleyin. Suratınızı ekşitmeyin, gerdanınızı çıkarmayın. Ne üzüldüğünüzü ne sevdiğinizi belli edin. Zaaflarınızı kimseye göstermeyin. Lâkin duygusuz da görünmeyin. Dudaklarınızda her daim küçük bir gülümseme olsun. Esnemeyin. Esnemeniz gerekirse ağzınızı mutlaka kapatın.”

“Ezberlemişsin,” dedi Mehmet ağız dolusu gülerek.

“Sadece bunu mu? İstersen bir de iyi koca nasıl bulunur, onu anlatayım?”

“Bunun iyi âşık nasıl bulunur cinsi yok mudur?”

“Eğer iyi bir âşık olmaya devam edersen, onu vakti geldiğinde belki ben yazarım.”

Birbirimize baktık. Karşı karşıya oturuyorduk. Dizlerimiz birbirine değiyordu. El ele tutuşmuştuk. Bu kadar. Onun bebeğe ve gebeliğime saygı duyduğunun farkındaydım. O an öyle garip bir hisle doluydum ki sanki bebeğimin babası oydu. Heyecan içinde bebeğimin doğumunu bekliyorduk.

Sakıncalı diye bana el sürmüyordu. Fatma gebeyken dokuz ay boyunca eniştemden ayrı yatmıştı. Hoş, çemen kokusu midemi bulandırıyor diye yapmıştı bunu ama ders aldığımız hoca kadın da Hicranla bana bunu tembih etmişti. “Beş aydan sonra münasip değildir,” demişti. “Hatta düşük tehlikesi varsa çok daha öncesinden.”

“Yazık bize be!” demişti Hicran da katıla katıla gülmüş, hoca kadından da azarı işitmiştik. Hicran’ın zevke neşeye erkekler kadar düşkün oluşu hoşuma giderdi.

Mehmet’in “Hadi, bekliyorum kocanın iyisi nasıl olur-

muş?” sözüyle kendime geldim. Başladım kaldığım yerden anlatmaya:

“O zaman dinle: Kocanın iyisinin ayakları kokmaz, burnu akmaz, gece yatakta osurmaz, horlamaz. Kocanın iyisi ne tam akıllı ne zırcahil ne de salak olur. Her şeyin orta kararı iyidir. Yatağın bile! Vahşi bir aslan mı? Uykucu bir ayı mı? Siz nasıl isterseniz. Koca dediğiniz şey siz nasıl arzu ederseniz öyle kullanılması icap eden bir şey olmalı. Yoksa size iyiliğinden çok kötülüğü dokunur. Koca iyi bir şey olsa adını sümbül koyarlardı. Ama kocanın adı ‘koca’ konulmuş! Kocanın züğürdüne sakın varmayın. Çok zenginini de almayın. Ama saadet denilen şeyin bir miktarı da ak akçeyle ilgilidir, bunu sakın unutmayın. Şayet beğendiğiniz bir şeyi kocanıza aldırarak istiyorsanız... Bunu ‘pat’ diye söylemeyin. Önce sevdiğiniz, istediğiniz şeye karşı iç geçirin. Sonra yine bir iç geçirin. O anlamaz ama siz anlatmasını bilin. Ama asla İstiyorum,’ demeyin. Erkekler salaktır. Yok olup gitmesinler diye yüce rab onlara biraz güç vermiş, bizim önümüze koymuş, bize de ‘Sen onu içine alacaksın,’ demiş. Ey kadın milleti, erkeklerden daha akıllı ve güçlü olduğunuzu bilin. Gücünüzün toplum tarafından gasp edilmesine isyan edin.”

Mehmet taklidime katıla katıla güldü. Dönüşe geçmiştik. Gülüşlerimiz asıldığı küreklerin ucundan dökülen sular gibi saçılıyordu âleme. Keşke hiç geri dönmeseydik. Bütün ömrüm o sandalda aşığımla yol alarak geçip gitseydi.

Anlattığım günden ve gecesinden sonraki on beş gün olaysız geçti. Havalar sıcaktı ama bu benim umrumda değildi. Bir hamamböceği kadar dayanıklıydım sığağa. O en sıcak günde hissettiğim sıcaktan daha sıcak bir şey aktı içimden.

Şaşkınlıkla ayaklarımın dibindeki bulanık su birikintisine bakıyordum. Sanki bacaklarımın arasından bir ırmak doğmuştu. Bebeğin doğumunu böyle hatırlıyorum. Bir bebek değil içimden çıkan; bir nehir, bir ırmak, bir derecik doğurmuşum sanki.

O anda öyle korktum ki “Doğurmak mı ölmek mi?” diye sorsalar “Ölmek!” derdim. Bu doğum benim ölümümdü aynı zamanda. Ama ne yaparsınız, insan içindeyken bilemiyor.

Bedriye ağzımı sıkıca kapamıştı. Yan taraftakiler bahçelerinin kameriyesindeydiler. Ada’nın kadınlara sunduğu hürriyet: Kimsenin onları göremeyeceğini düşündükleri kameriyelerinde başları açık, üzerlerinde feraceleri olmadan sere serpe oturmaktaydılar. Çok uzakta bir kuş kanadı gibi çırpınıp duran dantel yelpazeyi bile görebiliyordum. Konuştuklarını duyabiliyor, kahkahalarım işitebili-

yordum. Bir zamanlar annem ve biz de böyle muduyduk. Bu köşkte daha mutlu olacaktık. Bu kahrolası şey başıma gelmeseydi, belki bu yaz biz de onlar gibi gülüp eğlenecektik. Ruhunuzu tesir altına alıveren acıdan ve kederden uzaklaşmanın biricik yolu saçma ve yersiz bile olsa bir başka düşünceye, bir başka hayale, rüyaya doğru çekilmektir. Benim yaptığım gibi.

Bebeğin gelmekte olduğunu anlayınca korkuyla kapıya doğru gidip bir çığlık koyvermişim. Bedriye belki bu çığlığı duyup geldi. Çünkü yan taraftaki neşeli muhabbet aniden kesilmişti, hatta “Neydi o ses?” diye sorduklarını bile işittim. Bedriye beni sürükler gibi evin en alt katma indirmişti. Bu sayede ilk defa alıcı gözle bitmemiş köşkümüze bakmış oldum. Bomboştu. Bomboş ve sanki sadece ağaç kokusuyla doluydu. Annem bütün döşemeleri, kapı pervazlarını kokulu ağaçlardan istemişti. “Çocukluk evim öyleydi,” demişti. “Ağaç kokardı.”

“İnsan çocukluğunu hiç unutmuyor değil mi anne?” demişti Fatma, hayran hayran annemin peşi sıra dolaşıp onu taklit edip dururken.

“Çocukluk başımızın üstündeki gökyüzü gibi. Hiçbir yere gitmiyor, mevsimler değişip dursa, bulutlar yer değiştirse bile gökyüzü gibi başımızın üstünde asılı kalıyor.”

İkisi birden dönüp dünyanın en tuhaf şeyini söylemişim gibi bakmışlardı bana.

Yine buradaydık, köşkün basamakları yeni çakılan merdivenlerinde.

Hatta Hicran içeriden, odalarımıza, dolaplarımıza bakıp gelmiş, “Yine ne dedi ki?” diye sormuştu. En şımarığımız oydu.

Annem şemsiyesini göğsümün orta yerine saplamak istercesine üstüme yürümeye başlamıştı. Sinirlenip kızdığı, öfkeden dalgalı bir deniz gibi köpürdüğü zamanlarda olduğu gi

bi dişlerini birbirine kenetlemişti. Nihayet şemsiyesinin sivri ucu göğsüme değdiğinde içindeki irini kustu:

“Sen, sen, sen niye böylesin! Niye tuhaf ve acayipsin! Sen niye bizden ve başkalarından, herkesten başka ve garip şeyler düşünüyorsun! Sen niye bu dünyaya ayak uyduramıyorsun!” “İşin garibi en güzelleri sensin,” derdi halam. “Seni istediği gibi bir kocaya veremeyeceğini düşündüğünden böyle yapıyor, sana düşman kesiliyor, sen annenin istikbaliyle oynu-yorsun. Çünkü biliyor ki seni kime verse ertesi gün bohçanı takar koluna, geri gönderir seni babanın evine.”

“Niye?”

“Çünkü sen asi ve hür mizaçlısın. Kimseye boyun eğmezsin.”

“Ben zaten âşık olup evleneceğim.”

“Aşk pazarda satılıyordu sanki! Koş hanım koş! Git, bitmeden al.”

Onlar gibi değildim. Annemin hayallerini yıkıyordum. Ama her şeye rağmen aramızda bir muhabbet vardı. Annemin öfkesi saman alevi gibiydi. Daha biraz evvel göğsümü dürttüğü şemsiyesiyle latife

edip popoma popomo vurup gönlümü almıştı:

“Sana yaptırdığım dolap daha geniş. Kösem Sultan gibi kendim içine kilitlersin diye düşündüm. İyi düşünmüş müyüm a benim inatçı kızım, a benim akli bir karış havada kızım, a benim hülyalı, bir o kadar da deli kızım, a benim asil duruştu, altın kalpli kızım.”

Anneme bakıp gülmüştüm. Sevmeye muhtaçtım. Sonra eteğime basıp yere kapaklanıvermişim de onlar bana gülmüşlerdi. Tam şuradaydık: Bacak aramdan sızan ve artık kanlanmaya başlayan suların damladığı basamakta.

“Yerini evvelden hazır etmişim,” dedi Bedriye. Merdivenin dönüşü, sofaya açılan kapıların üzerinde baş başa vermiş mermer tombul melek heykelcikleri öyle güzel-

di ki.- Annem sağ olsun bunlarla itinayla saç tuvaletini yapar gibi uğraşmıştı. Kendimi başka şeylerle avuta avuta bodrum kata kadar indik. Bedriye beni niye burada doğurtmak istiyordu ki?

Bodrum katı şimdiden rutubet kokuyordu. Bahçe seviyesindeki pencereler açıktı. Buna rağmen kokuyordu. Bedriye tıpkı söylediği gibi benim için bir yatak hazırlamıştı. Beni itinayla yatırdı. Nedense sevinçliydi Bedriye. Sanki esaretimiz son bulmuş, her şey nihayete ermiş gibi:

“Bekle, kaynamış suyu getireyim,” dedi.

“Beni bırakma,” dedim ağlayarak.

“Merak etme kolay kolay doğmaz bebekler, saatlerce kıv-randınrlar analarını.”

Böyle söyleyip gitti Bedriye. Küf kokulu yarı karanlık o bodrum katında bir yer yatağında, apışaramda korkunç bir ağn ve ağırlıkla kalakalmıştım.

Doğuruyordum.

Pencere ağzında durmuş içeriye bakan meraklı bir karga başını türlü çeşit evirip çevirdi, gözünü benden ayırmadı. Şu kargalar ne acayip mahlukatları. Çocukluğumda bir tanesi ona baktığım için bana hediyeler getirip durmuştu. Hediye dediğim ise kemik parçalan, kayıp tokalar, düğmeler, taşlar, paçavralar, kâğıtlardı. Kargaları benden çok seven Hic-

ran kıskanmıştı. Kıskanç Hicran! Hepsini bir kutuda biriktirmiştim. Annem bulmuş, bulduyuyla sıpıtıp atmıştı.

Bedriye elinde bir kazan dumanı tüten kaynar suyla içeri girdiğinde şaşkınlıktan ağzı açık kalmıştı. Bebek doğmuştu çünkü. Onun kendisini ittire ittire apışaramdan çıkıp yatağa düştüğünü hissetmiş, doğrulup bakmış ve ağlamaya gücü yok bu zavallı küçüğü alıp göğsüme koymuştum. Göbeğinden apışarama mor parlak, midemi bulandıran kalın bir iple bağlıydı. Bedriye şaşkınlıktan neredeyse elindeki bir kazan suyla kendisini haşlayacaktı. Kaynar suyu bir kenara koyup, “Göbek bağıni kesmek icap eder,” dedi. Sonra el çabukluğuyla bunu yaptı ve tıpkı ölü kuşu sarar gibi kundakladı bebeği.

“Aferin, bir avazda doğurdun,” dedi.

Mehmet söylemişti. Dışarı çıkmak için giyindim.

Kapkara bir çarşafa bürünmüş, ellerini ve yüzünü örtmüş sütannenin kapıdan girdiğini gördüm. Benimle karşılaşmak istemezcesine yüzünü duvara dönüp geçmemi bekledi. Bu yaptığı ağınma gitti:

“Sen sütanne misin?” diye sordum ama kadın cevap vermedi.

“Baksana yüzüme sen benim. Kadın kadını mahrem bulur mu?” Böyle söylememe rağmen yüzünü çevirip bakmadı. Ben de fazla üstüne gitmedim. Bedriye patırtımı işitip önüme duvar olsun istemezdim.

Peşi sıra arkasından çıktım. Mehmet’e gidiyordum.

Feracemi giymemiştim. Sözde günahımı örtecek bir örtüye ihtiyacım yoktu. Bebeğe süt veren kadın bile mundar görüyordu beni. Bakmıyordu yüzüme. Feracem yoktu ama başımı kapamıştım. Fatma, Hicran ve belki annemin elinde delik deşik edilen, benim sabır işi iğne arkası yamayıp diktiğim gülkurusu şallarımından birisiyle örtündüm. Köşkümüzün üzerinde bulunduğu Nizam işlek bir yoldu. Hemen karşıya geçip kendimi yokuşa vurdum. Buradan tırmanan yollar çamlığa çıkardı. Kimseye görünmeden ya da daha az insana görünerek Ada’nın arkasına varabilirdim.

“Aşk, dünya kadar güzel,” dedim içimden. Uzun zamandır görmediğim bir adamı yeniden görmeye gidiyordum. Son gördüğümde hamileydim. Son gördüğüm diyorum, zaten topu topu üç defa görebilmişim onu. Belki bundan kuvvet alarak gidiyordum onu görmeye. Bunun aşk olduğunu biliyordum. Aşk uzun uzadıya anlatılacak bir şey değildir. Aşk adı gibi kısacıktır. Görür görmez olur aşk. Konuştukça, bakiştıkça harlanır, alevlenir. İnsan aşığına dokununca kim-bilir neler olur?

“Görüyor musunuz artık kendi kendine konuşarak, gülümseyerek yürüyor yolda.”

Saklanmak isterken komşularımıza rast gelmişim. Bu gidişle bizimkinden önce bitirilip oturulur hale gelecek yandaki köşkün sakinlerine. Bizim köşkü teftişe gelen, gelirken güya annemin gönderdiği zehirli şerbeti getirenlere. Benim için söylediklerine üzüldüm. Bir garipmişim, bir tuhaflığım varmış gibi bakmalarına incindim. Öyle değildim çünkü. Hepsinden daha ince düşünceli ve nazıktım. Ayrıca ka-

pah kapıların ardını görecektik kadar açık kalpli. Bütün bu yaşadıklarımın göğüs gerip kendisini avutacak kadar da güçlü kuvvetli birisiydim, şahidimsiniz. Ama onlar beni hor görüyorlardı. Kızlar gülüşüp analarına biraz daha sokuldular. Onlar da bizim gibi üç kızdılar. Görünce geçmişte kalan güzel günlerimizi hatırlayıp üzüldüm. Burnumun direği sızladı, gözlerim yaşlarla doldu. Biz de annemin eteğinde böyle gezerdik. Onlar bizim gibi Giacomo Otel de değil Kalypso’da kalırlardı. Anneleri bizimkisi gibi “Bir kokona gibi yaşıyorum,” diye gururlananlardan değildi. Evleri sedir ve divanlarla çevriliydi. Halen yerde yemek yerlerdi. Bizim gibi alafranga hevesleri yoktu. Evlerine namazlarım, abdestlerini bozar diye resim sokmazlardı. Süslerine püslerine pek düşküdüler ama. Bir tek o manada bizimle yarışabilirdi.

Biz de onlar gibi merak edip her gün yapılmakta olan köşkümüzü gezmeye giderdik. Kahvaltıdan

sonra Ada'nın yollarına dökülürdük. Çok yorgunsa ya da hava çok sıcaksa faytonla çıkardık. Yoksa Nizam boyunca yürürdük ya da Ada'nın arkasından dolanırdık. Bizim ellerimizde de çiçek dallan olurdu. Annemin ikazlarına rağmen bahçe duvarlarından önünden geçerken koparırdık çoğunu: Mor salkımlar, begonviller, iğde dalları, hammelleri, manolya dalları, yemyeşil biberiyeler, saat çiçekleri, güller, bülbüller. Bülbüller, çünkü Hicran'ın kopardığı bahar dallarından birisi ucunda bülbülüyle gelmişti. Valla.

“Şuna baksanıza, gavur karısı gibi üstüne bir şey giymemiş.”

Böyle fısıldadıklarını duydum. Anneleri kızlarını eğlendirmek istercesine önümü kesti:

“Nereye böyle?”

Her şeyi biliyorlardı. Ben burada gizli saklı doğururken, ailemi deliler gibi özlerken, onlar benim dedikodumu etmişlerdi. O anda eski bayatıma kaldığım yerden devam etmenin

mümkün olmadığını hissettim. O zaman ben de onlar kadar vahşi olacaktım.

Ada sokakları sessizdir. Sanırsınız o koca koca köşklere kimse yaşamıyor, in cin top oynuyor. Dünya batmış ve sizden, zavallı köpeklerden, katran karası kargalardan ve boynu bükük çiçeklerden başka hiç kimse kalmamış.

“Doğurduktan sonra aklın iyice kışına kaçtı anlaşılan. Piç doğuranları toprak bile almazmış koynuna. Var olan kıt aklım da Allah almıştır zahar. Yazık ettin kendine.”

“Asıl size yazık. Sizin için pasaklı, görgüsüz derler. Yerden göğe haklılar. Kocanız da cimriymiş. Oh olsun! Piç doğuranın duası kabul olur derler. Çünkü şeytan aracılık edermiş ona. Ben de size beddua ediyorum. İnşallah ölümünüz en korktuğunuz şeyle olur.”

Kadının ve kızlarının ağızları şaşkınlıktan açılmış, açılmış, açılmıştı. Neredeyse çeneleri düşecekti. Benim için de aynı şey vuku bulmuştu aslında. Şaşmıştım kendime. Amma çok konuşmuştum öyle. Padişahın şehzadesi doğduğunda atılan havai fişekler gibi laflarımı patır patır patlatmıştım. Yüzleri safra rengine bürünüp korkarak uzaklaştılar yanımdan. Öyle korktular ki ellerindeki çiçekleri döktüler peşleri sıra. Bir dal hanımeli, bir dal kum zambağı, solgun bir mor salkım, kıpkırmızı bir karanfil eğri büğrü toprak yolun üstünde boynu bükük kalakaldı. En safları arkasını dönüp baktı. Bu kız bakmaktan, ağızını açıp bir şeyleri seyretmekten alamazdı kendini bizim Hicranımız gibi.

“Meczubun bedduası tutar demişler.”

Ortanca kız en bilmişleriydi ve annesine iyice sokulup böyle söylediğini duydum. Annelerinin ağızını bıçak açmıyordu. Benim söyleyeceklerimse bitmemişti:

“Ucube kadın sen ne sormuştun bana? ‘Nereye böyle?’ mi demiştin? Söyleyeyim, aşığımın kollarına!”

Avazım çıktığı kadar bağırıyordum arkalarından. Kimseden

korkum yoktu artık. Kimseden korkum kalmamıştı. İnsan aşağılanıp en hassas yerinden kırılmaya

görsün, kendisi gibi her şey yerle bir olsun istiyor. Kalbi kırılan, çok kalp kırar. Bunun nasıl yapılacağını öğrenmiştir çünkü. İrinimi zehrimi akıtamamıştım daha. Yolda karşıma çıkıp beni aşağılamak neymiş gösterecektim onlara:

“Kızlarının ikisi kocandan değil! Kocanın sümsük çırağından, bunu da bilmiyorum sanma!”

Edepsizleştiğimin farkmdaydım.

İş şirazesinden çıkmıştı, farkmdaydım.

Akılsız davrandığımın farkmdaydım.

Çok üzülüğüm, hırpalandığım için böyle olduğunun farkmdaydım.

Bazen akıl değil kalp emreder ne söyleyeceğinizi:

“O zehirli şerbeti kim gönderdi?”

Kendimi perişan etmek, daha fazla aşağılatmak için açılması gereken elzem konuyu açmıştım işte. Düşmanımın eline hançeri tutuşturmuş, “Cevabınla sök kalbimi,” demiştim. Kadın bu fırsatı kaçırmadı. Yerinde ağır ağır döndü, gözlerini gözlerime dikti ve cevap verdi:

“Anan olacak o sonradan görme zehirli şerbeti elleriyle hazırlayıp gönderdi sana! Öz kızına. Al bunu Bedriye’ye götür. ‘Kızım içsin, şifa bulsun,’ diye tutuşturdu elime.”

Sanki bilmiyordum. Buna rağmen bu sözleri işitince bir ateş düştü içime. O şerbeti içmişim gibi yandım ‘bittim’ kül oldum. Sıra gelmişti külümü savurmaya! Kadın bunun ihtirasıyla söylediklerinin devamını getirdi:

“Son çare düşük yapıp ölüvermendi. Eli kuvvetli şifacı kadın hacca gitmiş olmasa piçin de sen de bugün yaşamıyor olurdu. Heyhat kadın hacdan ancak döndü, gözü yollarda kalan anan da koşa koşa gidip zehirli şerbetini hazırlattı. Ama görüyorum ki ziyan olmuş o şerbet. Garibim ölüm haberini biçare bekledi durdu.”

Gözden çıkarılmıştım işte, bunu niye kabul etmek istemiyordum? İnsan kendisine acı veren gerçeklere direnir. Canı pahasına direnir. Benim gibi acı ve kederden paramparça, delik deşik olma uğruna direnir. Dört kadın tam karşımda dikiliyorlardı. Yokuş aşağı inen yolda dört leke gibi. İntikamlarını hakkıyla almışlardı işte. Daha da fenası neydi biliyor musunuz? Annemin ve ablalarımın zehirli şerbeti bana iletmek uğruna bu kadın ve kızlarıyla güzel bir gün geçirmiş olmaları. Kadının söyleyecekleri bitmemişti. Başımızın üzerinden kapkara besili bir karga geçti. Rengi benim bahtımdan bile karaydı. Öyle kara, öyle karaydı ki tüyleri mavi ışıltılar saçıyordu. Münakaşamız huzurunu bozmuş olmalıydı. Kargaya hak vermemek elde değildi. Kendince bizi uyardıktan sonra bir kenara konup seyretmeye devam etti. Kadın konuşmasını sürdürdü. Üstelik sesini biraz daha yükseltmişti:

“Ah ah! Bir ihtiyar bulup evlendirmeliydiler seni ama ne yaparsın, uygun koca bulamadılar. Bulsalar bile bu işin kokusunun çıkmasından korktular. Senin için hacca gitti demeyi bile düşündüler ama

kimse inanmaz diye vazgeçtiler. Defol git şimdi buradan! Bir daha çıkma karşıma mundar kan! Git!”

İntikamlarım almalarının verdiği rahatlıkla dönmüş gidiyorlardı. Ama benim içim sogumamıştı daha. Kendimi tutamadım:

“Orospular, kancıklar, kaltaklar!” diye bağırdım arkalarından.

Bardağı taşıran son bir damla vardır. O bardağı doldurmak için değil taşırnak için vardır. Öfke böyle bir şeydir. Karşıma çıkan komşu kadmlann tahammül sınırlarını fersah fersah aşmışım, ilk taş anne fırlattı. Bunu annesinin gölgesinde yetişen kızların fırlattıkları izledi. Bu hiç beklemediğim bir şeydi. Ansızın bir taş yağmuru başlayıvermişti. Hep-

sı ötesinde berisinde bana fırlatacakları bir taş arıyor, buluyor. pek uzaklarında olmadığından kolayca isabet ettirive-riyorlardı. Vere kapaklanmam zaman almadı. İri iri taşların sırtıma, böğrümeye vurduğunda çıkardığı sesleri duyabiliyordum. İçim bomboştu sanki. Taşlanan gövdem ses veriyordu, bu ses yankılanıyordu. Taşlardan birisi başıma çarptı. Birisi ayak bileğime, bir diğeri kalça kemiğimin çıkıntısına geldi. Allah beni varlığına inandırmak için ikinci kez korumuştı. İlki kendimi ateşe vermemdi, İkincisi bu. Oracıkta ölebilirdim. Sanırım onların istediği de buydu. Annelerinin sırrım kızlarının yanında ifşa etmekle evlerine ateş düşürmüş kadar olmuşum.

“Gidelim.” dedi anneleri soluk soluğa.

Ellerine aldıktan bir iki taşı atmaktan vazgeçip yere bırakıvermelerinin sesini duydum. Sonra feracelerinin eteklerini sürüye sürüye gidişlerinin. En büyükleri hıncımı alamamış olmalıydı ki bir koşu dönüp yanıma geliverdi. Şemsiyesini kafamda kırmak istercesine vurdu, durdu. Bunu yaparken öfkesinin ve nefretinin gövdesinden çıkardığı ses duyuluyordu: Bir inilti, bir hırlama, güçlü bir nefes gibi.

Ablalardan birisi “Yazık kız, şemsiyen kırılacak,” diye çıkışınca durdu. Soluk soluğaydı. Beni düşüp kaldığım yerde bırakıp gitti.

Annelerine sokulmuşlardı yokuşun başında onlara rastladığım gibi. Şemsiyeleri bizimkiler gibi mevsimlik değildi. Kışlıktı. Ördəkbaşı yeşili, kahverengi, gri ve vişneçürüğü. Aptal olanları yeniden dönüp baktı. Hiçbir şey olmamış gibi gidiyorlardı.

Üstüm başım toz içinde, başımda bir sıcaklık, pespaye bir şeymiş gibi ayaklar altında kalmak tuhaf bir haz vermişti bana. Aşağılanmanın en derinine indiğinizde orada sizi bekleyen gizli saklı duygular, hisler bulursunuz. Bunlar belki kimilerine göre insanlıktan çıktığınızın alametidir. Bana gö-

re öyle değil. Bana göre aşağılandığınız için haz duymak daha fazla insan olduğunuzu, bambaşka bir eşikten geçtiğinizi gösterir.

Gözden kaybolmuşlardı.

Sokağın ucundan peşi sıra iki fayton geçip gitti. Üçüncüsü durdu. Burası dik bir yokuş olduğundan çıkamazlardı. Yolcularını aşağıda, sokağın başında indirirlerdi. Faytondan iki kadın indi. Ağır ağır yokuşu tırmanmaya koyuldular. Bir yanağım yola yaslı öyle seyrediyordum gelenleri. Gözlerim yarı

aralıktı. Sonra kapandı.

“Kızcağzım ne oldu sana? Düştün mü?”

Faytondan inen kadınların orta yaşlı kazulet gibi olanı i sordu bunu. Öyle iriydi ki gölgesi bulut gibi üzerimi örttü. Buna rağmen üzerime doğru eğilmiş, bir eliyle omzumu tutmuş hali çok şefkatliydi. Öte yandan terli ve nefes nefeseydi. Yolun ortasında tıpkı yatağında uyanıp doğrulmuş gibi oturur vaziyetteydim şimdi. Kadının mavi çarşafı, kahverengi iskarpinleri vardı. O kadar iri ve kazulet gibi olmasına rağmen ayaklarını iskarpinlere, gövdesini çarşafa sığıştırmış olmasına şaşmıştım nedense.

Sonra... Sonra başıma gelen felaketi o anda idrak ediyormuş gibi ağlamaya başladım. Çocuk gibi hıçkıra hıçkıra.

“Vah yavrum. Mahcup olduğundan mı ağlarsın, yoksa canın mı yanar?”

Çenemi büze toplaya başımı iki yana “hayır” manasında salladım. Kadın beyaz bir zambak gibi açılan tertemiz mis kokulu mendilini uzatmıştı:

“Al canım, sil gözünün yaşım. Dur bakayım! Kan sızıyor

kulakçığının arkasından. Kimse görmez burada bizi. Mahrem değildir, aç şu başım.”

“Yoktur bir şeyi. Biz gidelim. Bildim ben bu kızı.”

Bir kadın daha vardı. Onun sadece lacivert keten ferace etekliğini görüyordum. Böyle söyleyince başımı kaldırıp baktım. Ben de onu bilmişim! Annemin ahbabıydı bu kadın. Vaktiyle pek zengin ve itibarlı ama şimdilerde düşkün bir ailenin hayatta kalan tek kızı. Yemek ısmarlardı annem ona. Terziye kumaş bırakırdı diktirsin diye. Kunduracıya bir çift bottes, bir çift chausure da onun için ısmarlanırdı. Annemin yanında biz olmadan bir başına görüştüğü sayılı dostlarından.

Bana yardım etmek isteyen kadın şaşırmıştı. Kocaman olduğu kadar kurnazdı da. Aynı zamanda akıllı. Bu ikisi pek nadir aynı gövdede bir araya gelir. Ama onun gövdesinde her şey için gani gani yer vardı. Uzattığı mendilini almak için pençeye benzeyen eliyle hamle edecek kadar malı kıymetli, merhameti göstermeliydi. Ama ben mendili bir sıcaklık hissettiğim başcağzıma dayamıştım bile! Kanımla lekelenmişti muhtemelen. Bunu görüp içini çekti. Mendilini feda edip üzerime eğilmiş gövdesini geri çekti.

Kimbilir nasıl da merak ediyordu hikâyemi? Çok değil iki-üç adım sonra öğrenecekti başıma neler geldiğini. Diğer kadın bana iğrenir gibi bakıyordu. Adını hatırlavamamıştım. Oysa hafızam ne kadar canlıdır.

Kazulet gibi olan ötekinin koluna girdi. Öteki ona hemen fısıldamaya başladı. Öğrendiklerinin şaşkınlığıyla tekrar baktı bana. Bu defa kaşları çatılmıştı. Yüzünde biraz evvel gösterdiği şefkatın kııntısı yoktu. Şu hayatta zamanla erkeklere benzeyen kadınlar kadar felaket şey yoktur. Bir erkek gibi düşünür ve düşkün bir kadın karşısında gerçek bir erkek gibi hareket ederler. Bunlar öyleydi işte. Erkeklerin en büyük kötülüğü kadınları kendilerine benzetmeleridir. Oy-

sa kadın kendi cinsi içinde, kadın gibi kadın olarak hür ve serbest olmalı. Kafam yumurta gibi kırılmamıştı anlaşılın. Yoksa bütün bunlan düşünemezdim.

Onlara bakmadan doğrudum.

"Başka tarafa bak," dedim kendi kendime.

Sana acı veren şeye bakma. Sana acı veren şeyin üstüne gitme. Başka tarafa bak. O tarafa bakma.

O yokuşun adı bundan böyle felaketler yokuşu olabilirdi. Ne kötü yakalanmışım. Üstelik sadece birisine de değil! İkisine birden! Annem boşuna "Herkes düşene bir tekme vurmaya bayılır. Bu yüzden sakın düşme, ama düşene bir tekme de sen vur!" demezdi. İyi ki paramız vardı. Saklanabileceğim köşk vardı. Ada vardı. Bu halde bana böyle davranılı-yorsa... Sığınacak yerim olmasa kimbilir neler gelirdi talihsiz başıma?

Yokuş öyle dikti ki düştüğüm yerde kah vermeme şaşıtm. Sanki burada düşen aşağı kadar yuvarlanırdı.

"Ah zavallım," dedim içimden. İnsan kendisine acımaya bayılır. Çok şükür kendime çabucak teselli verebiliyordum. Çok şükür bu merdiven kadar dik yokuştan yuvarlanma-mışım... Öyle olmadığına neredeyse aptal gibi sevinecektim. Hicran'ın bu yokuşu, "İnen çıkamaz, çıkan inemez yokuşu," diye bildiğini hatırladım, gülümsedim.

Yol bitmişti.

Bundan sonrası dümdüz ağaçlık, çam ormanıydı.

Kışın çaimir olurdu. Yazın yerler ağaçların iğne yaprakla-

rıvla, kozalaklarıyla örtüldüğünde güzelleşirdi. Bir ucu biraz ileride kıyıya inen dik bir yamaca bağlanırdı. Burada toprak kayalara kavuşur, denize inerdi. Kimi vakit burada dünyanın nöbetine durmuş gibi dikilirdik. Her şey olup bi-tivormuş da biz orada hayattan muaf âlemi seyrediyormuşuz gibi.

Canına tak eden şeyler olduğunda annem "Gidip kendimi çamlıktan denize atıvereceğim vallahi!" derdi.

Annemin canına tak eden şeyler: "Konağı aşı boya mı yoksa köpük gibi beyaz mı yaptırmalı? Keşke daha fazla penceresi olaydı da konak hepten gözyaşı gibi görünüp parlasaydı. Acaba İstanbul'da da küçük bir yalıya mı geçmeli? Kafama koydum, bu kış yakama bir tilki iliştip gezeceğim, sizce bana yakışır mı?" Bunlar görünen dertleriydi annemin. Görünmeyenleri kendisine bile söylemezdi. Babam hacca gittiğinde nasıl da âşık olmuştu. Keşke bizi bırakıp aşığıyla sırta kadem bassaydı. Parmağındaki yakut yüzük bu vazgeçişin nişanesiydi. Mösyö Yakop ona değil de başka kime verecekti bu yüzüğü? Dükkânın altını üstüne getirirdik.

"Mösyö Yakop bana taş seçtiriyor kızlar, merak etmeyin siz."

“Karanlıktır, dardır, sikişiktir burası diye sizi davet etmiyorum kızlar.”

Kulağımızı tırmalayan tuhaf bir aksam vardı Mösyö'nün. Ne diyelim: Biz burada iyiyiz, siz işinize bakın!

Kadınlan sıkarsanız işte böyle patlarlar. Bütün hürriyetleri erkeklerin eline tutuşturursamz onlar da oturup boynuz-lanını cilalar! Oh olsun! Yarasin. Şerbetlensin. Annem boşuna “Keşke kadınlar da kocalarını boşayabilse,” demiyordu.

Bir ağacın dibine çöktüm. Kadının verdiği mendilde kandan bir gül açmıştı. Ayak bileğim şişmişti. Sırtımda ve böğrümde inceden bir ağrı vardı. Burada gümüş rengi denize bakarak biraz kendime geleyim istedim. Mehmet beni iyi

görsün. Aylar sonra, günler sonra beni iyi görsün aşığım. İşte o anda anlaşılmaz bir korkuya kapıldım:

Mehmet ya var olduğu gibi ansızın yok olduysa?

Kaçak değil miydi? Saklanmak, kaybolmanın diğer yarısıydı. Mehmet ya ortadan kaybolduysa?

Bu güzel ıslıl ıslıl denizin ve ona secde eden gökyüzünün huzurunda içimi kasvet kaplamıştı. Bu korkunun verdiği tarifi imkânsız huzursuzlukla yerimden doğruldum. Taşların vurup çarptığı yerler sızlıyordu. Mehmet'i bulamazsam gelir kendimi şuradan atarım, diye geçirdim içimden. Peki bebek ne olacaktı? Ne kadar reddetsem de ona bağlıydım. Ben olmazsam o da olmaz. Eksik kalır, herkes ona kahır verir, acı çektirir, kötülük eder. Kimse onu annesi gibi koruyamaz. Buna razı gelemezdim.

Onu umursamaz değildim. Sadece hiç akıl kârı olmasa bile el kadar bebeğe kırgınım. Beni sevdiklerimden ayırdığı için, neşeli bir farfarayı sonlandırdığı için kızgınım ona. Zavallıciğa doğuştan kötü bir kader çizdiğim için üzgündüm. Onun o korunmaya muhtaç hali içimi parçalıyordu.

Eskiden bu manzaraya ne kadar umut dolu gözlerle bakardım. Ya şimdi? Şimdi bir karanlığa bakar gibi bakıyorum. Evet, tek umudum Mehmet. Onu bulmalıyım. Yaralarımı bir tek o sarabilir.

İşte tam o sırada Mehmet sanki bana bir haberci göndermişti. Boz bir köpek ağaçların arasından çıktı, beni tanıyormuş gibi yanıma yanaştı. Dikkatli bakınca, onun Gece olduğunu anlayıverdim. Şifa bulmuş, iyileşmişti. Bir dostumu kucaklar gibi kucakladım yanıma gelen köpeği. Fatma'yı, annemi, Hicran'ı da görsem öyle içten sarılırdım hiç kuşkusuz.

“Gece...” dedim ona. Ömrümün geri kalan tüm gecelerini huzuruma çağırır gibi bütün kalbimle, “İyileşmişsin, kendine gelmişsin,” dedim.

Köpeğin yaralarının kapanmış olmasına nasıl sevindim anlatamam. Kendim için de böyle bir umuda kapıldım. Hayatta kapanmayacak yara yoktur. Siz sadece o yaşadığınızın gelip geçici olduğunu düşünün yeter. Siz “Ne yapalım, böyle oldu,” deyin yeter. “Zaman, dünya, kader, âlem, hayat, şimdilik bana bunu verdi, böyle verdi,” deyip geçin gidin yeter. Güçlü olmak yerine yumuşak bir dal parçası gibi eğilin, bükülün. Sonra size bunları yapan zorba gücün elinden kurtulur kurtulmaz eski

halinize dönün. “Kaderinize boyun eğin” manasında değil bu söylediklerim. Zorlukları aştıktan sonra yıkılmayın diye söylüyorum. “Hayat bu,” deyin. İşte o zaman tadına varırsınız güzelliklerin. Yoksa mutsuzluktan sonra gelen mutluluğu tanımazsınız, bilemezsiniz, kendinizi mutsuzluğa hapsederek yaşar gidersiniz. Evet söylemek kolay. Yaşamak en zoru.

Karanlığa bakar gibi baktığım manzara birden ışıkla dolmuştu. Mehmet’in varlığı, aşk vaadi beni kendime getirmeye yetmişti.

Gece önde ben arkasında, ağrıyan ve şiş ayak bileğimle kıyıya kadar koşturduk.

Aşığım kavuşmak için sabırsızlandığımı anlamıştı.

Kıyıya iner inmez Mehmet’i gördüm. O güzel sırtı bize dönük sandalını ters çevirmiş onun şişkin gövdesini kazıyordu. Gece nasıl da akıllıydı. Bir iki havladı. Mehmet döndü, baktı. Ona gülümsedim. Elindeki işi bıraktı. Bana doğru bir adım attı. Ona doğru koştum. Beni kucakladı. Sanki doğduk doğalı kavuşmayı bekliyorduk.

Dalyan kulübesine kadar yüzdük. Sandal yaralıydı çünkü. Çekilen macunun güneşin altında kalıp kabuk bağlaması gerekiyormuş. Yüzerken beni sırtına aldı. Taşın isabet ettiği ayak bileğimi koşturarak daha beter zorladığımdan, iyice şişmişti, ağnyordu. Hareket ettikçe kaburgalarım batıyordu. Beni taşıyan komşu kadınların kınlasıca ellerinden olmuştu bu: Mehmet “Deniz suyu iyi gelir,” dedi. Gece de denizle şifa bulmuştu. O da bizimle birlikte yüzerek kulübeye geldi. Üstüm başım ıslanmıştı:

“Asıverdim şuraya da kurusunlar.”

Sonra ikimiz de öyle ıslak kulübenin içerisinde dikilirken gözlerime bakamadan bebeği sordu, doğumu.

“Korktuğum gibi olmadı,” dedim. “Kolay oldu.” Ardından tutamadım kendimi, başladım ağlamaya: “Bebeğe bir yakınlık duymuyorum. Ama onu sevmiyor da değilim. Onu canımın son damlasına kadar korurum. Başımdan atmak, ondan kurtulmak gibi bir niyetim olamaz. Ama bütün anneler gibi değilim. Bunun için üzgünüm. Üzülüyorum. Hem de çok üzülüyorum.”

“O bebek sen istemeden olmadı mı? Öyle anlatmıştın.” Ağlayarak başımı salladım. Yüzüne bakamıyordum. Tuz lekeleriyle harenmiş döşemenin üzerine damlayanlar gözyaşlarını mıydı yoksa üzerimin ıslaklığı mı? Bildiğim tek şey Mehmet’in güven veren varlığıydı. Ellerimi tuttu:

“Zamanla ısınırsın bebeğine. Yaşadıkların kolay değil. Ne olduğunu bilemeden gebe kalmışsın. Evlilik dışı bebeğini herkesten gizli doğurmuşsun. Çok sevdiğin annen ve kız kardeşlerinle aran açılmış, hayatın tarumar olmuş. Kıyıda kalan sandal gibi yaralı ve yapayalnız kalmışsın.”

Sarılmıştı sonra bana. Sıkı sıkıya sarılmıştı:

“Yaralarımı sarmaya, bebeğine babalık etmeye talibim.” Başımı göğsüne gömüp hıçkıra hıçkıra ağlamıştım. Mehmet’in o becerikli güçlü elleri tedirgin bir güvercin gibi havalanmış, saçlanmı

okşamıştı. Saçlanm biraz daha uzamıştı ama bir kadın için halen çok kısaydı.

“Çok çirkinim,” dedim. “Saçlanm çok çirkin. Annem ‘Saçları bir kadının tacıdır; derdi.’”

Bu dediklerimi inanmadan söylemişim. Öyle olmadığımı, İstanbul güzeli olduğumu duyabilmek için. Keyfim yerine geldiğinden, kâh ağlayıp kâh gülererek, gözümün yaşını silerek.

“Çok güzelsin,” demişti Mehmet. “Senin kadar güzelini, akıllısını ve sevimlisini görmedim.”

Çenemden tutmuş, hafifçe başımı kaldırmıştı. Gözlerime bakıyordu. Gözlerimin içine. Dudakları dudaklarıma değdi. Ateşten bir nehir içime aktı. Daha önce başıma meraktan ve tekinsiz arzulardan, ezcümle aslında zorla gelen şey, öyle yumuşak, öyle güzel vuku buldu ki utanırım da anlatamam size.

Dalyan kulübesinin açık kapısının üstünde ip geriliydi. Kurumuş giysilerimiz burada bayrak gibi sallanıyordu. Etekliğimi, şalımı, Halep işi ipeklimi ilk defa böyle hür görüyordum. Çocukluğumdan beri eşyaların ruhu olduğunu düşünürüm. Bizler gibidir eşyalar. Sadece dilleri yoktur diyemezler ama her şeyi sessizce gözler, bilir, yaşarlar. Biz onlardan ayılsak bile onlar hayatta kalır çoğu zaman. Hatta bizden daha uzun ömürlü olurlar. Bütün bu aklımdan geçenleri Mehmet’e de dillendirdim. Gülümseyerek dinledi beni.

“Keşke daha fazla Fransızca bilip rahatça okuyabilsem Kitaplarda senin söylediklerine benzer ne çok şey anlatılır bir bilsen.”

Kulübenin köşesindeki kitap dağından bahtıma Fransızca bir kitap çıkmış, eveleye geveleve okumaya çalışmışım. Mehmet oradan biliyordu ağzıma çakıltaşını doldurulmuş gibi okuduğumu, Fransızca okumakta zorlandığımı.

İçimde okumaya, öğrenmeye karşı hep bir merak olmuştu. Hatta anlatmaya, yazmaya! Hoyrat ellerin yazdıklarımı bulup, yakıp yırtıp yok etmeyeceğini bilsem yazardım. Çün-

ku tek hır msanın bile şu âlemde yaşadıkları unutulmamalı. Yaşadıklarımız ne olursa olsun hatırlanmalı. Yaşadıklarımız bilinmeli. Bizim göremeyeceğimiz zamanlarda bu dünyadaki fani maceramız dile gelmeli. Bizden sonrakiler ne yaşadığımızı öğrenmeli.

İlk defa birisi beni can kulağıyla dinliyordu.

“Filozofi okumalısın sen,” dedi.

Onun ne okuduğunu sordum, söyledi. Ama bilmece gibi bir cevapla:

“Bu memlekette olmayan şeyi tahsil ettim ben.”

Bunun ne olabileceğini düşündüm. Okullarda “hürriyet” diye bir şey okutulduğunu duysam “Hürriyet!” diyecektim. Aptal gibi düşündüm, sonunda “bilmem” anlamında dudak büktüm. Bilemediğim şeyin cevabını Mehmet verdi:

“Hukuk okudum ben. Bu memlekette özgürlük, eşitlik, kardeşlik tesis edildiği anda kurtuluruz. Yoksa

böyle yüzyıllar boyunca debelenir dururuz. Hukuksuzluk ve adaletsizlik bütün toplundan bir batağa saplar.”

"Hukuk..." diye tekrarlardım. Mağdurlar haklarını alabilsinler diye mücadele etmek ne kadar mukaddes bir görev olmalıydı. Babası tıp okusun istemiş ama Mehmet ne yapmış, ne etmiş Fransa'da hukuk okumuş.

Sonra acıkuk. Geçen seferki gibi balık kızarttı bana. Yağın cızırtısının sesi, etrafa yayılan kokusu ne de güzeldi. Bu defa ekmek yoktu yanında. Ama balık boldu. İştahla yedik. Gece, bir kenara yatmış bizi seyrediyordu.

Çabuk yoruluyor," dedi Mehmet. "Günün geri kalanı burada yatar uyur artık."

Bir taraftan da sepetten bir şeyler çıkarmakla meşguldü Küçük bir rakı şişesini gösterdi:

' Sen de içer misin?'

Annem içen kadınlar için "hafifmeşrep" derdi.

Bilmem ki," dedim.

Kendime güvenim yoktu benim. Öyle şeyler doğuştan olur ya da anneler, babalar bir mayi gibi zerk ederler bunu çocuklarına. Benim kendime güvenim yoktu. Bu yüzden beni mutlu eden durumlar karşısında bile korkak ve çekimsordim. İçimi bir kurt kemirir dururdu. Hep kararsızdım. Çoğu zaman da tutarsız.

Vaktiyle Hicran'la elimize ağabeyimin gizli saklı okuduğu, İstanbul'un kerhanelerinin, namlı orospularının anlatıldığı bir kitap geçmişti. Şimdi denizin üzerinde bir dalyan kulübesinde kendimi oradaki kadınlara benzetip hüzünlenmiş-tim. Herkesten gizli yaptığım işler başıma dert açmıştı. Bir kadın eğlenince ve mutlu olunca niye böyle olur ki?

Rakıya hayır demedim.

Usul usul yudumladım.

Hicran ve Fatma'yla babamın rakısından gizli gizli içmiş-liğimiz vardı. Annem bunun için bizi bir temiz sopalamıştı. Anason kokusu, tadı, bütün âlemi önümüzde uzanan gümüş rengi deniz gibi yumuşatıyordu, unutturuyordu. Ya da gani gani hatırlatıyordu. Ağlatıyordu ya da güldürüyordu. Babamın rakısını gizlice yudumladığımızda bütün bunlan tecrübe etmiştik. Bahçeye çıkıp kahkahalar atmıştık. Hele Fatma'yı daha önce hiç öyle görmemiştik. Gülmekten dizlerinin üzerine yıkılmış, sonra sırtüstü vere yığılmıştı. Kollarını açmış üzerine yıldız yağdığını söylemiş, bütün âlemi öpmek ve kucaklamak istediğini haykırmıştı. Sarhoş olduğumuz ortaya çıkınca, annem bizi halama göndermişti. Halam da hepimizi bir güzel hizalamış». Gerisin geriye eve getirdiğindeyse bu defa anneme verip veriştirmişti:

"Zavallı kardeşim aklım para kazanmakla bozmuş, ikinci kadınıyla avare olmuş, sen de fırsattan istifade artık üzerine bir efendinin gölgesi düşmez olduğundan yoldan çıktın. Kızlarım da yoldan

çıkardın. Bu kızlar senin yüzünden böyle oldu. Şu eve bak! Kokotla evi! Sultan Abdülaziz, Cuma namazı için sarayından çıktığı vakit yolunu keseceğim. Sultan ım kokona evlerine baskın yaptır, Müslümanca yaşat kullarını, diyeceğim.”

Annem halam karşısında çoğu zaman dut yemiş bülbüle dönerdi. Ne de olsa eski kadın efendisiydi. Ama bu defa pençelerini çıkarmıştı:

“Sana ne! İnsan bu dünyaya bir kere geliyor. Yani benim bildiğim öyle. Sultan beğenmezse benim gibi kulunu, alsın kellemi! O da benim gibi Allah’ın bir kulu değil mi? Erkekler de Allah’ın kulu değil mi?”

Annemin biricik isyanı, biz kızlan için elinden gelen tek şey bu olmuştu:

Kokona hayatını Müslümanca yaşama karşı savunmak! Halamın benim gibi günahkar, ayıplı yeğeni için yapacağı bu kadardı:

Yalanımızı babamdan gizlemek.

Beni sürgüne gönderen onlar değil, bu topraklarda hüküm süren hayattı.

“Bu nerede olsa hoş karşılanmaz,” dedim kendi kendime. “Benim başıma gelen yıkıcı bir şey. Gayrimeşru bir bebek dünyaya getirdim ben.”

Yaşananların acısı sonradan çıkarmış.

“Seni bugün taşıyanlar yarın dönüp elini öperler hiç kuşkun olmasın,” dedi Mehmet. Beni teselli etmeye çalışıyordu. “Herkes gücü ve iktidarı sever. Hem ayrıca seni taşıyan komşuların senden daha kusurlu, unutma bunu.”

Çok önce buna benzer şeyler düşündüğümü hatırladım. “Benim güçlü olmak için son bir nefesim bile kalmamıştı. Bugünü çıkarayım yeter,” diyordum.

“Üzülme. Kahırlanma sen. Gözümün önünde dalından koparılan bir çiçek gibi solup gitmene razı gelemem.” Mehmet yanağımı okşadı.

Ağlamak insanın içindeki irini zehri almasıydı. Gözümün

yaşını sildim, ağzımdaki lokmayı bir yudum rakı ile çevirdim. Yatakta koyun koyunayken “Gülüştün gül, kokun nergis,” demişti bana.

“Fatma, Hicran, annem ve hatta bir sofı gibi görünüp yemediği halt kalmamış halam, bu aşk hikâyesini duymalı,” dedim içimden. Hatta beni taşıyan komşu kadın ve kızları, bana yüz çeviren annemin ahababı ve yanındaki kazulet kadın da... Herkes! Hatta aşkın nasıl birşey olduğunu merak edenler. Nasıl iyi âşık olunur öğrenmek isteyen erkekler, Cemil Efendi mesela ve diğerleri. Rakının anason tadı yudum yudum içime süzüldü. Bebeğime süt veremediğimi düşünüp kederlendim. Sonra, “Ne yarını, ne sonrayı düşün. Bugünde kal, ânın içinde,” diyen Mehmet’e kulak verdim, içimdeki sesi susturabilir miydim?

Ya geçmişe üzülüyor ya geleceği dert ediyordum. Gözüm bugünü görmüyordu. Belki Mehmet'in dediği gibi bu yüzden yaşayamıyordum. Hayat yaşayan ölülerle doluymuş. Mehmet öyle söyledi. Bence yerden göğe haklı olduğum endişelerim vardı:

“Önce kendimi yakmama neden olacak kadar beni incittiler, sonra kafamı taşla ezmek istediler, zehirlenmeye uğraştılar. İlkinde ölmek isteyen bendim. Diğerlerinin ne kadan Bedriye'nin fikri, ne kadar annemlerin, bilemiyorum? Hiçbirisine güvenmiyorum artık. Ama gidecek yerim yok. Mecburum köşkte kalmaya. Bebeği bırakamam. Ona şimdilik zarar vermeyeceklerini düşünüyorum.”

Mehmet dikkatle beni dinliyordu. Son söylediğim şeyin nedenini merak ettiğini hissettim, açıkladım:

“Bedriye sürekli bebeğin kırkı çıkana kadar melek olduğunu söyleyip duruyor. Ama sanki kırkı çıktıktan sonra hem bebekten hem benden kurtulmak isteyecekler.”

“Bence onlar da ne yapacaklarını bilmiyorlar. Ama sen ne yapacağım bilersen, hayat kolaylaşır.”

Bu defa ben soran gözlerle baktım Mehmet'e:

Komşular duyduğuna göre, pek yakında olan biten babamın kulağına giderdi. Felaketin vuku bulması için bunu evin erkeklerinin duyması gerekiyordu sanki.

"istersen seni nikâhıma alır, bebeğine babalık yaparım." Uzanıp elimi tutmuştu, ikimizin önündeki tabaklar tepeleme balık kılçıklarıyla doluydu. Hayat her şeye rağmen böyle olmalıydı işte:

"Ben çok şanslı bir kıyım," dedim ona.

"Ama unutma: Durumum çok müşkül. Bir kaçığım ben." "Farkındayım."

“Ben de rahatsız etmemek için hiçbir şey sormadığının farkındayım.”

“Sultan kellemi alacak dedin ya... Az biraz biliyorum. Haydut olmadığını biliyorum. Düşünmek suçsa, yakında gördüğümüz rüyalardan da ceza alırız. Sen kimseye kötülük yapmadın.”

“Düşüncelerimle insanları isyana teşvik ediyordum. Gülmüştüm buna. Yakalasalardı, onun basit bir balıkçı olmadığını ele verecek kadar kitap bir köşede yığılıydı. Gözü kitaplarında konuşmasını sürdürdü:

“Güya bu işe yaramaz dalyan kulübesinin tayfasıyım ama sen de biliyorsun ki öyle değil.”

“Biliyorum.”

“Çok uzaklara kaçacağım. Hayatta kalabilmek için buna mecburum.”

İşte bunu duyunca gözlerim yeniden yaşlarla doldu. O vakit bebek ve ben ne olacaktım? Belki insan sadece kendine inanmalıydı, bir tek kendisine güvenmeliydi. Mehmet böyle düşündüğümü sezmiş gibi baktı:

“Eğer hayatını bu zor koşullar altında benimle paylaşmaya hazırsan, seni ve bebeği yanımdan ayırmam. Ama şunu bil ki benim hayalim kolay bir hayat değil.”

“Herkes hayatı boyunca birini bulur. Ama birbirini bulmak çok az insana kısmet olur. Biz birbirimizi bulduk. Seni kaybetmeye niyetim yok Mehmet. Senin hayatın benim kabulüm.”

Mehmet gülümsemişti. Ne güzel gülümsüyordu. Bulutla-ın ardından çıkan sıcak güneş gibi.

“Burada öyle yalnızdım ki kendi sesimi duymadan yaşar gider olmuştum.”

“‘İnsan Allah’ın sesini yalnızken duyar,’ derler kimsesizken.”

“Onu bilmem ama gün geldi eşeğin anırması bile ilaç oldu bana.”

Gülmüştük. Kendisinden bahsedildiğini duymuş gibi yine anırmaya başlamıştı.

“Bebek karnımda beklerken, beklerken ve hep beklerken bundan böyle zihnimin içinde yaşadığımı düşünüp korkmuştum. Sessizleştikçe daha fazla duyarsın. Sana da oldu mu?”

“Bilmem. Bildiğim tek şey her şeyin geçici olduğu. Hatırlayan da hatırlanan da geçici.”

Mehmet’in ne demek istediğini anlamak ister gibi durdum bir an.

Ya kocam olunca onu anlamazsam? Buradan çok uzaklara gittiğimizde aramızda fikir ayrılıkları doğarsa... Ben yapayalnız ne yaparım? Aşk da sular gibi çekilir gider mi acaba?

“Sustun.”

“Sustum. Beni kilitli tuttukları cihannımda delirmemek için hep susuyordum. Yoksa kendi kendime konuşur, deli divane olurum.”

“Keşke hepimiz delirsek. Delilik hakikate yakınlıktır. Hesaptan kitaptan yoksunluktur delilik.”

“O zaman ben deliyim,” dedim de yine gülüştük.

Gülüştük ve öpüştük. Aştan geriye ne kalacaksa kabu-lümdü.

Bütün bir gün güneşin altında kalan sandalın yarası kapanmıştı. Mehmet bir eliyle sandalın ters dönmüş şişkin gövdesine vurdu. Yemekten sonra bir kere daha sevişmiştik. Bu defa birbirimizi daha çok tanıyarak, daha az utanarak, daha az ürkek, daha fazla iştahlıydı. Tarif etmekten utanıyorum.

Mehmet’in sandalın gövdesine vurduğu şaplaklar hoşuma gitmişti. Onu dalyan kulübesinin penceresinden izliyordum. Denizin üstünde direkler üzerinde yükselen derme çatma bir kulübe. Burası nasıl ev olur diye alıcı gözle ilk defa baktım. Kışın burada yaşamak zor olurdu.

“Sadece kış değil kimi vakit lodosta bile tir tir titrer bu kulübe. Bu kış yapılır yapılmaz yıkılmış. Ya kulübeyi dalgaların vurup deviremeyeceği kadar yükselteceğim ya da başımı alıp başka bir yere

gideceğim”

Mehmet kendisini burada çok iyi gizlediğini düşünüyordu: “Kendimi dalyan kulübesinin tayfası olarak tanıttım. ‘Kiraladım orayı,’ dedim. Mevsim balığını ben tutup satacağım bundan böyle. Yok tabii öyle bir şey. Ağlar paramparça. Bu-

rası sadece sığınak bana. Balıklar özgür. Burada sadece benim kapana sıkışmış, ağlara dolanmış olan.”

Mehmet kıyıya gitmezden evvel konuşmuştu bunları. Yüzerek çıkmıştı kıyıya, sandalı almaya. Kulübenin penceresinden onu izliyordum. Sevdiğimi.

Macunu kurumuş sandalı omurgasının üzerine devirdi. Sandal sallandı, dengesini buldu, suya kavuştu. Burnu, sevgilisini öpen âşık gibi öptü denizi. Eşek, giden sandalın peşi sıra yine anırmaya başladı. Dalyan kulübesinin penceresinde aşığını bekleyen tazeler gibi bekliyordum onu.

Mehmet’in gözü bendeydi. İlk ürkmüş Bedriye’yle beni görünce. Herkes onu garip bir balıkçı bilsin istiyormuş çünkü. Yakayı ele vermekten korkmuş.

“Önce sağır dilsiz gibi davranacaktım,” diyordu.

Beni görünce vazgeçmiş.

“Sanki yıllardır beklediğim şeyi karşımda bulmuş gibi olmuştum.” Benim için böyle söylüyordu.

Kalp çarpar çarpmaz olur biter her şey. Bulmuştuk işte birbirimizi. Şimdi zamandan bol neyimiz vardı? Belki aşkımız. Ama aşkın ve aşığın acelesi olur hep. Yalan mı?

Eşek anırmaya devam ediyordu. Onun bu haline karşılıklı gülüştük. Mehmet sandalıyla kulübenin altına yanaştı. Eteklerimi toplayıp yavaşça indim. Elim tuttu, beni sandalın içine çekti. Gece peşimizden havlamasına rağmen gelmeye niyeti yokmuş gibi baktı arkamızdan. Sonra gidip yeri bellediği köşesine kıvrıldı.

“Gel seni gezdireyim,” dedi Mehmet.

“Olur,” dedim kalbim yerinden çıkacakmış gibi heyecanla.

Güneş iyice alçalmıştı. Birazdan batacaaktı. Sanki başka bir âleme gidiyormuş gibi yol alıyorduk. Denizden ve batmakta olan güneşten. Ada nın sırtından ve hemen karşımda uzanmış Heybeli'den, Burgaz'dan çok Mehmet'in küreklere

asılan kollarını, gövdesinin ileri geri kaykılışındaki güzelliği seyrediyordum. O da beni seyrediyordu.

Bir an sanki her şeyi arkamızda bırakmış uzaklaşıyor gibiydik. Eğer öyleyse anneme, Fatma’ya ve Hicran’a son bir kez sarılıp hasbıhal edemeden gidiyor olmaktan burukluk duyardım. Bu dünyadan onlarla küs ve kırgın ayrılmaktan, bebeğimi kollarıma alıp ona doyasıya anne sıcaklığı verememenin vicdan azabıyla gidiyor olmaktan dolayı kahırlanır-dım. Bebeğin ne günahı vardı ki? Annemin,

Fatma'nın, Hic-ran'm elinden daha başka ne gelirdi ki?

Gün huzurumuzda battı.

Gün gibi, güneş gibi batıp kaybolup gitmek isterdim. Renklerin yumuşakça birbirine karışıp siyaha akmasını izledik. Ayna gibi dümdüz denizin tam ortasında durduk. Sessizce uzaklara baktık. Suskunluğu bozan Mehmet oldu. Öyle güzeldi ki sesi, öyle güç veren, güven veren bir konuşması vardı ki kimse inanmazdı onun bir dalyanda tayfa olduğuna. “Eğer bebek ve sen benimle kalacaksınız...”

Gülümsedim. Oturduğum yerden atıldım, boynuna sarıldım.

“Önce nikahlanırsın benimle. Bebeğin bir babası olur, ben olurum bu. Beni bebeğinin babası bilirler. Dalyan kulübesine gelmezden evvel Heybeli’de metruk bir evden söz ettiler. Ada’nm ücra bir yerindeymiş. Ne yolu, ne izi varmış. O yıkıntı evi onarırsam, orada yaşayabiliriz.”

Bir kadının mecbur kaldığı için değil, sevdiği için bir erkeğin yanında olması ne güzeldi.

“Bebeğin daha adı bile yok,” dedim hiç yeri değilken. Daha ismi bile olmayan bebeğimin bir yuvası, onu kabullenen bir babası olmuştu. O vakit bebeğin bir adı da olmalıydı. Bedriye ona “Abdullah,” diyordu. Kölelerin baba adı bilinmez. Mezarlarında “Binti Abdullah kızı, Binti Abdullah oğlu yazar Zavallı annem kimi zaman bu yüzden gözyaşı dö-

kerdi. Öldüğünde mezar taşında babasının adı yazamayacağı için, artık babasının adını hatırlayamadığı için.

“Bebeğe isim vermek en kolay. Önce sen şu yüklerinden kurtul, yeniden yaşamaya başla. Annen ve kardeşlerinle aranı düzelt. Sonra bu günleri hatırlar, güler geçersin. Çünkü hayat yaşandığı kadar var. Gerisi ya hafızalardaki hatıra ya da hayallerdeki ümit.”

“Yaşarken hüsrana uğramak da var.”

“İşte onu tek bir yerde kabul ederim: Yaşamak mümkünken yaşamamış olmakta.”

Ay çıkmayınca denizi yakamozlar bastı. Sandaldan ayaklan-mı sarkıttım, ellerimi. Yakamozlar ellerime bulaştı, hiç böyle bir güzellik yaşamamıştım, görmemiştim. Denizin ortasında durmaya devam ediyorduk. Sanki beklediğimiz bir şey varmış gibi. Beklediğimiz her neyse gelip bizi oradan alıvere-cekmiş gibi. Akşam usul usul inmişti. Örtü gibi yavaşça örtmüştü üzerimizi. Her şeyi unutup kalmışık orada.

Mehmet yavaşça küreklere asıldı.

Ada karşımızda yeniden belirince, köşklerin varla yok arası ışıkları mum alevi gibi titreyince, konuşma cesareti bulduğumu düşündüm ama sonra vazgeçtim. Mehmet’e her şeyi yola koyana kadar köşkte yaşamayı teklif edecektim. Nikahlandıktan sonrası kolaydı. Babam Mehmet için bir şey yapabiliirdi. Sultan nezdinde affını sağlayabiliirdi. Mehmet ne hırsızlık yapmıştı ne adam öldürmüştü ne de ırza geçmişti. Sadece düşünmüş, yazmış, Sultan’ın fikirlerine karşı çıkmıştı.

Babamı ikna etsek bile, Mehmet bu teklife hayır derdi.

Böyle bir desteği ve yardımı asla kabul etmezdi.

Gurur kimi zaman hayatı zorlaştırmaktan başka bir işe yaramaz.

Bu yüzden sustum.

Akşam sefamız sona ermişti. Mehmet beni köşkün kıyısına bırakacaktı her zamanki gibi. Dönüşte dalyan kulübesinin yakınından geçtik. Karanlığın içinde apayn bir saadeti vardı burasının.

“İnsanın yeri yurdu saray olsa böyle huzur bulamaz,” dedi Mehmet.

Gece'nin sandalımızın sesini duyup kulübenin içinde uyanıp dolanışını bile işittik. Öyle sessizdi etraf. Sandalımız suları yumuşakça yarararak gidiyordu. Çıkardığı sesi sükûnetin sesi olarak tarif edebilirim size. Öyle ince, öyle derinden. Buna rağmen eşek duymuştu sesimizi. Yatıp uyukladığı yerden kalkışını, denize doğru bakan karaltısını sezdik. O anırmaya başladı, biz güldük. Küçük burnu dönüverince, kıyıda ateş yakmış demlenen âlemcileri gördük. Bunun gibi peşi sıra iki-üç küçük ateş daha yanıyordu. Gökyüzünden kopup düşmüş yıldızlar gibi.

Bir an hayatını tarumar ettiğim korkusuna kapıldım. Tıpkı annemin, Fatma'nın, Hicran'ın ve hatta Bedriye'nin hayatına yaptığım gibi. Herkese derin bir keder vermiş, hayal kırıklığı yaşatmışım. Talihsizdim. Aynı talihsizliği Mehmet'e bulaştırmak istemezdim. Kaçak olarak yaşamak için dalyan kulübesi belki de en uygun yerdi. Belki bebekle ben olmasam, en kısa zamanda kaçıp gidebilirdi buralardan.

İçimi çektim. Bizi karanlıklar içinden izleyen baykuşlar da iç çekti gibi geldi bana. Mehmet kadar iflah olmaz bir iyimsere zerre kötülük gelmemeliydi.

Köşkün kıyısında indim.

Başıma gelenler olmasaydı bu yaz oturuyor olurduk burada. Kayıkhanedeki sandalı çıkarır, Ada'nın arkasında gece denize girer, yakamozlarla oynardık. Kimbilir belki biz de sandalımızın adını Kalypso koyardık? Bahçedeki ağaçları kestirmemek için annemi ikna ederdik belki. Geçen yaz köşkün kiremitleri çekilirken, hamamın mermerleri döşenirken uğradığımızda bahçeden vişne toplamıştık. Yine vişne toplardık. Hicran hepimize vişnelerden küpe yapardı. Anneme bile. Dudaklarımız vişne yemekten kararırđı. Köşkün bahçesine çıkan dik merdivenleri geçmişte kalan o günlerin hayaliyle tırmandım. Soluk soluğa kalmışım. Bedriye beni bahçede bekliyordu. Elinde titrek ışığıyla bir fener tutuyordu.

“Neredeydin?”

Ona cevap vermeden geçip gitme niyetindeydim ama o her zaman yaptığı gibi kolumu tutup çekti. İşte o zaman ben de asabileştim:

“Yakında benden de bebekten de kurtuluyorsun,” dedim.

Şaşırmıştı. Yüzündeki şaşkınlık elinde tuttuğu fenerin ışığıyla aydınlandı. Yanan fenerin kokusu midemi kaldırmıştı. Bedriye'nin ısrarla beklediği cevabı verdim:

“Mehmet beni nikâhına alacak. Bebeğe babalık edecek.”

“O değnek bacaklı dalyan kulübesinde mi olacak bütün bunlar?”

Bunu söylerken iki elinin işaret parmağını değnek gibi havaya dikmişti. Sağ elinin işaret parmağının yerinde kalmasına hep sevinmişti.

Ona nispet yapmak istiyordum. Kiskandırmak. Onun gibi olmadığımından, başıma ne felaket gelirse gelsin paçayı kurtaracağımı ima ederek onu çileden çıkarmak istiyordum:

“Hayır. Mehmet'in bildiği başka bir yer varmış. Yann gidip bakacağız.”

Ama o da az değildi. Annemin dediği gibi, hayat onu şer-betlemişti:

“Ayy güleyim bari!” dedi söylediklerimi küçümseyerek. O herifoğlu seninle eğlenmeye çalışıyor sadece!”

“Sus terbiyesiz! Haddini bil,” diye çıkıştım ona.

‘Aramızda had hudut mu kalmış? Ada'nın delisi olman yetmezmiş gibi ada orospusu oldun çıktın başımıza.’”

Bedriye'nin bu lakırdıları taştan ağırdı.

“Peki bundan sonra ne olacak Bedriye?” dedim. “Yerimde olsan sen ne yaparsın?”

Böyle sükûnetle sormama şaşırmıştı. Cevap veremedi. Bir an iyimserlikle şunu düşündüm: Belki bir köle olduğunu, benim aciz durumumdan istifade edip çizmeyi aştığını düşündü. Yanılmışım. Beni şaşırtan cevabı o anda geliverdi:

“Senin yerinde olmak istemezdim.”

Gözyaşlarıyla dolup taşan gözlerim titrek fener ışığıyla parlayıp acuze tarafından fark edilmesin diye başımı çevirdim. Ama o beni kanırtıp kanattığını anlamıştı.

Keder içinde köşke girerken yan bahçenin kameriyesin den gelen sesleri duydum. Kadınlar bu defa karanlığın içe risine gizlenmiş konuşuyorlardı. Birbirlerine Pera'nın dük kânlarına gelen yeni esvaplan anlatıyorlardı.

Sütanne gecenin bir vakti karşısında beni görünce şaşırdı.

Nedense sıkı sıkıya örtünüyor, iki eli göbeğinin üzerinde öylece oturuyordu. Ben geldim diye yukarı çıktı. Aramızda geçen ağız dalaşından sonra benimle hiç konuşmuyor, gördüğünde kaçıyor. Örümcek gibi hareket ediyordu bu kadın. Yaklaşan birisini görünce cılız, ürkütücü gövdesiyle duvara

tırmanan, kendisini hiç olmadık yerlere savuran bir örümcek gibi.

Bebeğimin bu kadının sütüyle hayatta kalıyor oluşuna üzüldüm. Onun gibi bazı kadınların tek işi sütannelik olduğundan sütleri hiç kesilmiyordu. Göğüsleri emildikçe süt veriyordu. Bebek küçük bir bohça gibi dünyaya geldiği alçak divanın üzerinde uyuyordu. Kimse onu görmesin, sesini duymasın diye burada saklanıyordu. Neredeyse yerin dibinde.

Bedriye gibi kurnaz bir kadın yan tarafın bahçesinden taşıp gelen seslerin farkında değil iniydi acaba? Dolayısıyla bu bodrum katından taşan sesler de diğer tarafa ulaşıyordu.

Kimi kandırıyordu Bedriye? Ya da neyi bekliyordu?

Usulca bebeğin yanına yaklaştım. İçerisi yan yarıya karanlık. Karanlıkla bebeğin şişkin burnu ve kalkık üsidiula-gı seçiliyordu sadece. Derin derin soluk alıp veriyordu. Burnundan çıkardığı sesler bile duyulabiliyordu. İliç kıpırdamıyordu ama nefesinin sesi bir yerlere dolup sonra dağılan rüzgar gibiydi.

Yanına olurdum. Küçücüktü. Bu kadar küçük bir şey mi dağıtmıştı hayatımızı? “Atsan atılmaz, satsan satılmaz,” dedim kendi kendime. Vicdanı olan bu bebekten kurtulamazdı. Bir can taşıyordu. “Zamanla bağlanacağım ona,” dedim. Mehmet’in nasihati aklımdan çıkmıyordu. “Hayatım yoluna girsin, ona alışacağım,” diye geçirdim içimden. Çünkü o zaman ömrümün süsü olacak bu bebek.

Bebeğe bakmayı sürdürdüm. Keşke onu doğurduğum andan itibaren böyle düşünseydim. Öyle karışık, öyle yorgun bir haldeydim ki yan taraftan gelen sesler asabımı bozdu. Kendi aralarında zaman zaman bizi çekiştiriyor olmalıydılar. Ne anlattıklarını tahmin etmek güç değildi:

“Biliyor musunuz, yandakilerin kızı gayrimeşru bir bebek dünyaya getirmiş. Burada kilitli tutuyorlarmış şimdilik. Sonrası meçhulmüş. Zavallıcık sokaklarda, Adanın arkasında deli divane dolaşmaya başlamış. Bedriye bir türlü topar-layamıyormuş bunu. ‘Yeter artık, daha büyük felaketlere yol açacak bu kız,’ diye haber göndermiş İstanbul’a. Peki ne yapacaklarmış?”

Peki ne yapacaktım?

Bodrum katının karanlık bahçeye bakan pencerelerine yaklaştım. Başımı adına zürafa denen mahlukat gibi uzattıkça uzattım. Bu komşular için annem “Görür ama görmezden, bilir ama bilmezden gelirler,” derdi. Diğer tarafımızda-kiler gibi değillerdi yani. Hani köşklerinin inşası süren, beni yol ortasında durdurup taşıyanlar. Dedikodu onların göbek adıydı. Neyse, ben bilir ama bilmezden gelen komşulara

nazire etmek için banladım kendi kendime konulmaya. şa ktmaya! Karşımda annem, Hicran., j atma varmış da Ikdrtye bizi müstehzi hır ifadeyle dinliyormuş gibi. Bir erkek dünyaya getirdiğimden midir nedir, içimden erkek cinsine nasihat etmek, erkek cinsini bütün âleme tanıtmak geldi. Şark t gibi, kanto söyler gibi bağırdım:

“Erkekler doğuştan özgürdürler ama öte yandan analarına göbekten bağlı. Elleri ağırdır, kafaları kalın. Ah öyle olanını diri diri gömmeli. Kötü söz söyleyip kalp kıranını inim inim inletmeli. Bir

erkek kadına hayatının en güzel hatıralarını vermeli.”

Yan bahçedekiler söylediklerimi soluksuz dinlemiş, ne olduğunu anlayamamışlardı. Sessiz kalmaları hoşuma gitti. “Destur erkek var!” diye bağıırıp çıkıp uzandığım pencereden içeri kaçtım.

Yan komşuların erkek geliyor korkusuyla bahçeden eve kaçışmalarının patirtisini dinledim.

Çocukluk eğlencelerimi arıyordum. Annem ve kızlarla eğlendiğimiz günleri.

Ardından kimsesiz ve ruhsuz köşkümüzün sofasına çıktım. Bir şeyin illa güzel, kusursuz olması gerekmez. Aksine kusurlu ve eksik şeyler daha güzeldir. Hepsinden önemlisi ruhunun olmasıdır.

Sütanne sofaya açılan odalardan birisinden çıktı. Pasaklı. Bebeğe baktığı bodrum katına inmek üzere merdivenlere doğru yürüdü. Beni yine görmezden geliyordu kara cadı. Tuttum kolundan asıldım. Şaşırdı. Hiç beklemiyordu bunu.

“Sütüm olmadığı için süt veriyorsun. Benim bebeğime süt veriyorsun. Selamını benden esirgemeyeceksin.”

Fatma ya da annem ve hatta halam gibi konuşmuş, kafa tutmuşum.

Sütanne yüzüme bile bakmadı. Korkmadı da. Ne tuhaf bir kadındı bu? Kolunu biraz daha sıktım. Sert bir hareketle çekti. Ben de omuzlarına asılıp yüzünü çevirdim. Bütün öl-kemi ondan çıkarabilirdim:

“Bana böyle davranamazsın!”

“Allah’ın cehennemine gidecek olanın yüzüne bakmam ben!”

Cadının dili de varmış!

“O cehenneme kimin gideceği belli olmaz.”

“Senin gideceğin belli ama. Piç doğurdun. Öyle bir bebeği emzirdiğim için Allah bana günah yazmasa.”

“Onun ne günahı var?”

“Piç olduğu için, senden doğma olduğu için doğuştan günahlı o.”

“Söylediklerinden utanmıyor musun be kadın?”

“Sen yaptıklarından utanmıyor musun?”

“Ne yapmışım ki ben?” demek geçti içimden ama sustum. Bir erkek gibi merak ettiğim deliğe daldım bile diyebilirdim ama ne anlardı taş kalpli. Kendi cinsini ezen kadın erkekten beterdir.

“Bakıyorum dilin çözüldü. Bize sütün lazım, hayır duan değil.”

“Zaten istesen de alamazsın benim hayır duamı. Ne sen, ne de piçin!”

“Bu ne küstahlık! Bu ne terbiyesizlik!”

Dişlerimi sıkıp kadının üzerine yürüdüm. Hatta elimin tersini bile hazır ettim suratının ortasına bir tane çarpmak için. Ama “Yarın,” dedim içimden, “yann benim için başka bir gün olacak.” Bu yüzden sabrettim, münakaşa bile denmez, ağız dalaşımı büyütmedim. Sabredecektim.

Sütannenin kara çarşafının altından bile seçilen cılız, değnek gibi ayaklarıyla, atik adımlarla aşağı inişini seyrettim. Bodruma inen karanlıkta kayboldu gitti.

Bir an bebeği zindana kapamışız gibi geldi bana. Sonra onun güzel günleri olacağını düşündüm. Garibim böyle gizli saklı kilitli kalmayacak, mahkûm gibi yaşamayacaktı. Hor görülmeyecekti benim bebeğim. Her ne kadar onu istemeden dünyaya getirmiş olsam bile, onu öyle sahipsiz bırakamazdım.

Bu düşüncelerle merdivenleri çıktım.

Merdivenler annemin “galeri” dediği duvar oyuntularına bırakılmış bir iki mumla aydınlanıyordu. Duvarlarda kale-mişi ustasının renk vereceği desenler kömür parçasıyla belli belirsiz çizilmişti. Merdiven trabzanları daha ne cilalanmış ne de kat başlanndaki küre biçiminde topuzları takılmıştı. Kimi odaların kapıları, pencereleri bile yoktu. Sanki olmayan o kapılardan annem ya da diğerleri çıkacak gibiydi. Köşkün bitmiş halinin hayaliyle dopdolu, neşeli, şen şakrak, her şeye rağmen mutlu ve umutlu çıkıp geliverceklermiş gibi.

Bu hayalin verdiği mutlulukla merdiven boşluğundan bahçeyi seyreden ince uzun, zarif pencerenin önünde durdum. Karanlık bahçede görüp izleyeceğim ne olabilirdi ki? Yoktu. Orada sadece felaketim vuku bulmazdan evvel yaşadığım güzel hatıralar, en mutlu anlar vardı. Bir gelişimizde salıncak kurup annemi sallamıştık. Sonra teker teker biz sallanmıştık. Manolya ağacı yeni açmıştı. Salıncak yüksek dallara kadar havalanıyor başım manolyanın çiçeklerine değiyordu.

Annem yaptırdığı köşkle gurur duyuyordu. Biz kızlarının güzelliğine övünerek baktığı gibi bakardı köşküne. Yaklaşık iki yıldır itinayla teftiş etmişti. Son gelişimizde şimdi önünde dikildiğim bu zarif pencereden seyretmiştik bahçeyi.

Babam, ağabeyim, Kayseri’den gelen sünepe eniştem bahçede yanlarına gelmiş iki sokak köpeğiyle oynuyorlardı. Babamın elinde bir kemik parçası vardı. Köpekler onu kapmaya çalışıyorlardı.

“Benimkine bak,” diyordu annem. Keyifli anlarında babamdan böyle söz ederdi: “Benimki!”

Babamın fesinin püskülü kaymış olurdu. Kayserili eniştem nerede olursa olsun hep aynı ifadeyle seyrederdi etrafını. Ağzını gerdirerek gülümserdi. “Abuş,” derdi ablam ona. Salak manasında.

“Seninki,” demişti annem Fatma’ya dönüp “gözü çaktırmadan sende...”

Kırıtmişti Fatma. Hakikaten pastırma kokulu kurnaz eniştemin “Karım bana bakıyor mu acaba?” diye yukarı pencereye kaçamak bakışlar atışı pek eğlenceliydi.

Ardından bize dönerdi annem:

“Ayy hadi siz de bulun, sizinkilere de bakıp eğlenelim.”

Sonra başlardı nasihat etmeye. Onun bilgiç bilgiç konuşmasına şaşardım. Böyle kendinden emin konuşan bir kadının evlilik hayatında derbeder oluşuna şaşardım. Sanırım annem gücünün son kırıntısını ayakta ve hayatta kalmak için harcamıştı:

“Erkeğin iyisi köpek eniği gibi eğlendirir kadınları. Fazla soytarısı, pek neşelisi çekilmez ama. Erkek dediğin ciddi olmalı. Gerektiği yerde dişlerini göstermeden gülmeli. Ama surat da asmamak. Kibirlisi hiç çekilmez. Çok konuşanı iyi değildir. Vıdı vıdı söyleneni ömür tüketir.”

“Geriye ne kaldı hanımım?”

Bedriye'nin böyle soruşuyla gülerdik.

Hicran bana ufaktan omuz atıp “Geriye ne kaldı hanımım/' derdi Bedriye'yi taklitle. Ardından kulağıma eğilip gülerek fısıldardı:

“Geriye kala kala benim bahçıvan kaldı hanımım!”

Hicran, İstanbul'daki bahçıvana âşıktı. Söylemeyecektim, söyledim. Kimse sır tutamaz. Ne toprak saklar tohumu ne de sırların fısıldandığı kör kuyular.

“Ey yiğit Arnavut, dola belime kollarını, göm sineme dudaklarını!” Azınca böyle söylerdi. Yastıkları bacak arasına sıkıştırır, nereden öğrendiğini bilemediğim tuhaf hareketlerle “Bahçıvanım,” diye inler eğlenirdi. Bahçede çalışan oğlanı gizli gizli seyrederken ağzının suyu akar, havuzdaki sazanların zıplayıp sıçramasını çenesini zevkten takırdatarak izleyen sokak kedileri gibi pusuda, heyecandan titrerdi. Ne yapmış ne etmiş, baştan çıkarmıştı oğlanı. Eskiden babası gelirdi, o hastalanınca oğlu gelir olmuştu. “Yeniçeriymiş bunun dedesi eskiden. Ocak kapatılınca gül budar olmuş. Oğlu babasından el almış. Torunu da ondan.”

“Arnavut'tan yeniçeri mi olurmuş? Bahçıvanlıkta yerlerini bulmuşlar.”

Hicran can kulağıyla dinlerdi bahçıvan hakkında söylenenleri. “Ondan değil, babasından ve hatta dedesinden söz ediyorlar salak,” dememe omuz silkerdi, “Olsun, evlat babanın sırrıdır, o da besbelli babası, dedesi gibi olacak.”

Hicran'ın bahçıvanı baştan çıkarma gayreti koca bir bahar ve yaz mevsimi boyunca sürdü. Bu zaman zarfında çilek tarlalarına mı yatmadı, gül bahçesinde mi kapaklanmadı, inci küpesini bostanda mı düşürmedi... Sonunda kameriyenin güllerini ören oğlanın kollarına “Yanıyorum senin için gel söndür beni,” diye atıldı. Oğlan bunu öptü. Bana da olan biteni çiçek tarlalarının ardından izlemek düşmüştü. Hicran “Gözünü bizden ayırma,” diye tembihlemişti. Gizlice gördüklerimi, sanki yaşayıp tecrübe eden kendisi değilmiş gibi

sonrasında bana anlattırdı. “Senin anlattıklarında, senden dinlediklerimde her şey daha güzel.”

Aptal şey! Bu anlattıklarım senin başından geçmedi mi?

Oğlanla bahçedeki kuyunun dibinde sevişmişti. Yazın suyu çekilirdi kuyunun. Oğlan önceden bir halı yaymıştı kuyunun dibine. Hatta kuştüyü bir yastık koymuştu. İpek örtü örtmüştü. Önce Hicran'ı salmıştı kuyuya çıkır çıkır, sonra kendisi marifetlice inmişti aşağıya çıkır çıkır.

“Sonra nasıl çıktınız?”

“Nasıl girdiysek öyle çıktık!”

İlkin oğlan çıkmış olmalıydı, ayaklarını kuyunun iki yanına gerdirerek, bedeniyle zarif bir köprü kurarak. Ardından çıkır çıkır aşağıdakini çıkarmış olmalıydı. Kuyunun çıkırık kolu kimi zaman takılıyordu. Bu defa takılmamıştı.

Hicran'ın kendisini teslim etmesinden öyle korkmuştum ki...

“Kendimi teslim ettim sayılır,” diyordu bir de pişkinlikle.

“Kendini bozdurdun mu kız yoksa? Bak kocaya varamazsın eğer öyleyse!” diye vah etmiştim.

Gülmüştü bu:

“Her şeyi yaptık, bir onu yapmadık ama bana sorarsan yapmış kadar olduk.”

“Nasıl?” demiştim ben.

“İnsanın tek deliği orası değil ki?” demişti de yine anlamamıştım. Şimdi anlıyorum ne demek istediğini.

Niyetim Hicran'ımm sırrını sonuna kadar saklamak, buraya bile yazmamaktı. Bu yüzden ağzımı açar açmaz anlatamadım. Oysa Hicran deyince bahçıvan demek geliyordu içimden. Hicran deyince gül, Hicran deyince bülbül, Hicran deyince öpüş, Hicran deyince aşığının böğrü geniş geniş; Hicran teni tarçın kokulu bahçıvan. Hicran aşk demekti, başka bir şey değil.

Annem, Hicrani paşayla nişanlayınca, bizim ateş parça-

s\ gelmez oldu. Yerine ihtiyar babası bakmaya başladı. Sonra birileri gün ortasında gelip babasına kötü bir havadis getirdiler. Adamcağız işi gücü öylece bırakıp gitti. Öyle telaşla gitti ki bize bile bir şey söylemedi. Sonradan duyduk, odun keserken bu, tutmuş elini de kesmiş. Ardından baltayı böğrüne saplamış. Öyle acı çekiyormuş ki çareyi böyle yapmakta bulmuş. Fatma olan bitenden habersiz:

"Neyin acısını çekiyormuş? Ne acısı çekiyormuş?" diye sorunca:

"Aşk." demişti annem. "Aşk acısı çekiyormuş."

"Kimin aşkının acısını?" diye sormuştu Hicran yaşlı gözlerle. korkarak.

Annem en küçük bir şüphesi olmaksızın dudağım gül yaprağı gibi bilinmeze bükümüştü:

“Bilmem. Kimbilir kimin?”

Aşk hikâyeleri herkesi ağlatır. Hicran bu gerçeğe sığınıp şüphe çekmeyeceğini düşünerek gözyaşı döküyordu. Akıl-ılcaydı.

Fatma içini çekmişti: Kimbilir kimin aşkından darmaduman olan oğlan yank bir gövde ve olmayan bir elle şans eseri hayatta kalmıştı.

Bir daha onu bahçemizde görmedik. Ama gezmeye çıktığımız bir gün karşılaştık. Sakal bıraktığından tanıyamadık. Hicran da tanıyamamış. Sonra kendisine delici bakışlarla bakıp duran bu adamı gözlerinden bilmiş, çıkarmış.

En yakın camiye dua etmeye gitmiştik. Ravakların altında durmuş annemin ahbabıyla çene çalışının bitmesini bekliyorduk. O zaman görmüştük ilkin. Sonra bu zavallı peşimize takılmıştı. Çolak gölgesiyle bizi çarşıda da takip etmişti. On kadar dükkâna göz atıp ıvır zıvır almak için iki-üç dükkânın altını üstüne getirirken, bizi kapının önünde köpek gibi beklemişti. Tramvaya binip Balık Pazarı'na gittiğimizde, köprüyü geçip berberlerin vitrinlerindeki perukala-

rı seyretmek için durduğumuzda da peşimizdeydi. Bir mezarlığa girip bir mezarın üstünde oturup bonbon yediğimizde, yüz defa durup vitrinlere, tahta ve bakır üzerine yapılmış resimlere, ilanlara, geçen kadınlara, arabalara, tabelalara, tiyatro kapılarına, her şeye göz ucuyla bakıp şehri tavaf ederken biz, sessizce peşimizden gelmekteydi.

Haliç'e inip, bir demet çiçek alıp, bir bardak limonata içip, sadaka verip, Haliç'i kayıkla geçip şehirdeki zikzaklarımıza yeniden başladığımızda ve yeniden tramvaya binip kapımızın önüne geldiğimizde ve sokak başında durup kapıdan girmezden evvel hürriyet saatimize biraz daha fazlasını katmak için mezarlığın etrafım şöyle bir dönüverdiğimizde, “Off yorulduk valla, ayaklarımıza kara sular indi billah,” dediğimizde bile peşimizdeydi.

Heyhat! Annemi kandırmak mümkün müydü? Değildi. Belki bana da bu yüzden bu kadar çok hiddetlenmişti. Benim hamile olduğumu anlayamadığından, kimden hamile kaldığımı öğrenemediğinden. Oğlanın bizi başından beri nasıl takibe aldığını sezmişti. Aniden dönüverip peşimiz sıra şüphe çekmeden geldiğini düşünen oğlanın böğrünü şemsiyesinin ucuyla şöyle bir dürtüvermişti. Annemin şemsiyesinin ucu oğlanın böğrünün içine geçecek, yaralı göğüs toprak gibi çöküverecek sanmıştım bir an.

Bereket annem onun iş, aş peşinde olduğunu düşünmüştü, aşk değil. Paşaya vermeye hazırlandığı Hicranının uğruna kesilmiş bir el ve deşilmiş bir gövde olamazdı! Hem bahtını hem tahtını yaptığı kızının bostanlarda, kuyu diplerinde, çilek bahçesinin yumuşacık toprağında kendisini bahçivana sunmuş olabileceğini düşünmüyordu. Ah şu düşünmediklerimiz. Aklımızın ucundan bile geçmeyenler. Ah bir bil-sek dünyayı başımıza yıkacak hakikatler onlarda saklı esasında. İşte annem bundan habersiz, “Bu halinle iş göremezsin oğlum. Bırak senin yerine baban çalışsın,” dedi. Oğlan

“Benim derdim aş değil,” deyince Hicran'm eli ayağına dolaştı. Feracesinin içinde huzursuzlukla

kıpırdandı. Durumu idare etmek bana düşmüştü. Annemin kulağına eğilip fısıldadım.

“Belki sadece hayır duanızı almak istiyordur.”

“Haaa,” dedi annem ve bu defa öpmesi için elini uzattı. Annem gibi zeki bir kadın hiçbir şey anlamamış olabilir miydi?

Sadece meselenin üzerine gitmedi.

Oğlanı umutsuz âşık bildi. “Mecrup olmuş zavallıcık,” deyip durdu. Akşam yemeğinde bu olayı pek tedirgin olmuş gibi bir hal ve tavırla babama anlattı. Ardından bizi övüp durdu. Ama ne övmek:

“Şunların ellerinin güzelliğine bak, endamlarına bak, şu duruşlarına, cilvelerine, kaşlarına, gözlerine, mermer gibi tenlerine, göz süzüşlerine, gülüşlerine, keklik gibi sekişlerine bak.”

Sonunda kahvesini höpürdeten babamın karşısında sadede geldi:

“Biz öyle çarşıda pazarda, mesirede dolanırken o mecrup yine keserse yolumuzu...”

Araba istiyordu annem. Ve aldırdı. Bu olay üzerine aldırdı. Babam araba hususunda nuh diyor peygamber demiyordu çünkü. “Atlar arpa değil para yiyormuş,” diyordu. Anneme güçlük çıkarıyordu. Ona karşı cebinde akrep var gibi davranmaktan, onu yalvartmaktan, var olanı esirgemekten haz alıyordu.

Annem o gün oğlanın eline para sıkıştırmak istemiş, versin diye Bedriye’ye uzatmıştı parayı. Oğlanın parayı almadığını gördüm. Bedriye parayı anneme iade etmemişti. Bedriye niye para biriktiriyor olabilirdi ki? Onun bizden ayrı bir hayatı olabilir miydi?

Karanlık bahçeyi seyrettiğim pencerenin önünden iç ç_e -

kerek ayrıldım. Orada durmuş geçmişini seyretmişim. Hayalimde kalan hiç geri gelmeyecek günleri.

Ağır adımlarla cihannümadaki odacığma çıkmaya devam ettim. Yorgundum. Ayaklarım külçe gibi olmuştu. Son katın merdivenlerinde Bedriye arkamdan koştu yetişti:

“Bebek aşağı katta uyumasın artık,” diye tembihledim onu fırsatını bulmuşken.

“Ya nerede uyusun?” dedi. Sanki efendi kendisiymiş gibi. “Benim yanıma çıkar onu. Bu gece benim yanımda kalsın.” “Sütanne senin yanında kalmak istemiyor ama. ‘Piçe süt vermek haramdır,’ diye diye emziriyor zaten. Fazladan para veriyorum bebeği bırakıp gitmesin diye, senin haberin var mı?”

“Unlu, şekerli, nişastalı suyla beslesek olmaz mı? Sulandırıp da hayvan sütü versek...”

“Karın ağrısından çatlar, köşkü başımıza yıkar.”

“Belki zamanla gelir sütüm.”

“Allah vermiyor demek ki... Hep öyle derlerdi de laf sanırdım. Bak doğruymuş.”

“Neyse ne Bedriye! Sen bebeği yanıma çıkar, fazla da söylenme.”

“Akim başına geldi, bebeğine bağlanmaya başladın demek? Ama fazla bağlanma.”

“Ne demek şimdi bu?”

“Kurulu düzenimizi bozdurma bana. Bebek de sütanne de aşağıda kalacak. Babanla ağabeyin ola ki köşkü basarlarsa, kaçmaları kolay olur.”

“Öyle bir ihtimal mi var?”

“Az kaldı bebeğin kırkının çıkmasına. Sık dişini.”

“Tencit pilavı gibi böyle söyleyip duruyorsun. Ne yapacaksın kırk günün sonunda?”

“Boş ver. Ben de artık ne dediğimi, ne yaptığımı bilemez hale geldim. Bitsin şu sürgünlüğümüz artık. Bu köşk güzel

günler görmeye yaraşır. Bir bakan bir daha bakıyor. Önünden geçen dikilip seyrediyor. Nazar değdi bize nazar!” “Annemin sahte cenneti burası. Ne de güzel tarif etmişti mimarına: Beyaz köpüklü bir dalga yükselip yamaca konmuş gibi olsun.. Vapurla gelenler konağı seyrede seyrede insinler Ada’ya. İnci tanesi gibi parlasın. Ona bir isim vermemiz icap edecekse, İncili Konak diyelim.”

Mimar, “O isimde bir konak var hanımefendi,” deyince, annem başka bir isim bulmak mecburiyetinde kalmıştı.

“Başka ne parlar inci tanesi gibi?” Zihin açıcı sorusuna yine kendisi cevap vermişti:

“Buldum. Gözyaşı!”

Hiç kimse nümayışte bulunmayınca, açıklamaya koyulmuştu garibim:

“Burada acı tatlı günlerimiz geçecek, insan sadece üzülduğünde değil sevindiğinde de ağlar. İnsan kederini sevincini damıtır, bu gözyaşı olur. Gözyaşı bedenın mücevheridir. Bizim konağımız da Ada’nın mücevheri. Ada’nın güzel suretinde bir damla gözyaşı gibi asılı kalsın, insanlar seyretmeye doyamasm.”

Geçmiş zaman annemin dillendirdiklerini kelimesi kelimesine tekrar ettiğimde Bedriye hüzünlenmişti:

“Ah böyle söylerdi benim güzeller güzeli kadın efendim.” “Bir şeyleri güzel ve emsalsiz kılan hikâyeleridir. Bizim konağımızın da bir hikâyesi olsun.”

Böyle söylemişti annem. “Olur inşallah,” demişti Fatma. “Hikâye gökten zembille inen bir şey midir, nasıl olacak o?” demişti annem. “Yaşayarak,” diye cevaplamıştı Hicran. “Bravo,” demişti annem. Ne

varsa ortanca kızında vardı! Gözümüzün önünde cereyan eder gibiydi şu hatırladıklarım. Geçip gitmemiş, maziye karışmamış gibi. Şimdi hatıra olan o güne dönebilmek için neler vermezdim? Bu mümkün olamayacağı için unutmak isterdim. İnsan hatırladıkça sırtında

bir yük dolaşıyor çünkü. Unuttukça hafifliyorsunuz. Unu-tamayandan bir şey olmuyor. Rüzgara tutulmuş gibi başınızı kaldıramadan, dünya gözüyle göremeden, bakamadan yaşayıp gidiyorsunuz. Hatırlamak insana göz açtırmayan bir rüzgar. Unutmak sükûnet.

Hatıralar deniz gibi uçsuz bucaksız umman gibi dalınca çıkamıyorsunuz. Gözyaşı Konağı'nm kırık dökük hikâyesi olmak bana kısmetmiş. Annemin en güzel, en akıllı kızma. Ben bunları düşünürken baktım Bedriye içini çeke çeke ağlıyor:

“Ah ananın boğazına dizdin hevesini! Konak, köşk, neyse ne! Burası bundan böyle senin iffetsiz sürgünlüğünle bilinecek. Ah lekeledin güzelim konağı. Piçin doğduğu konak artık burası.”

Kısacık bir an Bedriye'nin kahırla hıçkırarak ağlayışını seyrettim. Üzüldüm. Üzüldüm çünkü annem avcuna kor ateşler doldurduğunda da böyle içli içli ağlamışa. Canı yanıyordu. Üstelik bu defa manevi olarak canı yanıyordu. “Acının böylesi daha fenadır,” derdi Fatma: “Kanayan yara olsa tuz basarsın. Ama görünmez yaralann şifası zordur.”

Anlaşılmıştı. Annemin hayali Bedriye'nin hayaliydi. Benim yüzümden bu hayal lekelenmiş, tarumar olmuştu. Baktım çenesi titredikçe titriyor, kollarıyla bedenini sarmış ağlıyor, acıdım. Bu yüzden teselli vermek istedim.

“Seneye gelir oturur. Ben de olmam, rahat edersiniz.”

Ama Bedriye'ye acıyıp şefkat göstermek hataydı. Hemen güç bulup pençelerini çıkardı:

“Komşularınızın size saygısı kalmadı. Öte taraftakiler seni taşlamış, diğer taraftakiler de erkeklere methiye düzmenle dalga geçiyorlar. Delirdi,’ diyorlar. Dedikodusu edilen komşu bir çanak bal gibidir. Bir kaşık yersin, iki kaşık yersin, sonrası insanı bayar. Böyle komşuyu yanında yöresinde kimse istemez.”

“O vakit annem de başkaları olmaksızın kendi cennetinde mutlu mesut yaşamasını öğrenir. Ben kendi cennetime gideceğim zaten tez zamanda. Görmezlerse unuturlar.”

Daha biraz evvel ağlayan Bedriye'nin sinsi sinsi gülüşünü yakalamıştım.

“Gideceğime, evleneceğime inanmıyor musun yoksa?” diye sordum.

“Nah gidersen,’ diyeceğim de sinirlenip dellenmeyesin diye susuyorum.”

“Sesini çıkartma,” dedim içimden. Sus. Yüzdün yüzdün kuyruğuna geldin. Ama anlaşılın Bedriye'nin canı çok sıkılıyordu. Dönüp gitmeme müsaade etmez bir tavırla arkamdan konuşmaya devam etti:

“Ortaya çıkıp dolandıkça bizim söndürmeye çalıştığımız ateşi harlıyorsun. Rezillik, dedikodu umrunda mı senin? ‘Otur oturduğun yerde. Görünme ortalarda,’ diyoruz ama dinleyen kim!”

Bedriye en başta söyleyeceğini en sona saklamıştı. Aniden beni sersemleten ve acısı içime oturan şeyi söyledi:

“Dedikodu, yangının kendisini oradan oraya taşıyan alevli çiviler gibidir. Bir uçtan bir uca gidiverir. Bence İstanbul’a gitti bile seninle ilgili anlatılanlar. Eğer öyle olmasa, paşa nişanı atar mıydı?”

“Paşa nişanı mı atmış?” diye hayretle sormuştum.

Bön bakışlı yüzü nursuz kadın. En başta söyleyeceğini en sonda söylemişti.

Belki biraz önce bunun için ağlamıştı. Hicran’ın ikbalini kendi ikbali sayıyordu tıpkı annem gibi:

“Ah ben demiştim. Hicran koymayın şu kızın adını demiştim. Adı Hicran olduğu için hep ayrılacak sevdiklerinden demiştim. İsimler insanın kaderidir demiştim. Ama din-letememişim.”

Hicran için üzülmişim. Paşa uğruna kuyu dibinde seviş-

tiği aşığından olmuştu. Onunla son bir kez buluşmak istemiş, kuyu dibinde sözleşmiş ama gidememişti. Ben gitmişim onun yerine. Bahçıvan kuyunun dibinde sessizce bekliyordu onu. Evelallah kuyunun ipine asılıp aşağı inmeyi becermişim. Oğlan Hicran’ı beklerken karşısında beni buluvermişti. Bana hayretle bakan ayışığıyla aydınlanmış o güzel yüzü nasıl unutturum?

Bedriye’nin söyledikleri içime işlemişti:

“İyi ki benim adım Hicran olmamış,” diye sevindim.

Acuze bunu sezmiş olmalı ki beni yine canevimden vurdu:

“Oysa bak senin isminin manası kavuşmak. Sen hep kavuşursun sevdiklerine. Üstelik göbek adını Emine koydular senin. Yüreğinde korku olmayan demektir bu. Bir anlamı daha var ama bence o sana uymamış: Sakıncasız, tehlikesiz. Oysa sen ne işler açtın başımıza. Tehlikelisin yani. Ama korkusuz olduğun muhakkak.”

Bir çalıya takılmak gibiydi onunla sohbet etmek: Paçayı kurtarmak için debelenip dururdunuz. Bu yüzden kölelik tam ona göre idi. Çünkü boyun eğip susması icap etmekteydi. Halam onun için “Köle olmasaydı, maazallah bir de kocaya varsaydı, kocası bunu ktır ktır keserdi,” derdi. Halam hep bir erkek gibi düşünür, öyle konuşurdu. Bazen onun bacaklarının arasından sallanan bir şey olduğunu hayal ederdim.

Bedriye’nin topal ayağıyla dengesini ustalıkla bularak merdivenlerden inişini izledim. Herkesi anlamak mümkün mü? Mesela Bedriye’yi? Bedriye’yi anlamak mümkün mü? O da sıkılmıştı. Annemin, Fatma ve Hicran’ın dahil olduğu neşeli bir farfara sayılabilecek hayatına geri dönmeyi istiyordu. Önündeki tek engel bendim. Bazı insanlar tahammülsüz olurlar. Alışmak nedir bilmezler. Katlanmak denilen şey kitaplarında yazmaz. Bedriye köle olmasına rağmen bu huyda bir kadındı. Ya da bilmiyorum, belki kendisinden istenilen

daha ağır şeyler vardı. Bir vicdan muhasebesi içindeydi belki, kimbilir?

Hem ayrıca fırsatını bulur bulmaz onun da bizden intikam almak istemesinden doğal ne olabilirdi? Eksilen üç parmağı onu intikam ateşiyle yakmaya yeter de artardı bile. Bizim nazarımızda ufacık görünen şeyler onu kinle doldurmuş olabilirdi. Tatlısını hızlı hızlı yediğinde, onu açgözlü bulup küçümser, mutlaka iğneleyecek bir laf ederdik. O da utanırdı. Çok utanırdı. Ağabeyim bile bir gün “Yapmayın böyle, tatlı yemeyi seven Bedriye’yi alaya almayın,” diye tembihle-mişti bizi. Ömür boyunca bir insandan esirgenen şeyler neye benzer biliyor musunuz? Eksilen uzuvlara. Bir daha yeri dolmaz.

Bu düşüncelerle yatağıma uzandım.

Taşların isabet ettiği yerlerim ağndı. Uyku bana her şeyi unuttururdu şimdi. Gözlerimi kapadım. Paşa nişanı attığı için Hicran kimbilir ne kadar üzülmüştür. Beni teselli edeceğini umduğum uykuya dalarken en mutlu hatıralarımızdan birisini düşündüm. Hatta o anda olmak istedim.

Bahçedeydik. Biraz önce merdiven boşluğunda durup seyrettiğim karanlık bahçede.

Burada. Annemin cennet ilan ettiği Ada da.

Köşk ortaya çıkınca annemin ilk işi önünde fotoğraf çektirmek olmuştu. Onun yanında köşk diyemezdik burası için. Hele öyle diyelim... Sesi çın çın çınlardı:

“Kim ne derse desin, konak burası, konak, konak, konak! Hatta bir adı bile var. Sokamadınız gitti onu kıt kafanıza! Gözyaşı Konağı.”

Annem sanırım ilk kez o zaman takdim etmişti konağı bize. Cici babamız, üvey kardeşimiz, kendisinin ikiz kardeşi gibi:

“Yalnız...” demişti Hicran, “Biraz hüzünlü değil mi?”

“Hüzünlü şeyler daha anlamlı değil midir? Neşe bayağıdır. Kasvetli olduğu için değil, kristal parçası gibi pırıl pırıl olduğundan Gözyaşı Konağı’dır buranın adı.”

Sıra gelmişti kanlı canlı bir varlık gibi aramıza kaşan ve bir isim alan konağın fotoğraflanmasına!

Meşhur fotoğrafçı Abdullah Biraderler İstanbul’daki fotoğrafhanelerini bir günlüğüne kapamış, makinelerini yüklenmiş, Ada’ya gelmişlerdi. Böyle bir fotoğraf hizmeti almak için ödenecek bedel epey kabarıktı: Dükkânın kapalı kaldığı saat boyunca kazancı, fotoğrafçıların Ada’ya gelişi, misafir edilmeleri, hatta görünmez bir madde daha, ola ki buraya taşıdıkları makinelerinin başına bir şey gelirse...Yenisini almak da fotoğrafı ısmarlayanın görevi olacaktı.

“Böyle bir debdebeye bizim gücümüz yetmedi,” diyordu Mösyö Taverdi. Kaldığımız otelin sahibiydi.

“Hepsine değer, her şeye değer,” diyordu annem Mösyö Taverdi’nin arkasından bize göz kırparak. Gösterişi yerle bir olmasın diye bütün bunların “bize bedava” olduğunu söyleyecek hali yoktu herhalde.

Neticede konağın önünde kızlarıyla birlikte şahane bir fotoğrafı olmuştu.

Ve hepimizin tek tek portreleri. Gözlerimi dikip korkusuzca bakmıştım birazdan küçük bir dumanın yükseleceği, halamın deyimiyle “şeytan aleti” makineye. Gülmüştüm, kı-rıtmıştım, bir sevgilinin gözünün içine bakar gibi bakmıştım. Fotoğrafçı dayanamamış bir itirafta bulunmuştu:

“Bu âlemdeki insanların her biri bir duyguyu, bir hissi temsil etseler... Bu kızınız ‘sevmek’ olurdu. Öyle sevgi dolu öyle içten bakıp gülümseyenini görmedim.”

“Ben ne olurdum?”

“Ya ben?”

Zavallı adam hangi duyguyu temsilen yeryüzünde olduklarının merakına kapılan Hicran ve Fatma’yı cevapsız bırakmamış, mühim bir meseleyi çözmek istercesine durup düşünmüş, nihayetinde bekledikleri cevabı vermişti. Ama ne demişti unuttum.

Annem her zamanki gibi oturmuştu. Fatma bir elini annemin omzuna koymuş arkasında dikiliyordu. Bendeniz iki elimi zarifçe göğsümün hizasında birleştirmiştim. Benim dememle değil, fotoğrafçının demesiyle “zarif”.

Annemin bu poza hep itirazı olurdu:

“Küçüğüme hep en olgun pozunu verdiriyorsunuz Mösyö. O daha çok küçük. Bakmayın siz büyük gösterdiğine.”

“Küçükhanımın elleri çok güzel. Bir çiçek dalı gibi kıvrılıp bükülüyorlar. Bu sebepten ona böyle bir poz verdirmek en isabetlisi.”

Hicranın da eline bir dal gül vermişlerdi:

“Siz de bunu koklayın küçükhanım. Koklarken uzaklara bakın lütfen. Bir elinizle annenizin omzuna hafifçe dokunun. Gülün kokusuna kapılmış gider gibi diğer tarafa doğru dönün ve belinizden itibaren kıvrılın.”

Hicran gülü koklarken koklarken ağlayıvermişti. Akıma Arnavut bahçıvan gelmişti zahar. Bu yüzden ilk fotoğraf biraz tuhaf çıkmıştı: Hicran ağlayıp, yüzünü buruşturup başını öte tarafa çevirmişken ve ben ona “n’oldu?” manasında bakarken; ama en gülüncü Fatma’nın kaşlarını çatışı ve annemin hiç oralı olmadan kameraya bakışıydı.

Yeniden poz vermiştik.

Hicran bu defa gül koklamamış, ağaçtaki kuşlara bakar gibi yapmıştı.

Annem sormamıştı bile, “Güzel kızım durup dururken niye ağladın?” diye.

Aksine bu durum için bir şey uyduruvermiş, kafasından bir şey icat etmişti:

“Bazen güzel kokular insanın gözlerini yaşlarla doldururlar. Çünkü güzellik ve haz esasında acı

verici şeylerdir.”

Böyle lafları paşa damat bulma uğruna gittiği, hafakanlar bastığını itiraf ettiği sohbet toplantılarında öğreniyordu.

İstanbul'daki köşkte de böyle fotoğraflarımız vardı. Yani eşyalarla. Yeni eşyalarla. Annemin kırkıktan sonra icat ettiği alafranga yeni hayatında.

Annem fotoğrafçı kardeşlere “Bizden çok onları takdim edin lütfen,” demişti. “Eşyalarımızı.”

Babamın deyişiyle ortalıkta “sadrizamın sol taşığından düşmüş gibi” dolanan fotoğrafçı:

“Niye?” diye şaşırıp sormuştu. “Değerli olan siz değil misiniz?”

“Hayır,” demişti annem müthiş bir kararlılıkla, “değerli olan eşyalar, bu köşk, mücevherlerimiz, elbiselerimiz, varaklı aynalar, gümüşler, halılar, seccadeler, porselenler, duvardaki resimler, şamdanlar, ipekler, kadifeler, kapının önündeki atlı arabamız; bakın yelpazem, dantel şemsiyem, ikisinin de bir eşi Fransa kraliçesindeymiş.”

“Ahahhhhhğğğ!” demişti fotoğrafçı. Söyleyecek çok şeyi vardı ama hepsini yutmuş annemin son söylediğine takılmıştı: “O mefruşatçı hepimizi böyle kandırıyor. Fransa kraliçesi sizin gibi değildi. O hayatını yaşardı. Oysa siz eşyaların hayatını yaşıyorsunuz. Bu dünyanın kölesisiniz ama zevkin ve sefanın değil, eşyalann kölesi!”

Annem durup düşünmüştü:

“Ne demek eşyalann hayatını yaşamak? Ne demek eşyalann kölesi olmak?”

“Yani hanımefendiciğim bütün bunları yanınızda götürmeyeceksiniz ki!”

“Ben de biliyorum yanımda götürmeyeceğimi. Nerede görülmüş konsoluyla, gümüşleriyle, karyolasıyla, tuvalet masasıyla, kürkleriyle, kuştüyü minderleriyle gömülen kadın? istesem bile olmaz! İlkın kadı ‘Yok!’ der. Ama bunlar için yaşadığım doğrudur. Çünkü bunlara sahip olmak için bir sa-

vaş verdim ben. Başka türlü nasıl yaşanır bilemedim. Bilmek de istemiyorum doğrusu. Yavan ve güçsüz kuvvetsiz bir hayat o. Oysa benim hayatım bu eşyalara sahip olmak uğruna verilmiş bir büyük savaş!”

Fotoğrafçı pes etmişti:

“İyi. Ne diyeyim o vakit, gazanız mübarek olsun!”

Annem hızını alamamış, yokuş aşağı inen atlı araba gibiydi: “Hele sizin gibi bir fotoğrafçı... Tapmak eşyalara. Secde etmeli! Çünkü bizden sonra dünyada kalacak olan onlar. Eşyalarımız ve sizin elinizden çıkma suretlerimiz. Dilsiz tanıklar. Doya doya yaşayanlar onlar. Gün doğumunu, gün bătlnım izleyen ve suskun kalan onlar. Eğer tabiat ve hayat güzel bir şey olsaydı, eşyalar dile

gelirlerdi. Bence eşyalar tabiatan çok daha güzel. Ve sizin elinizden çıkma suretlerimiz. İnanın gerçeğinden çok daha güzel.”

“Hanımefendi, beni yaratana şirk koşmayın lütfen. Başıma dert açacaksınız.”

Fotoğrafçı keşke annemi aptal sanıp bu korkusunu dillen-dirmeseydi. Kimsenin görünüşüne aldanmayın. Hatta eşyaların bile! Çünkü bu fotoğrafçı aldanmış ve annemin eline büyük bir koz vermişti. Şöyle ki: Annem için fotoğraf çektirmek neredeyse bir hastalık haline gelmişti. Haftada bir Abdullah Biraderlerin Tünel’deki fotoğrafhanesinde fotoğraf çektirmekteydik. Faturalar babama gittiğinden, bir gün eve kızılılık sopasıyla gelip, bütün fotoğraflarımızı parça pinçik edip “Yeter be! İflahım kesildi fotoğraf parası ödemekten,” demişti.

Huyulu huyundan vazgeçmeyi bilmiyordu. Şu koca İstanbul’da annem gibi bir fotoğraf sevdalısı daha vardı. Şehzade Abdülhamit Han. Ve harta bir gün dayanamayıp sormuş suretini ölümsüzleştirenlere:

“Var mı benden çok suretini hapsettiğiniz?”

Bakın devamı da masal gibi:

"Var şehzadem," demiş bizim fotoğrafçılar.

Taht ümidi olmayan şehzade buna pek bozulmuş. Daha kızıl sakalı bile yokmuş asık suratının ortasından sallanan. "Kim peki?" diye sormuş pek meraklı olduğu hafiyeler gibi.

"Şeyyy," demiş bizim fotoğrafçılar, birbirlerine bakıp: Söyleyelim mi söylemeyelim mi?

Sonunda annemin ve biz kızlarının eşkâlini vermişler, hatta fotoğraflarımızı bile göstermişler.

“Küp küp altınları mı varmış? Bu kadar fotoğrafa nasıl akçe yetiştiriyorlarmış?”

Abdülhamit’in merakı bu yönde olmuş. Fotoğrafçılar yine söyleyelim mi söylemeyelim mi diye tereddüt edip sonunda dökülmüşler:

“Kadın bizi tehdit eder efendim. Bu yüzden kuruş ödemez fotoğraflarına.”

"Bak şu edepsiz! Söyleyin sizi neyle tehdit eder?"

Ne ile olacak?

“Kadıya gidip bizi şikâyet etmekle.”

"Sebep?"

“Suretlerimizi yeniden yaratıp ölümsüz kıldıkları için kendilerini Yaradanla bir tutuyorlar, diye itham eder bizi. Öyle söylediğimizi varsayar. Kızlarını da şahit gösterir bu hususta...”

“İyi ama,” demiş Abdülhamit, “fetva var.”

“Valla o kadın şeytanın bile aklını karıştırır.”

Abdülhamit sırf bu sebeple amcası olan padişahın huzuruna gitmiş ve annemi şikâyet etmiş. Yanlış duymuyorsunuz, annemi! Sultan Abdülaziz bir kahkaha atmış. Babamın saraya borç para verenlerden olduğu ortaya çıkınca, annemi gözden düşürecek bir ceza vermek yerine, sadece fotoğraf çektirmemiz yasaklanmıştı.

Bu yasağa en çok babam sevinmişti:

“iyi olacak hastanın doktor ayağına gelirmiş.”

Annemin ilkin en büyük hevesinden mahrum kalacağı için gözleri dolmuş, fotoğraf çektirmek hava, su gibi elzemmişçesine yutkunmuş ama sonra o küçük ellerini yumruk yapıp sıkarak kısasa kısas demişti:

“Korkaklar yasaklar! Fare deliğinde yaşaması icap edenler yasaktan medet umar. Fotoğraf yasaksa, biz de resim yaptırırız.”

Böylece annemin resim merakı başlamıştı. Önce biz kızlarıyla, sonra başta kendi portresi olmak üzere hepimizin birer tane yağlıboya portresi yapılmıştı. Hatta Bedriye'nin bile elinde ibrik, annemin arkasında durduğu bir portresi vardı. Daha doğrusu bir portrede görünmüşlüğü vardı.

Portre ressamı beni İstanbul'daki köşkün bahçesinin yeşilliğine yatırmıştı. En neşeli, en mutlu günlerimdi. Elime bir gül vermişti. Başım açık, gerdanım ortadaydı. Saçlanm toprağa bereket veren gürül gürül akan sular gibi dağılmıştı. Gözlerim kapalı gülümsüyordum. Alemin keyfine varmış, bütün zevkleri tatmış gibi gülümsüyordum. Hayallerim varmış, o hayallerle çok mutluymuşum gibi gülümsüyordum. Uzandığım yeşilliğin üzerinde o anda var olmayan çiçekler, kuşlar, böcekler, başımın üstünde merakla eğrilip bükülmüş flamingolarımız vardı. Muhtemelen ressamın zihnindeydi bunlar. Zira beni resmederken yoktular. Saray ressamının babası kadar yetenekli oğluydu portrelerimizi yapan.

“Fotoğraftan daha ucuz,” diyordu annem.

Orada, o anda güneş yumuşacık ısıtıyordu. Yanaklanm. gerdanım tıpkı resimdeki gibi pembeleşmiş olmalıydı.

Güzel günleri hatırlamak onları geri getirir. Bazen farkında olmazsınız içinde olduğunuz güzelliklerin. Hatırlayınca yerini bulur bütün güzellikler, Ama geçmiş bitmişlerdir işte. Ben üzüldüğümde burnumun direği sızlar. Herhalde kalbime bir hançer saplansa bu kadar acı verir. Hatırlamak acı verir

Odamın karanlığında bunları düşünüyordum.

Evdekileri çok özlemiştim. Annemi, Fatma'yı, Hicran'ı.

Şimdi âşıkım. Teselli bulmuş, avunmuşum. Buna rağmen artık geçmişin derin sularına gömülen, sisler ardında kalan neşeli günlerimizi berbat ettiğim düşüncesine saplanıp kalmışım.

O gece rüyamda portrem yapıldığı güne döndüm. Yeşilliklerin üzerinden kalktıktan sonra beni ısıtan güneş bile ortadan kayboluyordu. Kimseyi bulamıyordum.

“Bu hayra alamet değil,” dedim içimden.

Annem kötü rüyayla güne başlamaktan çok korkardı. Mehmet ile Heybeli'ye geçeceğimiz gün böyle başlamış olmuştum. Sabah karanlığının içinde yatağında öylece otururken Bedriye'nin ayak seslerini işittim. Gün doğmak üzereydi. Denizin üzerindeki ışsız gökyüzü yükselmeye başlamıştı. İleride parlak bir yıldız ışıldıyordu. Sanki yeryüzündeki biz fanilere herkes için bir umut olduğunu müjdeliyordu. Buna rağmen kendimi rüyadaki kadar çaresiz ve mutsuz hissediyordum.

Bedriye kalbi ağzından çıkacakmış gibi nefes nefese geldi.

Kucağında bohça gibi sarıp sarmaladığı bebek vardı.

“Bebeği istemiştin, hatırın kalmasın diye getirdim,” dedi.

Şüpheyle baktım ona. Şüphe insanın içini kemiren kurttur. O solucan gibi kurttur ki kökü dünyayı kucaklamış koca koca ağaçlan yere devirir.

Kollarımı uzatıverdim bebeğe doğru. Aniden, kendiliğinden oldu bu. Neden böyle nedamet getirmiştin, bilmiyorum.

Bebeği kollarıma alır almaz ağlamaya başladım. Onu şefkatle göğsüme bastırmış değildim. Sadece kollarımda tutu

yordum. Annemin hamamlıklarını ulvi bir görevle göğüs hizasında tutup taşıdığım gibi tutuyordum bebeği. Sonra dizlerimin üzerine koydum onu. Alnına düşen yumuşak saçları vardı. Hafifçe dokundum saçlarına. Yumuşaklığı içimi ürpertti.

“Kırkı doldu bugün,” dedi Bedriye. “Sütanne hatırlattı, kırkı çıkmadan isim vermek icap edermiş. Yoksa hepimiz günahını alırmışız. Bu yüzden getirdim sana. Ezan vaktidir. Kulağına fısılda.”

Gözyaşlarını gökten düşen damlalar gibi ellerime yağdı. Gözlerimi sildim. Sonra daha beter hıçkırdım ve ağladım. Bedriye bir an insafa gelmiş gibi sırtımı sıvazlayacak olup vazgeçti. Onun ve diğerlerinin bana olan kırgınlıkları, kızgınlıkları hiç geçmeyecekti, biliyorum. Asla eski günlerdeki gibi olamayacaktık, biliyorum.

“Adı Ahmet olsun,” dedim.

“Sen bilirsin” manasında dudak büktü Bedriye. Ya da bir önemi yoktu bebeğe ne isim verdiğimin.

“Ahmet,” dedim bebeğin damla gibi minicik kalan yüzüne. Erkek bebek olmasına rağmen çok biçimli hatları vardı. Gül yapraklarının üzerine düşmüş muntazam sabah çiği gibi. Pırıl pırıl, çok biçimli. Sonra kederli kederli içini çekti bebek. Artık onun bir adı vardı.

insan kederlendiğinde ya susar dut yemiş bülbül gibi, ya da şakır durur yine bülbül gibi. Âşık olduğum için mutluydum. Beni seven birisi vardı, kalbim onun için çarpıyordu. Ama aynı zamanda huzursuz ve endişeliydim. Bir mumun alevi mutlaka söner, yaz biter kış gelir, güzel şeyler hep güzel devam etmez. Öyle olsa güzelin kıymeti bilinmez. Sevmek bir süre sonra kaybetmek korkusuna dönüşür. Kaygı verir. Kaygı ise henüz yazılmamış bir sonu öğrenmek için ter ter tepinmekten başka bir şey değildir.

Mehmet’in küreklerine asıldığı sandalıyla Heybeli’ye doğru yollanmışken, kafam bunlarla meşguldü. Ne derdi Fatma: “Kardeşlerim, yaşanabilecekken, yaşayın ayağınıza gelen fırsatları, güzellikleri. Sonra benim gibi yaşanmamış mutluluklar için ağıt yakmayın. On yıl sonraki aklınızı başınıza devşirin. Yoksa benim gibi yorgam başınıza çekip hep uyumak istersiniz.”

“Susuyorsun,” deyince Mehmet, konuşmaya, anlatmaya karar verdim.

Hem de ne anlatmak!

Kelimeler, içimden sandalımızın iki yanında açılan su gibi akıp çıkıyordu. Hatırlayan da hatırlanan da geçici değil miydi zaten? Bunu söylemedim ama. Mehmet ondan duyduğumu yumurtladığımı düşünmesin diye. Annemin bu hususla söylediklerini içimden geçirdim: Kocanız ne düşünüyorsa aynısını düşünmeyin," derdi. Ah herkesin içinden geçirip kimseye demedikleri... Bunlar başlı başına apayrı bir yaşantıdır zaten. Sustuklarımız gerçek hayatımız, hakikatimizdir.

Deniz kıpırtısız, gökyüzü yeryüzüne inmiş gibiydi.

Bebeğe "Ahmet" adını verdiğimden başladım. Bedriye'nin bebeği sütanneye götürdüğünden, ona diğer Ada'ya geçtiğimi, bebeği ona emanet ettiğimi söylediğimi, bunun gibi gereksiz ve önemsiz şeyleri anlattım ilkin. Var gücüyle küreklere asılan Mehmet anlattıklarından sıkılır diye düşünmüştüm ama o dinlemeye hasretmiş gibi davrandı her zamanki gibi. Sandaldaki Gece bile kulaklarını dikmiş dinliyordu beni.

Mehmet kendini anlat dediyse de ben ona Hicran'ı, Fatma'yı, annemi ve Bedriye'yi anlattım. Sonra bunun idrakine vardım varmasına da Mehmet, "İnsan en çok başkalarını anlattığı sanır ama başkalarını anlatırken aslında kendisini anlatır," diyerek beni rahatlattı.

Elimi denize daldırdım. Ah ne güzeldi su!

"Allah ın en büyük nimeti," diyordu Mehmet deniz için. "Benim asıl sevdalım şu deniz," diyordu da surat asıp kıskandığımı görünce gülüyordu.

Sanırım en çok Bedriye'nin hikâyesini sevdi. Annesinin de varmış her işe koştuğu böyle bir kalfası. Ben de onun sevdiklerini merak ediyordum ama anlatmaya meyletmedi. Besbelli onları çok özlemişti. Kimi insanlar böyledir: Çok özleyince, kırılınca, dökülünce, kaybettiğini anlayınca susar. Kimisi de benim gibi içine içine konuşur, hep anlatmak ister.

"Biraz daha anlatsana Bedriye'yi."

Dudağının kenarına iliştirdiği sigarasını tütürüyordu bir taraftan. Onu gören serseri derdi ama onun âlimden aşağı kalır yanı yoktu. Öte taraftan bir kaçak olarak hayatına devam etse bile dünyadan elini eteğini çekmiş bir hali de yoktu. Yaşamak istiyordu! Benim gibi, annem gibi, Fatma, Hicran, Bedriye ve adı yeni konulmuş bebeğim gibi yaşamak istiyordu. Aslında hoşsohbetti. Çapkın çapkın bir gülümsemesi vardı. Bana bakınca içim erirdi. Demek aşk böyle bir şeydi.

"Niye anlatmıyorsun?"

"Seni seyrediyorum."

"Ben de seni."

"Gece ikimizi."

Gülüştük. Bizi seyreden Gece burnunu havaya dikti. Mehmet kürek çekmeyi bıraktı.

"Gel buraya, getir dudakîannı bana."

Gittim yanma, diz çöktüm önüne, uzattım dudaklarımı. Çenemi tuttu usulca. Ne güzel dokunuyordu, yumuşacık. Tüy gibi hafif bir öpücük kondurdu dudaklanma. Bir kuş konmuş ve havalanmıştı sanki aniden. Kalbimi de peşinden uçurarak. Göz gözeydik şimdi. Dudaklarımız birbirine yakın. Mehmet'in çenemi tutmuş yumuşacık ellerinde hasret, şefkat, aşk vardı:

“Dudakların kor gibi, ateş gibi, yakıyor beni.”

Kapadım gözlerimi. Mehmet burnunu, o zarif ama güçlü çenesini boynuma gömdü. Kokladı, kokladı beni.

“Yanalım o zaman. Yok olalım, kül olalım.”

Sonra yeniden birleşti dudaklarımız. Biz öpüştük, Gece bize bakıp inledi. Biz de ona bakıp güldük. Sevginin, aşkın tarifi imkânsız. Sarılmak ve içine girmek, o olmak, bir olmak istiyorsunuz, başka bir şey değil.

“Ben seni çok seviyorum,” dedi Mehmet.

“Hep böyle kalalım,” dedim ben.

O anda büyülü bir şey oldu. Belki hep o anda kalamadık ama bir manzarayı seyrederek gibi seyrettim denizin ortasında sandaldaki bizi, ikimizi, yanımızda uslu uslu oturan Ge-ce yi... Sanki ölmüşüm de ruhum kuş gibi bedenimden çıkıp uzaklaşmıştı. Ya da o anda çekilmiş bir fotoğrafımız varmış da ona bakıyormuşum gibi. Kendimizi uzaktan gördüm. Öyle güzeldik ki o anda hapsolmek için ölmek gerekiyorsa, bunu canıgönülden istedim ve diledim.

Uzaktan bana görünen şey rüya gibiydi. Rüyanın içindeydim. Güzel ve imkânsız şeyler için “Rüyanızda görürsünüz,” derdi annem. Kendimi tekrar yumuşakça sallanan sandalın içinde bulduğumda Mehmet'in deniz, tuz kokusuyla karışık teninin kokusunu içime çektim. Öpüşüp koklaşmalarımız bittiğinde Mehmet'e de anlattım nasıl uzaklara çekilip sandalda sevişen bizi görüp seyrettiğimi. Şaşırılmıştı. Meğer onun da kimi vakit rüyalarına kaldığı yerden devam etme gücü varmış. Eğer görmekten mesut olduğu bir rüyanın orta yerinde uyanırsa gözlerini tekrar kapar, uykuya dalar ve rüyasını kaldığı yerden görmeyi sürdürürmüş.

Bedriye ise günlerden bir gün bize, insanın ölmeye yakın kendi hayaletiyle karşılaştığına dair bir hikâyeye anlatmıştı. Anlatmakta Bedriye'nin üstüne yoktu.

“Hani anlatacaktın Bedriye'yi?”

Heybeli'ye yaklaşmıştık. Sözümü tuttum, anlattım Bedriye'yi. Madem laf insanın tekinsiz ikiziyle, hayaletleriyle karşılaşmasından, ölümünün kendisine malum olmasından açılmıştı, devamını getirdim:

Bedriye hiç kendi hayaletiyle karşılaşmamış. Ama karşılaşıp anlatanları duymuş, işitmiş. O böyle birkaç hikâyeye döktürdüktan sonra annemin üzerine bir tedirginlik çökmüştü. Sadece annemin mi? Hicran ve Fatma'nın da.

Her biri güpegündüz tekinsiz ikizleriyle, hayaletleriyle karşılaşmışlardı.

“Valla aynada kendini görmek gibiydi,” demişti Hicran. “Düşüp bayılacak gibi olmuşum, karşımda tıpkı ben vardım,” diyordu Fatma.

“Ben, şurada durmuş biraz ötemdeki kendime bakan değil miyim?” diye soruyordu annem.

Ne garip, üçü de farklı zamanlarda ama hep aynı yerde görmüşler birbirlerini.

“Nerede?”

Mehmet merakla sormuştu. Alnında bir iki damla ter parlıyordu.

“İstanbul’daki köşkümüzün gül bahçesinde.”

Ben de bazı şeyleri o anda idrak edi vermişim im. Niye ben ya da Bedriye değil de üçü karşılaşmıştı kendi hayaletleriyle? “Ölecekler mi yoksa?”

“Hepimiz bir gün öleceğiz.”

Öyle telaşa kapılmışım ki sandalımız eğer kıyıya yanaş-masaydı, kendimi sulara atıp çırpımacaktım. Böyle zamanlarda tıpkı annem gibi yüreğim sıkışır. Bir kuşu ellerinizin arasına sıkıştırmemişsiniz gibi göğsümün orta yerinden havalanıp uçup gitmek ister.

Mehmet beni yatıştırdı:

“Annem ve kız kardeşim de inanır böyle safsatalara.” “Safsata değil ki bu.”

“Nereden biliyorsun?”

“Sen de biliyorsun öyle olmadığımı. Bazı kitaplar bile yazarmış bunu.”

Mehmet bunu biliyor olmalıydı, sustu. Ama beni tesel-

li etmek, endişelerimi hafifletmek için çabalaması, bu uğurda yalan bile söylemesi (“Annem ve kız kardeşim de inanır böyle safsatalara!”) hoşuma gitmişti- İnsan ne garip bir varlık. Canını yakacağını bile bile bazı şeyleri sorup öğrenmek istiyor, bundan bir parça haz alıyordu. Mehmet’e sorduğum sorunun sebebini ancak böyle açıklayabiliyordum kendime. Ona sorduğum şeyin ne olduğuna gelince:

“Sen hiç kendi hayaletle karşılaştın mı?”

O ânı hiç unutmayacağım.

Sandalımızın burnunun iri çakıl tanelerine sürtünerek kıyıya varışının sesini duymuştuk. Mehmet inmeme yardım etmişti. Ayak bileklerimize kadar suyun içerisindeydik. Sonbahar denizi yaz denizinden daha güzeldir. İskarpınlerim ayağımdaydı. Feracemin önü açık, yaşmağım kulaklarımın arkasına kıvrılmış, göğüslerim neredeyse ortada. Heybelinin ıssız sessiz arkasına çıkmıştık çünkü. Bizden başka kimse yoktu. Mehmet bu soruyu önce duymazdan geldi. Sonra durdu baktı bana. Gözleri

yaşlarla dolmuştu.

“Evet.”

“Peki nerede? Nasıl?”

Önüm sıra kumsala doğru yürümüştü. Etraf öyle güzeldi ki:

“Sırası mı şimdi bunları konuşmanın? Ama çok merak et-tiysen söyleyeyim.”

Duyacaklanm için çok heyecanlanmışım. İnsanın en büyük azabı kendisidir.

“Koskoca Sultanahmet Meydam’nda karşılaştım kendimle. Geçen yaz Sultanahmet Camii önünde.”

Sonra en iyi yaptığı şeyi yapmıştı Mehmet. Lafi dallandırıp budaklandırmıştı. Ya da bir rüzgar esivermiş de konuştuğumuz şeyleri çerçöp yapraklarmış gibi bambaşka yerlere savuruvermişti:

“Acıktın mı? Sana şurada güzel bir yemek hazırlayıveririm.”

Yemeğin sırası mıydı? Değildi. Ama ıstıraplı suallerden kaçış için Mehmet nezdinde öyle olması gerekiyordu.

Sandaldaki balık ağının içi midye doluydu.

Kıyıda o güne kadar görmediğim güzellikte dallan şemsiye gibi açılmış, bodur, yemyeşil ağaçlar vardı.

“Bunların altı derin gölge olur.”

Hemen oracıkta bir ateş yakmış, midyeleri pişirivermişti. Hep sandalında tuttuğu kararmış bir kaptaki bir avuç pirinçten nefsimizi körleyecek kadar pilav yapıverdi. Elleri ateşin alevleri gibiydi: Hızlı hızlı hareket ediyorlardı. Onu izledim. Pişirdiklerini iştahla yedim. Çıplak ayaklarımı çakıltaşlan-nın arasına gömdüm. Denize baktım. Hiç bu kadar mutlu ve huzurlu olmamıştım. Ama bu his taze kokularla dolu bir meltem gibi ruhumu sıyrıp geçti. Onu kaybetmek istemezdim. Kim sevdiğini kaybetmek ister ki?

Yutkundum.

Çıtır çıtır, sulu sulu kızarmış midye, iki tel kaşıkla kaşıkladığımız pilavın tadı uçtu gitti, kül yiyiyormuşum gibi geldi bana. Mehmet huzursuzluğumu hissetmişti. Beni güzel hislerle donatmak için bir teklifi vardı:

“Burada yüzebiliriz. Kimse görmez bizi.”

Aniden çocuk gibi heyecanlanmışım.

“Emin misin burada bizi kimsenin görmeyeceğinden?” “Eminim. Adalar içinde en kuytu kıyı

buradadır.”

“Aman! Görürlerse görsünler! Artık kimseden korkum yok.”

Gece kıyıda durmuş bizi seyrediyordu:

“Bence Gece geçmiş hayatında köpek değil, insandı.” “İnsanın bir hayatı olur. Onu yaşar ve ölür. Ama biliyor musun, o bir hayatın geçmişi anlatmakla bitmez. İnsan bugünden çok geçmişinde yaşar. Çünkü hep geçmişini düşünür.”

“Sen öyle misin? Hep geçmişini mi düşünüyorsun? Daha kaç yaşındasın ki?”

“On yedi.”

“Ben de yirmi dört.”

“İkimiz de bebek değiliz. Üstelik ben bir erkek çocuğu dünyaya getirecek kadar büyüdüm.”

“Ben de Avrupa’da hukuk tahsil edecek kadar yetişkin birisiyim. Memleketi kurtarmaya kalkışacak kadar...” Mehmet’in sözünü kestim:

“Babam Bu memleketi kurtarmaya çalışan enayidir,” der.” “Baban haklı. Çünkü bu memleket kurtulmaz.” “Bedriye’ye kalırsa mayası bozukmuş.”

“Mümkün. Herkes kendi iktidarını istiyor, ne yaparsın! Sultan’a bile yetmiyor elindekiler.”

“Herkes sözde halkının iyiliği, saadeti, afiyeti için çalıştığını söylüyor ama yalan. Hem de kuyrukusundan. Kuyruklu yalan!”

“Aferin sana! Sanatçıları, düşünürlerini cezalandıran rejimler her zaman kötü görünürler. Bu söylediklerini başkalarına söyleme ama. Yoksa benim gibi bir garip sürgün, kaçak olursun.”

“Öyle sayılırım zaten. Ben de başka türlü bir sürgünüm, başka türlü bir kaçak. Bir erkek gayrimeşru çocuk sahibi oldu diye sürülüyor mu? Taşlanıyor mu? Hayır. Ama ben? Bana her şey hak müstahak. Keşke anamdan erkek doğaydım.” “Ne erkek, ne kadın! Bu memlekette insan olmak zor. Göreceksin bak, sonunda bir delinin eline geçecek bu memleket, o da kendi kabahatlerini, pisliklerini örtmek için çatır çatır yakacak bu toprakları. Ülkeyi ateşe atacaktlar. Bir tarafta Sultan bir tarafta vatanperverler bu memleketin üstünde ter ter tepinecekler. Hepsi bir tarafından çekecek. Ama asıl çileyi bu milletin insanları çekecek. Herkes vatanını milletini sevdiğini sanıyor ama yanılıyor. Çünkü milliyetçilik hiçbir şeyi olmayanın ‘Bari gururum ve nefretim olsun,’ demesidir. ‘Ve içinde yer alacağım bir kalabalığım.’ Bir başkasını, ötekini, senden olmayanı istemeden, herkese hak ve hürriyet tanımadan olmaz bu işler. Olsa da böyle olur işte.” “Tahta yeni çıkan Sultan’a dair hükmünü bu kadar çabuk mu verdin?”

“Abdülhamit’in fikirlerine şehzadelikten aşınayım. Neler yapacağını adım gibi biliyorum. Çiçeği burnunda padişahımız istediği kadar Boğaz ve deniz gezileri yapıp halka ve her kesimden insana yakın olduğu izlenimini uyandırsın. Bal gibi biliyoruz ki öyle değil! Şehzadelikten beri bana

husumet besleyip bizzat sultan amcasına gammazlayan Abdülhamit'in gerçek yüzünü yakında herkes görecek.”

“Abdülhamit belki ablak yüzlü amcasının babamdan aldığı borcu öder de annem yarım kalan konağını bitirir.” Mehmet kahkaha attı. Ne de güzel dişleri vardı. Ağzının kıvrımları, dudağının bükülüğü, üst dudağının dişlerinin üzerini örtüşü... Ben onu hayran hayran seyrederken, o sözüne kaldığı yerden devam etti:

“Çok mühim mi konağın tamamlanması?”

“Mühim. Çünkü annem sevinir.”

“Ben de en çok annemi severim.”

Denize doğru çevirdim başımı. Çocuk gibi ağlamaklı olduğumu görsün istemedim. Erkekler çoğu zaman pek dikkatsiz. Ağlamaklı olduğumu fark etmedi bile. Önünde geniş geniş uzanan denize bakarak anlatmayı sürdürdü o:

“Aklıma takılan bir şey var: Sen konak, konak diyorsun da orası bir köşk.”

“Konak nedir, köşk nedir biliyoruz. Sadece annemin hayallerini yıkmak istemiyoruz.”

“Affedersin. Seni incitmek istemedim.”

“Ne incitmesi canım? İnsan böyle şeyden incinir, üzülür mü? Annem köşk değil bir konak yaptırmak istiyordu. Büyük ve görkemli. Hatta konak olacak diye çıkıldı yola, olmadı. Annemin içinde ukde kaldı bu.”

“Yazık. O da kendisini paranın satın aldığı şeylerle teselli edenlerden olsa gerek.”

“Öyle. Öyle olmak mecburiyetinde. Yok olan çocukluğu -

nu, gençliğini, mutsuz evliliğini başka ne yerine getirebilir? Geçmişini düşünmek ona acıdan başka bir şey vermiyor.”

“Peki sana? Sana ne veriyor geçmiş?”

“Sadece özlem.”

Daha fazla saklayamadım ağlamaklı halimi. Eğdim başımı başladım ağlamaya. Mehmet beni kucakladı. Sarıldık. Öpüştük. Yumuşak sözlerle teselli etti beni:

“Merak etme, çok yakında buluşacaksın onlarla ve bir daha hiç ayrılmayacaksınız.”

Bunu o kadar kesin söylemişti ki şaşmıştım. Bir yandan da ikna olmuş, huzur bulmuştum. İçimi bir sıcaklık kaplamıştı. Sevinince böyle olur, içimi hep bir sıcaklık kaplar. Her duygunun vücuda verdiği his kadar bir rengi ve kokusu vardır kanımca.

inşallah kavuşurdum anneme ve ablalarımıza. Eski güzel günlerimiz bir rüya gibiydi ve her gece görüyordum aynı rüyayı. Uyandığında yaşadığım üzüntüyü anlatamam. Böyle söyledim gözyaşları içerisinde. Sonra başladım onlarla geçen, şimdilerde rüyalarımın giren günleri anlatmaya:

“Annem bütün evi Avrupalı kadınların evleri gibi döşemişti döşemesine de koltuk sandalye üzerinde oturmak hepimize zor geldiğinden divanımızı pencere önüne yeniden kurdurmuştu. Biz İtalyan sefiresine, o da bize gelir gider olduğundan karşılarında tıpkı onlar gibi oturmamız icap ederdi. Ama biz öyle oklava yutmuş gibi oturmaktan sıkılırdık. Bir bakmışsın, ellerimizi başımızın üstünde kavuşturmuş başlamışız esnemeye. Kimi zaman o kadar çok esnerdik ki ‘Çenen düştü, eğil al yerden,’ diye azarlardı annem bizi. Eğer kendisi de oturmaya dayanamayıp divanda yanımıza ilişiverdiyse hal ve hareketimizi mazur gösterecek başka bir şey söyler, azarlamazdı, ‘Nazar var kızlarımın üzerinde,’ derdi.

Sabah yaptığımız hamam sefasıyla gevşemiş olduğumuzdan kendimizi tutamaz, divanın üstünde yaramaz kediler

gibi kıvrılıp yatıverirdik. Hicran bir yastık alıp dirseklerini buna dayardı. Fatma sırtını kedi gibi kabartırdı. Ben en çok bağdaş kurup oturmayı severdim ama annem bacaklarım çarpık olacak diye bana bunu yasak etmişti. Hepimiz Avru palı kadınların hiç yapamadığı şeyi çok iyi becerir olmuştuk: Mezarlıklarda ya da bahçelerde kendimizi olduğu gibi yere bırakıverir, ellerimizin yardımı olmaksızın oturur, oturduğumuz yerde heykel gibi kıpırtısız durabilirdik. Daha sonra hiçbir yere dayanmadan boşalan bir zemberek gibi yerden kalkıverirdik.”

“Ah bilmem mi?” dedi Mehmet bu anlattıklarım üzerine: “Kimi vakit mezarlık önlerinde, bahçelerde durup zarafetle oturup kalkan kadınları seyrederim. Ama en çok neyi severim biliyor musun? Bir kadının dinlenişini, uyuklamasını, şekerli yumuşacık bir pelte gibi divanında yatmış, uzanmış halini seyretmeyi...”

Ona gülümseyip sözüme devam eltim:

“Zaten bir gezgin bizim için demiş ki, ‘Kadının bütün ze-rafeti dinlenişindedir.’ Başu arkaya düşmüş, saçları dağılmış, kolları iki yana sarkmış uyuyan güzel kocasının bütün altınlarını ve mücehverlerini alır.”

Mehmet bu söylediğime gülmüştü. Benimse üzerime böyle oturup kalkıp vakit geçirmeye çalıştığımız günlerin sıkıntısı çökmüştü. O sıkıntıyla daha yavaş anlatmaya koyuldum. Gözüm dalmıştı. O günler gözümün önünde birer birer canlanıyordu. Hiç geçmemiş, bitmemiş, yaşanmaya devam ediyormuş gibi:

“Annem güzel sohbet etmemizi isterdi. Bunu iyi bilen kadınlardan bize ders aldırmişti. Buna rağmen sohbet etmeyi bilmezdik. Şimdi bir su gibi çağlayıp anlatırken fark ediyorum bunu. Meğer ahenkli sohbet için karşındakini sevmek, beğenmek, değer vermek, ilgi duymak, merak etmek gerekirmiş ”

Mehmet bu söylediğimi başım sallayarak onayladı. Ben de anlatmaya devam ettim:

"Nihayetinde susarak yaptığımız işlere gömülürdük. Yastıkların ve halıların üzerine oturup kadın

arkadaşlarımıza hediye edeceğimiz mendillerin kenarlarını bastırırđık. Kay-seri'deki eniştemiz, babam ve ağabeyim için gecelik takkeleri, tütün keseleri işlerdik. Hicran bir tane de bahçıvan yavuklusuna işlemiş, bunun için anneme 'Çeyizime kaldıracığım,' demişti. Annem, 'A şaşkın! Kocanın kafasının ölçüsünü nereden bilirsin! Bari sadece tütün torbası işle,' demişti de Fatma 'Belki tütün içmez, bana kalırsa onu bile işleme,' aklını vermişti. Bu yüzden Hicran bahçıvan aşığına işi yarım kalmış bir takke ve tütün torbası hediye etmişti."

"Başka?"

Ah ne güzel soruyordu Mehmet. Bir çocuk gibi saf, içten. Bir kadının sevildiğini bilmesi ne güzel şey yarabbim!

"Sonra yüz defa tespih çekerdik. Annem haremden alışık olduğu üzere bildiği en büyük sayıya kadar sayardı. Ardından içtiği sigaraların mavi dumanına baka baka haremdyken kurduğu özgürlük ve aşk hayallerini anlatırdı. Bedriye Kalfa annemi uyarırdı, 'Bir annenin kızlarıyla böyle yüz göz olması münasip değildir.'

'Sen sus,' derdi annem ona. 'Bana adap öğreteceğine, git çubuğumu getir.'

Sigaradan usanır, Lazkiye tütününün püsküllerini tüttü-rürdük. Çubuktan yorulunca kahve yudumlar, meyve ve şekerleme yer, bir dondurmayı ağzımızı şaplata şaplata önümüzdekini bulamaç haline getirip eritene kadar yarım saatte bitirir, gülsuyu kokulu nargile içer, tütün kokusu gitsin diye macun emerdik."

Bu son söylediğimden sonra sustum.

Aklıma Fatma'nın macun emişi gelmişti. Hicran pek muzipti doğrusu: "Fatma nasıl emiyor bak," derdi beni dürtüp.

r

Niye özellikle bunu izlemem gerektiğim anlamazdım. "Salak şey, o bizim görmediğimizi çoktan görüp emdi! Seyret bak da nasıl yapıldığını gör." Macunu şehvetle, iştahla emen Fatma'yı neyi, neden, nasıl yapacağımı öğrenmem gerektiğini anlamadan seyrederken Hicran bana bakıp gül-düydü.

Hatırladıkça ben de gülüyordum.

Mehmet niye güldüğümü sorunca, "Yok bir şey," dedim ona.

Kıyıdaydık.

Dizlerime yatmıştı Mehmet.

Gece kendi kuyruğunu kovalar gibi neşeyle oynayıp duruyordu.

"Sanki derinden derinden bizimkinin karşı kıyıdan anırması geliyor," deyince bir kahkaha koyverdim.

Hicran, Fatma ve annemle birlikteyken de böyle içten kahkahalar atardım:

“Sonra?”

Mehmet sordukça o günler taptaze beliriyordu gözümün önünde:

“Sonra macunun kokusunu yok etmek için limonata ierdik. Giyinir, soyunur, sandıktaki bütün esvapları teker teker deneyip yüzümüze yıldız ve hilaf biçiminde benler yapıp yapıp siler, bir düzine aynayı kendimizi daha iyi görebilmek için mümkün olan her Őekilde yerleştirip dururduk. Kimi zaman Bedriye yoldan geçen bir falcı kadını eve alır, fal baktırır, bu hepimiz için kkk bir bayram olurdu. Evin sokağa bakan tarafındaki kafeslere yüzlerimizi dayayıp gelen geçeni, sokakta oynayan köpekleri seyreder dururduk. Memleketine dönen İtalyan sefirenin bize bıraktığı papağanına yeni bir kelime öğretir, bahçeye çıkar sallanır, eve girer namaz kılar, iskambil oynamak için tekrar divana uzanır, gelen bir misafiri ağırlar, tekrar başa döner, kahve, tütün, limona-

ta, yemek, sinir bozar kahkahalar, sesli sesli esnemeler sıralanır dururdu. Nihayet misafir gider, Bedriye Kalfa kapının eşiğinden anneme fısıldardı:

‘Efendi geldi!’

İstanbul'un en kötü kocası da olsa onu Allah gönderdi!’ Annem böyle söyleyerek babamı karŐılamaya giderdi. Biz de akşam karanlığının yavaş yavaş okŐn izlerdik. nce yaprakların ucuna değerdi akşam karanlığı, sonra yavaşça yere süzülürdü. Karanlık yere szldkce gece gökyüzünde damıtılır damıtılır, lacivertten siyaha dönerdi. Sonra karanlığın içinde yıldızlar belirirdi. Hicran’ m, benim ve Fatma’nın birer yıldızı vardı. Kimbilir belki Bedriye’nin de vardı, sormamıŐtık. Günün yorgunluğuyla uyuklardık. Ne yapıp da yorulduysak artık... Babamın keyfi yerindeyse yemeğe ağrılırdık. Yok keyfi yerinde değilse biz kız kıza yerdik. Kimi zaman yemezdik. Bazen oracıkta uyur kalırdık. EĞer evden çıkmayı dŐnmediyse bir günümüz böyle geçerdi.

Babam daha fazla para kazandığa bu düzenimiz deĐiŐti. Annemin kokonalık meraklan arttı. Alafrangayı dilinden düŐürmez oldu. Haremde geçen kederli günlerini unutmak için bir vesileydi Batılı gibi yaşamak. Bu yüzden annem korse takmaya, dimdik durmaya, sandalye üzerinde oturup gergef iŐlemeye başladı, bizi de bunlar için zorladı. Böylece pelte gibi divanlara, halılara yayıldığımız günlerin sonuna gelmiş olduk.”

“Peki sonra ne yaptınız?”

Mehmet yattığı yerden yarı uykulu bir sesle böyle sormuştu:

“Biz de yaz kış Őemsiyelerimizi elimizden eksik etmeyip onları parmaklarımızın arasında zarifçe fır döndürüp gezmelerimize devam ettik. Eve döner dönmez ise kendimizi yerlere attık. Eski usl halıların üzerine oturduk. Alafranga usul koltuk sandalye tepesinde oturmaya öyle zor alıŐtık ki Büyükada'da kaldığımız otelde herkesin gözü önünde yere

okp oturmuŐluĐumuz vardır, yanlışlıkla.”

“Daha... Daha anlatacakların yok mu?”

Mehmet'in o güzel başı dizlerimin üzerindeydi hâlâ. Yanağına bir öpücük kondurdum.

“Yanağıma konan kanatları ipek kelebek dudaklarıma da konsun,” diyerek yüzünü bana doğru çevirdi. Hatırı kalmasın diye dudaklarından da öptüm onu. Sonra karşımda uzanan denize baktım. Mehmet de dogrulmuş bakmaktaydı:

“Sevgilinin göğsü gibi inip kalkıyor ne güzel,” dedi.

“Hazdan kıvranan sevgilinin göğsü gibi,” diye ekledim ben.

Sonra içimden geldi:

“Burada anadan üryan da yüzebiliriz, kimse bizi görmez demiştin değil mi?” dedim.

Bunu sorar söylerken bir taraftan da soyunuyordum. Hiç utanmadım. Anadan üryan gelmiyor muyuz bu dünyaya? Sonradan üzerimize ilıstırdığımız şeylerle başlıyoruz utancımız.

Sıra çamaşırlarıma gelmişti:

“Denize çamaşırlarımla girmiş olsam da öldürürler beni, çıplak olsam da... O zaman özgürlüğün tadını çıkarmak en güzeli. Varsın assınlar beni! ‘Çırılçıplak denize girdim, girebildim,’ derim!”

Mehmet'in ağzı şaşkınlıkla açık kalmıştı. Ben koşa koşa denize giderken, o arkamdan baktı. Sonra o da anadan üryan yanıma geldi. Gece kıyıda durup bize havladı. Sandalımız denizin üzerinde bir kalkıp bir iniyordu. Daldık, çıktık, denizin altında öpüştük durduk. Çocukça oyunlar oymadık. Biraz da ayıp oyunlar...

“Bizi gören olursa belki kısa saçlarımdan dolayı bir oğlan sanır beni,” dedim.

“Gel bakalım buraya güzel oğlan,” diye kolumdan çekti Mehmet.

Ardından birbirimize müstehcen şeyler yaptık ama utanırım, anlatamam.

Kıyıya çıkıp kurulandıktan ve edeplince giyindikten sonra ça-kıltaşlarının yumuşak bir yatak gibi altımıza serildiği kumsala koyun koyuna uzandık.

"Buna 'kaşık' derlermiş,” derdi Fatma. Bir erkeğin kadını arkadan kucaklamış gibi yatma haline...

“Ben en çok böyle uyumayı seviyorum ama eniştenez istemiyor. Sırtını dönüp ense kökünü seyrettiriyor bana.” Böyle söyleyip suratım asardı Fatma.

Yatakta da öyle yaptığını düşünürdüm. Hayal kırıklığı içerisinde suratını astığını:

“Bir gece gök gürültüsünden korkup anasının yanına gitti eniştenez. Validemiz duyup dertlenmesin diye anlatmıyorum. Sakın siz de söylemeyin.”

Hicran sır saklayamazdı. Koşa koşa gidip anneme yetiştirmişti. Bütün anlattıklarımı can kulağıyla dinliyordu Mehmet. Ne onun gibi bir âşık ne de onun kadar iyi bir dinleyici bulunurdu.

“Peki annen ne yaptı?” diye sordu.

Annemi, Hicranı, Fatma’yı ve hatta Bedriye’yi anlattıkça

kendimi onlara yeniden kavuşmuş gibi hissediyordum. Bedriye yanımda olsa bile hırçın ve zalimdi artık. Bunu her söyleyişim Bedriye’nin kızgınlığını söndürecek bir çanak su gibiydi:

“Annem, Fatma’yı kocasından daha fazla soğutmadan, fırsattan istifade, iyi bir koca nasıl olur bunu anlatmıştı bize.”

“Nasıl olurmuş?”

“Bunun tek bir şartı varmış: Olmayan koca en iyi kocaymış!”

Mehmet buna çok gülmüştü.

“Biz dört kadın kendi âlemimizde öyle hür idik ki şaşardın,” demiş bulundum. “Annemin hayallerinin peşinden koşturur giderdik. Çevremizi iştahlı gözlerle seyrederdik. Ada’daki konak, köşk, ne dersende, bizim ölçülmez biçilmez büyüklükteki dünyamız olacaktı. Ama ben her şeyi berbat ettim.”

“Yeter, suçlama artık kendini.”

Mehmet’in sesi hafiflemişti.

“Biraz daha anlatsam uyursun sen burada,” dedim.

“Uyurum,” dedi.

Ben de anlattım:

“Babam saraya borç verince bir süre hindi gibi kabararak gezindi etrafta.”

Mehmet yattığı yerde gülmüştü:

“Hindi gibi mi?”

Hafiflemişti sesi. Ilık nefesi enseme çarpıyordu. Nedense soluğu nane kokuyordu. Sevgilinin kollarında, kucağında, gözümü karşımda uzanan denizin ve gökyüzünün maviliğinden ayırmadan anlatmaya devam ettim:

“Sonra paraya sıkıştı. Annemin mücevherleri çarşıya bir gitti, bir geldi.”

“Annenin mücevherleri nereye gitti, geldi?”

“Biz de böyle sorduk. Babam cevap vermedi. Annem de

babamın peşine casus taktı. Ona kalırsa babam mücevherleri önce satıyor, sonra geri alıyordu.”

“Nasıl yani?”

“Mücevherlerinden öpe koklaya ayrılan annem günlerce ağlıyor, tepiniyor, günün birinde babam alıp götürdüğü mücevherleri geri getiriyordu. Böylece annem giden kolyelerine, küpelerine, bileziklerine, broşlarına, hotoz iğnelere, yüzüklerine tek tek kavuştu. En son İstanbul hanımlarının sözde uğruna seferber olduğu, yakutlu yüzük geri geldi. Ama annem yüzüğün gözalıcı kırmızısının eskisi gibi olmadığını düşünüyordu. Yakutun rengi solmuştu. Günlerce pencere önünde, tek gözüne babamın monoklünü iliştirip yüzüğü evirdi çevirdi. Kâh bahçede güneşin altında, kâh gölgelerde, kâh Boğaz’da sandal gezisinde, İstanbul’un her bir köşesine ayrı biçimde düşen ışığın altında yapıp durdu bunu. Daha önce yüzüğünün kırmızı yakutunun gözüne nasıl görüldüğünü hatırlamaya çalışıyordu. Sonunda şüpheleri güneş gibi yükseldi, yükseldi ve soluğu işbi-lir bir taşçıda aldı. Mösyö Yakop’a nedense gitmez olmuştu. Hatta dükkânının önünden bile geçmiyorduk, kazayla öyle olacak olsa, annem ‘Kızlar buradan,’ diye uyarıyor, yolumuzu değiştiriyordu. Yakut yüzük için ‘Sahte bu hanımefendi,’ dedi usta. Annem bu acı gerçeğe kendisini hazırlamış gibi diğer mücevherlerini çıkardı: ‘Ya bunlar?’ Giden ve geri dönen bütün mücevherleri sahteydi! Babam boşuna tefeciye verdiğini ve kurtardığını söylesin, yalandı bunlar, yalan! Hem de kuyruklu yalan! Annemin babamın peşine saldıdığı casusu satın aldığı ortaya çıkmıştı: ‘Hem de bir altına!’ diyordu annem. ‘Oysa ben onun avcuna on altın saymıştım! O gitti kendisini bir altına sattı!’ Annemin uğruna gözyaşı döktüğü acı bir gerçek daha vardı: ‘Demek ben böyle değersiz bir kadınmışım... Ha sahtesi, ha gerçeği? Hiçbir şey fark etmiyormuş.’

Annem dönüş yolunda atlı arabasında hıçkırığa hıçkırığa ağladı. Yolda bulan, kuyumcuya gidene kadar bayram etsin diye içine mücevherlerini doldurduğu bohçacıyı etrafa saçtı. Bir tek elmaslı yüzükle yakutlu yüzük unutulmak suretiyle parmağında kaldı. Sonunda Bedriye’nin bir sözüyle teselli buldu: ‘Aman hanımım, saray artığı, yalı çıkması siz! Teneke taksanız altın sanılır.’”

Mehmet bir çocuk gibi uyukluyordu. Sorsanız “tavşan uykusu” derdi. Sesinde eksilmeyen merakla usulca sordu: “Saray artığı, yalı çıkması ne demek?”

“Annem köle olarak önce saraya alındığından, ardından sarayın kuşbazına hediye edilip onun yalısında yaşadığından, kendisi için böyle söylerdi. Sonunda yalıdan çıkartılıp Mısır’a sürgüne gönderilmişler. Annemin öyle kendine has bir endamı, zerafeti vardı ki terzisi, ‘Size çuval giydirsem, İstanbul’un bütün aptalları kapıma gelip ‘Aynısından bana da dik,’ derler. Ama bilmezler ki siz çul giyseniz üzerinizdeki bulunmaz hint kumaşı sanılır.’”

“O vakit sen bütün güzelliğini annenden almışsın.”

Enseme bir öpücük kondurmuştu Mehmet. Hatta hafifçe arkamdan dolanıp köprücük kemiğimin kenanna. Ben anlatmaya devam ettim. En iyi bildiğim şey buydu çünkü. Annem anlatmayı, biz dinlemeyi severdik. Ama annem “Anlatmayı da bileceksiniz,” derdi. Haremde iri anlatan kızlar, can kulağıyla dinleyenler sultanın gözdesi olurmuş. Şehra-zat kadar güzel anlatanlar haseki sultanlığa kadar yükselirmiş. En sonunda da valide sultanlığa. Yani bir kadının haremde ulaşacağı en üst merteye. Mutsuz olduktan sonra neye yarar altın, taht, zenginlik, bolluk, güzel yemekler, yumuşak döşekler?

“Karşınızdaki susmanızı mı istiyor, anlatmanızı mı, sezeceksiniz,” diye tembihlerdi: “Çok konuşanı kimse sevmez, gereksiz gevezeliklerinizi içinizden yapın, kendi kendinize

sessizce konuşun, hem bu sayede aklınız çalışır, bunamazsınız.”

~Eeee?” dedi Mehmet, “Sustun, anlatsana.”

Demek içimden konuşur olmuşum. Bir utancı karnımda taşıyorum diye günler boyu kapalı kalmak böyle yapmıştı beni, konuştuğumu sanıyordum ama bir bakmışım içimden kendi kendime konuşup durmuşum, meğer susmuşum. Ama bundan söz etmedim Mehmet’e. Çünkü annem “Erkeklere her şey söylenmez,” derdi. Aptaldır erkekler. Ama bizi zayıf gördüklerinden kaba kuvvetle, düşüncesizlikle, zeytinyağı gibi üste çıkarlar. Ya söylediklerinizi akıllarında tutmayarak, dinlemeyerek sizi incitirler ya da sinsilik edip sizin gani gani anlattıklarınızı ileride başınıza kakarlar. Erkeklere her şeyinizi anlatmayın. Kalbinizin gizli bir odacığı olsun. Siz orada oturup kendi kendinize konuşun. Gizliniz, saklınız olsun. İşte bu defter benim gizlim saklım! İçimden geçirdiklerim, kimseye anlatmadıklarım. Annemin güzellikleri hatırlamak için fotoğraf çektirmesi, resimlerimizi yaptırması gibi ben de hiç unutulmasın diye yazmak istedim. Mehmet iyice sokuldu, huzursuzlanmıştı:

“Sen susunca rüzgarı kesilen yelkenliye dönüyorum. Hadi anlat.”

Söylediğini ikiletmemeye karar verdim. Çünkü Fatma, “Hayatta kimseyi ısrar ettirmeyeceksin,” derdi. “Yoksa bu ekşimiş sütü içmek gibi olur, ısrar eden senin başına ekşir.” “Bedriye’yi anlatayım sana o zaman,” dedim Mehmet’e. “Gerçi annem ‘Daldan dala konar gibi anlatmayın, ipek dokur gibi anlattıklarınızı birbirine bağlayın,’ derdi ama daha o kadar maharetli değilim.”

“Maharetin fazlası zarardır, çünkü kusursuz şeylerin ruhu olmaz. Pür güzellik sıkıcıdır.”

Mehmet’e hak verdim. Hicran da kusurlu şeyleri severdi. “Öyle şeylerin apayn bir güzelliği var,” derdi. Bahçıvan oğ

lana gözünün teki şehla olduğu için tutulmuştu. Günlerden bir gün vazodaki güllere bakıp bakıp ağlamıştı. Gül bahçesi ona aşığına hatırlatıyordu. Onun için dikilmişti güller. Değil vazodaki güllere, gül bahçesine bile bakamaz olmuştu. Kahırla başını çevirirdi. Hicran için üzüldüm.

Kimi zaman Bedriye için de üzüldüm. Bazen kendini kaybeder, kusurlan yüzünden kaybettiğini düşünür, dövü-nürdü:

“Topal olmasam, ikizimin yerine ben gözde olmuşum. Parmaklarım eksik olmasa çoktan saraya alınmışım.”

“Bedriye’nin önce ikizi doğmuş. Abdülhamit’in ikballerinden olmayı başaran. Bedriye onun arkasından gelmiş. Önden gelmek isteyen ikizine yol vermek için ters döndüğünden, ebesi onu ayaklarından çekip çıkartmak istemiş, işte Bedriye bu yüzden topal kalmış. Dünyaya geliş önceliğini ikizine vermekten. Hikâyesinin aslı astan buydu. Ama o anlattıklarından sıkılır, hikâyesini bir de şöyle anlatırdı: İki kız kardeş köle olarak saraya alınmışlar. Ne olduysa bundan sonra olmuş. İlkin bu gözde olmuş. Lafin burasında Hicran, hayretle:

‘Şehzadenin çükünü gördün mü?’ diye sorardı.

‘Büyüğüne çük denmez,’ derdi Bedriye kmta kmta.

‘Ya ne denir?’ diye safça soran yine ben olurum.

‘Geleceğin sultanının şeyini yedikten sonra.’ diye devam ederdi Bedriye.

‘Neyini yedikten sonra?’ diye sorardık bu defa.

Fatma bile sorardı bunu. Bedriye:

‘Yediğinizde görürsünüz. Aaa. Bedriye demek bunu yemiş,’ dersiniz,’ der, sözünün devamını ezcümle şöyle getirirdi: Kıskanç ikizi ona bir oyun oynamış, kardeşini hırsızlıkla suçlamış. Bedriye falakaya çekilmiş. Falaka atana verilen rüşvet sayesinde epeyce ağır sopalanmış, ayağı kırılmış ve bir daha da iflah olmamış, saraydan atılmış. Hikâyesinin bu

k

türüsünü Fransız karısı kılığına girip dolaşan annemin başına gelenlerden sonra anlatır olmuştu.”

“Siz hangisine inanırdınız?”

Hiçbirisine. Çünkü kendisini hikâye eden herkes yalan söyler.”

Utanarak başka bir şey daha sordu bana. Yerinden doğrul-muştu. Ciddi, mühim bir şey diyeceği belliydi:

"Bana kendin hakkında söylediklerin, anlattıkların hakikat, değil mi?"

“Hakikat,” dedim. Leb demeden leblebiyi anlamıştım: "Birisinin nikâhlısı filan değilim. İhtiyar bir kocayı evde bırakıp buraya senin aşığına olmaya gelmiyorum. O Fransız romanındaki kadın gibi değilim.”

Mehmet tatlı tatlı gülmüştü:

“Emma Bovary mi yoksa o sözünü ettiğin kadın?” “İtalyan sefiresinin arkadaşı olan Fransız madam bize okuduklarını anlatmıştı. Annem o roman kahramanıyla arasında benzerlikler bulup huzursuz olmuş, dönüşte sormuştu: Kızlar sizce o kaltak Fransız yosması beni mi hikâye etti?’ Hep birlikte Hayır,’ demiştik. Buna rağmen annem Türk evi görme merakındaki o Fransız madamıyla bir daha görüşmek istememişti. 'Bize Fransız orospularının hafifmeşrep hayatlarını anlatıp duruyor,’ diye açıklamıştı bahanesini, insan kendisine benzeyenden korkar. İnsan kendisine benzeyenden korkar, kaçır. Ama Bedriye korkusunun peşinden koşuyordu. Onu yiyip bitiren buydu.”

“Peki kız kardeşinin Abdülhümit’in ikballerinden birisi olduğunu nasıl öğrendi?”

“İşte o tadına doyulmaz bir hikâye! Fatma ve Hicran en çok onu anlatmayı severlerdi. Saraydaki

kardeşi onu aratıp buldurup yanma almak isteyip de alamadıktan çok sonra bunlar karşılaştılar. Zira o güne kadar hiç karşılaşmamışlardı. Arada binleri haber getirip haber götürmüştü. İşte biz fo-

toğraf çekirmek için Abdullah Biraderlerin fotoğrafhanesinde vakit geçirirken, saraylı bir kafile geliverdi. Meğer günleri karıştırmışlar! Yarını bugün sanıp gelivermişler. Eh bunları geri çeviremediler pek tabii. O vakit şehzade olan Ab-dülhamit'i gördüm. Diktim gözlerimi baktım neye benziyor diye, isterse başımı vurdursun, diye düşündüm. Kaybedecek bir şeyim yoktu. Hamile olduğumu kimse bilmeseydi ben biliyor ve yaklaşan felaketi seziyordum çünkü. Ölümüm kurtuluşumdur, diye düşünüyordum gizli gizli. Şehzadenin kimseyi görür hali yoktu. Hızlıca fotoğrafların çekildiği ya-n karanlık odacığa geçtiler. O odacıkta olmak bana mezarımın içerisinde kıyamet kopsa da dirilsem diye beklermişim gibi gelirdi. İşte en son misk kokular yaya yaya, bileziklerini şıkırdatarak, üzerindeki ipeklileri hışırdatarak, örtü altında kalsalar bile saçlarının tel tel, bukle bukle salmışını cümle âleme hissettirerek, sanki yerleri sürüyen feracesinin içinde bizim gibi bir kadın yok da bu âlemde hiç görülmemiş bir şey varmış gibi bu geçti: Bedriye'nin ikizi Bedrifelek Kadın! İlk o Bedriye'nin karşısında durdu baktı elinde olmadan. Hani senin anlattığın, bizimkilerin de başına gelen kendi tekinsiz ikizini görme hali var ya, tıpkı onun gibi. Bedriye değil ama, o Bedriye'yi tanımişti. Nihayetinde Bedriye sadece gözlerini açıkta bırakan bir peçenin ardından kendisine bakını tanıdı. Çünkü gözler herkesi ele verir.”

“İki kardeş oracıkta kavuşmuş oldular yani?”

“Pek öyle olmadı. Saraylı gözde aklını başına toplayıp sessizlik içerisinde peşi sıra sadece kokusunu ve zinetlerinin, ipeklilerinin, tıkrı topuklu iskarpinlerinin fısıltı gibi duyulan sesini arkasında bırakarak yürüdü gitti. Bedriye ağzı açık kalakalmıştı. Aynı gözler, aynı ten, aynı saçlar, aynı memeler, aynı değirmen taşı gibi geniş göbek onda da vardı. Ama o buradaydı, bizim aramızda; öteki, şehzadenin koynunda. Bir delilik yapmasına kadın efendisi olarak annem mâni oldu.”

"Nasıl bir delilik?"

"Ne bileyim ben! Gider, koşar boynuna sarılır, 'Ben saraya aldırılmak istediğin ikiz kız kardeşinim,' derdi belki. Gerçi sonrasında Bedriye yaptı yapacağını. Ama biz o gün duman gibi sıvıştık fotoğrafhaneden. Bedriye'nin yüzü safra sarısına kesmişti. Annem onun sağının solunun belli olmayacağını çok iyi bildiğinden en sevdiği şeyi yaparak tavladı. Götürüp tatlı yedirdi! Hatta tatlısını her zamanki gibi öyle çabuk yemişti ki gülmekten bir hal olmuştu. Hatta Hicran ı çok güldüğü için hıçkırık tutmuştu. İşte Bedriye buna içerlemiş-ti. Gülmemiz onu utandırmıştı. İkizi şehzadenin ikbali olurken, o bizim maskaramız olmuştu. Dünya ne adaletsiz bir yerdi. Ondan esirgenen şeyler vardı ve kimi zaman bu sevdiği tatlı bile olabiliyordu. Bulunca açgözlü davranıp herkesin maskarası oluyordu işte böyle. Bedriye beni öldürmek istemekte haklıydı. Çünkü o beni değil, kendisinden esirgenenleri öldürmüş olacaktı. Kimi vakit annemle kendi aralarında konuşur ağlaşırlardı. Dert ortağı oldukları zamanlar olmadı değil. Sonra hiç öyle değilmiş gibi yaşamaya ve davranmaya devam ederlerdi. Keşke herkesin hikâyesini bilebilsek. Ama bunu kimse bilemez. İnsanların içlerinde sakladıklarını bilemezsin. Annem, Fatma ve Hicran'la da böyle konuşurduk. 'Boş konuşmalar bunlar,' derdi babam. Onların dolu konuşması altınla, ganimetle ilgiliydi çünkü. İnsanın giderken bu dünyada bırakacağı şeylerle. Oysa ölürken yanımızda götürdüklerimiz hislerimiz, anılarımız, o güne kadar hayat boyu ne hissettiysek hepsinin imbiğinden geçirilmiş hali olacak, öyle değil mi?"

Mehmet'ten kısa bir an ses gelmedi. Onun uyuyakalarak hikâyeme ihanet ettiğini düşündüm. Sırtüstü yatmış, gözleri açık gökyüzünü seyrettiğini görüp sevindim. Dirseğini alnına dayamış, bir dizini kırmıştı. Keyif içinde görünüyordu:

“Bitti mi anlatacakların?”

“insan başkalarını anlatırken kendisini anlatır, kendisini ele verir esasında. Ama o, bunu bilmez. Bana kendinden bahset desen ne anlatacaktım ki sana? Tandır yemeği severim, iç pilava bayılırım, keşküle dayanmam, saçlarımı taramaktan haz duyarım, yere ayak parmaklarımı birbirinden ayırarak sıkı sıkı basarım...”

“Aferin. Ayağı yere sağlam basanın başı göğe eremiş zaten!” Mehmet böyle söyledi, güldük. Sarıldık. Öpüştük.

“Hadi,” dedi Mehmet sonra. “Ya uyuyalım ya da gidip şu yıkıntıya bakalım.”

“Biraz uyuyalım,” dedim ben. Ama uyumadan önce yine anlattım, anlata anlata uyudum:

“Annem, Fatma, Hicran ve benim mutabık kaldığımız tek şey inattır. Ama Bedriye hepimizden inatçıdır. Abdül-hamit'in ikballerinden olan kız kardeşinin peşini bırakmaya hiç niyeti yoktu. Bir gün bizi oyuna getirdi, Küçüksu mesiresine götürdü. Bizi heveslendirmek için günler öncesinden hazırlıklara başlamıştı. Beli tutulan annemin söylenmelerini bile yatıştırdı: Onun için kuştüyü şilteler hazırlattı. Bunların bir benzeri saraylı kadınlarda bulunurdu. Annemin gözleri ışımsıydı. Bedriye bunlar için annemden bir altıncık dahi istememişti. Kuştüyü döşekler kadın efendisinin rahatı için gönlünden kopmuştu. Böylece annem arabaları hazırlatmış, halamı peşimize katmış, mesireye doğru yola koyulmuştuk. Bedriye öyle heyecanlıydı ki çöküp yayılacağımız yeri bile bizzat kendisi seçmişti. Annem mesireye kuştüyü şiltelerinin hatırına zorla gelmiş gibiydi. Biz, eğlence cümbüş olan her şeye razıydık. Halam içinse durum hava değişikliğinden ibaretti.

Böylece saraylı kadınların yayıldığı yerin pek yakınına yerleştik. Hatta saray oğlanlarından birisi gelip bizim arabacıları itekledi fazla yaklaşmayalım diye. Bedriye araya girdi, işi tatlıya bağladı. Neden bizi oraya getirdiğini, mesireye gi-

delim diye tutturduğunu, saraylılara yakın oturduğunu anlamamız zor olmadı. Kız kardeşi Bedrifelek ile fotoğrafhanede karşılaşmasının ardından onu bu defa kendi yarattığı bir tesadüf bekliyordu. Hain fikrini işte burada anneme açtı. Hanımının ağzına güllü lokumları tıkarken:

Aman hanımcığım, canım hanımcığım, el ver bana yer değiştireyim Bedrifelek ile?’

Bu olacak iş miydi Allah aşkına?

Artık annemi nasıl ikna ettiyse, Bedrifelek'i bir kuytuda derdest etmeye, yerine Bedriye'yi geçirmeye karar vermişlerdi. Meğer Bedriye saraydan bir ızbandutu yardıncılığına seçmiş, işin en mühim kısmını o halledecekti. Annem kumpas yolunda sormuş elbette:

‘Peki aksayan ayağımı ne yapacaksın Bedriye?’

‘Diken battı diyeceğim.’

‘Peki olmayan parmaklarının yerine ne koyacaksın?’ Bedriye oraya gelene kadar her şeyi düşünmüş: Balmu-mundan yaptırıp olmayan parmaklarının yerine iliştirdiği parmaklarını göstermiş anneme. Tırnaklarının ucu inci gibi bembeyaz, pasparlakmış, bu kadar hakikatmiş takma balmumu parmaklar. Annem bir anda aklını başına toplayıp itiraz etmiş:

‘Başımıza iş açma Bedriye! Kaçıracağımız sıradan bir halayık, odalık değil, şehzadenin ikbali!’

‘Kaçıracağımız ilkin benim ikiz kız kardeşim. Unutmayın, bu benim de ikbalim hanımım,’ demiş demesine de annem onu dinlememiş.

Bedriye, ne haddine, annemin kolundan asılmış, hatta tehditler savurmuş ama annem bana mısın dememiş!

‘Saraylıların arabalarının arkasından koşup kırbaçlanman yetmedi mi Bedriye? Ah niye böyle tehlikeli işlere kalkışırsın?’ Bedriye ağlaya ağlaya bizimle gerisin geriye eve dönmüştü. Annem bu olayı gece yatmadan evvel bizlere anlattı. Bü-

tün bunlardan çıkarmamızı istediği bir ders vardı: ‘Hayaller rüzgar gibidir, sizi sürükler, götürür. Hayallerinizin peşinde deli divane olmayın. Haddinizi hududunuzu bilin. Ne azını, ne fazlasını isteyin. Sizi tehdit edenlere de pabuç bırakmayın. Çünkü tehdidin, şantajın sonu yoktur. Siz izin vermezseniz kimse sizi rezil edemez. Ama rezil olmak gibi bir korkunuz olduğu sezilirse... O vakit postunuz yere serilir, üzerinde çengiler çalar söyler, tepinir.’

Bedriye, saraydaki ikizi Bedrifelek’in yerine geçme hayallerine ister istemez son vermişti. Ama akımın bir köşesinde, o gün annem ona yardım etseydi bunun gerçekleşebileceğine dair bir umudu hep oldu. Yitirilen umutlar zamanla kine ve öfkeye dönüşür. Hayal kırıklıkları insanı zehirler. Ruhunda hançerden daha keskin ve kapanmaz yaralar açar. Fatma, ‘İnsanın en başta her şeye umudu vardır,’ derdi. ‘Hevesler kursakta kala kala heves ve hayallerimiz yerini kızgınlıklara bırakır, kaşlarımız çatılır, yüreklerimiz soğur. Bir insanın hevesinin kursağında kalmasından kötüsü yoktur. Çünkü o insan fırsatını bulduğunda herkesin felaketi olur.’ Bedriye bizimle yaşamaya devam etti ama aklı saraydaki Bedrifelek’te kalmıştı. Ne zaman sarayın önünden geçsek hüngür hüngür ağlardı.”

Bunları anlata anlata Mehmet’in kollarında uyuyakalmışım. Uyandığımızda deniz lodosla kabarmıştı. Mehmet uykulu ve endişeli gözlerle denize baktı:

“Hadi bir an evvel gidip görelim şu yıkıntı evi de hemen geri dönelim. Yoksa deniz bize geçit vermeyecek.”

Deniz aniden kabarır köpürür, lodos fırtınası patlar diye sandalı kıyıdan epeyce içeri aldık. Morardıkça moraran denize ve tam karşımızda duran Büvükada’ya baktım. Bebeğim oradaydı. Bensiz, başkalarının elinde.

Yıkıntıya bakmak üzere yola koyulduk. Kıyıya inen dik yamacı ürmanırken Mehmet elimden tuttu. Kimi vakit ayağımızın altındaki taşlar kaydı, yuvarlandı. Hatta bir ara aşağıya bakıverdim de başım

döndü, ıglık attım. Mehmet arkam-daydı, belimden tutuyordu beni. “Korkma canım,” dedi bana, “düz bir yolda yürür gidermiş gibi tırman. Sanki bir merdiveni çıkarmış gibi. Arkadayım, korkma.”

Ondan sonra korkmadım. Gece bile kimi vakit ne yapacağını bilemez korkuyla inledi. Hava ılık ılık lodos esmeye devam ediyordu. Böyle havalarda annemin başı tutardı. Bedriye bir örtüyle mengene gibi sıkıtırırdı başını.

“Kesip koparasım geliyor başımı bu lodoslu havalarda,” derdi.

Benim de başıma ince ince ağrılar saplanmaya başlamıştı.

“Yağmur yağınca bıçak gibi kesiliyor ağrılar.”

Ben de annem gibi yağmurun izini başımın ağrılarında takip eder olmuştum.

Sonunda düzlüğe çıktık. Çırılçıplak denize girdiğimiz kıyı sanki hiç var olmamıştı, yoktu, başında durduğumuz ya-

maçtan görünmüyordu. Heybeli’yi ilk kez görüyordum. Merakla etrafıma baktım. Patika, çam ağaçlarından müteşekkil ormanın içine girdi. Çam Limam’ndan öte yol boyu taşlıktı. Daha tek bir ev görmemiştik. Karşımıza sadece bir mezar kalıntısı çıktı. Mehmet bu mezarın İngiltere Kraliçesi I. Eliza-beth’in elçisi Edward Barton’a ait olduğunu söyledi. Latince kitabeyi okuyup, “İmla yanlışlarıyla dolu,” dedi. Adamcağızın hikâyesini de anlattı: Bu, Tophane’de bir evde kalırmış. Çevre halkı geceleri cümbüş gürültüsünden rahatsız olduğu için buradan uzaklaştırılmış.

Annem belki de bu yüzden ısrarla herkes gibi olmamı istiyordu. Herkes gibi olmazsanız sevdiğinizden uzağa, Ada’ya sürülüyordunuz. Burada böyle kimsesiz, bir başına ölüyordunuz. Tanımadığım bu adam için üzüldüm ama Mehmet’e belli etmedim. Çok geçmeden sözü edilen yıkıntının damını gördük. Mehmet zaten onun Ada’nın sonundaki ev olduğunu söyleyip duruyordu.

Ev harap vaziyetteydi. Mehmet, “Tamir olunur, merak etme sen,” dedi.

Bahçesinde bir incir ağacı, ağacın gövdesine sarılmış yaşlı bir asma vardı. Öyle heyecanlı, öyle mudu anlattı ki bu yıkıntıya neler yapılabileceğini, onu dinledim durdum. Söylediklerine itiraz etmedim. Öte yandan böyle bir harabede nasıl yaşayacağımızı düşünüyordum. Başımızın üstünde bir çatı bile yoktu. Mehmet’e kalırsa en kolayı buydu, başımızın üzerine bir çatı kondurmak.

“Bütün bu işleri tek başına yapabilecek misin?” diye sordum.

“Burada bir tanıdık var. O bana yardım eder.”

Sonra evimizin dört duvarı, üzerinde çatısı, kapısı, penceresi tammış gibi Mehmet’in “Bura sofa olur,” dediği boşlukta oturduk. Kumrular duvar yıkıntılarında yuva yapmışlardı. Bir süre guruldayıp bizi kolladılar. Evin eski sahiplerini düşündüm. Mehmet’e ev ile ilgili bildiklerini sordum ama pek bir şey anlatmadı:

“Evin sahibi ölmüş.”

“Peki kimmiş?”

Dudak bükümüştü Mehmet.

Onun anlatmadığını Ada'nın tepesinde neredeyse tek göz odada yaşayan tanıdığı anlattı. Karısı gelmemizden hoşnut kalmamıştı. Çok fakirlerdi. Belki bizimle paylaşacak ekmeği yoktu, çekingenliği, bizi istemez hali bundandı belki, kim-bilir?

Yıkıntının sahibi edepsiz, haysiyetsiz bir iş yapıp kendisini buraya sürmüş bir adammış.

“Ne gibi edepsiz bir iş?” diye sordum.

“Bir arkadaşının kızının ırzına mı geçmiş, ne etmiş,” dedi adam.

Sustuk.

Karısı bana helanın kapısını gösterirken etekliğimin kumaşını elledi. Baktım kapı kenarına çıkarttığım iskarpinlerimi heves edip denemiş. İskarpınler bıraktığım gibi değil de teki bir yerde, öbür teki başka yerde durmaktaydılar. Annem bize evvela iskarpinlerimizi yan yana çıkartmayı öğretmişti. “İleride paşa karısı olacak güzeller güzeli kızlar ilkin bunu öğrenirlerdi.” Annem böyle söylerdi.

Ev sahibesi yabani kadına, “Varsa bir yaşmağın, gel benimkisiyle değiştirelim,” dedim, pek sevindi. Yama içinde rengi kararmış, yaşmak diye taktığı bir örtüyü getirdi verdi. Ben de ona kendi ipekli örtümü. Kadım annemin usulünce satın almıştım işte. Sonra o da yapacağını yaptı ama:

“Sen yoksa gayrimeşru bebeğini doğurmak için Ada'ya gönderilen genç kız olmayasın?”

Doğruymuş, yerin kulağı varmış. Kadının bunu biliyor olmasına şaştım. Annem boşuna “Herkes her şeyi bilir, şurada kaç kişiyiz?” demezdi.

“Herkes seni anlatıyor duymadın mı?” dedi. Ev çok karanlıktı. Kadınlı yüz yüze durup konuştuğumuz yer daha da karanlık. İşte o karanlıkta kadının ağzında mor bir lekeye benzeyen, ıslak ıslak parlayan dilini gördüm gibi geldi de ürperdim.

Birden o köhne karanlık ruhsuz ev kapana dönüştü gözümde. Fakir olmak suç değildi, insan isterse tek dal çiçekle oturduğu odacığa hayat verebilirdi ama bu evde o güzellik yoktu.

Biz evden çıktığımızda fırtına kopmuştu.

Çarşı içine inen yokuşun üstündeydi ev. Uzaktan köpük köpük kabarmış deniz görünüyordu. Ev sahibi yolun başından gelmekte olan bir adama seslendi:

“Vapur çalışıyor mu?”

“Ne gezer,” dedi adam. “Balıkçılar bile geri döndü.”

Sonradan Mehmetlerin arabacısının oğlu olduğunu öğrendiğim adam yarım ağızla, “Buyrun

misafirimiz olun,” teklifini yaptı.

Gece’yi eve almamışlardı, sokakta kapı önünde bekliyordu. Az evvel sokak köpekleriyle dalaşıp ortalığı velveleye vermişti. Hiç hoşlanmadığım biçimde kapı ağzında duruyorduk. Kadın içerideki karanlıktan kucağında çocukla bize bakıyordu. Güzelim yaşmağımı başına bağlamıştı bile.

Orada kalmadık.

“Gelmemiz bile hataydı,” dedi Mehmet.

Beni ise bir telaş almıştı. Daha doğrusu korkuyordum, burada günlerce mahsur kalmaktan korkuyordum. Rüzgar öyle kuvvetli esiyordu ki ağaçlar âleme secde edercesine yere eğiliyor, feracemin etekleri yelken gibi şişiyordu. Pasaklı kadının rengi kararmış yaşmağından burnuma fena kokular geliyordu. Çok yabancı, bambaşka bir âleme savrulmuş gibi mutsuz ve huzursuz olmuştum.

Nihayetinde bir Rum’un işlettiği pansiyona yerleştik. Suratımız asılmıştı. Mehmet, pansiyonu işleten kadının ikimize ayrı hamam hazırlayıp hazırlayamayacağı sordu. Kadın bir akçe fazlaya hazırlamayı kabul etti.

Sıcak sulan dökündüm durdum. Köpük köpük yıkandım. Odaya çıktığımda Mehmet de yıkanıp paklanıp giyinmişti. Oda mis gibi tarhana çorbası kokuyordu. Mehmet söylemiş. Kadın “Bu suya tirit Türk çorbasında ne bulursunuz bilmem,” demiş. Haklı olabilirdi. Rumların mezeleri, balık yemekleri çok güzeldi çünkü. Giacomo Otel’in baş aşçısı Rum’dur. Bir kalamar dolma yapardı, parmaklarımızı yerdik. Hicran’ın fava tabağını yalamışlığı vardı. Annem, “Rumla-nın ve Ermenilerin elinde bereket vardır, şifa vardır,” derdi.

Çorba iyi gelmişti. Pansiyonun minicik penceresinden karanlık bahçeye baktım. Gecenin içinde ikinci bir gece varmış da gözlerimin önünde çiçeğe benzer kat kat açılmaktaydı sanki. Buna rağmen seyre daldığım gecenin güzelliğinin karşısında dört gözle yağmur yağsın, hava boşalsın, lodos fırtınası dinsin diye bekliyordum.

Mehmet sonunda dayanamadı, “Niye canım sıkıyorsun bu kadar?” diye sordu.

Bazen bir şey olur ve onu isimlendiremezsiniz. Hissikablelvuku. Olacakları hisseder ama konduramazsınız. Bunun gibi.

Mehmet beni avutmanın derdine düşmüştü:

“Hep sen anlattın. Bana anlat demedin.”

Haklıydı. Onunla ilgili merak ettiğim çok şey vardı ama ben soru sormayı sevmem. Daha doğrusu şu söyleyeceğimi kibir, büyüklenme addetmeyin ama ben cevabını bildiğim soruları sormam. Ama o an tek bir şeyi merak ettim:

“Burada bütün sevdiklerinden uzakta en çok kimi, neyi özledin?”

Mehmet “İstanbul,” deviyordu, şaşırıdım.

O anlattı, ben dinledim:

“İstanbul’da en büyük zevklerimden biri Galata Köprü-sü’nden güneşin doğuşunu ve batışını seyretmekti. Şafak vaktinde, sonbaharda. Öyle zamanlarda Haliç daima ince bir sis tabakasıyla örtülüdür. Köprü ve deniz kenarları ıssızdır. İstanbul uyur.”

Mehmet anlattıkça ben de İstanbul'u özlediğimi düşündüm. Hatta belki ondan daha fazla özlediğimi. Aslında özlediğim eski güzel günlerdi. Yaşanmış günlerin bir daha geri gelmeyecek olması ne kadar keder vericiydi. O günleri sadece hatıralarımda yaşatabiliyordum. Zamanla o hatıralar da solacaktı. Annem, Fatma ve Hicran’dan uzak yeni bir hayatım olacaktı. En kötüsü böyle kabahatli, cezalı, onlardan uzak kalmaktı. Beni affetmeleri için canımı verirdim.

Bir yerden sonra Mehmet’in anlattıklarını hiç dinlemedim.

Üç gün üç gece böyle geçti.

Dördüncü gün, sabah ezanı sonrası başımın ağrısı aniden dindi. Dışında bir gümbürtü koptu. Yağmur başlamış, hava boşalmıştı. Sevinç içinde Mehmet’e sarıldım:

“Deniz şimdi sütlüman olmuştur,” dedi Mehmet.

“Senin sandalınla açılmayı beklemeden ilk vapura atlayıp gitsem, bana gönül koyar mısın?” diye sordum.

“Hayır,” dedi. “Bir an önce git kavuş bebeğine.”

Beni alnımdan öptü, sıcacık göğsüne bastırdı. Sanki oracıkta üç gün değil de yedi uyurlar gibi yüzyıllarca uyumuş kalmış gibiydik. Mehmet bu dünyada bulabileceğim en anlayışlı insandı. Onunla karşılaştığım için bir kez daha şükrettim. Orada, o küçük pansiyon odasında mahpus kalıp vakit geçirdiğimiz günlerde bana hep yıkıntı evi nasıl güzelleştireceğini anlattı durdu. Fark etmemişim, bahçesinde bir erguvan ağacı bile varmış. Kapı kenarına iki sarmaşık gül dikerse o bahçe bizim cennetimiz olurmuş. Bahçeye meyve ağaçları da ekmek gerekirmiş. Çocuklar ağaç tepesinde büyümüş. Ben öyle büyümemiş miyim? Hvin arkasında benim görmediğim kör bir kuyu varmış ama o kuyuya su getirmesini adı gibi bilirmiş.

Kuyu deyince aklıma Hicran ve aşığı geldi, beni bir gülme tuttu:

“Kuyuya su basmadan dibinde bir gece aşk ve muhabbet içinde kalalım.”

“Niye?”

“Eğer âşıklar bir kuyunun dibinde aşk ve muhabbetle kalmayı başarırlarsa bir ömür öyle geçermiş de ondan.”

Söylediğimin yalan olduğuna o anda ikna olmuşum bile. Eğer öyle olsaydı Hicran zorla paşaya verilir miydi? Paşa nişanı niye atmıştı acaba? Benim yüzümden olabilir mi? Bedriye nedenini söylememişti. Bunu akıl ettiğimi mi düşünmüştü belki de? Hicran’ın bu işe sevinmekten ziyade

üzüldüğünü düşünüyordum. Kendisini bu evliliğe çoktan hazırlamıştı.

Annem “Keder, kahır insanın içini kuyu gibi karartır,” derdi. Kendi karanlığımızdan çıkıp kurtulmak için iç çekmemizi tavsiye ederdi. Ben de öyle yaptım, baykuş gibi içimi çektim. Kendi karanlığımdan kurtulunca Mehmet’in yüzündeki derin gölgeyi gördüm. İçten içe bir huzursuzluğu vardı. Oysa güller, dalında bülbüller bir bahçe hayal ediyordu. Ama kendisi gül dalında bülbül değildi, nasıl saklanacaktı? İkimiz de çıkmazlarımızın farkında, susuyorduk.

Bu kırık dökük ama her şeye rağmen heves ve umut dolu duygularla vedalaştık, sarıldık, koklaştık.

“Elveda,” kelimesi döküldü nedense dudaklarımdan:

“Elveda sevgilim.”

Sağanak yağmurun altında koştum vapura yetiştim. Islanmıştım, feracemin eteklerinden sular damlıyordu. İnsan içine çıkmayalı uzun zaman olmuştu. Ürktüm. Bu sebeble vapurun en üstündeki açık kısma çıkıp oturmak istedim. Bu havada orada kimsecikler olmazdı. Semaver buharının tüttüğü alt salondan geçerken bana bakıp fısıldaşanları gördüm. Yaşmağımı gözlerimin altına kadar çektim. Buna rağmen tanırlardı beni. Ben bile çoğu kadını gözünden, gözünün bebeğinden, gözünün akından, kaşının kavisinden, kirpiğinden, kirpiğinin ucundan, perçeminden, burnunun eğiminden, iki kaşının arasındaki boşluktan, hoşluktan tanır, bilir olmuşum. Bana bakanlar da öyleydi işte. Yasaklar örtünün altındakini görme, bilme sezgisini bahşeder size. Bu yüzden hayatta hiçbir şey saklı kalmaz. Yasaklanamaz. Yasaklar önüne kattığı engelleri deviren, ezen geçen hürriyeti doğurur. Hür doğan ve hür yaşama arzusundaki cemiyetlerde yani.

Başımı öne eğip vapurun açıkta kalan kısmına çıkan merdivenleri tırmandım. Bazen gözden düşmüşler, hastalıklı-

lar böyle kıyıda köşede kalmak isterler. Onlar da benim gibi ne ıslanmaktan ne üşümekten ne güneşten ne de rüzgardan korkar. Onlar da benim gibi bir tek insanlardan korkarlar.

Güzel havalarda herkesin yer tutmak için uğraştığı vapurun tepesi şimdi bomboştu. Burada sığınacak bir saçakaltı olduğunu biliyordum. Aşağıda kıyıda köşede oturacak yer olsa bile insanların kılıçtan keskin, hançerden kanlı bakışlarını üzerimde hissetmek istemiyordum. Islanmaya razıydım. Yağmur altında kalmaktan korkmuyordum. Öte yandan niye insan içinde oturamadığıma içerliyordum. “Boş ver,” dedim sonra. Olan biteni findık kabuğu bir sandalcığm denizde savuşturduğu dalga gibi atlattın. Gayrimeşru bebekler evli olmayan taze annelerine ne felaketler getirmişlerdi. Ama bir şey var ki başlangıçtakinden daha çaresizdim. Yaşadıklarımın ağırlığı omuzlarıma yavaş yavaş çökmüştü. Bu aşk uğruna, birlikte kalmak, yaşamak uğruna Mehmet’in yakayı ele vermesinden korkuyordum. Sonra bebeğimi böyle yalnız bıraktığım için, ona gerçek bir anne olamadığım için kızıyordum kendime. Üzüntümü ve hislerimi hiçbir sözcük dile getiremez. Belki ağlayan gökyüzü benim gözyaşlanmı döküyordu.

Vapur en son Büyükkada’da boşalırdı. Yağan yağmurun altında bir koşu ilerideki saçığın altına gittim. Güneşli günlerde gölgelikli bölümdü burası. Biz Ada ya gidip gelirken, bu derin gölgeye çoğunlukla beyaz peynirden daha beyaz İngiliz bir hanımefendi sığınırdı. Şimdi benim sığmağım olmuştu.

Babamın “Havada uçan kanatlı köpek bunlar,” dediği martıları izledim bir süre. Yağmura aldırış etmeksizin vapurun korkuluklarında duruyorlardı. Köpük gibi bembeyazdı tüyleri. İngiliz hanımefendiden daha beyaz. Hem özgür hem pervasızdılar, ne güzel. Bir an bütün korkularımı yendim. Islanma korkumu mesela. Güldüm kendime. Güzel bir sonbahar yağmurunun altında ıslanmaktan korkulur

muymuş? Hem ıslandığım kadar ıslanmıştım işte. Bu manasız korkuma gülerek yürüdüm martıların tünediği korkuluklara.

Şimdi bambaşka bir şey düşünüyordum. Hep aklımın bir köşesinde olan şeyi: Ölmeyi!

Kendimi buradan denize atabilir miydim?

Ellerimle korkuluğa sıkı sıkıya tutundum.

Derin bir nefes aldım.

Göğsüm aldığım nefesle şişti.

Martılar benden, ben ölümden korkmuyordum işte!

Yokluğumda aşk kalmazdı ortada. Bebek daha kolay büyürdü bir başkasıyla. Annem, Fatma, Hicran “Kurtulduk,” derlerdi. Herkesin felaketi sulara gömülmüş, sessizce yok olmuş olurdu.

Tam bu anda saçağın altında birilerinin durmuş beni izlediğini hissettim. Ölümüne şahit olunsun istemezdim. Çünkü bu defa fısıltıyla dillendirilen hikâyem ortaya dökülür, daha beter anlatılırdı. Ölümüne taş koyanlar da kimmiş diye başımı çevirdim baktım. Usulca, yavaşça, pek çekinerek yaptım bunu.

Kimmiş bakalım kendimi oracıktan denize atışımı, ölümümü izlemeye niyet edenler?

Bir de ne göreyim?

Saçağın altında durmuş bana bakanlar, annem, Fatma, Hicran değil miymiş?

Ne yapacağımı bilemez halde bakakalmıştım. Annemden önce Fatma çıkıştı tatlılıkla. Anlaşılan yavaş yavaş annemin yerini almaya meylediyordu:

“Kız ne bu halin?”

Çok üzgündüm ama onlara yorgunum dedim:

“Çok yorgunum, öyle yorgunum ki ne yaptığımı bilmiyorum.”

“Gel buraya! Islanmışsın, hasta olacaksın.”

Annem böyle söyleyince saçağın altına koşturuverdim.

Neden bilinmez, kaptan vapurun düdüğünü çaldı. Sanki aylar sonra en sevdiğilerimle buluşmamı kutlar gibi. Annemin ellerine sarıldım. Elini çeker sandım ama o uzattı, öpmeme izin verdi. Hayret, mevsimi olmamasına rağmen siyah deri eldivenlerini giymişti. Sağanak yağmur havayı serinletmişti ama üşütecek kadar değil.

“Sizi çok özledim,” deyip boyunlarına sarıldım.

Hicran sessizdi. Durgun.

“Biz de seni merak ettik,” dedi annem.

Kucaklamamıştı beni. Ama itmemişti de.

Ardından Fatma konuşmuştu:

'Salmış, bırakmışsın kendini. Ne bu yaşmağının hali?'

Ona bunun nedenini anlatacak, “Yaşmak benim değil,” diyecek mecalim yoktu. Bir suçlunun ıstırabı ve terk edilmişliği içinde bütün dikkatim annemdeydi. Bir an tereddüt etmiş, sonra sırtımı sıvazlamıştı:

"Zayıflamışsın. Kürekkemiklerin çıkmış."

işte o vakit ağlamaya başladım.

“Merak etmeyin,” dedim. “Kendim ettim, kendim buldum.”

“Boş ver şimdi bunları,” dedi annem. “Hepsini konuşuruz.”

“Siz niye aşağıda değilsiniz?” diye sormak geçti içimden ama sustum. Acaba beni görüp mü çıkmışlardı yukarı?

Annem hepimizi iyice kenara çekti. Sırtımızı vapurun ıslak ahşap duvanna yaslamıştık. Yağmur delicesine yağıyor, yere vuran damlalar sırıyor, tepemizdeki saçak tıngırdıyordu. Denizin üzeri görünmez olmuştu. Kısa bir an hepimiz bu manzarayı seyrettik.

Sonra onlara dönüp “Burada üşümez misiniz?” diye sordum.

“Alimallah bir şey olmaz bize,” dedi annem.

“Artık bir şey olmaz,” dedi Hicran. İlk defa konuşmuştu.

“Kardeşim sen nasılsın? Bilsen nasıl özledim seni,” dedim Hicran’a bakıp. Ellerini tuttum, buz gibiydi.

“Şeker miyiz eriyeceğiz,” dedi Fatma bilmiş bilmiş. Konuşurken gerdanını kırırıyordu. Tül yaşmağının altından bile belli oluyordu bu.

“Yaz yağmuru gelir geçer,” dedi annem.

Annemin bu sözünün üzerine güneş yüzünü gösteriverdi. Öte taraftan yağmur yağmaya devam ediyordu. Hepimiz gözümüzü bir anda aydınlanan, kabuk kabuk kırılıp mavileşen, ışıldayan gökyüzüne dikmiştik. Bir mucize bekler gibi bakıyorduk:

“Bereket yağıyor, bereket,” dedi annem.

"Şu yağmur damllarına bakın; inci, kristal gibiler.¹ demiş bulundum ben.

Güneş değdiği, dokunduğu her yeri ısıtıyordu. Her şey güneşin altında pırıl pınlıdı.

Hicran, kör kedimiz Mestan gibi gözlerini kapatıp güzel yüzünü güneşe dönmüştü.

“Birazdan gökkuşağı çıkar,” dedim.

“Söylemesen bilmeyeceğiz sanki,” dedi Fatma.

“Nereden bileceksin? Sen bizim gibi okudun yazdın mı? Daha adını yazamazsın...” demiş bulundu Hicran.

Fatma dişlerini kenetleyip Hicran’ın kaba etini cimcirdi de hepimiz gülüştük. Annem âdet yerini bulsun diye:

“Şıştttt,” dedi.

“Ne iyi ettiniz de geldiniz,” dedim ben.

“Heybeli’den bindiğini gördük,” dedi Fatma.

“Hayırlı bir iş için,” dedim ben.

Buna ihtimal vermiyormuş gibi baktılar, ben de konuyu açmadım. Bebeği de sormadılar. Ağlamamak için kendimi tuttum. Artık ağlamak istemiyordum. Çenemi buruşturdum, buruşturdum. Böyle yapınca benimle eğlenirlerdi. Ama tepkisiz kaldılar, sadece baktılar. Annem sesini alçaltıp sordu:

“Niye ağlıyorsun?”

“Siz nedenlerini biliyorsunuz,” dedim.

Gözyaşlarımı daha fazla tutamadım. Âlemin en zor şeyi ağlamanıza mâni olmaktır. Olamadım. Başımı önüme eğdim. Mehmet’in dediği gibi, güneş görmüş gelincik gibi eğildi başım.

Vapur terasının döşemeleri üzerinde su birikintileri oluşmuştu. Bazıları renklerle harelenmişti.

“Her şey geçti, bitti,” dedi annem.

Daha fazla ağlamaya başladım.

Büzüştürüp durduğum çenemden tutup usulca başımı kaldırdı:

"Sana bir şey sormayacağız artık. Sen de utanma yaşadıklarından. N'apalım, böyle oldu."

“Olan oldu,” dedi Fatma.

Aniden içimi çeke çeke ağlamaya başladım. Hıçkırarak. Sanki içimden taşan bir nehir taşlara çarpa çarpa çağılıyor, akıp gitmek istiyormuş gibi. Kendimi tutmam imkânsızdı, çocuk gibi hüngür hüngür ağlıyordum. Oysa söyleyeceğim mühim şeyler vardı:

“Fatma ben düşündüm ki, belki bu bebeği senin bebeğinmiş gibi gösterebiliriz.”

Baktım Fatma müstehzi bir ifadeyle dinliyor, devam ettim:

“Eniştem en son altı ay önce gelmemiş miydi? İşte o vakit hamile kaldığımı söylersin. ‘Gebeliğimi geç fark ettim,’ dersin. ‘Bebek bir ay erken geldi,’ deriz sonrasında. O vakit iki aylık olmuş olur ama kundakladık mı kim bilecek? Zaten fare yavrusu kadar çok küçük doğdu. Kamımın niye fındık kadar şiştiğini anladım. İki aya kalmaz ancak yeni doğmuş bebek kadar okkalanır zavallıcık. Sizin çocuğunuzmuş gibi büyür, gider. Ben de yakınında olurum. Onun anne yansı olurum. Onun büyümesini izlerim.”

“Olur mu öyle şey,” diye itiraz etti annem. “Çocuk annenindir. Senin çocuğun olarak büyümesi en doğrusu.”

O böyle söyleyince daha fena ağlamaya başladım. Mehmet’i gözden çıkarmıştım. Çünkü onun kaçıp kurtulmasını istiyordum. Ben ve bebek ayak bağı olurduk.

Annem eldivenli elleriyle gözümün yaşım sildi. Güneş kendisini hapseden bulutlardan iyiden iyiye kurtarmıştı kendisini. Şimdi gökyüzünün tam ortasında kraliçe gibi parlıyordu:

“Aslında bir talibim var. Âşık oldum. Adı Mehmet. Fikirlerini uluorta dile getirmiş, daha şehzadeliğinden Sul-tan’ı kızdırmış. Neticede bir kaçak olmuş. Buradaki istibdattan kaçıp kurtulmak istiyor. ‘Bebeğinin babası ben olurum,’ diyor bana. Hatta Heybeli’de onarıp içine gireceğimiz bir ev bile bulduk. Bir süre gizli saklı orada yaşayabilirsek sonrasında Paris’e kaçarız diye düşündük. Kaçmadan olmaz zaten.”

Yaşlı gözlerle anneme baktım tepkisini ölçmek için. Belki ilk defa beni bütün kalbiyle dinliyordu. Buna şaşırıldığımı itiraf etmeliyim. Bu şaşkınlıkla devam ettim:

“Ben bizim köşkte yaşayalım diye düşündüm ama... Mehmet istemez. Çok gururlu. Hem babam ne der? Olmaz.”

Söyleyeceklerim bu kadardı. Hayret, konaktan “köşk” diye söz etmem annemi kızdırmamıştı.

Nihayetinde beni sükûnetle dinlediler. Büyükada'ya yanaşmak üzereydik. Manzaranın içinde baş başa vermiş iki yalnız ağaç görünmüştü işte. Hicran işaret etti bu defa. Tepelerinden geçen bir gökkuşağı vardı:

“Bakın! Hem ağaçlar hem gökkuşağı!”

“Altından geçerse cinsiyetimiz değişir mi anne?”

“Gökkuşağının altından geçen var mı bir sorsanıza hele...”

Annemin bu cevabına gülümsemiştik.

Vapur iskeleye kış attı, hafiften sarsıldık. Annemin koluna girdim. Çok hafifmiş gibi geldi bana. Vapur iskeleye bağlandı. Gerilen halatlar gıcırdadı. Kimi vakit ben de dişlerimi uykuda böyle gıcırdatılmışım da Hicran buna sinir olurmuş. Üşenmez kalkar gelir, kaba etimi cımcirir. sonra gerisin geriye gider yatarı şimşir surat.

“Konağa varınca çay demleriz. Size Mehmet'i anlatırım.

Aşk hikâyemizi.”

Böyle söyler söylemez aklıma Bedriye'nin beni öldürmek istediği gün geldi.

“Niye gölgelendi yüzün bir tanem?”

Hicran o kocaman zeytin karası gözlerini üzerime dikmiş

soruyordu:

“Hiç,” dedim.

Keyfimiz kaçmasın istemiştım. Bedriye'nin fenalıklarını anlatmayacaktım.

“Geçti bitti işte her şey,” dedim. “Geçti, bitti.”

Hepsine tek tek baktım:

“Sizden ayrı kalmak çok üzdü beni. Mehmet'in varlığı, aşk, biraz olsun yaralarımı sarsa bile çok özlemişim sizi.”

Annem bile duygulanmıştı. Neredeyse dudağım gül gibi bükecekti ama lafi geçiştirdi:

“Hadi kimselere görünmeden konağa geçiverdim. Sen önden git.”

“Utaniyor musunuz benimle görünmekten?”

“Utancı mı kalmış artık? Bunlar başkasının nazarında gördüklerimiz. İnsandan geriye kala kala hisleri kalıyor. Ne hissediyorsa o kalıyor. Aşk kalıyor. Mutluluk kalıyor. İnan bana kokular, tatlar bile

kalıyor insanın dimağında ama utanç değil, utanmak hiç değil. Bunlar yanıp kül olan eşyalarımız ve servetimiz gibi yok olup gidiyor. Yok olmayan şeyler insanın kalbinin en derininde. Onları bu dünyanın ateşi de, rüzgarı da, hançeri de söküp atamıyor, yok edemiyor.”

Anneme bir kez daha sarıldım:

“Ben sizden önce vanım. Gider gitmez Bedriye’ye söylerim, semaverin altını yakar. Eski günlerdeki gibi çaylarımızı içer konağı nasıl döşeyeceğimizi konuşuruz. Yarın da sizi Mehmet’le tanıştıririm.”

Annem ne evet, ne hayır dedi. Sadece omuzlarımdan sıkı sıkıya tuttu beni:

“Unutma kızım: Sevmek ölmek kadar güçlüdür. Bunu bilerek yaşa. Çünkü sonunda toprağın koynuna bırakıyorlar bizi bir tohum gibi. Her şey burada kalıyor. Bizimle giden sadece yaşadıklarımız.”

Vapurun ıslak terası güneşin altında parlıyordu.

“Sen şimdi git,” dedi Fatma.

Hicran bir şey diyecek oldu ama vazgeçti. Yine dalgınlaş-mıştı.

“Bekliyorum,” dedim heyecanla.

Merdivenlere inen kapıyı açacakken dönüp baktım, gördüklerim hayal mi yoksa hakikat miydi diye?

Hakikatti. Yeryüzündeki bütün güzellikler gibi gerçek. Orada, saçağın altında dikilmeye devam ediyorlardı. Hatta Fatma dinen yağmuru yoklamak için elini uzatıp, avcunu çevirip gökyüzüne baktı da havanın yağmadığına ikna oldu. Sonra bana bakıp gülümsediler. Bana bakıp, gülümseyip zarifçe el salladılar.

Köşke vardığımda Bedriye’nin ıslak feracesini kara çirkin bir korkuluk gibi merdiven trabzanlarına asmış olduğunu gördüm. Eve yeni gelmiş olmalıydı. Annem burada olsa ıslak feracesini böyle asamazdı.

“Bedriye, kız Bedriye,” diye seslendim. Keyfimiz yerindeyse hepimiz ona böyle seslenirdik.

Bedriye ses vermedi. Bunun yerine aşağı kattan çıkıp gelişinin sesini duydum, ayak seslerini. Sonra nirsuz yüzü görüldü. İkizinin ayağı topal olmasa bile aynı yüzle nasıl gözde olabilmişti, şaşım.

“Annemler geldi. Birazdan varırlar. Hadi koş semaverin altını yak. Porselen fincanları çıkar, sudan geçirelim.”

Bedriye benim gibi heyecanlanacağına karşıma geçmiş duvar gibi durmaktaydı. Parmakları eksik elini sağlam elinin üzerine aldı:

“Yaaa, demek büyük hanım ve mahdumeleri Ada’ya teşrif etmişler...” dedi.

Halinde tavrında bir şey vardı ama ne? Söylediğime inanmaz bir edayla dediklerimi umursamadı.

“Bedriye kız sen benim ağzımdan çıkanı duymadın mı? Seni anneme bir bir şikâyet edeceğim. Bunu yapmaktan vazgeçmiştim ama yapacağım. Burada bana nasıl hanımlık tasladığını ve hatta...”

“Beni öldürmek istediğini,” diyemedim. Sustum. Bizi sarıp kuşatan hava katılaşmış, bizi dört bir taraftan mengene gibi sıkıştırıyordu. Bir tuhaflık vardı. Bir an nefes alamaz oldum. Bir koşu pencereye gittim, neden bilmem bunu yaparken canhıraş bağırdım:

“Aç pencereleri! Çok havasız burası.”

Pencereyi açtım. Bahçeden yüzüme temiz hava çarptı. Deniz kokusu geldi. Gözlerimi kapadım, bir an öylece kaldım. Yağmurdan sonra etraf ne de güzel kokuyordu. Toprak kokuyordu. Süzülen, damlayan suların sesi geliyordu kulağa. Her şey ıvıslak parıldamaya, ışıldamaya devam ediyordu.

Bedriye'nin “Neredeydin sen?” sorusuyla kendime geldim.

“Söylediydim ya... Heybeli'ye geçtim.”

“Taa ne zaman geçtin?”

“Lodos patlayınca mahsur kaldık. Havanın yatışmasını bekledim. Fırtına sonrası gelen ilk vapura bindim geldim. Mehmet de sandalıyla geçecekti. Ama ben acele geldim.”

“Acele gelmişmiş. Bebekli kadın, dördüncü günün sonunda gelmiş, acele gelmişmiş...”

“Bir şey mi oldu Bedriye?”

Bedriye sessiz kaldı. Sonra ürkütücü bir rüzgar gibi fısıldadı:

“Senin ardından ben de çıktım gittim.”

“Nereye gittin?”

“İstanbul'a. Halan çağırdı. Cemil Efendi'yle haber gönderdi. ‘Acele gel,’ dedi.”

“Eeeee?”

“Eee'si küçükhanıu, ben de yoktum. Zira bir felakete git

tim koşa koşa. Buraya geldim ki bir felaket de burada vuku bulmuş.”

“N'olmuş burada?”

“Geldiğimde sütanne yoktu.”

“Bebek?”

“Bir ad verdin güya ona... Halen bebek diyorsun sabiye ” “Bebeğe bir şey mi oldu?”

“Git bak bakalım, ne olmuş bebeğe?”

Bebek, sütanneyle beraber kaldığı bodrum katındaki yer döşeginde kıpırtısız yatıyordu. Bahçenin yeşilliğinin görüldüğü bütün pencereler ardına kadar açıktı. Buna rağmen odada ağır bir koku vardı. Toprak, yağmur, deniz, yaprak ve çiçek kokusuyla karışık tarif edilmez bir koku. Dışarıdan sesler geliyordu. Kumruların gurultusu, yan taraftakilerin la-kırtısı, caddeden taşan fayton sesleri, denizin sesi.

Bebeğin nefes alışının sesini duymak için bütün pencereleri kapadım. Gittim üzerine eğildim, iyice yaklaştım. Kıpırtısız yatıyordu. Ağzı yanm aralık, dudakları sanki daha şi-şik, teninin rengi sanki daha kara. Yüzünde bir karanlık vardı bebeğimin. “Işıktan,” dedim içimden. Kucağıma almıştım onu. Pencereye yanaştım. Yere dökülen ışıkta yüzüne dikkatlice baktım. Tuhaf bir gölge vardı yüzünde. Sütüm gelmemesine rağmen, mememi açtım. Bebeğin morarmış şişkin dudaklarını göğsüme yapıştırdım. Uyuyorsa uyanır, açsa mememe yapışır diye. Kıpırdamıyordu.

“Geldiğimde ölmüştü,” dedi Bedriye.

Ne zaman inmişti aşağı? Ne zaman duman gibi süzölmüş gelmişti yanıma?

"Ne ölmesi be!" dedim. “Bıraktığımda yaşıyordu. Size emanet edip çıktığımda hayattaydı.”

"Ben İstanbul’a gidince sütanne de çıkıp gitmiş besbelli. Zaten kafası yerinde değildi. Sana hıncı vardı. Korkuyordu.” “Bebeğimi burada yalnız mı bıraktınız?”

“Sen döneceksin sandım. Sütanne de başındaydı. Ne bileyim böyle olacağım?”

"Bebeğimi siz öldürdünüz!”

Öyle bir çılgılık koyvermişim ki köşk ayakta kaldığı müddetçe yankılanabilir di. Sonra dizlerimin bağı çözölüverdi, iplerinden kurtulmuş zavallı bir kukla gibi yığılıverdim yere. Ama bebeğimi halen sıkı sıkıya kucağımda tutuyordum, onu göğsüme basürmişim.

Ah bilseniz geri dönüşü olmayan şeyler karşısında duyulan çaresizlik ne büyük bir azap!

Bir felaketi, bir ölümü kabullenmek ne büyük bir azap! Doyamadığınız bir şeyi, sevdiğinizi farkına varamadığınız bir şeyi ebediyen kaybettiğinizi, ölüme teslim ettiğinizi idrak etmek sizin de bu âlemdeki ölümünüzdür. Yeryüzünde yaşanan bütün acılar kol kola girip üzerinize gelse bunun yerini tutamaz.

Ah nasıl acı çekiyordum bir bilseniz.

Ölmüştü demek. Kimsesizlikten, aç bırakılmaktan ölü-vermişti.

Vah yavrum! Ben kalpsiz değilim sana bunu yapayım. Aldandım. Boş bulundum. Dünya üstüme gelse bile ikimiz için yeni bir hayat yaratacaktım. Seni benden kimse almasın istiyordum. Belki en başta sevdiklerimle diken gibi arama girdiğini düşündüm. Beni sevdiklerimden koparıp sürgüne getirdin diye düşünüyordum. El kadar bebe olmana rağmen belki sana bundan dolayı kırgındım. Bir şey var ki

senin bilmediğim kucaklarda büyümeni istemedim.

Bebek buz gibiydi. Kimbilir ne zaman ölmüştü? Çok ağlamış mıydı aç kaldığında?

“Onu gözden çıkardınız! Onun ölümünü istiyordunuz! Onu gözden çıkardınız!”

Böyle söyleyerek hamle ettim Bedriye’ye doğru. Bebeğimi göğsüme bastırmıştım. Öteki elim pençe gibiydi. Yüzünü yırttım cadının. Bedriye can havliyle bir çığlık attı:

“Kahpe! Aşığınla fink atacağına bekleseydin piçinin başını!”

Yere savrulmuştu. Bereketsiz kúpuru bir tarlanın üzerinde açılan dört derin oyuk gibi kanlı yollar çizmişim suratına. Benden böyle bir şey beklemiyor gibi şaşkındı şimdi: “Hepimizin hayatını kararttın. O çok sevdiğin ananı da bacılarını da derbeder ettin.”

“Hayır! Bağışlamış onlar beni. Vapurdaydılar. Birazdan burada olurlar.”

“Vapurdaydılar ya... Doğru, vapurdalar.”

“Yoksa sen de mi aynı vapurla geldin?”

“Evet.”

“Sana üçüncü mevki bileti mi aldılar? Niye yanlarında değildin? Beni gördün mü?”

“Gördüm. Ruh gibi çıktın merdivenlerden. Abuş abuş bakındın sağma soluna. Dayak yemiş ya da ne bileyim afyon içip uyuşmuş gibi biçare vapurun terasına yollandın. Ben arkandan geldim, baktım sana. Saçağın altında ıslanmış öyle zavallı duruyordun ki acıdım sana. Bu kızın kaderi bu mu olacaktı dedim?”

“O zaman niye inanmıyorsun annemlerin Adaya geldiğine? Niye müstehzi sımıyorsun suratıma.”

“Bir aile bu kadar felaketi kaldıramaz. Bir de senin deliliğini hiç kaldıramaz!”

“Akımı başımda benim.”

“Belli belli...”

ikimiz de sustuk. Bedriye yüzündeki kanı elinin tersiyle sildi. O vakit acıdım ona. Hayatım boyunca kimseye zarar vermedim çünkü ben. Kucağımdaki bebeğime baktım. Sıcaklığımla biraz olsun ısınmış gibiydi. Bir mucize olsaydı keşke. Bir mucize olur umuduyla baktım yüzüne.

Bedriye bu sırada yerden kalkmaya uğraşıyordu. Ters dönmüş hamamböceğinin debelenmesi gibi doğrulmaya çalışıyordu.

“Annenler gelemmez,” dedi tekrar. “Gelmeleri imkânsız. Mümkün değil bu. Gelemezler artık. Bundan sonra ancak ölüleri gelir buraya!”

Bedriye'nin anlattıklarına inanmadım, inanmadım.

Bebek kucağında koşturarak çıktım evden. Eteklerim telaşla, huzursuzlukla çırpıyordu. Yanımdan geçip giden her faytona bakıyordum içindeler mi diye?

Yüreğim göğüs kafesimden çıkacak gibiydi. Bebeğimin öldüğünü, kucağında onun ölüsünü taşıdığımı bile unutmuştum. Onun ufacık cansız bedenini geride bırakmak istememiştim. Onun ölmediğine dair zayıf da olsa bir umut taşıyordum çünkü. Hem Bedriye beni çok korkutan bir şey söylemişti:

“Varlığını bilmeyenler yokluğunu nasıl bilsinler? Bir varmış, bir yokmuş. Bu piç yüzünden başımız yeterince ağndı. Bu sabi tez zamanda toprağın koynuna girsin, huzur bulsun.” Vermemiştim bebeği ona. Peşim sıra onu bahçenin kuytu bir köşesine gizlice gömmesinden korkuyordum. Zehirlenen kuşu gömdüğü gibi. Söylediklerinden bunu anlamıştım çünkü.

Asılmıştı kollarıma, zorla çekip almak istemişti onu benden. Direnmiştim.

Ada meydanına indim. Annemlerin oturmayı pek sevdi-

gi Hotel des Etrangers'nin önündeki Debarcadere kahvesine gittim. Fransız tatlıları, kahveler satılırdı burada. Annem Fransız gibi verirdi siparişlerini. “Belki,” dedim içimden, “soluklanmak için buraya oturmuşlardır.”

“Akim uçtu gitti senin. Deli divane oldun!” diye bağırıyordu arkamdan Bedriye. Oysa aklım başımdaydı. Bebeğimin ölüsünü bile ona bırakmayacak kadar başımda. Annemle kardeşlerimi gördüğümünden, konuştuğumdan emin olacak kadar aklıma mukayyettim. Sadece yıpranmış, yorulmuşum. Üzgündüm. Perişan. Kimbilir belki de aklımın, ruhumun son bir atımlık barutu kalmıştı. O da Bedriye'nin anlattıklarına inanmamak olmuştu. Annem ve ablalarım hayattaydı, yaşıyorlardı.

Ama onları Ada meydanında bulamadım.

Kafenin sahibesi Madam Marie yüzüme bile bakmadı. Oysa en kibar tavrımla, üstelik Fransızca sormuştum:

“Vous avez vus maman? Hicran, Fatma?”¹ O da beni Türkçe, “Hade, hade!” diyerek kapının dışına doğru itelemişti.

Herkes bana bakıyordu.

Bana bakıp fısıldaşıyorlardı.

Firma uğramıştım. Annem Ada fırınım pek severdi. Belki taze ekmek alıp öyle gelmek istemişti. Fırında diğer köşkün kızları vardı. Beni yol ortasında taşıyanlar. Dehşetle haykırmışlardı:

“Bebeği kucağında. Piçiyi dolaşılıyor! Aman Allah'ım!” “Ölmedi o,” dedim.

Hastalıklıymışım gibi kaçıştılar.

Fısıltılar peşimi bırakmıyordu:

“Kenef Recep Efendi’nin kızı değil mi o?”

“Gayrimeşru bir bebek doğurduktan sonra delirmiş diyorlar.”

1 Annemi gördünüz mü? Hicran 1, Fatma’yı?

Kötü sözlerden kaçıp uzaklaşmak isterken sırtıma “güp” diye bir taş çarptı. Bunu yapan kim diye döndüm baktım. Taş öyle hızlı çarpmıştı ki ağzıma bir parça kan gelmişti. Yere kapaklanmadan ayakta kalmama şaşırılmışım. Benden evvel kadınlardan bir ikisi sırtıma atılan taşın kuvveti, kudreti karşısında bir çığlık koyvermişlerdi. Hatta içlerinden birisi:

“Ne yapıyorsun?” diye taş atana çıkışmıştı.

Esnaf oğlan “Sen onun ne ettiğini biliyor musun?” diye efelenmişti.

“Neyse ne!” demişti kadınlardan bir diğeri. “Ettiğinin cezasını Allah verir. Sen değil!”

Kadınlara beni müdafaa etmesine memnun olmuşum. Yüzlerine kırık dökük gülümseyecektim ama kadınlar şemsiyelerinin altında yürüyüp gittiler. Vaktiyle hoca hanımın verdiği ev ödevinde “Kadın kadının kurdudur yalan. Cemiyettir bunu böyle yapan” yazmışım. “Misal?” demişti hoca hanım. Bütün misaller 1876 yılının Ada günle-rindeydi işte.

Son olarak kaldığımız otele gittim. Kapısında hüznle durdum. Neşeyle gelirdik buraya. Kapısından her giriş çıkışımız cümbüştü. Hele annemin ve bizim Fransız kılığında çıkışımız... O günü unutamıyordum. Gözlerim yaşlarla dolu baktım. Çalışanlardan birisi beni gördü. Tanıdı da... Onun da herkes gibi olan bitenden haberi olmalıydı ki Mösyö Ta-verdi’nin emriyle bahçe kapısını üzerime kapadı:

“Alma içeri. Alışmasın ayağı.”

“Biraz önce Ada meydanında gördüm. Annesini soruyordu. Hicran’ı, Fatma’yı?”

Otelin nezih müşterileri fiskiyeli havuzun çevresinde oturmuşlardı. Dantel gibi işli bahçe kapısından onları görebiliyordum. Şezlonglarına yayılmış, yelpazeleriyle küçük rüzgarlarını yaratan bu hanımları tanımışım. Birisi annemin ve bizim elbiselerimizi diken Madam Cherie’ydi. Saçla-

nnı ne vakit öyle sarartmıştı acaba? Diğerleri Şişli de İngiliz tarzı bir evde oturan kız kardeşlerdi. Etraflarına özenip küçük bir köpek almışlardı. Hayvancağz ayaklarını yağmurla yumuşayan toprakta kirlenmiş, kız kardeşlerden birisinin elbisesini berbat etmişti. Onun için eve gelen hamallarla yatmaktan zevk alır dedikodusu yapılırdı. Şimdi hepsi dönmüş bana bakmaktaydılar. Bir papağan gibi kesik kesik konuştuğumun farkında, derdimi anlattım:

“Annemleri anyorum. Gördünüz mü? Vapurda rastlaştık en son. Ben önden çıktım. Onlar arkadan geleceklerdi. Bedriye yalan yanlış şeyler anlattı. Ona inanmadım. Aklım başımda. Benden korkmayın.”

“Hade yavrucağım, işine!”

Mösyö Taverdi böyle söyleyerek hızlı adımlarla hanımların yanından ayrılıp bahçe kapısında bitmişti. Delilik ve tuhaflık bulaşıcıymış gibi bakıyordu büyük bahçe kapısının ardından:

“Ne var senin kucağında? Bebeğın mi?”

Başımı “evet” anlamında sallamıştım. Öyle olacağına ihtimal vermediğinden cevabıma pek şaşırılmıştı Mösyö Taverdi. Kapıyı donatan sarmaşık güllerinin kokusu gelmişti burnuma. İlk geldiğimizde annem çok şaşırılmıştı güllerin kokusuna. Sarmaşık güllerinin koktuğunu bilmezmiş, ah dün gibi hatırımda.

“Kimden yaptın yavrum onu? Ha? Söylesene kimden? İstanbullu bahis açtı bunun için.”

Hızlı hızlı konuşurdu Mösyö Taverdi.

“Ben nikahlanıyorum yakında.”

“Yaaa?”

Yine şaşırılmıştı Mösyö Taverdi. Gözleri günden güne, sanki yuvalarından çıkıp düşeceklermiş gibi daha fazla pörtlü-yordu:

“Kiminle evleniyorsun? Piçinin babasıyla?”

“Rica ederim Mösyö Taverdi. Benimle saygılı konuşun.” “Bana bak küçük şıfıntı! Vaktiyle valideniz para saçtığından önünüzde dönerdim. Ama şimdi uşığınız yok senin karşında. Gayrimeşru bir bebek doğurup ailesinin felaketine sebep olan bir orospuyla nasıl konuşulursa ben de öyle konuşurum seninle.”

Küçükdilimi yutmuş gibi dinliyordum Mösyö Taverdi’yi. Sanki bambaşka birisi vardı karşımda. Bunca yıl bize nezaketle hizmet eden beyefendi gitmiş, yerine kalpsiz, aşığılık, kaba bir adam gelmişti. Şaşkınlığımı umursamayıp sesini alçaltarak konuşmaya devam etti:

“Ada’nın arkasında görür olmuşlar seni. Her isteyenle yapıyor musun o işi?”

“Neler söylüyorsunuz böyle? Nişanlım orada yaşıyor benim.”

“Orada derken?”

“Ada’nın arkasındaki dalyan kulübesinde.”

“Haaa, şu vatan haini! O mu bakıyor senin tadına. Vay uyanık vay!”

“Biz evleneceğiz.”

“Ne zaman? Adamı Heybeli’de tutukladılar yahu!”

Safça bakıp sormuştum:

“Kimi?”

Mösyö Taverdi kocaman elini kürek gibi boşa salladı: “Oooo, senin dünyadan haberin yok yavrucum.”

Donup kalmıştım. “Tekinsiz bir rüzgar esmeye görsün,” derdi annem, “önüne ne varsa katıp sürükler.” Bugün öyle bir gündü.

“Bebeğin de çok usluymuş maşallah. Gıkım çıkarmadı. Yandaki Kalypso Otel'de var bir tane, ortalığı birbirine katıyor bacaksız. Kimseyi uyutmuyor.”

“Bedriye bebek için ‘Öldü,’ dedi ama ben ona inanmıyorum.”

Mosvö Taverdi pörtlek gözlerini iri örümcek yumurtası gibi iviee açtı, korkarak geri geri bir iki adım attı.

-Ölü mü? Şimdi o kucağındaki bebek ölü mü?"

"Belki yaşıyordun Allah'tan ümit kesilmez."

“Git buradan! Mamam senin gibiler için 'uğursuz' derdi. Git. dolanma kapımda.”

Bir kapıdan kovulmak kadar aşağılayıcı bir şey var mıdır acaba bu hayatta? Aşağılanmaktan duyduğum utançla, çaresizlik içinde sordum:

"Bedriye annem için de ‘Öldü/ dedi. Fatma, Hicran üçü birlikte ölmüşler. Doğru mu?"

Mösyö Taverdi şaşırılmıştı. Ama bu defa gözlerini dehşetle açmadan, aksine gözkapaklarını yumuşakça gözlerinin üzerine indirerek düşünceli bir tavırla sordu:

“Senin haberin yok mu?"

“Bedriye’ye inanmıyorum.”

“Bence inansan iyi edersin. Paşa nişanı atmış. Hicran canına kıymaya kalkmış. Anangil onu kurtarmış. Hicran buraya gelip senin saçını başını yolmak istemiş. Fatma ona engel olmuş. Baban hadiseyi işitmiş. Sonrası muamma.”

Böylece bir solukta Bedriye’den duyduklarımın tekrarım işitmiştim. Söylediklerinin sonunu niye getirmediğini merak etmiştim. Bana acıdığını sanmam. Bu yüzden acı sonu ona ben fisıldadım. Çünkü halen bu anlatılanların gerçek olduğuna inanmıyordum:

“Evde yangın çıkmış, kedimiz Mestan, hatta bahçeden gitmek bilmeyen cennet kuşları, flamingolar bile, hepsi, o yangında ölmüş.”

“Baban ve ağabeyin her nasılsa evde değıllermiş. Üç kadın yangında ölmüş, kaçıp kurtulamamışlar.”

Çaresizce tekrarlamıştım Mösyö'nün söylediğini:

“Kaçıp kurtulamamışlar...”

“Gel, yaklaş...”

Mösyö Taverdi gerisin geriye bahçe kapısının dibine gelmişti. Çengel gibi kıvırdığı işaret parmağıyla sanki aramızda görünmez bir düzeneğe varmış gibi beni kendisine çekiyordu. Yaklaşmış, kulağımı bahçe kapısına yaklaştırmıştım. Fısıldamasıyla nefesi kulağıma doldu, sarmaşık güllerinin kokusuna diş etlerini ovaladığı nane yağının kokusu karıştı:

“Baban hepsini diri diri yakmış diyorlar. Yoksa niye kaçamamışlar? Kapıları niye açamamışlar? Kendilerini pencereden niye atamamışlar? Onlara yardım etmek isteyenler eve niye girememişler? Biri bile niye kurtulanmışlar? Onlardan başka evde başkaları niye olmasın, değil mi ama?”

Öldüklerine inanmıyordum. Toprağın koynuna bırakılan o narin bedenlerinin çürümeye terk edileceğine inanmıyordum. Bu yüzden son bir umut yine sordum, yokladım: “Bedriye ‘Cenazeleri konağın bahçesine gömülecek; dedi.’ ‘Doğru. Güya baban timsah gözyaşı dökmüş. Ah kızlarım, ah güzel karıcığım konağın sefasını süremeden bu dünyadan ayrıldılar,’ demiş. ‘Bundan sonra onların ebedi istirahat-hatgâhı konağımızın bahçesidir,’ diye buyurmuş. Bunun iznini de almış.”

“Hayır... Böyle olmasın...”

Mösyö Taverdi kimi zaman hanım müşterilerini güldürmek, eğlendirmek için elinden geldiğince samimi hitaplarda bulunurdu. Yine öyle yaptı, öyle yapmaya çalıştı:

“Niye kız?”

“Herkes aklımı kaçırdığımı düşünüyor. Delirdiğimi düşünüyor.”

“Delirmedin mi?”

“Hayır.., Delirmedim. Ama herkes öyle olduğunu düşünüyor Bana hem aklımı hem de sevdiğim insanları, her şeyi kaybettiğimi söylüyorlar ”

“Kaybetmedin mi?”

“Sevdiğimiz kişilerimiz kalmaz, Çünkü .sevmek kalbimizin en derininde hep hav .111.1 kalan tek duygudur Biz ölmeden ölmez Sevmek sonsuza kadar sürer. Size inanmıyorum Mösyö Taverdi. Annem ve ablalarım olmuş olamaz.”

Rahatsız kapısına mor salkım dolanmıştı. Mösyö Taverdi'nin Çirkinliğinin seyrine doyum olmaz suratının parça parça görüldüğü kapıda mor salkımın incecik arsız filizleri ağzından, burnundan, pörtlek gözünün tekinden fişkırmış gibiydi. Burada durup zaman kaybetmenin bir anlamı yoktu. “Nereye gidiyorsun?” diye seslendi arkamdan.

"Mehmet'i bulmaya. Belki dönmüştür Heybeli den. Bana inanır. Annemleri bulmama yardımcı olur. Mutlaka yapar bunu."

"Tutuklandı diyorum yahu! O vatan hainini tutukladılar." "Bu kadar kolay olamaz."

"Oldu ama. Olmuş yani. Meydana in, önüne gelene sor! Herkes Ada'nın arkasında dalyan kulübesinde yaşayan aşığının tutuklandığını sana söyler."

Oradan hızlıca uzaklaşmak istiyordum. İnsanın bu dünyadaki macerası aklım değil, ruhunu kaybedince biter. Hatta vicdanım. Vicdanını kaybedince yok olur bir insan. Ada'nın arkasında anınp duran, babamın adım verdiğim eşekten bir farkı kalmaz.

Ada'nın arkasına gidene kadar yol boyu çiçek topladım. Nizam boyunca bahçe duvarlarından sarkan mor salkımları, gülleri, hanımellerini, duvar diplerinden bitmiş kum zambaklarını, yoluma dökülmüş manolyaları, karanfilleri, yaseminleri, fulyaları, papatyaları, yıldız çiçeklerini topladım. Kucağımda taşıdığım bebeğim enfes kokular yayan çiçek demetinin içinde kaybolmuş, sanki gittikçe hafifliyor gibiydi. Annem, "Çiçekleri dalında sevin," derdi. Bu yüzden topladığım çiçekler dalında dipdiri duran çiçekler değillerdi. Boynunu bükmüş, dalından düştü düşecek ve hatta düşmüş, dökülmüş çiçeklerdi. Onların toprağa kanşıp çürümelerine gönlüm el vermezdi.

Evimize düzenli gelen ressam, Fatma'nın dalında gül koklarken bir resmini yapmıştı. Fatma'nın kartal burnu gülün içine gömülmüş, bal toplayan bir arıyı kaçırmıştı. Hepsi resimde ayan beyan görülmekteydi:

Annem boşuna "Resmin yerini hiçbir şey tutamaz," demiyordu. Fotoğraf çekirme hevesi elinden alınan bir kadın olarak daha ne desindi? O vakit şehzade olan ve taht umu-

du bulunmayan Abdülhamit'e ise demediğini bırakmıyordu: "Bu adam insanların mutlu olmasını istemiyor. Bu adam zalim, bu adam kötü. Hepsinden beteri tilki gibi kurnaz ve akıllı. Zehir gibi bir aklı var. İşte bu yüzden hayalini kurduğu bütün kötülükleri yapabilir bu vatana. Sadece kendi iktidarı için, kendi kusurlarını ve ayıplarını kapatmak için millete kan kusturur o!"

"Sus," derdi babam. "Kulağına giderse başını vurdurur. Çünkü zalimler hep öyle yapar. Kendisi hakkında kötü söz duymak istemezler. Anlayışları yoktur. Dinlemesini bilmezler. Hoşgörülü değildir."

"Allah bile kendisine sövüp sayanlan tepemizde durmuş dinliyor da sen kimsin diye sorarlar adama?"

Babam konuyu değiştirmek için annemin dikkatini duvardaki resimlere yöneltirdi. Annem kolayca aldanıverirdi. Fatma'nın bütün heybetiyle burnunun seçildiği resme bakıp bakıp "Güzeller güzeli," derdi mesela. Annem hepimizi böyle seviyordu. Kaldı ki Fatma çirkin değildi. Burnu ayrı bir âlemde ama çirkin değildi. Memeleri taş gibiydi. Dudakları biçimli, etli. "Biber gibi maşallah," derlerdi ona bakıp. "Güzeller güzeli," diye severdi annem bizi.

Çiçekleri toplamıştım çünkü bu kadarcık güzelliğe ihtiyacım vardı.

Arkamdan sanki birileri koşturuyormuş, faytonla geçenler eğilip bana bakıyormuş, balkonlarında,

bahçelerinde durmuş beni işaret ediyorlarmış gibi geldi:

Kucağımda ölü bir bebekle Ada yı dolaştığım kulaktan kulağa yayılmış olabilir miydi?

Bebek bir ara serçe parmağını kıpırdattı, dertli dertli içini çekti gibi oldu ama emin olamadım. Çiçeklerin arasında çiçeklerden daha güzel yüzü gittikçe kararıyor muydu? Yoksa ben mi yorgunluktan öyle görüyordum? Birilerine yakalanmak istemiyordum. Sanki arkamdan gelenler vardı. Ba-

na yaklaşmaya cesaret edemeyenler. Bu yüzden Nizam'm sonundaki camiye gelmeden kendimi yokuşlardan birisine vurdum. Çok geçmeden çamlıktaydım. Soluk soluğa kalmıştım. Kendi göğsümün inip çıkışını bebeğin nefesi sandım da bir an heyecanlandım. Kucağımda öyle kıpırtısız yattığını görünce hayal kırıklığına uğradım yine. Bu defa ağzı biraz daha aralanmış gibi geldi gözüme. Buradan dosdoğru Ada'nın arkasına inecektim. Niyetim dalyan kulübesine gidip Mehmet'i bulmaktı. Tutuklandığına inanmıyordum. Bütün felaketler gökten düşen yağmur damlalan gibi aynı anda gelip sizi bulamazlar, öyle değil mi?

Gerçi babam felaketlerin kuyruğundan birbirine bağlı olduğunu söyler dururdu:

“Bir felaket olur ve hepsini peşine takar getirir.”

Bütün felaketlerin anası benim gayrimeşru bir bebek dünyaya getirmem miydi? Benim anladığım Hicran nişanlı olduğu paşadan bu yüzden ayrılmış, evde bunun gürültüsü patırtısı kopmuş, neticede bu yüz kızartıcı şey babamın kulağına kadar gitmiş ve olanlar olmuştu. Bebek bu yüzden evde yalnız kalmıştı. Sütanne ne yapacağını bilemeyip çekip gitmişti. Belki İstanbul'dan gelen kötü haberler onu korkutmuştu. Babamın köşkü basıp bebekle kendisini öldüreceğini bile düşünmüş olabilirdi. Sonuçta bebek terk edilmiş, üç gün üç gece aç susuz, bir başına kalmıştı. Bunu düşündükçe içime bir ateş düşüyordu. Tarifi imkânsız bir acı ve vicdan azabı duyuyorum.

Ben, Mehmet ile Heybeli'ye gitmiştim çünkü. Niye? Âşık olmuştum. Âşık olmuştuk. Mehmet, bebeği ve beni sahipleniyordu. “Dalyan kulübesinde, deniz üstünde, dört değnek tepesinde bebekle birlikte yaşamamız zor,” diyordu. “Zaten çok geçmeden deniz çekilir, sonra kabararak geri döner ve kulübe yıkılır.” Bana iyilik yapmak istiyordu. İnsan sevdiğine iyilik yapmak ister. Çünkü aşk dünyayı sevdiğinden iba

ret yapar. Bilirsiniz ki sizin bütün âleminiz odur, o olacaktır. Bir çiçeğin kokusunu almak gibi bunu hissedersiniz. Heybe-li'de bir evde oturacaktık. Eve bakmaya gitmiştik. Lodos patladı, dönemedik. Aşk dolu günler geçirdik. Birbirimizi daha çok sevdik. Yıkıntı evi onarmanın hayallerini kurduk. Mehmet hava düzelir düzelmez sandalıyla dönecekti. Ama ben Heybeli'ye uğrayan ilk vapurla döndüm. Bebeğimi merak etmiştim. Adını söylemeye bile alışamamıştım daha. İnsan olacakları inceden inceye sezer. En derininden hisseder. Bebeğim için endişelenmiştim. Oysa Mehmet, “Sandalla geçeriz biraz daha bekle,” demişti.

Her işte bir hayır varmış. “Kötülükte bile bir güzellik aramalı, bulmalı,” derdi Hicran. İyi ki vapura binmişim. İyi ki vebalı gibi yağmura rağmen vapurun açık kısmına sığınmışım, çıkmışım. Yoksa anneme ve ablalarımaya nasıl rastlayabilirdim? Ölü olsalar orada ne işleri olurdu? Hem yanarak

can vermişler. Küllerinden yeniden doğan Anka kuşu olmaları icap etmez mi kanlı canlı karşıma dikilivermeleri için?

Çok küçükken bir gün anneme “Ölmeden önce son arzun ne olurdu?” diye sormuştum. Bunu sormuştum çünkü Hicran ve bana ders vermeye gelen kadın hocamız o gün bizimle ölüm hakkında konuşmuştu.

“Mutlaka öğretmem gerek size,” demişti.

“Neyi?” demiştik merakla.

“Sizin gibi evde ders alan talebelere şart koşuyorlar. Vallahi günün birinde çalıp kapınızı yoklayıverirler, bakalım ölü yıkamayı biliyor musunuz diye.”

Ekilmiştik. O gün ölü yıkamayı öğrenmiştik. Dersin bitmesini bekleyemeden gidip küsmüştük. Annem niye kustuğumuzu sormuş, biz de anlatmıştık. Ardından kadın hocanın yanına gidip gürlemişti:

“Ölü yıkamayı bileceksin diye şart koşanların akıllarından zoru olmasın? Kendileri sevmiyorlar ki hayatı, başkala-

rına sevdirdinler! En büyük günahkar kendileri. Bu halkın rızkını çalıp refah içinde saraylarında oturuyor, zavallı çocukların ruhunu köreltmek için böyle şartlar ileri sürüyorlar. Herkes kör cahil karanlıkta kalınca iktidarları daim olacak çünkü. Ahlâksız bunlar. Edepsizler. Şeytan. Saltanatları uğruna her şeyi isterler. Saltanatları uğruna bizi diri diri gömecekler!”

“Meseleyi nerelere getirdiniz böyle,” demişti kadın hoca eşyalarını toplarken. “Benden laf çıkmaz,” diye de eklemişti.

“İsterse çıksın. Lafımız kuş gibi havalansın, gitsin sarayın penceresine konsun, şakınsın. Allah karşısında herkes eşittir.

O sultanlar bunu unutuyorlar işte. Gün olur devran döner. O dönen devranda görmek lazım o sultanları, o adaletsiz kadınları! Bu dünyada bir can yakan, bir can alan, öte dünyada bin can verir. Allah katında bin kat yanar cam. Ama onlar şeytan. İblis. Ne bu dünyayı yaşıyor ne de ötekine inanıyorlar.”

İşte aynı günün sonunda sormuştum bunu anneme. İstanbul’daki evin salonunda herkes kendi âlemine çekilmişken ve annem uyuklarken oturduğu yerde:

“Ölmeden önce son isteğin ne olurdu?”

“Ben,” demişti annem “ölmeden önce kuş misali havalanıp, uçup gidip bütün sevdiklerimi görmek isterim. Sadece bu kadar.”

Sonra tekrar ölümün ikiz kardeşi sayılan uykusuna geri dönmüştü.

Öyle olmuş olabilir miydi?

Allah annemin ve onun güzeller güzeli kızlarının son arzusunu yerine getirmiş olabilir miydi?

Kimbilir belki de bu benim son arzumdu.

İnsan ne çok düşünüyor. Uykusunda ateşler içinde sayıklar gibi. Belki hayat dediğimiz şey bir uykudan ibaret. Yaşamak sandığımız şey bu sayıklamalarımız. Kendi kendime içten ama bir o kadar sessiz bir konuşmaydı belki her şey.

Çiçeklerin bir tekini bile dökmeden denizi en yüksekte gören yamacın kıyısına gelmiştim. Çiçeklerin tekini bile döksem, düşürsem bunu bilirdim. Gözüm hepsini tek tek tanımıştı. Aralarına petunya, gelincik ve bu mevsime kalmasını çok şaşırtıcı bulduğum, esasında nisan sonu açıp yok oluveren katırtırnağı katmışım. Katırtırnağımın kokusu aklımı başımdan almıştı. Onu en üste yerleştirdim. Annem, kokusuyla kendimden geçip bir öbek katırtırnağımın arasına dalıp doya doya kokladığımda uyarırdı:

“Dikkat et güzeller güzeli, keneye doludur katırtımaklan.” Kene yapışır bırakmaz, isterse etinizin altına girer ateş yapar, şansınız varsa sizi yaşatırdı.

“Her güzelliğe tebelleş olan bir şey vardır bu hayatta,” derdi Fatma, ipek gibi incecik gelincikleri koparıırken.

“Ah o gelincikler, katırtımaklan, hepsi dalında güzel! Çiçekleri koparmayın kızlar! Siz çiçeklerden daha çiçeksiniz.” Bir tek Hicran dinlerdi annemin sözünü. Koparmazdı en sevdiği gelincikleri, katırtırnaklanm. Bunun nedenini bir gün bize söylemişti: “Annem dalından koparılan bir çiçek çünkü. Bu yüzden istemiyor çiçekleri ait oldukları yerden koparmamızı.”

Bence Hicran istese şair bile olabilirdi. Ama o paşa karısı olmayı tercih etmişti.

Mehmet’i ilk kez gördüğüm kıyıdaaydım şimdi.

Eşek bir kenarda başını çalılarının, otların içine gömmüştü. Beni görünce başını kaldırdı, baktı. O kabarık dudağım sıyrıp iri dişlerini göstere göstere anırmasından korktum. Gece de oradaydı. Oysa bizimle Heybeli’ye gelmişti. Demek Mehmet dönmüştü. Birden içimi mutluluk kapladı. Gözlerini denize dikmiş ağlıyordu ama. Ah ağlayan köpeklerin sesi... Yürek dayanmaz. Gece’nin baktığı tarafa baktım. Mehmet’in sandalı açıklarda boş beşik gibi sallanıp duruyordu.

Deniz çekilmişti. Lodos bunu yapmaz, diye düşündüm. Mehmet’in bir keresinde sözünü ettiği şey bu mevsim mi oluyordu acaba? Bu yüzden belime kadar gelen suyun içinde yürüyerek gidebildim dalyan kulübesine. Eğer sular geçmişteki gibi olsaydı, bebeğimi başımın hizasında yükseltir, bir köpek gibi yüzerek batmadan giderdim orada. Öyle ya da böyle, mutlaka ulaşırdım denizin ortasındaki dalyan kulübesine.

Bebeğin kundağının ucu bile ıslanmadı. Topladığım çiçekleri göğsümle bebeğimin arasına sıkıştırmıştım. Sanki ömrümdü bu çiçekler. Tek bir dalım bile düşürüp kaybetmek istemiyordum. Herkes için yaşadığı hayat böyle olmalı. Başa dönse tek bir gününü bile atlamadan yaşamak isteyeceği kadar güzel.

Sonunda dalyan kulübesine varmışım.

Su soğuktu, üşümüştüm. Ama bebek ıslanmamıştı, buna seviniyordum.

Hemen içeri girdim. Ne kitaplar vardı ortada ne Mehmet'in çulları, abaları. Sandal ileride, çok ileride, uzaklar-

da, sallanıp duruyordu. Balık avlıyor desem, kendisi de sandalda olmaz mıydı? Belki uzanmış yatmıştı sandalına, uyuyordu.

Bebeği yatırmamla çiçekler kendiliğinden döküldü yatağın üzerine. Kirpikleri titredi gibi geldi bana. "Yoksa yine aldanıyor muyum?" diye sordum kendime.

"Sen aldanmaya çok müsait bir çocuksun," derdi annem bana. "Çünkü birisini çok sevmek gibisin."

"Nasıl yani?" diye sormuştu Hicran. "Birisini çok sevmek gibisin ne demek?"

"insan birisini çok severse kendisini kaybeder. Onun gibi." Sonra bana bakıp eklemişti:

"Ayrıca doğuştan hayalperest. Doğuştan âşık. Aşka âşık." Gökyüzünde yıldız olsam adım Neptün olurmuş. Çünkü hayaller ve aldanışlar yıldızının adı Neptün'müş. Mehmet söylemişti. Gecelerden bir gece gökyüzünü seyrederken biz.

Fatma, annemin benim için söylediklerine kıkır kıkır gülmüştü ("Doğuştan hayalperest. Doğuştan âşık. Aşka âşık."): Gülmekten elindeki bonbon şekerlerini yere dökmüştü. Sonra biz daha fazla gülmüştük. İtalyan sefiresine beş çayına gidiyorduk. Yeni iskarpinlerim ayağımı vuruyordu ama ses etmiyordum. Onlar önüm sıra gittiler, ben arkalarından baktım. Etrafta öğleden sonranın yumuşak yaz ışığı vardı. Ağaçların kuytusunda kumrular gurulduyordu. Annem dönüp, geliyor muyum diye bana baktı. Onları ne çok seviyorum, diye düşünmüştüm. Bir gün bir erkeği de böyle sevecektim ve bunun adı aşk olacaktı. O an bunları düşünmüştüm. Ve bir başka şey daha: Acaba insanın gölgesi, kendisi gibi düşünebiliyor muydu? Gölgem dikkatimi çekmişti çünkü. Yaz ışığında biraz daha kısalan gölgem. "Işık olduğu sürece gölge de olur." Bunu ağabeyimin okul defterinden sesli sesli okumuştum. Bir kış günü evde vakit geçirmeye çalışırken. "Sen varsan gölgen vardır," demişti annem. Güle benzemeyen bir gül işliyordu gergefinden. "Mutluluk da öyledir işte," diye devam etmişti. Baktı pür dikkat dinliyoruz, gözlerimizin içine bakarak söylemişti: "Mutluluk gölgeniz gibidir, varlığı sadece size bağlı."

Bütün bunları oracıkta durup düşünüp annemlerin peşinden koşturmuşum. İtalyan sefiresinin ziyaretine gittiğimiz o gün onları aniden kaybetmekten korkmuş ve ne çok sevdiğimi anlamışım.

Ne kadar sevmişim sizi, ne kadar sevmişim meğer. Bebeğimi niye sevememiştim peki?

Kundağını çözdüm. Garibim altını kirletmiş, kirleri, pislikleri üzerinde kurumuştur. Biraz temiz su buldum, sildim temizledim bebeğimi. Mehmet'in derli toplu iyi bir aileye mensup olduğu nasıl da belliydi: Temiz bir çarşaf kalmıştı köşede. Çarşafı yırttım. Bebeğime tertemiz, mis gibi yeni bir kundak yaptım. Kıpırdamıyordu. Derin bir uykuda gibiydi. Öldüğüne ikna olmuyordum. Buna inanmam imkânsızdı. Çiçeklerin üzerine yatırdım onu. Yatağa, yanıma. Kendi ıslak etekliğini

çıkardım, pencere önüne astım. Rüzgarda kururdu hemencik. Altıma çarşaftan kalanı sardım. Üstüm fazla ıslanmamıştı. Bebeğimin yanına uzandım. Mutlu bir hayatım olacağını düşleyerek gözlerimi kapattım. Kimbilir, belki her şey bir rüyaydı.

İmkânsıza ulaşmanın tek yolu onun mümkün olduğuna inanmak değil midir?

“Kimse ölmedi,” diyordum. Mehmet’i yakalayıp zindana atmadılar, götürüp asmadılar.

Ne kadar uyudum bilmiyorum.

Kimi zaman denizin sesini duydum.

Altımızdan akıp gidişinin sesini. Çekildiği gibi geri dönüyordu sanki.

Sonra... Pencere kenarına astığım giysilerimin rüzgarda çırpılmışım. Kulübenin tahta aralıklarından içeri dolan rüzgarı hissettim. Rüzgarla birlikte gıcırdayıp duran kapıyı. Ardından yanımda bir şeyin kıpırdadığını anladım. “İnşallah bu bir rüya değildir,” diye açtım gözlerimi. Uyanmıştım işte, şimdi hakikatle baş haşaydım. Bebek yanımda kıpırdıyordu. Gözleri açıktı, bana bakıyor, sesler çıkarıyordu. Hemen doğruldum. Kollarımı uzattım, kucağıma aldım onu. Sevinçle, “Bebeğim,” dedim. “Ben seni çok seviyorum. Zamansız ve ben istemeden, istemediğim birisinden dünyaya geldiğin için yavrum, belki sana kırgındım, seni çabucak kabullenemedim. Ama seni yaşatmak istedim. Allah yardımcım oldu, karşıma âşık olduğum bir adam çıktı. İyi bir adam çıktı. Onunla yeni bir hayata başlayacağız. Hem buraya kadar da şanslıydık. Gizlenmeyi, hayatta kalmayı, sığınacak bir yer bulmayı başardık.”

Bebek gözlerini açmış beni dinliyor ve gülümsüyordu. Dişsiz ağzını kocaman açmıştı. Yatağın üzerine dökülen çiçeklerimin kokusu geldi burnuma. Demek düşte değildim. Bebeği yeni bir hayatı kucaklar gibi kucaklamıştım. Gerçekti işte. Bebek kıpırdıyordu ve kollanmdaydı.

Güneş kulübenin içine dolmuştu. Rüzgar dönmüş, deniz yine gümüşü pırıltılar saçarak ufka doğru geniş geniş uzanmıştı. Dışarıdan sesler geldi. Bir sandalın küreklerinden dökülen sularının sesi, suları yara yara gelişinin sesi, sonra annemin sesi, Fatma’nın ve Hicran’ın sesi!

Bebek kucağımda, dalyan kulübesinin kapısında dikiliyorduk.

Sandala dolmuşlar buraya geliyorlardı işte! Mehmet küreklere asılıyordu. Ben birbirlerini nasıl bulmuş olduklarım düşündüm. Annem beni takdim ederken boşu boşuna, “Bu güzeller güzelim hep düşünür, içine içine konuşur, eğer dinlemek isterseniz, kitap gibi konuşur, Binbir Gece Masalları gibi anlatır da anlatır,” demezdi. Yine boş durmamış, düşünmüştüm işte:

Mehmet beni aramaya köşkün kıyısına gitmiş olmalıydı. Annem, Fatma, Hicran köşke gelip kıyıya inmiş olabilirlerdi. Mehmet de beni görebilmek umuduyla köşkün kıyısında aheste aheste kürek çekip duruyorsa, burada karşılaşmış olmalıydı. Bedriye Kalfa onun kim olduğunu anneme yu-murtladıysa, annem Mehmet’i yanına çağırtmış olabilirdi.

İşte şimdi hepsi birbirini bulmuş geliyorlardı. Beni ve bebeğimi almaya. Onlara el salladım. Bana ve

bebeğime el sallıyorlardı. Bilseniz ne mutluluk verici, ne huzur dolu bir andı. Güneş, bebeği ve beni sımsıcak ısıtıyordu. Âşık olduğum adam bana gülümsüyordu. Suretinin mücevheri, ışığı, ayı, yıldızı gibi görünen ona has öyle güzel bir gülümsemesi vardı ki seyretmeye doyamazdınız. Sevdiklerimi bana getirdiği için gururluydu. Annem sandalda ayağa kalkmıştı. Mutlu görünüyordu, iyiydi. Hicran ve Fatma annemi tutuyorlardı. Hicran diğer eliyle el salladı bana. Fatma bir eliyle öpücük gönderdi. Neşeliydiler. Güzeldiler. Güzeller güzeliydiler.

Bunun bir rüya olduğunu anladım.

Sıcacık bir gözyaşı yanağımdan süzüldü. Bebek yanımda kıpırtısız yatmaya, sandal ileride boş beşik gibi sallanmaya devam ediyordu.

Ölüm sevdiklerimizi bizden alsa bile aslında onları sevmeye, özlemeye ve hatıralarıyla yaşamaya devam ettiğimiz sürece onlardan ayrılmış olmayız değil mi? Onlan kaybetmiş olmayız. Bizler, sevdiklerini ebediyete teslim edenler, biliriz ki onlar biz yaşıadığımız sürece bizimledirler.

Bebeği iyice göğsüme yaklaştırdım. Sonra onu kendime bağladım. Artık ölüm bile bizi ayıramazdı. Güneş kaybolmuş, fırtına bulutları denizin üzerine inmişti. Dalyan kulübesine dolan rüzgar kulübeyi salladı, salladı. Çekilen sular kuvvetle geri dönüyordu. Çok uzaklardaki sandal battı çıktı. Sonra yine battı çıktı ve dağıldı. Hayretle seyrettim bunu.

Mehmet içinde değildi demek ki. Annem, Fatma ve Hicran gibi, o da ölüm ülkesine varmış olmalıydı.

Deniz mayasını tutmuş ekmekler gibi kabardıkça kabardı. Dizlerimi kamıma doğru çekip yatağa uzandım. Kendime sıkıca bağladığım bebeğime sarıldım. Kapadım gözlerimi. Her şevi yıkıp sulara gömecek korkunç dalgaları bekliyordum. Ölümü bekliyordum.

Hayalimdeyse, bebeğimle birlikte dalyan kulübesinin denize inen merdivenlerinde Mehmet'in küreklerine asıldığı sandalın bize doğru gelişini seyrediyordum. Sandaldakilerin hepsine tek tek gülümsüyordum. Kucağımdaki bebeğe bakıp gülümsüyordum. "Sizi çok seviyorum," diyordum. Ve sizi hep sevdim.

Nisan-Ekim 1876 Büyükada

W

250